

Gan i mi adael y gogol i weithio y
y Chwarael y 11th oed. ac na chofai uned un
mari. 'Eprang' y mae y ddiol ffol y
mediadau bla ac tratio ym y lhan
gwalle gramadig: atalwidi, etc.
y mae dda yw gael o rhai wedi eu
adilyg ac y ddawllwidi a ellis lankau.
ac wedi drofio y ffethiau bla ym
buddal mae y feth fwyg ydi awnold.
y ddyddig mae ffethiau ac lloth oedl noster
Gwyd llothio y y Chwarael ac cyfnod
tuta 1920-30.

Yr wyf y dda ymgyddal nael oer weithio o
gabwl ffolio. Tudal yw gan ffol y cyfnod
y ffol naer i laces o lankau.
Ond gan dnyglod amson yw aiff 'nyw' ac
y cyfnod.

y mae gwythio y llothio ac datlygu a ffol
o 1890-1900, agos i ddau oer m'pwyd a
cyfhaedd y ffol llaw: tua 1900 ym
oedl m'pwyd y gwythio y Chwarael y
a rhwyg 2,500, a 3000 y gwythio y llothio
ac mathe o ffol a ddawllwidi arbenig wedi
deol yw ogel y ddawllwidi, Ewlyr Tudal yw
(1943) yw ffol ydd y ddawllwidi (250 y
y llothio) ac oedl ataf ydi y cyfnod ym llaw
ac ddawllwidi arbenig. Heddio "system" o
maw production arbenigol ydd yw llothio.

lai th y mpre. ac i burian personal an tuly. ac
 pu sia pu thal (The S of W. P. 1). fiddlence y odd
 man gliddio or fette pu mshau fad utthof tait comi
 weli ac ganjed pu "unfathol" or hyl. wgnel gothacornol
 y Franhojed ac weli amodd aidel i ggnpitholwajr
 Richard. Pennant lencheyn; ac) thlyp gowu a
 wffrad i dlatolgya chwanel fad "claudion" o dan
 muthelwath, ggdar canlynod in pgnpith gawl o
 1,800 ton pu 1780 i 20,000 ton pu 1880. (The S of W P 192)
 Tuai canol y cyfnod yma. y 1783 fu uriad "Plan"
 or chwanel gan John Jones Bangor i Richard Pennant
 ac) mai i Pabir yu weli or dlatolol thlyp
 lo y Pory. Coetmor Hull Pittenila - of "Chwanel u Chwanel"
 1869 i hylol) mai gan weli ludi in cangy (mthylol)
 y wylolol Chwanel y fnydhy ac y amgurdol fa
 Corstell y fnydhy.) mai pu Pabir rhogol ac y
 dangor pu urion th) chlymwyd dlatolgya y Chwanel
 o dan muthelwath, ac thlyp in job actran or chwanel
 ac swawl) chwanelwajr ad aidel pu gawthol y
 actranwajr (Largemion). ac) pnyd (1493), pu aidel 69
 o wathwajr pu 1498. - yu y ngyfnod i y)
 Chwanel 1920-54. pu aidel pu cael in chlymwyd y
 barhau gan pu thlyp chwanelwajr - "fad" chwanel weli
 cael in fagor pu ei "chwanelwajr" (com?). cfo oddi
 wth y Plan (1493) fu wela fad y Chwanel
 weli chlymwyd dlatolgya o gylth y dhan Cost Gwirthfari
 (volcanic dyke). ydel y pnydlangor fad orori ac)
 plan ac mai pu pnydlangor fad y Chwanel aidi
 parhau i dlatolgya thlyp Reddyg o gylth y dhan
 Cost Gwirthfari arborwajr yma; gawl puan Major Rowenrh
 Griffiths 1930 (The S of W P 16). Pu chlymwyd dlatolgya
 pu 1493. thlyp fad y dhan dyke yma pu orori y
 pu Raen (uain) glan rhogol (But safe Blue). ac thlyp
 jaham y dlatolgywajr pu) man on thlyp

Di ffrwyd allan o "Bonni ac Amnerac Cymru"
Ebrill 2. 1862

Manwrolathus

March 22nd 1862

Tm 88 m lwyddol oed - Anne Pryce Thomas
Tm 1 elot hantidig; gwyddol y chwedolwr Mr Evan Thomas
gwt gornwylwri C. Thomas - y Penrhyn

Yr anafwr Evan Thomas yr 1869 - ac tua fawr - 1834
Cafodd ei gladdu yn nymant hantidig. gwelir yr
anagraff ar yr ffordd ac y mas rhyfwrn yn tely, wedi
ei claddu yn Cwllau Cyfagos.
Gwelir fod Evan Thomas yr 24 oed yr
flwyddyn 1893, pan gwisgwyd "Wm Jones Bangor"
i wngyl Penrhyn ac chwarae gan Penrhyn, o telwyr
(ws mas o. aedd) gornwylwri cyntaf
(neu yr ael?) o dan undirnod Penrhyn

Evan Thomas = Anne Pryce Thomas

(1869 - 1834) (1874 - 1862)

Tan-y-Grodd House + tŷ o'r elot uchaf
(Penrhyn 1843)

John Thomas = Jane Thomas
(Dewonlig) 1819 - 1872

1808 - 1872

"Yr Idris" (Chifchok)

Mary Jane Thomas = William Williams Jones
(lwyd bach, Pendemoni?)
1853 - 1931?

(Nani Penrhyn)

Donal Jones = Elui Jones

Mary Margaret Jones = William John Roberts

J. Gareth Roberts David G. Roberts

Nid oes amser nos tawd i gwerio blaen datbygradd o
 fis i nos trwy) Clyneddodd, is fed mae ddiwedd ym
 oes Cluwardu o dddefnydd at y parhys. Gwelir yn
 Cry of the People (Co) Pwy 1906) P42 fel cyfrif (returns) wedi
 cael hi gwynted is Cluwardu a Phlyddyn 1882. ac
 ymlaen am gynydd, nifer y gawthys etc) cluwardu
 Mechi yn holl Cluwardu Toghddol Cym. ac am
 tudalen 194 ac ymlaen eiddo ffrwythau gawthys Cluwardu
 a Phlyddyn 1999-1906 (y Phlyddyn y cyfnewid y
 Mechi). Tegy) gellir blaen yn ol ac ymlaen a
 tawd) Cluwardu trwy gyfrwyng y Cluwardu yn
 Cluwardu yn Cluwardu Cluwardu, lwydd Tegy.
 Ond i y mlynion i fe gynydd oed rhyw
 gam neu ddiwyg i gyfrwyng ymlaen 1880-1890.
 Fe was a gawthys rhyw am Cluwardu Cluwardu
 datbygradd :-

Blyddyn	Gawthys	Cynydd	
1830	?	?	Profits only £100
1840	?	1,800 Tom	£5 of beds P42
(*) 1892	?	12,000 "	Parhys by Cluwardu P5
1898	69	?	Cluwardu a Cluwardu (Co) P
1900	?	20,000 "	£5 of beds P42
1820 - 1836	8,740 ? 1900 (calculated) 74,000	"	" " "
1882	2,089 (289)	111,166 "	Cry of the People (Co) P (20+)
1883	2,438 ¹⁰²	* 110,382 "	" " " (20+)
1930	?	?	
1950	?	?	

* Follai fed y cluwardu yn y cyfrwyng yw Cluwardu
 F is am Cluwardu rhydd - can allan a straki yn Clynedd?
 gwel "Cluwardu a Cluwardu" b/P

Pen Cluwardu 1886 - ~~1890~~ 1900
 (*) Tours of Wales (Penman)

* @ 39 tom per man?

7. 1945 - today, esp. of gain in volume from
 added activity 3,000 in quantity of Shwanel
 (2,833 in 1945) & mass in area of Eli Owen
 work esp. in the life of (7) Shwanel & Buller's Ewami.
 Monogonon-1994) : plan of Shwanel as one of pioneer
 fel as in accident of Shwanel's name.) mass)
 plan of the in danger of disturbance of added work
 esp. in the plan of 1945. ~~as one~~
 Title of Shwanel & plan: "The Pioneer State Quarry"

Dyna in area of pioneer (galleria) as in
 other collection. (1945)

"Halfwell" (level with Gornet on the East side)

"Pore Smith" (with terraces)

"Fruited"

"Pore William Owen"

"Pore Blue"

"Twist claudius"

"Pore level"

"Ager Bonny" (Bonny's excavation)

"Red top"

"S Long or Hen waelod" (old Bottom)

"Workhouse" (Junc Bank)

Erwan) / prairie (galleria) on pr side
altapinnial (1935)
"Safwan" (There is no mention of "Erwan" 1854-6).
(The State of Wash. P. 103)

"Ceiling"

"Garret" (level with Halwell on the west side)

"Tan Garret" (under the Garret)

"Pore elevated" (double terrace)

"Pore Roller" (The Roller Terrace)

"Pore Trench" (The molar)

"Tull chamber" (echo hole)

"Pore house" (Tunnel terrace)

"Jolly Fair" (Big Jolly)

"Jolly Back" (Little Jolly)

"Slang"

"Workhouse" (later called "Sore back" 1898)

"Daughen" and "Fitzroy" (separated by ^{east} ~~west~~ side of rock)

"George" and "Sebastopol" " " " "

"Rushout" and "Lord" " " " "

* notes called "Mataff"
(Crimea) in Malakoff

a h u n a d i g . s t a n g . 1 8 9 3 a e 1 8 9 5 P o n e ' S t a n g ' a e d d i ,
 b o n e u n a f . a e m a e n u e t i ' l o u e l ' o r t u e a n g i o g ,
 ' e y d m k a r a t ' w a r t e d a g a e d d p r d r a e d i . F r a n k l e y d . a e
 o d e l i t o n ' b a e t r a c h ') e a f n a g a e d d m a e n p i a n t (e a r n)
 t y d e n u e w i t . u i p i t e n , a e m a e d j m a e a e d d i) s t a n a m m a e
 p r d e l y g i d d l e g a e l u i t e n u i p r ' H e n w a e l o d ' a e
 c l e c h a e r . I n s h a d d o l f e g l o d e l u n g p o n e p r ' i n . o e f
 W o r k h a u s e f e l) g e l a e n a e) d e h n e e . (1 8 9 5 + 1 1 t e l y g
 f o d) b o n e p m a u e d i e a e l y t h y m a W o r k h a u s e
 a h a e y d e l f o e l e y m a n t o g l o d e l i o y a u n e y e l a e) t u e
 ' e y d m k a r a t ' w a r t e d a r a y m e b a l , a e b o n g e y n d e e l a t
) g r a e g a l d a : a e o g a n t p r i a e d y t h y d i g o e l a e a e d d i
 g a e l a m) s t a f f e r . I m a e p r a m t a e g f o e l) t h y m a
 p m a u e d i d e f l e n y p r s h a d d o l g a n d r e y g t a d a m r a e a e
 a e b o n e g a e l u i g a l e s p r ' S o m e b o o k (t y d t u d i g a e
 1 8 9 4) . S o n u i b o d p r ' 2 n a a r a y m e b e d d e l n a t i o n a l)
 t u e a e f o e l , a e f o e l s h a e l w i t h ' s u m p i ' a e c u l t a n t
 n u e ' t u n n e l ' i b a e s a m) d a e y a l l a n , a e) p r o y d
 t y m g y) p r o c e a e a e r u e i . (1 8 9 5)) m a e u n p r s o f f i l l
 a l l a n a e f t u e l l e d a n d a r i , d j m a e p r a n g e n e s y t t e l
 u e d i d e d i : L a u r o 1 8 9 3 , p i e n b r a e d) ' S t a n ' a e
 C h a w a e l g a n W o f o r e B o r g e r . I n u e i) m a e p r
 a n o p m a p r e a e l u i a e f e r t y d t u d i g a e (1 8 9 4) a e
 P a r d a m m a e t u e l l e d a n d a r i u e d i b o d p r g y t h y f o n a m t a e g
 i s h a n t e l a t h o s p a n e l) C h a w a e l p r) t h y d a l e r
 - a e d d o l a f p m a .

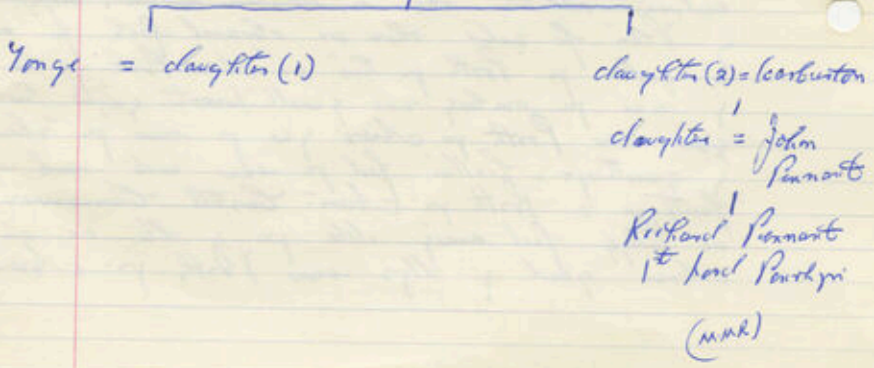
I m a e p r i g n a t u e l l e d a n d a r i y n u e i n e y m e l l i s f r e d
 p r a l a t p l a n 1 8 9 3 (p a g e 2) a m y t h y d e y , G a e l e s p u d d o
 a d u e l a d a e f M a r k e t H a l l . m a e p r a m t a e g n a e a l l e i d e l
 e y d m k a r a t f o e h a e d d l a n . a e t e l y g f o d a e u n
 a m m a e n u e y d e l a e a e e e l y f i a t w a t h e y t h a w a e l p r
 e a e l u i g a n t t a e p m a e , s h a e l e a s i o n a e d a e d d e l B i t t e n s t a
 p r b o d a e n a e d a e d d i s t a e p i o o u n t h y a f a t h m a e n
 e y t h a e d e l . I m a e p r a m t a e g f o e l y r a d u e l a d p r

Both you are required find clay when on a road fact of
1793. (John 6th Jones Paragon) with coal is given by "Old Nantawick"
or "New Nantawick"?

Sir Robert Williams the last of the Williams of Penrhyn
died in 1694, leaving two daughters. One married
Warburton a Chester Condowner and the other
Yonge a Devon Condowner. The owners of the estate
were therefore absent, but got reports about the
estate. The output of the quarry was small
and irregular (profits in 1730 only £100).

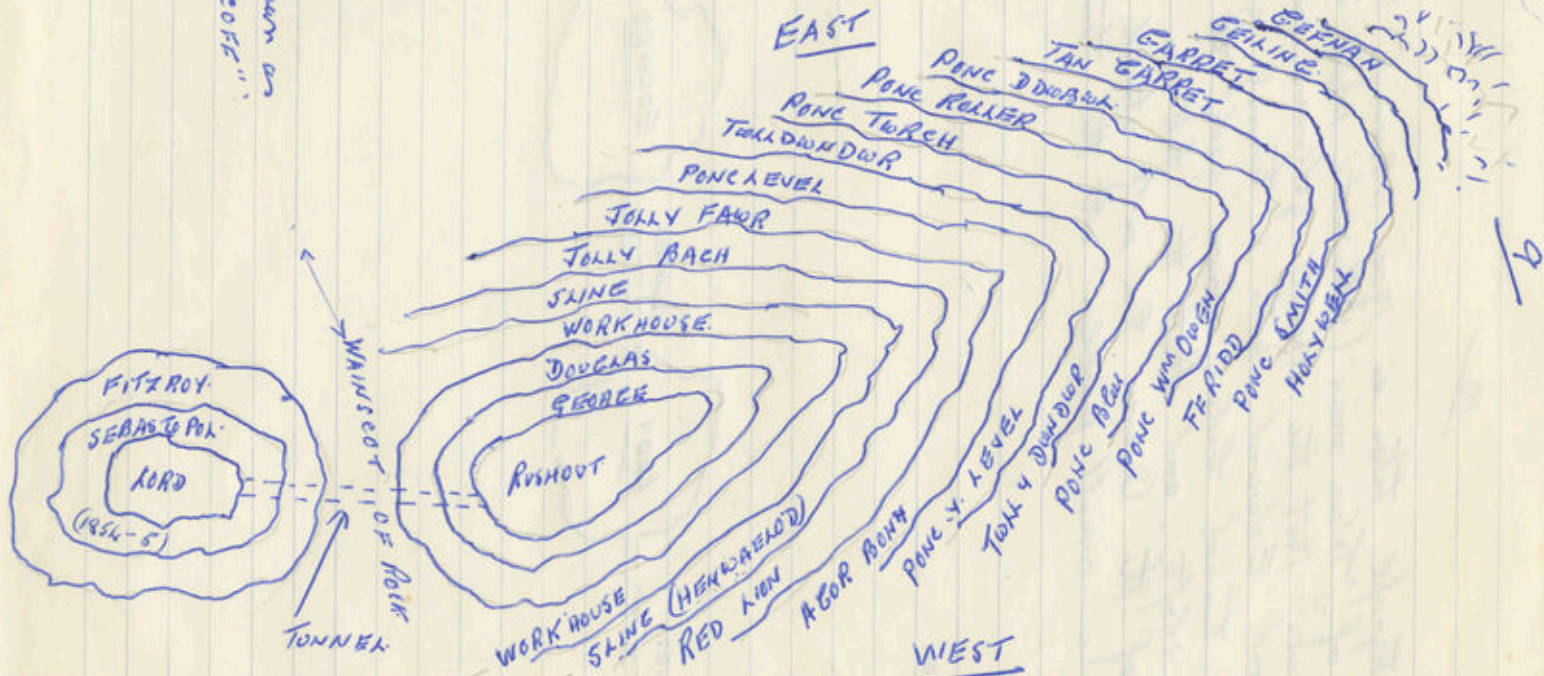
John Pinnant, a sugar planter in the 6 Indies
and a member of a Hantsian family,
married the Warburton co-heiress in 1768.
His son was Richard Pinnant the 1st Lord Penrhyn
who bought out the Yonge share of the
Estate. Richard Pinnant succeeded to the estate
on his father's death in 1792. He called in
the leases (54) that his father had granted
on the rock face and took the working into
his own hand as a single undertaking.

Sir Robert Williams of Penrhyn + 1694

PENRHYN SLATE QUARRY. 1885
(ELIAS OWEN)

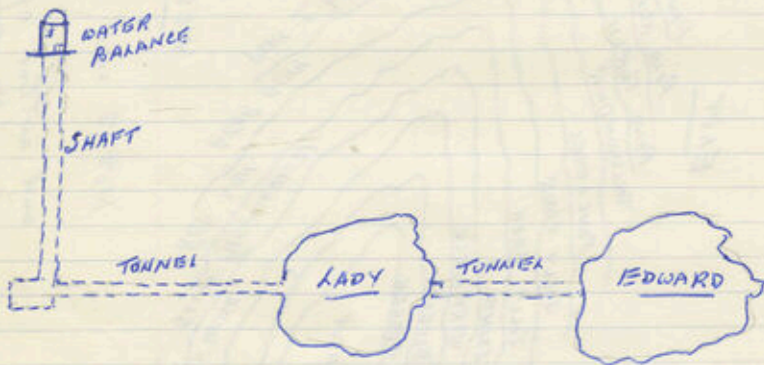
Kelly known as
"MAKROFF"

Since BACH
Gardet work at

Not to scale: only to identify the
Tunnels (galleries)
and outline of the excavation of
the tiers.

In a photograph taken in 1900, showing the blasting of "Tacon mow" (Illustrated Mail Dec 9, 1900) it appears that the lower galleries were Lady and Edward, with a tunnel joining both, and a tunnel leading from Lady to the bottom of the shaft, and that the "fall" on the left side of the Quarry had only started and was relative a small problem at the time.

11

Extracts from The State of Wales (1962) —

The galleries are called "Conciau" or singular "Cone" in Welsh. Sometimes they bear the name of an old-time Quarryman e.g. "Banc William Parry" in the Penrhyn Quarry. Some of the names in the Penrhyn Quarry relate to the time the gallery was opened e.g. "Cenonia" 1854-6... "Sebastopol" 1854-5, "Princess Mary" 1894, named after Princess Mary, later Queen Mary, who visited the Quarry that year; others relate to position in the quarry e.g. "Ceellog" (over the topmost gallery and "Garret" (just under "Ceellog")

Extracts from the "Penrhyn Quarry Handbook" (1930?)

Malocoff On the same level as "Sebastopol" and opened about the same time (the waste of rock ~~from~~ (Elin Carr 1855) has almost disappeared by now)

"Alicia" opened about the same time as "P. Mary" and called after the Hon Alicia Douglas Parnham

"Edward" Named after King Edward VII when he was Prince of Wales and visited the quarry about the year 1864.

"Agor Boni" Named after Napoleon Bonaparte. opened at the time of the wars with France

In aedem y gain (turn) "Boni no fione" y
 cael ni ddlefaiddio y cael ni ddlefaiddio y
 gysylltad gan y gawtho y an sa ddlogion
 tub o angkonhudo y del y kwonqu ma y Boni
 h.g. "mynol i law ni Boni, ma mynol, fynn
 ni Boni uckaf" (y Boni agorof uwth Boni)
 In aedem y mwan y cael ni fias fias fias
 y cyfnew at Bonian niarl aedem y
 gysylltad ni Boni arboris y aedem y
 gawtho y ddi, fion y cyfnew at y nifer
 fionian y tronol y ma y aedem y fion y
 fion y cael ni ddlefaiddio, ac aedem niarl
 niarl aedem y gain "Boni" y Blamori
 y enw h.g. y h.g. y ddi y gawtho?
 ac aedem y fion, hach, Eilwail, "Garnet" etc.
 In aedem hach y cael ni Blamori ac
 gain "Boni" (Blamori ma) am rhyu rhyu, ac
 ac ni rhyu, ac aedem y cyfnew
 at ynt and felly gan ma nifer fion y ddi
 gallu ma y cael ni fion ddlefaiddio
 fion Koller, fion Tawt, fion hach
 fion Blai, fion William Owen ac fion 10 fion
 with o y tai ac y enw ma y ma y
 fion ddi fion y cael ni fion o hach
 y fion y fion y fion y gysylltad ni fion
 fion y ddi fion
 Hysil y aedem hach fionian niarl aedem
 hach ac y cael ni fionian ac cyfnew at ynt and
 fion y mwan y ddi, ac nifer fion y gawtho y
 ddi y cyfnew, ac ma fionian

- "Pore Blai" = "Pore Blai"
- "SERASTORON" = "SERASTORON"
- "Fitzroy" = "FIXDROI"
- "Rykhant" = "RHYSD"
- "Pore Koller" = "Pore KOLLAR"

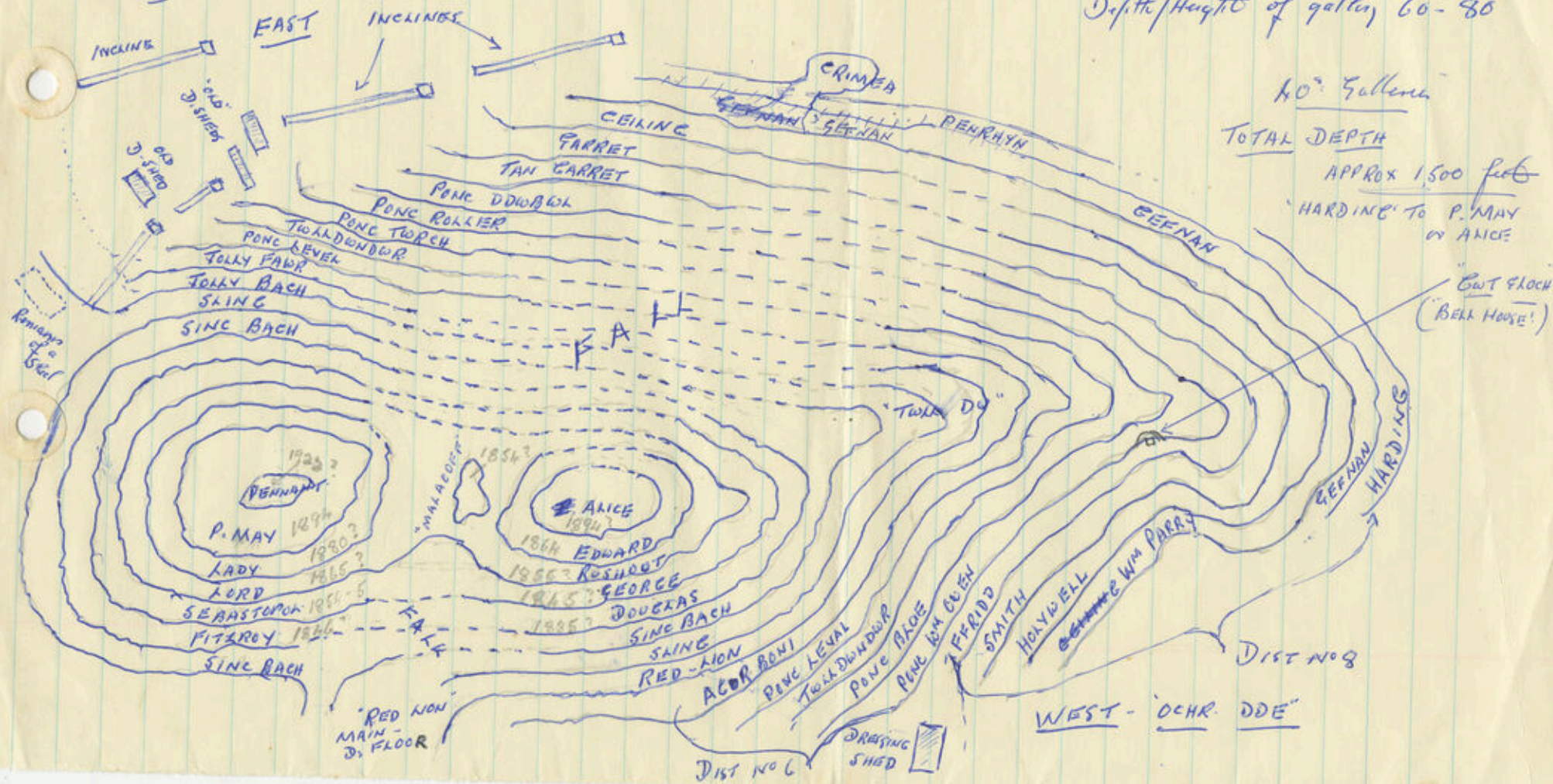
12A
(Krafsan)?

GALLERIES (Trench) (not to scale)

1955 (1939)

Purpose of this rough sketch to locate and identify the galleries only.

Depth/Height of gallery 60'-80'

40' Galleries
TOTAL DEPTH
APPROX 1500 feet
HARDING TO P. MAY
or ALICE

GWT FLOCK
(BELL HOUSE!)

DIST NO 8

WEST - OCHR. DDE

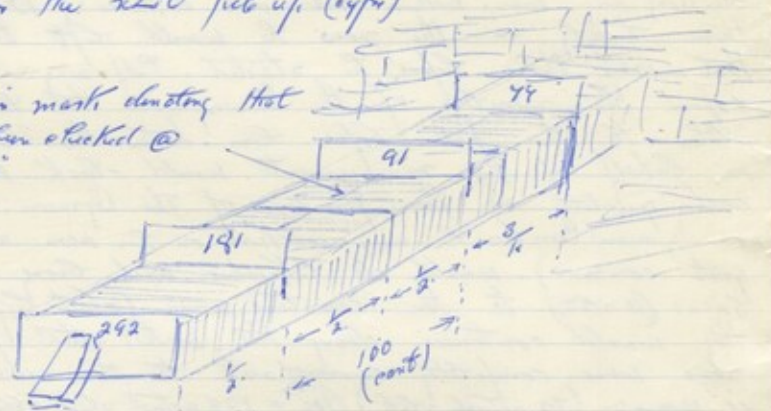
DIST NO 6

1 (One)

The method of counting slates at the Quarry up to 1960. was unusual and dates to the early days of State Quarrying. The slates were counted in groups of three i.e. the quarryman would run his fingers (1st & 2nd fingers) along a full row of the same quality and size of slates. He could do this much easier and quicker than counting them one by one after counting four groups of 3 slates. one group was called a "moo" plus one extra slate (jump a change) 16 actual slates. He would carry them on to a "ibel" (flat truck) or direct to their appropriate place in the stacking area. (if the stacking area was within reasonable distance). Before starting them ticks in the row he would lift the last slate that was there before he started. Half way up to expose the number of the Quarryman that had carried slates to the job before him. Later the State Inspector on behalf of the management would check the amount and quality in the presence of the Oymen. The inspector or Jymen (when he was working on his own which was quite common). would do likewise and bring the hand full $5M+1$ (16 slates) to the counting area (about 1/2 mi) and they would continue doing this until that particular size were completely carried out to the nearest $\frac{1}{100}$ i.e. $10M+2$. (32 actual slates) (100 = 128 actual slates). Slates of both P. 92 $5M+1$ 16 actual was a convenient hand full especially in the old days when the slates were relatively thicker and smaller in size. However when slate Quarrying was at its height and $2\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ " ($2\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ " actual). To make things more complicated, all standard size slates are $\frac{1}{4}$ " more in length & breadth than stated i.e. $20 \times 10 \times 20 \frac{1}{4} \times 10 \frac{1}{4}$ was a standard size and 16 slates weighed 70. This was quite a hand full and heavy for a young Jymen & many Oymen. After carrying out four hand fulls of 16 actual slates a total of 64 actual slates which according to the

"System" of counting was half a hundred. The G-man would turn the last slate over, facing in the opposite direction to the remainder (carrying over). This would make it convenient for the slate inspector to check and inspect the amount, and to credit the amount to the G-man. The Skidman would continue to "carry out" all the sizes and classes (1" 2" 3") to the nearest 1/4 cent. Less than a 1/4 was not accepted. After years of experience the Skidman and Inspector could almost see at a glance if there was a slate short in 1/100 or 1/1000. Any "left over" after the carrying out would come on a sheet for the next job up (copy)

Steel pin marks showing that they have been checked @ "taken over"

The Skidman would enter the amount on a thin rectangular piece of well grained soft slate measuring about 8 x 6" and level, - with all the sizes on the left hand side and the amount in three respective columns. The account slate was called "enup" or "enup"

No 181

Sizes	1 st	2 ^d	3 ^d	Total
24x14	1 1/2		1/2	2
24x12	1 1/2	1/2	1/2	2
22x12	1	-	-	-
22x11	1/2	-	-	-
20x12	2	1/2	1/2	3
20x10	3 1/2	1/2	1/2	4
18x12	1 1/2	1/2	1/2	2
18x10	1	-	1/2	1 1/2

'Crown'

To the Gyman the prices of 2^d + 3^d was the same... so these Qualities were listed to the right of the crayon after finishing carrying out (cyfri) the Skidman would inform the State Inspector and the latter would check the slots carried out with the Skidman, and as they were checked the Skidman would run the point of a steel pen along the checked slots to denote that they had been taken over, after finishing the checking the State Inspector would sign and enter the date and the number of the Gyman on the reverse side of the Crayon. He would then take the crayon along with others to the office to be entered to the main account. The Skidman would keep a copy for his own purpose.

During the Gyman's (weeks) the Skidman would carry out their produce one to five tons. How often they would carry them out (cyfri) depended on what class and quality of Crocks they were working and on the pressure applied by the State Inspector &c. If stocks outside were low and a need for certain orders they were pressed to carry out, also the Indentment type would choose to do this rather than sell when state stocks were short.

The 'product' of the men working in the top class was naturally higher, and they had to "cure" more often. Due to certain circumstances the men working in the top class would cure even more than 5 times in a month.

The State Inspector had in his office a group of books i.e. "Students and Books", one for each student (or group's partner & if man or two partners) working under his supervision. The "cure" amount after has checked outside, were then entered to the main account, after returning the amount the Inspector would make a saw scribble mark along the face of the "cure" to indicate that it had been entered & to ensure that it would not be entered again. He would return the "cure" until the Monday following the "cure" month, for that month, so that a final check could be made if there was any dispute regarding the earnings of the men. The Student would enter in the books of the last cure for a particular month his estimate of the value of work produced by him & the estimate was entered by the Inspector at the bottom of the ^{month} account. There was an indication and guide to the office clerk. However they calculated the amount completely independent and only refer to the Student estimate to confirm these findings. If the clerk calculation was 6 or more below the value estimated by the Student or appreciably higher, the book would be returned to the Inspector so that he could check his entries, and compare the "cure" for the month with those retained by the Student.

. now to page 4

Counting slates & taking over" ⁴ ~~Green~~ ^{7/2} ~~then drop~~
He would then inform the Stedman & he in turn would check his returned copies & compare his copies with the ~~copies~~ ^{copies} he had submitted to the Inspector. The ^{copies} ~~process~~ would clear any discrepancies before the value of slates was finally entered to the main account & his wage bill worked out for the $\frac{1}{2}$ month. The "copies" were not thrown away by the Inspector until after the final pay day for any particular month in the event of any queries arising.

The "old" method of working (Green drop) in the early days of quarrying and up to the strike 1944-5? and to a much lesser extent after that period for a short time. It was a practice to work galleries or part of a gallery or a group of "bargains" by a contractor. The contractor was himself a practical experienced working

on the site. ⁵ (Rockman) (Hen chief") Some of the Galleries
are still named after such contractors. Some 10th Down
Pine 10th Perry etc, although most have by now
lost their identity. It must be remembered
that then the galleries were much smaller
& only few years old when they were
worked by such contractors. The contractor was
responsible for working his part of the quarry,
and the total output and bill was
made in his name and he in turn would
pay the men working with him. (Stewart & Swindell
WIP.)
This method was not satisfactory; it gave
way to abuse, favoritism & corruption...
ii. Certain good part of the Quarry was
worked by contractor which which favoured
their own families, tribes & "Aluga wobi",
was rife. Contractors & potential contractors
were buying officials for working certain
parts of the Quarry. (W. A. C. W. P.)
This ~~last~~ contractor methods died of natural
death due mainly to exposure and explosion

6 (Hem chrefi)

of the strike.

During the "contracting era" the majority of the Quarry was worked by what we call "Hem chrefi" (old method or System)

The rockmen & chressers (chudmen later) worked as partners or groups. The groups consisted usually of father & sons; or grown up brothers & their sons. The groups or (eriv)eris were usually of one family, and they worked a "bargain". This was a "fit" of the width of the gallery by its height, sometimes they worked two ^{bargains} galleries. The younger & most agile & fit of the groups usually were the rockmen, because the job demanded more energy, and ^{they} were exposed to the elements at all times. The older experienced men; & very young, worked in the "gwalia" as chressers. The "gwalia" preceded the dressing shafts, and were a long row of open cuts ^{almost} ^{completely} open at one ^{front} end. The rows were built back to back ^{front} ends. (forward: two pages)

I Hen droppin.

row consisting of about 20 or more 'Pits'
they were built with their back to the
prevailing winds with a stacking area & raclax
between them

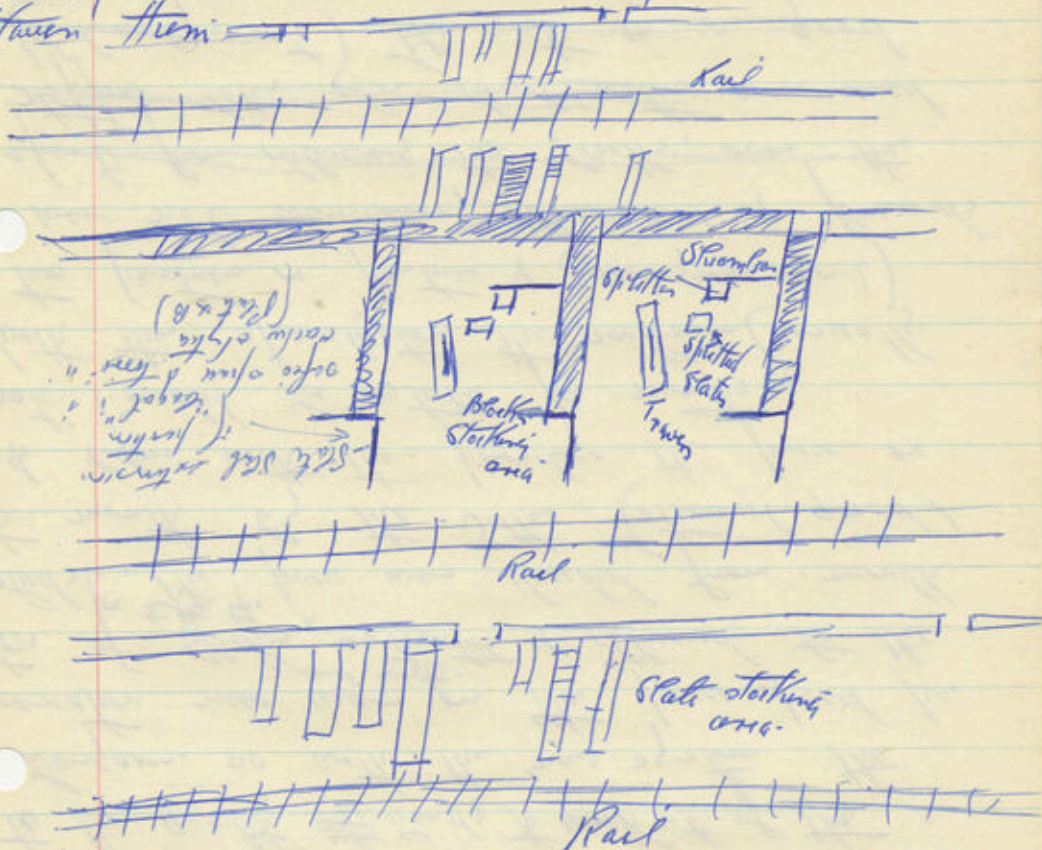

Plate x B from State of wall also a photo
of the empty 'gwalla' as they are today would
show the system.

§ "Hem drefm"

Before these rows of 'qualls' (cuts) were organized and arranged systematically, with the least wastage of space & some form of plan, the 'drossers' used to build their shelters individually at the most convenient place and as near as possible to the source of supply. This random method produced a scattered development and cuts & waste was scattered as near as possible to the shelters, and covered areas which would be later quarried. The 1993 ~~map~~ plan of the quarry shows this & the quarry developed thousands of tons of rubble & had to be cleared & reclaimed. When the rubble & rock mats @ the entrance to the galleries at the "left side"

and elsewhere proves this (photo would
illustrate the ^{point} ~~waste~~ ~~rock~~)

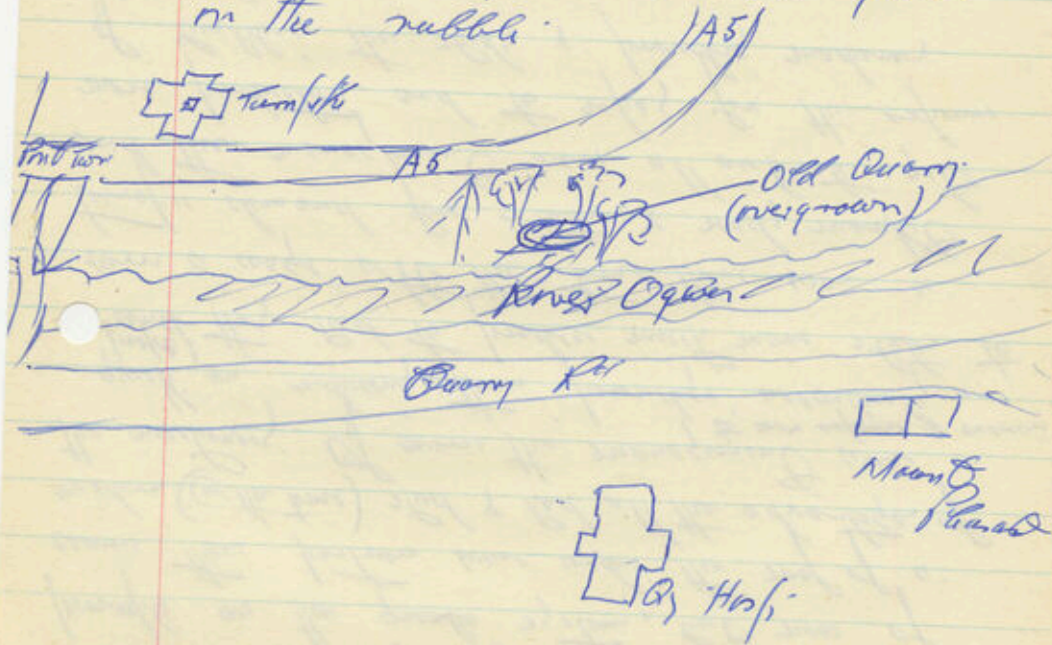
~~waste rock~~

~~waste rock~~

In 1493 it appears that ~~most~~ of the
entire Quarry was worked by contractors
and the total number of workmen
were only 69⁷ (consult ^{the log. can. log} Casorelli a Casorellyn)
& production ^{was} relative small. However by
consulting the excellent plans of the
Quarry we find that the Quarry was
developed in the best soft blue vein
before the development. The "quarry"
was a series of small "holes" developed
at random & worked more or less
for personal use and profit.
These holes were quarried & abandoned
for long periods and others opened

10 Hen Pen Drefn Development

This haphazard method depended on the need and on favourable outcrop showing. (More on this can be had from authentic authorities & historians). One isolated such development (Pole) can still be seen on the left of the river Owen & below Mount Pleasant. Large trees have grown on the rubble.

Note) (Page 12 ¹¹ is Development ^{Development} Page 15)

When the Quarry was at a much smaller scale than it is today and it was impracticable to get rid of waste at any place other than the level it was produced, (as the Quarry developed below natural level, hydrolic power was used to pump natural water that found its way to the bottom of the quarry, (will deal with this aspect later).

The "left side" of the quarry is a good example of this. Although recent development and over tipping of rubble brought up by electric jacks from various parts of the Quarry has produced large tips which have covered over & broke the continuity of the most of ^{the individual} gallery tip sequence. However, the remaining ones are interesting & claim special attention.

12 (Original development)
By following them & taking samples
a reconstruction of the origin of the
rubble can be produced & the development
of the Quarry & time? Among other
specimens of slate rubble tipped which I
noticed was tons of "soft red" &
also "soft blue" by consulting a
plan of the veins & knowledge of the
veins as they appear today, it is
clear that at the time when the rubble
was cleared the gallery was ^{now or then} in the
middle of the void that now exists. (In
my opinion there is a wealth of information in
these particular tips)

Due to the fact that Electricity was not
available at the time or before the turn of
the century (1900) it was more economical
to use this "gallery-tip-level" system. However
as the gallery penetrated further into the
Quarry (mountain?) & the tip getting further away
the distance, time and manual effort to
(over)

moving the rubble from the Quarry face to the tips was quite a problem. The "left side" tips galleries seen from the A.S. outside Bethesda illustrate this, and the distance from the extreme end of the gallery to the tip in Nantfriscoon was ~~three~~ ^{two} miles return journey. The slates produced were brought down by "balance" inclines, or twin track inclines, with a large wooden chack drum lowered at the top, with no mechanism upstart from the "band brake", while the loaded slate trucks were lowered advantage was taken to raise the "infties", coal waggons or other equipment needed at the galleries. Many of these galleries and parts of galleries were unproductive (according to the standard of the best ^{Portland} veins) although the worst parts (apart from outcrop etc.) are much superior to certain veins worked even in this area and certainly superior

14 (Early Development)

(Page 15 is behind Page 12)

1000 is worked in other areas which are considerably more 'shaly', such as the Pembrokeshire Shale etc. Studying these old tips we find that there was a considerable amount of excess ~~waste~~ due to the fact that power sawing was not practical and "drilling" for "plugging" was not available. Large blocks of slate with acute angle joints could not be pulled without terrific effort, after "plugging" or "pulling". Unfortunately the best veins such as the soft Blue, soft Red with excellent cleavage & considered the world best slate is the worst for ~~and~~ (force) cutting. (cutting at right angle to the pulling & cleavage).

So it is clear that before the advent of power drilling, sawing etc. and the evidence seen that appears in these old tips, proves that

15. (Early development)

large amount of what could be usefull & productive slate was taken over the tips
The best and most of these slate blocks weighing from about two tons downward which were found at the surface and bottom of these old tips have ^{with} disappeared. During the time of acute depression, strikes etc. quarrymen applied for permission to work these tips and extract as much slates as they could from these previously rejected slate blocks. It is amazing how much they could extract, considering the hazardous & heavy nature of the work - "Rybelo toman" - Every thing had to be manhandled over extremely difficult ground. The "blocks" found had been subjected to the extreme of the weather, the effect of the extreme cold & heat of the sun had dried up all the moisture and baked the slate so that chipping - pulling & splitting was difficult. Many of these "Gwalia" small workings (Page 16. Sami page book!)

16 (Early development)
(Bela toman)

can be seen on the tips. Even tips where relative recent waste from the dressing sheds were worked at times. The advantage of these dressing sheds tips over the old tips was, that a lot of small blocks, sawn and etc. which were not practical to be worked by the stakemen due to their low rate scale; and the fact that some were more chosen & wasteful; also the fact that good & sizeable blocks from the quarry was plentiful, therefore due to the man's supply etc. a lot of useful, especially small blocks found their way to the tips although the officials were constantly on their guard against such practice. These shed tips were relative a fruitful ground for the 'Rybelar toman' & it was common to see them diggers excavating into the tips & not relying on what they found on the surface also what they found by excavating had not

14 (Bela toman)

been subjected to the extremes of the weather
& were much easier to split & dress
The men that worked the tips were entirely
independent of the ^{upside} Queen organization, &
sold the slates direct to a contractor.
The last two men I remember ^{working tips} were
Mr Griffith (well back then) of well 50 Gadan
& Gammell's Caradee from Bancah Braakmeyer
and both worked tips near the road, 1920-30^s
leading from Pont, two to Gussian Goodson
and more or less on top and above the
stream that runs from dhy & Dold
(which is now covered by the tips; my father
remembers the small lake when he was
a boy, about 1890) A photo of these
workings (sketch) would be an advantage

18 (Bela Toman)
(Apprentices)

It is quite possible that by now most of these "tip workings" have been covered by recent mechanical tipplings. However, some may still be seen:

Before June 1st 1916 there was not an official organized apprentice scheme.

Reproduction of
W. H. HOBSON
Note
June 1st 1916

(This would be very effective and shows the low standard of wages & conditions offered to apprentices, although this was a turning point and was a step forward ~~from~~ and much superior to the logging conditions that existed before.

Before 1916, fathers took their sons to the quarry at a very early age & the sons pulled in general manual duties, and was not tied to rock work or dressing only; but was floating

19 (continued)

Backwards & forwards in need aerial?
and ~~was~~ ^{was} working as part of the "crew"
The "crew" usually ~~consisted~~ ^{group} (also Page) ~~or~~ were
members of one family, i.e. father and sons
and the grandsons (apprentices), and sometimes
brothers in law. The "group" worked a bargain
and the slate produced covered the wages
of the entire group. As the slate bed
is not consistent & like a layer of
cheese, the bargains differed considerably,
and throughout the quarry there was
no two bargains alike, the extremes were
the ones in the best blue veins, with
regular & convenient joints & fairly
easy to work with the minimum of
waste. others were in hard blue or hard
red or soft grey all these and especially
some were difficult to work & production
was relative small. To compensate for
these varied bargains (as the term "bargain"
implies)

20 (Mon chiefs)

a "bargain" was agreed between the groups & the management (on behalf of the management by one official called "The Sitter"). The Sitter was a high ranking official and at the height of development, there were three sitters each responsible for certain sections of the Quarry and up to about 1930 the local managers used to do the "Sitting" in the best galleries of the "bottom" quarry. The sitters were also responsible for the day to day management of his own section of the Quarry. Due to the fact that the "bargain" varied so much: the rate for working the "bargain" varied due to varied ^(Mon chiefs) "poundage" paid on the slabs produced with the method the groups that were working inferior "bargains" were compensated (to some extent). However it was claimed that there was a lot of favoritism and "bribery" going on, and it was said that many groups after working

21 (Hen chief)

hard for months, clearing rubble & working
inferior rock to get at good vein. They were
then moved to some other part of the
Quarry and some "blue eyed" groups would
be moved and have the advantage of their
labour & effort. Also it appears that the
privileged ones always ~~was~~ worked the best
bargains and that the varied rate per
ton or poundage did not compensate
sufficiently the groups that worked the inferior
bargains. so naturally there was a lot of
animosity and bad relations between ~~the~~
workers and workers and officials. In order to
gain a minimal wage some of the men
had to work from day break till dawn
there was no maximum time limit (or
working hours). In addition to this a good
percentage had or inferior small holdings
with two to 3 acres of poor land: they used
to keep a cow or two perhaps a calf or

22 (Henderson)

few sheep and a couple of pigs, these helped to keep them from starving especially in very exceptional times such as strikes. I remember in my time about 1920 Smallholders which also worked at the quarry and possibly at the upper reaches of the Quarry, which meant two or three miles walk there & back Rhodri to the Qy. or Llanthudol & beyond: etc & it was quite common during the Hay Harvest for them to commence cutting ^{at daybreak} with a sythe (slades) a field about an acre, and then continue to the quarry to start work 7 or 8.30 and then proceed with the hay cutting after finishing ^{for the day} at the quarry; they would carry on in this manner during the Harvesting period. The last of these men I knew were Owen Owens (Now) Wambri Tregarth & William Jones. Frenley.

To return to the apprentice position before 1916 - (Page 19). As already mentioned

(Mitsunaka - Pundrupi)

the majority of the boys were the sons
 of Agmani or quarry workers. If their
 fathers or near relatives were not Agmani
 the families of the others would try and
 persuade a group to accept their sons.
 There was no other industry in the
 area and life was very hard and it
 was considered a privilege to work ^{under} ~~at~~
 almost any conditions at the quarry.
 getting a football was considered a worth
 while thing. The hardest ~~set~~ of all, were
 the orphans & sons of families that had
 no connection with the quarry. They used
 to work on their own with very little
 guidance or help and had to learn the
 hard way. They were paid for the
^{actual} ~~number~~ of slabs they produced. As they
 were not attached to a group and had
 no definite sources to obtain their
 slab blocks, they had to dig for their

24 Apprentices ("Lan chofin")

Block. Thus the term "On gweloch chwiri yn
dda ga i gwaith" when I was an apprentice
at the Quarry, many of the older men
then remembered the period. What the
^(Llanwrtyd) boys did ^{get} ~~was~~ (if lucky!) was small
~~small~~ blocks or two, there were just aside
for Lan periods: bad weather etc. by the
groups: and I gather that the most
generous used to put aside suitable
small blocks (and also sawn ends
from which small slabs could still
be had!) purposely to give away to
these begging boys. (The method was
practised by old men, during my time,
well come to the quarry) The boys would
start with their "sled" (trunk) at the
top of the terrace of Gwalia & worked
their way down, or going down the
^{stacking} sled in a row (about 20 ft) the rail
ran parallel to the terrace a little

further away than the rail that actually
 fed the "Ewola" with blocks & clearing of
 waste. yet there was no obstruction on the
 track and it was not a problem to carry
 the small blocks received this distance.
 They would continue in this manner until
 they had a "load" or part load; sometimes
 only. Half a dozen small blocks after
 trugging & digging from terrace to terrace.
 Some had good connections and were
 related in some way ^{to the Agmen.} or near neighbours
 and of course some could present themselves
 with a more manly approach, or they
 were members of the same church or
 chapel & this helped a lot. It must
 be remembered that there were many
 of these boys apart from some men-
 misfits, inferior Agmen, partly mentally
 or physically handicapped etc. who were
 & ^{never} advanced from this status (or class)
 working on the principle "

26 (Belle)

Hyou each na i Hyou each ga i." and it is understandable that from the Qymer point of view they could be a nuisance. As already mentioned, all the groups used to put aside small & inferior blocks so that they could fall back on them during lean times. Bad weather etc. However kind hearted & well meaning the Qymer could not possibly oblige everyone always, of course there were extremes - some sultry Qymer would not even reply, others would give a "block" that was of no value at all. The "tiggers" knew where to go & who to avoid. It is said that the ^{best} ~~top~~ chumks & respectable characters ^{of the locality} were the most considerate and generous - and that many of the prominent members of the church & chapels were were the "means".

34
(Bella)

Eventually most of these boys especially the best ones would be absorbed into the system and accepted to a group or as a partner in a new group as progressive Q-men.

Almost up to end of the 1st world war this group (crew) system persisted, but was gradually given way to the "new" system. By this time the first chipping sheds were built at the Quarry; this was a terrific boost to production. Before the advent of the chipping sheds all the blocks had to be ^{split} ~~chopped~~ & split chipped at the splitter (gwala) and there was a lot of loss of time & ^{more} effort ~~to~~ was needed to produce the same from the blocks, when necessary. (and this was almost the case) the splitters had to be forced out to the right length, this was a hassle and

needed a skilled & ²³ experienced Oymen
(a picture in "State of boats" shows a man
doing this) ("torri" type ship) Rlys = good
even laws.

The large blocks of slate that had been
cleared at the gallery face were trimmed
down by splitting & pulling by hand
(gunpowder when large and in the
preliminary stage). The Rockmen would
endeavour to pull the large blocks to
convenient widths allowing for dressing etc
i.e. 14" - 12" & 10" or sometimes double 10"
when they considered this more economical
they would work to minimize waste as
much as possible. The pullers or blocks
were finally split to about 2 1/2" thick
this was a convenient thickness for the
stickman to split the block (after sawing)
in half and each half in half again and
each quarter would be split in half &
half again producing sixteen slates per
block

29 (torri-elyta)

up from 5 to an inch (after splitting)

This "face cutting" is cutting the pullos in two, three or four as the case may be to certain lengths. (torri-elyta) Before the advent of the saw-table, this was the only method of cutting to length — right angles to the cleavage & pulling grain. (could be compared to sawing a plank of timber).

Plenty has been written & demonstrated to explain how the splitting was done and to a lesser extent the pulling. But very little about this cross-cutting (torri)

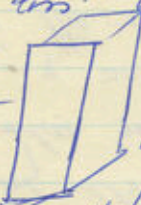
Before the saw-tables were introduced there was a considerable amount of waste. Because many bargains & even sections of the log had extreme stiff joints which made it almost impossible to split or even pull from the joint and. It was always necessary to pull and split from the "joint" end. and

not from the side (the slate is much stronger
 lengthwise than across, i.e. across the following
 grain.) Due to necessity and avoid waste
 men that worked such 'bargains' with
 slip joints. Had mastered the art to
 split such blocks with extreme skill &
 patience from their sides or at least when
 commencing the split & then
 follow carefully along the slip top,
 great care had to be taken when
 the last stages were reached, i.e. reducing a
 double thickness about $\frac{1}{2}$ " to two thickness of
 $\frac{1}{8}$ ". Many 'bargains' which after the introduction
 of the saw-steps, were considered excellent
 before, because of the slip joints
 (trailed slip) of very little value, &
 production relative to effort was very
 low. Had and relative say worked
 'bargains' with average & ^{and} longer
 joints, whether 'slip' or not after the

36
coming of the saw table especially in the
last years. were very productive.

Joints giving a length of less than 16"
produced blocks that were not very
economical to work, unless the nature of
the vein was good & the joint more
or less at right angle to the cleavage.

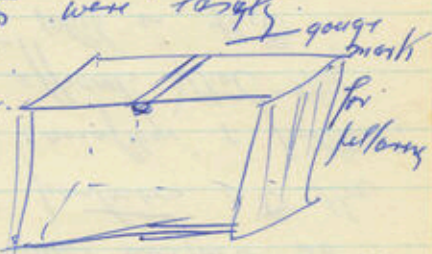
Some
but
so

parts of the Quarry had nothing
these cleavage produced good lengths blocks
these right angled joints some
which can be seen everywhere in the heights
fine that it was very difficult
to see them (traced glass) and were only
found when the studman was splitting
in the final stages. When these occurred
there was always numerous other joints
of various thickness. The thickness was
the space filled at the joint. The
"filler" was usually white Quartz and
was up to $\frac{1}{2}$ " or more thick and
always at right angles to the
cleavage. Unfortunately when these occurred
(traced) they were too numerous.

& too close to each other so as to produce good length slabs, whereas the lens these bargains were very productive & easy to work, & good lengths veins could be quarried from them. Also the 'right angled' zoints were roughly gauged for fulling.

Also the blocks produced could be easily split from the fresh right angle end (Jun, & clast) after being brought up to the chert in the 'Gualia' (to return to the bargains with the extreme slab zoints) (page 30).

Many of these bargains had zoints at varied intervals - and in some cases in excellent quality & good cleavage veins. However they were very difficult to full & extract ^{and in} parts of the right side of the Quarry.

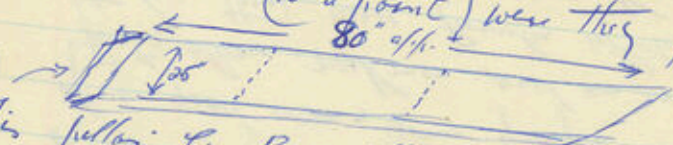
due to the slip joints difficult. The
 Bargain had to be developed from the bottom.
 the method must be very hard and difficult
 job in the days before gunpowder &
 compressed air for drilling. Further ~~more~~ the
 majority of Bargain with extreme slip
 joints are found in Panel Red & Panel
 Old vein which makes quarrying more
 difficult.

Even in the good quality ~~veined~~ Bargain
 which had these slip joints, there was a
 considerable waste, if the joints were
 approx 36" apart or more, the men &
 that the Rockman could ~~produce~~ ^{produce} fullers of
 say 10" ^{to 12"} (+ allowing for churning) wide
 36" (or more)

If the joints were appreciably more than say 36" apart and could be anything up to 8' apart, the longer the fullers were the wider they were fullered i.e. 12" x 1/4" and in special cases wider if the blocks produced were intended for large sized states such as Occum & France which could be up to 140" long by random width (above a certain width above 1/2 its length). The shorter the fullers were the more difficult it was to force cut them, if fullers that the shorter the fullers were the narrower (to a point) were they fullered

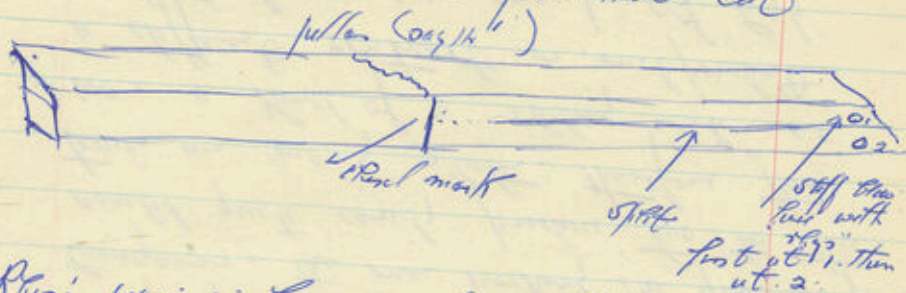

This fuller by force cutting & especially by sawing (less waste) could produce 3 blocks, producing small slots the blocks that were blasted from the galley face or came down with falls could be anything in size up to a size of a large house and it is known for groups to

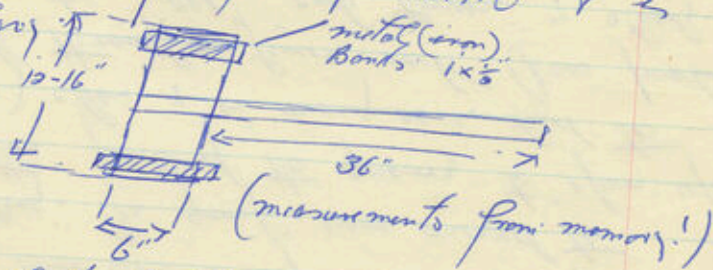
work for two and three months reducing a massive block of solid slate ready for the dressing shed. A photo of a reduced part of such a block can be seen on Plate of Welsh Plate 14.

- After fulling to a certain width in the final stages, and then marking on the fulling side by giving a stiff blow along the joint when you intended ^{for the reducing purpose} cutting, with a hammer & chisel, then the fulling would be split until the split was about to reach the chisel mark, then a controlled heavy blow would be applied on the fulling side and extreme end of fulling you
 - intend to cut. (a drill mark as appears in Plate 14 some better than a chisel mark)
- The fore cut, would not necessarily be made or run at right angles to the fulling, & the rockman had no alternative and this was accepted. Fore cutting by the dresser was done much more carefully & skillful. due to the fact

that they lead to unnecessary waste & narrow
 lead to split the blocks from that cut

'Rigs' was a large wooden mallet made of
 panel appear red oak & quite heavy. They
 were common in the Quarry up to 1930
 & probably they are still used to a lesser
 extent these days (1970). The 'rig' is a
 large version of splitting mallet & is
 quite heavy.

A picture of the "rig" can be seen in Plate #B
 in State of Wash.

(to return to the wastage in the "bargain" which had stiff ^(acute angle) joints. When the joints were so close so the length of the blocks (they would not be considered fullers; due to the reduced length) were less than approx 36" it was impossible to force cut them and due to the reduced length impractical & uneconomical ~~to split & chise~~ therefore before the introduction of the saw table an enormous amount of otherwise good quality stone had to go to waste due to the difficulty in splitting. In the bargain where the joints (traed) were more or less at right angle to the cleavage, even small blocks were retained because of the relative good end offered for splitting, such blocks are seen in Plate V. State of work. Also jagged ends sawn given excellent ends (& length) for splitting from blocks which would otherwise be very difficult to split as seen in Plate IX. B. State of work.

(In fact the picture, Plate IX B - shows pullers
been cut into lengths and the remaining
zagged end of the puller cut off for
use of handling & splitting. However the
same principle as shown here would happen
to blocks with acute ends)

As already mentioned, before saw tables were
introduced "force cutting" was the only way
to reduce pullers to convenient lengths,
apart from cutting the pullers to certain
lengths it was necessary for the "choppers"
to take much care and apply all their
skill so as to endeavour to obtain
a cut that would offer "ease" for splitting.
Apart from the pullers fairly large blocks
& certain quality could be "force cut"
just for the purpose of obtaining a
free & good end for splitting.

Plenty "ends" found out from Black. can be seen in walls etc
in the locality. (Hoffman) 39 (Torrer - 1939)

Plenty of these waste ends are to be seen
in old building & walls at the quarry
and in the gualia themselves & it is
very interesting to study them & note the
extreme skill & patience that was needed
and the knowledge these old Quarrymen
had of various slate veins. This art
was quickly dying out in 1920-30
Plate X B. Plate of walls shows a Quarryman ^{preparing}
to force cut ~~a~~ fulla in two. It appears
that he has already cut the fulla on
left or cut one end off. (if it was three
lengths) because a "force cut" end can be
clearly seen ^{on} ~~at~~ the end visible. Before
commencing to do the cutting he would
notice by a glance which way was the
"chalcet" of the fulla. Years of experience
and knowledge handed down from previous
Rockmen Quarrymen & members of his group
would tell him this. He would know which

NO Torr

was the 'dashed' was in relation to the natural joint (fracture) although there is no relation between the 'dashed' & the natural joint. In the best soft veins there are no visual indications, but knowledge gained by experience etc. In the hard variety and certainly in the very hard Grey. Quality at the left side. You can see by glancing at the fullers: The dashed is in line with the way the orements were laid down, & green etc veins in a fullers or block. or in its natural state in the rock face clearly shows the "dashed"

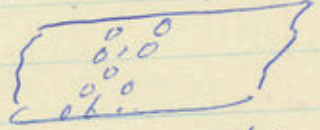

In the hard variety although when no veins appear (uncommon anyway) there are distinct darker small patches like larger size 'speckles'

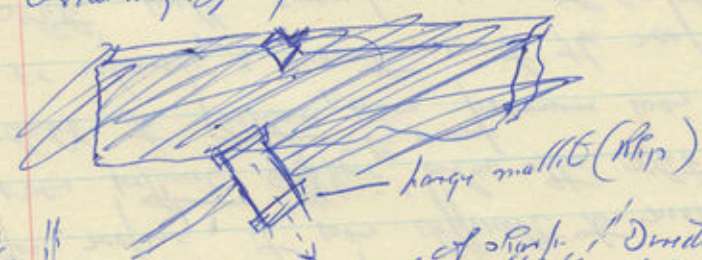

Al Torri

there may not run through (or on the face of the entire block but run in a singular band across the block - jules & somewhat diagonal

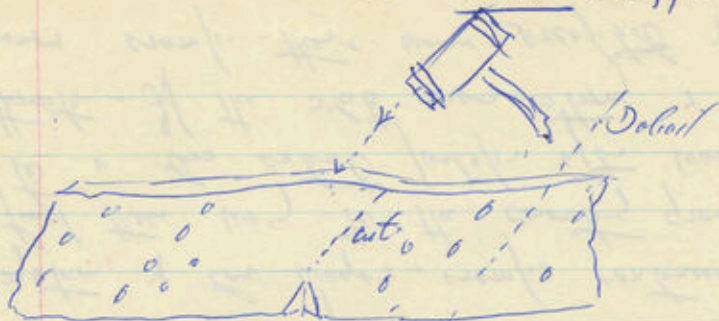
The importance of the diagonal is that it is necessary to give the blow with the slip across the diagonal so as to obtain a clean relative right angle cut, of course every cut is a chance & for no reason at all the cut could be jagged or at an angle or both. giving a blow with the diagonal would almost certainly produce a diagonal cut

Process Standing Pure as seen in Plate X B

412 Toni array.

A blow with the "dabiel" would result in a diagonal cut. or jagged & carry in both

The blow applied must be stiff & sharp it is essential not to damage the side of the pulley (at the point of impact) this could be easily be done if the blow (or its effect) was not in line with the pulley or if several blows were applied, or if the metal ring came in contact with the pulley

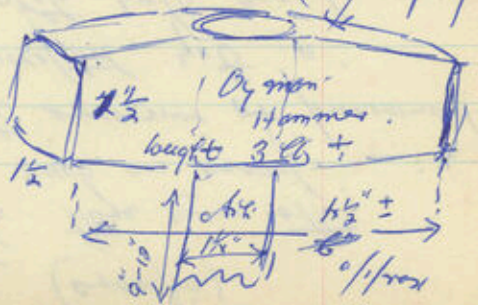
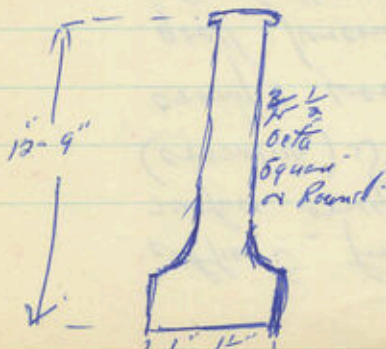
43 (Terra cotta)

any of these could produce splits & damage & produce further problems. However a skilled tanner would get good results with the first blow: "To cushion the effect of the blow (or rather to minimize damage) the tanner would use a few pieces of slate or chest & place them on the arch of the pillow at the point where he intended to hit.

The "cut in grooves" made by the tanner in preparation to the cutting ~~was~~ made by

hammer & heavy chisel (even brass bolts) (plate + B. 596)

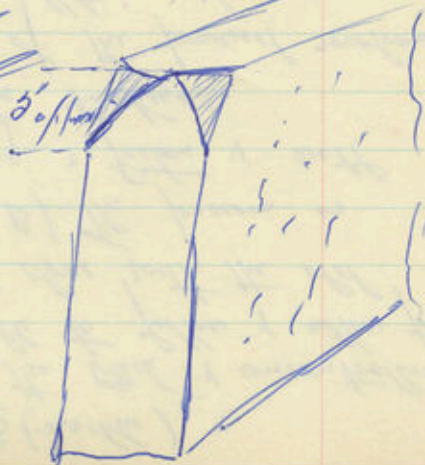

1/4 (Torricelli)

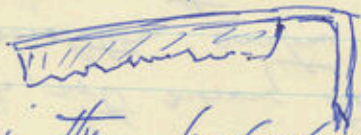
He would start by marking the diagonal line (with the chisel) i.e.

and then proceed to cut the two "V" out at the same time bringing the V's gradually to the surface approx. 2" below the ^{side} edge of the pulley (an ^{cut out of the} opening of Plate x B. State of work) after cutting the ~~block~~ ^{plate} would appear like this

After carefully cutting out the grooves he would
then "relieve" the bottom of the grooves with
a rough tool representing a saw & saw
action. This tool was usually an old timber
saw with few teeth left or rough one filed
or punched in. quite often it was the butt
end of an old axe and about a foot
long

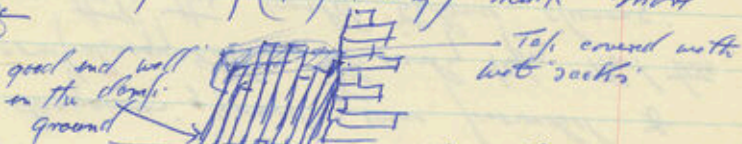

What magic this produced I do not know
but many Oymon insisted that it was
absolutely necessary and never attempted to
force cut without first filing off the grooves
with few strokes not to smooth & finish
the bottom of the grooves at one time
many of these reliefs could be found
at the gwalia and later in the blocks
but have slowly vanished

Blocks brought from the rock face which were
of reasonable length and a possible end
for splitting were brought up as soon as
possible from the galleries so that they could be

46 (Toni carry)

lulled with the best "end" down on the
damp ground. This was to keep the "end" moist
and away from the elements. Chipping up
would make splitting (& pulling) much more
difficult.

This practice is carried on now, with ~~the~~
sawn blocks - on the modern studs.

Even after the introduction of the saw table
many of what were called "new studmen"
especially the older ones ~~and~~ used to
work in their younger days at the gwalis
and many who experienced the transition
from the gwalis (non-mechanical method) &
the dressing studs with their machinery - were
practising the free cutting in the studs.
especially the studs that were "working" the
hard variety of slate. Hard Blue - Hard Red
Gryze etc.

With the hard variety of slate the saw table

was very slow ⁴⁴ and at times ^(Bradley type) could not
sufficiently support cut blocks for the
splitter. When working jokers the saw table
could probably cope; because at times two
blocks were released by one cut. also a
joker was more steady on the saw table due
to the additional weight and its shape.
The saw table needed more or less constant
attention when sawing especially ~~the~~ ~~sawing~~
the hardest of the hard variety. a block
was inclined to move after the saw
had made a partial cut. the result was that
the saw got wedged - stopped and the
belt would slip off the pulley; a tedious
procedure would follow; a lockbar would be
fitted and placed in position. the machinery
stopped and the belt would be replaced on
the driving pulley with a rope hitch with
the machinery was driven forward slowly about
half a turn of the driving ^{table} pulley. The stopping
of the driving motor meant that the center

HA (Byddau Hafoc)

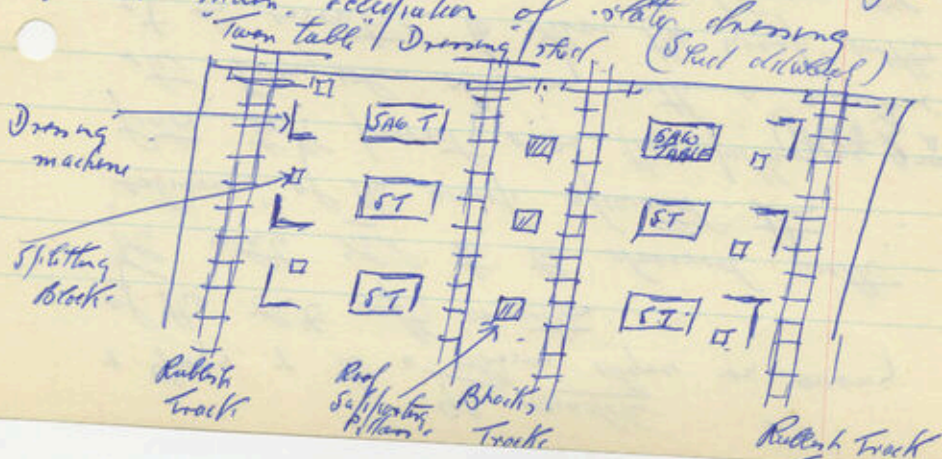
saw-table driven by the motor 12 or 14 was at stop. a procedure ^{naturally} not popular by the rest of the quarrymen. To save time & the bother of fetching the ladders etc (they could happen many times a day, if the sawing was difficult owing to ^{random} of the blocks or bad saw, some chipping left or a combination of these) It was a practice by most (not all, especially to older men) to replace the belt by hand while the machinery was in motion. This saved time but was a dangerous habit & was strictly forbidden by the management - notices were posted up in all sheds to this effect in Welsh & English.

BELTS MUST NOT BE REPLACED ON THE PULLEYS WHILE THE MACHINES ARE IN MOTION.

Dressing sheds were designed with two or one rows of saw tables. The sheds with two rows meant that there was a saw table for each.

49 (Lefis)

groups and in many ^{later on} cases for one man. But the studs with one row of saw table. The saw table had to be shared between two groups one group (or ^{one} man) working at both ends of the table. With the hard variety with the result that sawing was difficult & slow - there was a terrific demand on the saw table, & the two groups sawed their blocks in turn. This caused friction at times. Also the table had to be cleaned & maintained. The trough ^(straw caps) cleaned probably twice a day & kept filled with water. These menial jobs were done by the journey man. In addition to many other odd jobs & his main occupation of stave dressing

50

Shed Bengal'

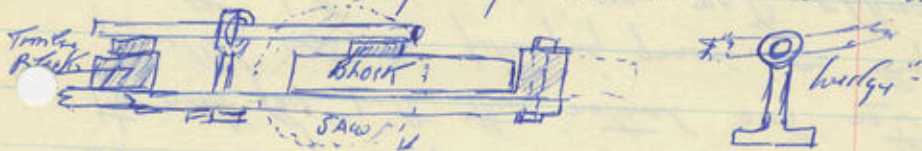

A better shed plan could be made from the proper plans (etc) as better still a visit to the Quarry - although the sheds are not used as they were originally designed (if at all) yet the layout can be seen -

As already mentioned the single row sheds working the hard quality could hardly cope with the demand - so even with the advantage of a saw table, in many cases and when convenient the shed men (if they could - these were the older type who had previously been working entirely in the quarries and were experts at this job), would 'force cut' as many as he could

and would split ^(slips) in many blocks as he could from their natural "end".

The hard quality blocks had to be arranged and carefully wedged to the saw table or ^{the blocks} it would lift up or move to one side.

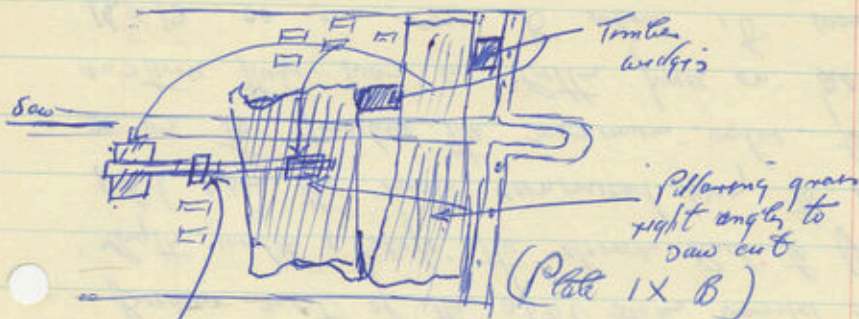
The ~~saw~~ face of the saw table had a series of rectangular holes to accept the wedge at almost any position.

No doubt many of these tables are still @ the Quarry - & could be seen & photographed.

It was necessary to saw the rough end of the block ^{at fullon} not right angle to the following grain, therefore at times (it depended on the slope of the block/fullon) and if it did not have a straight fullon side, it was necessary to wedge them sideways as well.

52. (Metric)
as shown with the wedge & bar

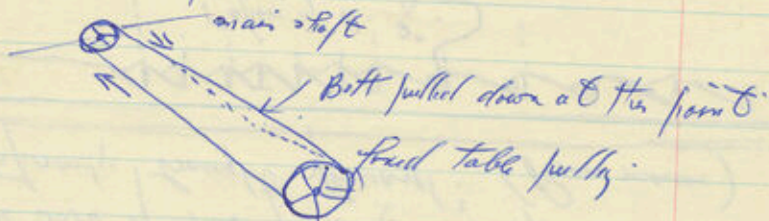

Wedge & bar

With all these precautions the blocks by the terrific vibrations could work themselves loose & cause trouble & had to be re-wedged & change saw. replace the belt etc. ~~etc~~ quite often among his many other jobs the journeyman had to "watch the belt" (quartzite belt) when the sawing was difficult. As soon as the saw stopped the belt would slip on the fixed table pulley. For few moments & then slip off. To stop the belt slipping off it was necessary to stand inside the guard (forbidden & dangerous; but everyone doing it) and give the "belt" a good pull this would

53 (before)

temporarily tighten the belt for a short time
& the saw would start again & after few
turns would stop again & so on.

This was a tedious job and quite often the belt
would break which meant that the saw table was at
a complete standstill until the steel attendant had
an opportunity to repair it. (The attendant was also
responsible for sharpening the saws. They he did with
a mechanism filling or friction disc and the setting
of the saws etc.

In the shops where soft variety were worked
the driving shaft was revolving at a
much higher speed & so the saw table
~~and~~ sawing was done with hardly any trouble
at all, and the saw table could cope quite
easily with the need of the too pointer or
pointer & gearman and in many cases just one

man which was referred to as ⁵⁴ "Jesters" (Jardman) and quite often the "table" was running "side". In the sheds where there was only one row of saw-tables the demand was heavy, as already mentioned, the machinery was much slower & much more difficult in sawing, owing to the hardness of the blocks.

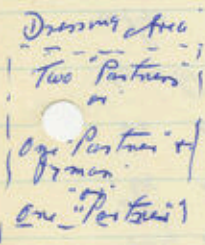
"Single" Shed

Dressing area

which meant that 3 men depended on a "saw table" and therefore the need for "face cutting"

"Twin" shed

Dressing area

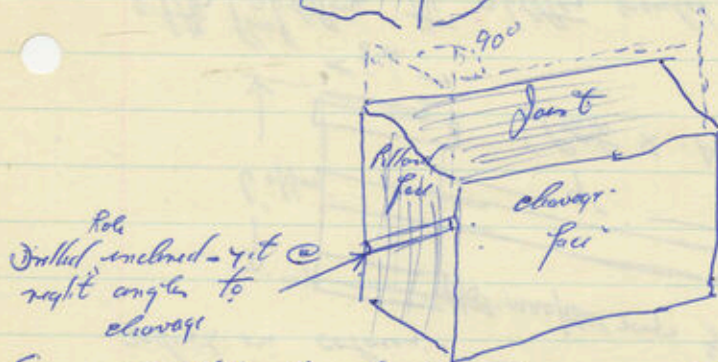
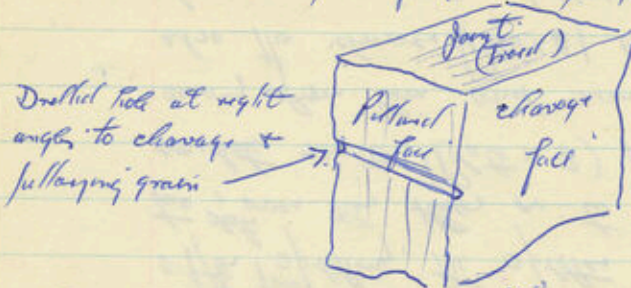

Pillaring

(Julius) (Jensen)

Extracting large blocks at the rock face ^(was) could be done by pillaring by hand but in most cases by the help of gunpowder. When this was first introduced it was in liquid form and was used ~~to~~ us such for many years, it had a reputation for being very dangerous to use and many serious and fatal accidents were attributed to it. The granular version came later & was much easier to handle especially for horizontal holes. A large block of slate rock with the drill hole, ^{visible} ~~seen~~ clearly, is seen in Plate IX A. State of hole this shows how pillaring was done by gunpowder. Plate III shows a drill hole in preparation for pillaring by blasting. The drill was held at right angle to the cleavage, but could be some degrees off right angle to the pillaring grain. The drill was ~~not~~ angled deliberately so as to get an advantage "start or hold"

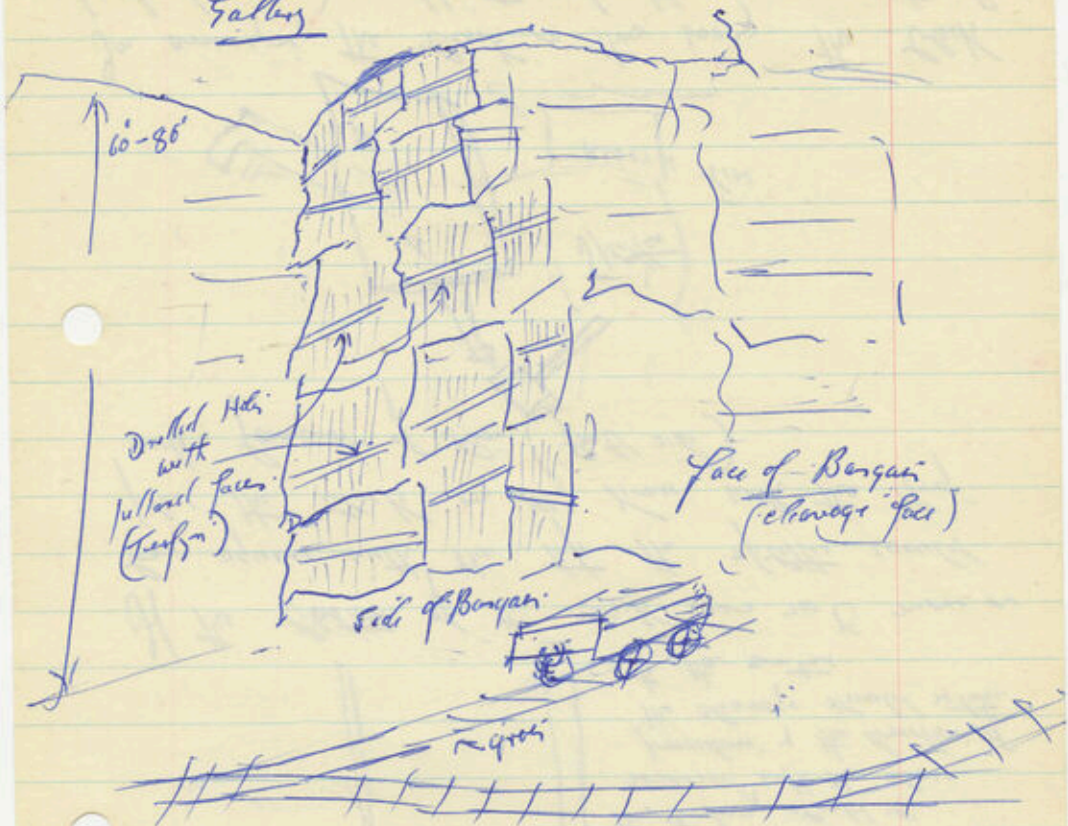
Similar to 56 (Juleru) pulling or plying by hand.

Since Black powder (Juderu) was introduced it was used extensively for extracting the slate from the rock face, and everywhere in the quarry - even today (1940) there are plenty of evidence proving to what extent gun powder was used. Barrels of bamboo were zealously guarded and cut almost to an inch and many of these can still be seen, extending in a series of plying blasting holes from top of the gallery to the bottom on the "toppen" boundary (Torne toppen).

58 (Pellonni) 59

Gallery

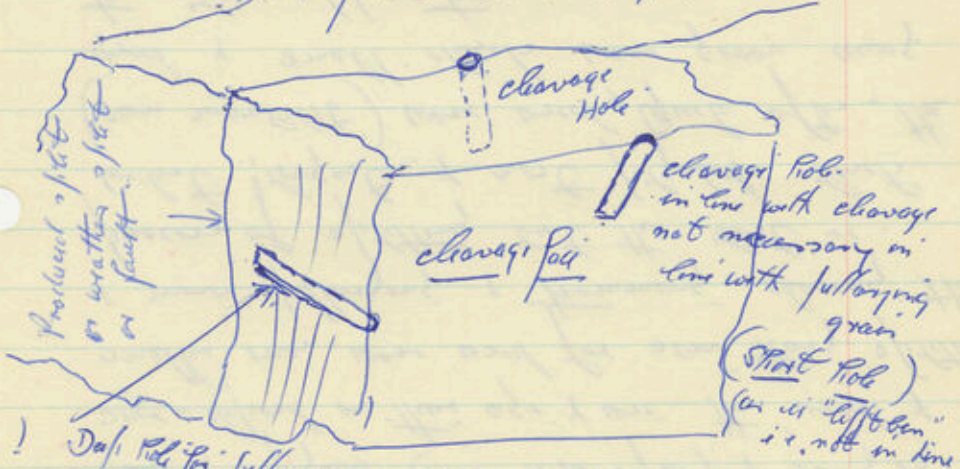
of course all borgan did not have a fullered sides
it all depended in what part of the gallery the borgan
was. i.e borgan facing the direction of the chavoge
& to some extent the slate bed would have the
fullered face facing & not on the side as above.

58 (Julliers)

Before Julliers at the rock face it was necessary to obtain a split in the rock face at a convenient point or to take advantage of a natural ~~minor~~ ^{major} fault or fracture, the split (hold) ^{was} ^{made} ^{if} necessary. By chiselling a relative start hole at a convenient point (considering all the relative factors ⁱⁿ the distance between the joints or ^{any} fracture, the size of the block to be extracted, anchorage & "holds" etc. It was necessary to drill the hole in line with the cleavage and use as little "charge" as possible. It always amazed me how those rockmen know exactly when to drill the hole, the length of the hole, & what kind of charge to use, how much powder & how much stamping.

Plenty of these natural joints, fractures, faults, cleavage faces etc can be seen in Plate III. So far when chiselling & preparing to blast a Julliers hole (tunnel term cfm) it was necessary to drill the hole almost to the cleavage face (or fracture or fault)

much more power was necessary to pull them to split. therefore it was necessary for the hole to be almost the width of the block to be extracted. It was very difficult at times to gauge the safe depth the pulling hole should be due to the fact that the fracture-fault cleavage is "blind" & hidden or changed direction of the hole by accident or due to unknown factors happened to reach the cleavage, this meant that the charge could blow through and the hole had to be reworked for a short length.

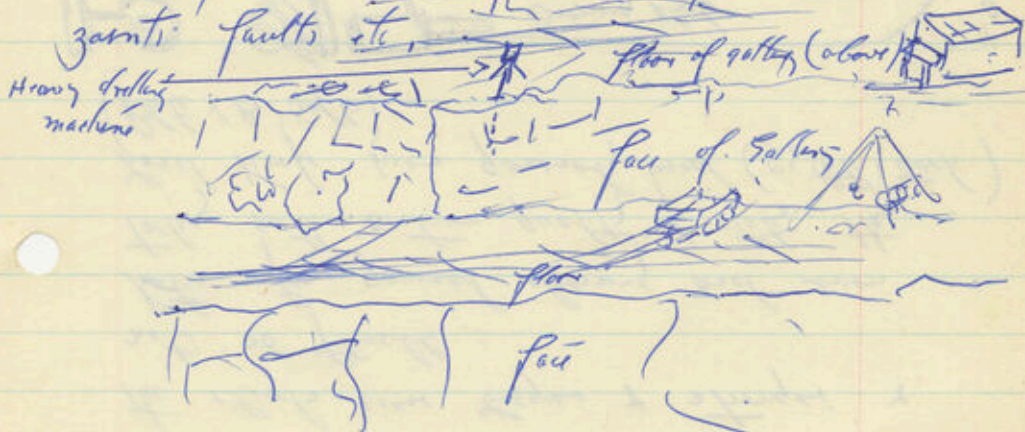

1) Safe hole for pulling almost to split in fracture/fault.

These holes (pulling) could be 6' or more.

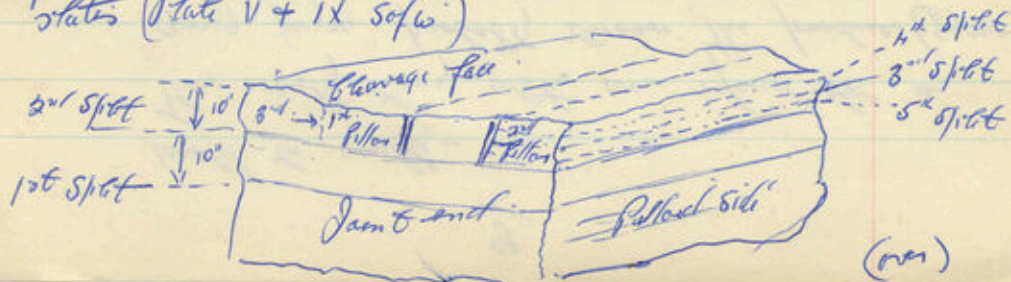
60 Drilling

The general & normal size hole for extracting the ^{state} rock was about 1 1/2" diam and could be any length between 6" & 12' & at times a special heavy drilling machine (on a stand) ^{"topped"} was hooked ^{up} to stem up to about 1910-15. These were usually vertical holes and could be 20'+ long with a diameter of approx 3". These large holes could take a very strong charge and were used to rebore a section of the gallery or bargain with very little regard to small joints, faults etc.

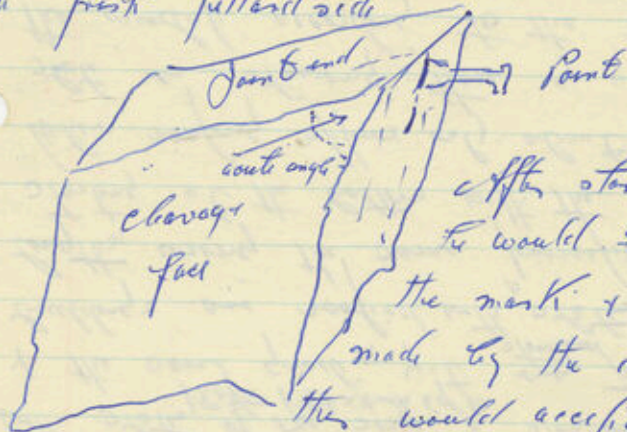
As already mentioned ^{of} ^{the} following was done at the rock face mainly by drilling & the use of block powder (granules) (poudre de) also the ^{drilling} machine and powder was used to reduce & trim very large blocks on the gallery floor after extracting, after the former reducing by the use of gunpowder (if necessary). Hard tools were used. Plate V & Plate IX A. Soft water splitting was done by using a quarryman hammer & chisel (carré-braslet) a Rockman using these tools can be seen in Plate V. soft b.

As would measure the ~~total~~ thickness when he intended to split the would be about 10" from the face or double that ^{if the block was 40" in thickness} 20". The 10" thickness would after following be split in half & half again produce a thickness of 2 1/2" follow blocks, the thickness as already mentioned is a convenient thickness for the chisels to handle - saw & to produce 16 slabs (Plate V & IX soft b.)

62 (Trin. enq.)

The rockman would start the heavy splitting
at a point of advantage where the rock face
was solid, right angle (if possible) to the cleavage.
+ a fresh pull and sets

after starting the split
he would ~~to~~ ~~would~~ enlarge
the mark & don't already
made by the chisel so that
the would accept the working
point of the 'small wedge' (finner's book)

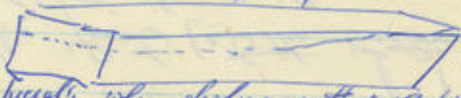
they would be driven home first
by a hammer & then a sledge
hammer watching ^{both hammer & chisel} & assisting the
split (if necessary) over obstacles
such as vein weaknesses etc.

if the block was very large, a larger 'large wedge'
(finner's face) were used as seen in Plate IX
(finner's face a large version of 'finner's book')
Plate IX.

When splitting it was necessary to split
in the middle (or near enough).

If the split was
attempted say a third of the
thickness from the top or bottom face there was
a danger of the split ~~run~~ ^{crushing} out
or fracturing, unless

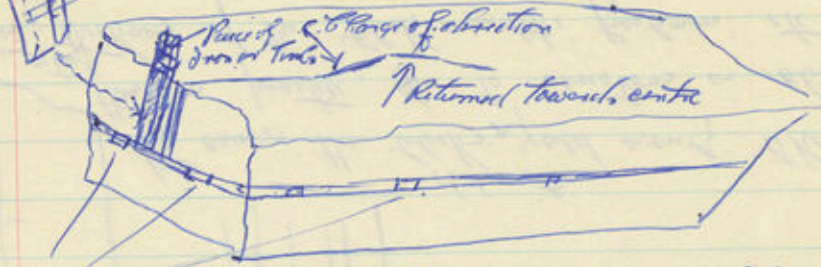
helped along (the side) especially when dealing with 'sharp' rock.
If for any reason the had to be done it ^{or angle} ^{die}
would be necessary to guide & assist the
split along the side of the feller in line with
the cleavage. There was no means of
changing the direction of the cleavage (split)
other than to change direction by fracturing.
The direction (or travel) of juggling
could ^{be} changed and guided. If the juggling
"cut" started to wander to one side
it could be directed back by a sharp
blow with a "stap" or sledge hammer
& a piece of iron or hard piece of wood

63 Iron

The hard piece of timber or piece of iron was used as a buffer to prevent chancy when the blow was applied. Owing to extensive experience & characteristics of the state rock he was dealing with, the rockman knew the habits when trimming (iron) & what to watch for & expect. As soon as the cut (pulling) started he would watch & follow it until it had reached a safe point (about $\frac{1}{2}$ way down the puller). The first cut had to be watched before you could nearly see it with the human eye. To assist this he would blow his moisture (not spit) from his mouth & then the cut would be revealed as a fine very thin ^{hair} line. The rockman knew that it extended beyond the point ^{for the cracks} but too thin to be seen. However by watching in the way he could say if it needed change of direction & he knew that the changing of direction would be ahead of when it revealed itself.

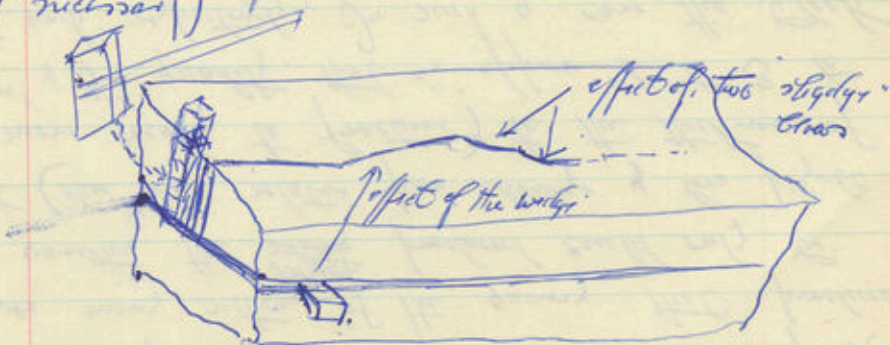
Blow with Rigs or
Sledge

64 (Pulleys)

Split & jacked up with wedges? or pieces of slate

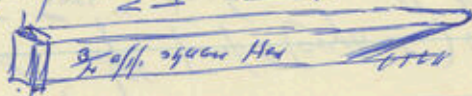
The direction of the "cut" could be changed
by drawing a wedge so that one side ^{or corner} of
the "block" was resting on that wedge & not
on the various distance pieces as shown above
also the change of direction could be obtained
by a series of stiff blows with the sledge/rigs
(if necessary)

The "luff" iron is held in position by the other
parties (pulleys) or jacksman (German)

65 (Jullow)

Before jullowing it was necessary to prepare
& position the "line" where the hammer closed
was to come in contact with the end (join-
"traed-joint"). A gauge (cauzan) was used
for this purpose $\approx 9'-12''$

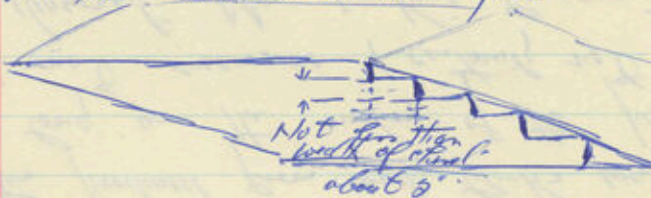
The gauge produced a channel or a "trough"
mark (groove) about $\frac{3}{8}-\frac{1}{2}''$ wide by about $\frac{1}{4}-\frac{3}{8}''$
deep as seen on the ^{right of the} "large Clock Plate V".
If the Clock was a relative small one
("trausan") shorter in length than width and not
more than say 2' in length & had a good
more or less right angled ^{joint} (end-joint) a
single gauge mark (channel) would be sufficient
& the Clock (trausan) should jullow easily.
The Clocks on the bottom extreme right of
Plate V have been jullowed in this way

Pulling a block with a joint (angled)
 and (joints), needed more preparation.
 The floor gauged, troughs had to be
 worn in steps so that the hammered
 steel bars could be applied more or less
 at right angles to the cleavage. The length
 of the trough would be about 3". They
 had to be longer or at least as long
 as the width of the chisel.
 The length of the trough depended
 on the incline on the joint.

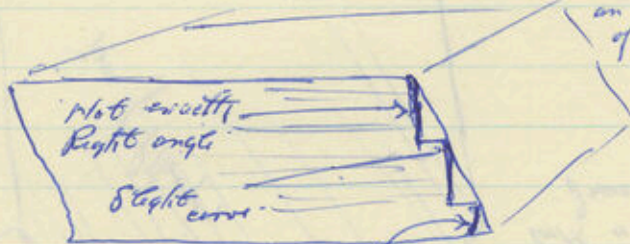
width
1 1/2 - 2"

even brackets

Not more than
width of chisel
about 3"

(Exaggerated
 version);
 a plug & feather
 would do with
 an incline incl.
 of the type)

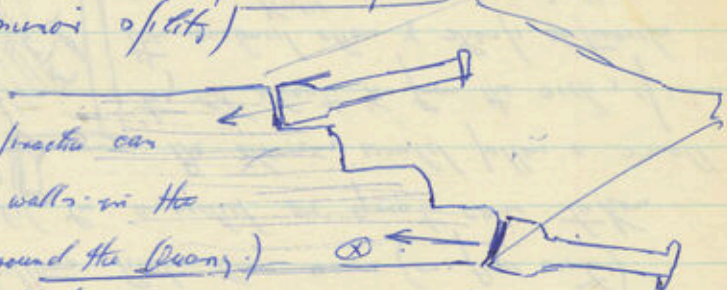

Not exactly
Right angle

Slight curve

Slightly curved

The troughs were not exactly at right angle to the cleavage. This meant that the blows applied at the top of the trough would be inclined slightly downward - therefore avoiding fracturing the leading edge of the trough (causing minor splits)

(Evidence of this fracture can be seen at the tops & walls in the locality, especially around the Swang.)

To avoid the gouge causing damage & fracture or splits when the stops were approaching the bottom the blows were raised and then the last stop was raised to within about 2" from the bottom. The last stop was produced by hammering ^{or gouging} from underneath a dent. Hammering up in this way would not cause damage. The dent then would be trimmed ^{& finished} with a chisel with it. base angled slightly ⊙ inward.

The troughs were raised by starting with one ton penetrating slightly deeper as you

68
proceeded until ~~2~~ about 2" was reached

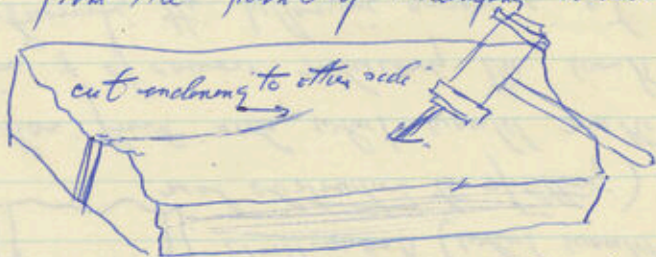
 then a second gauge mark
was produced within say 1/2" of the first

then a 3rd & 4th within the
first two these last two
penetrating deeper & towards
right angle of the cleavage, then a 5th & 6th
would be produced with a final one in the
middle all penetrating further down until a
well hardened & solid mass or too L angle was
developed, a final hardening would be done
with the chisel, before the steady blows would
be delivered with the chisel held in line
with the direction of 'pulling'. The real heavy
blows would not be delivered until the
entire 'steps' had received lighter blows or
'starts'. Even if the work was a fair size
with the 'jun' mass or too right angle
& fresh (no weathering effects) two troughs
produced within about 1" of each other and another
one deeper between the two would be sufficient

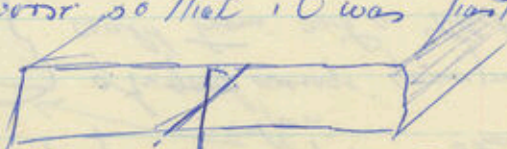
64
 & pullinging should present no difficulty
 1st 3" 2" gauge (cow) cuts
 Bottom hardened with steel
 & leading edge slightly curved (for strength)

(Returning to changing of a pulling cut (Page 64)
 A crude method of changing direction, was carried out at times by the "inferior" workmen i.e. by "hammering" with a sledge ^{on} the cleavage face of the puller, the men that did this were treated with contempt by their workmates
 the "cut" from the point of changing direction

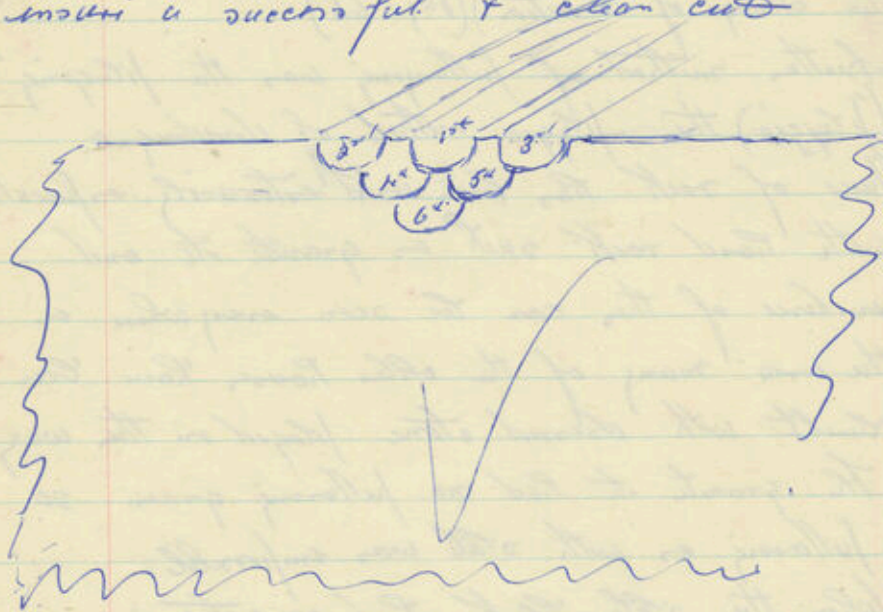
would start to incline & in relation to the cleavage & got worse so that it was pretty a fracture

Result after "hammering" original line of pulling

68A.

gauge channels (in preparation for pulling)
of large blocks. the softer the rock
more preparation had to be made to
make a successful & clean cut

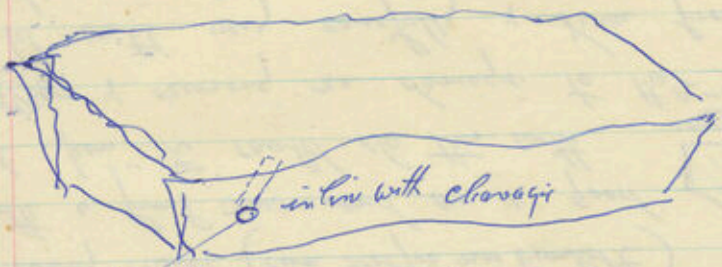
Hard rock - i.e. Grey, Hard Blue & Hard Red
would need less preparation, & a triple
cut ~~1.5"~~ would be sufficient

(43 forward)

As to assist the change of direction (as
already mentioned?) he would drive a wedge
or put a block at the corner (join) ^{and from} ~~near~~ him
to throw the weight in his favour to assist
the change of direction (Page 46).

Another method of pulling was the "plugging"
("piaggio") this "piaggio" method of chocking a
piece of rock has been used extensively, especially
with hard rock such as granite etc and
evidence of this can be seen everywhere in
the area many of the older houses have been
built with dressed stone plugged in the way
the granite etc had no pulling grain so
pulling as with slate was impossible,
when the slate blocks had an extreme
angled end (join) or because the way they
had fallen & half embedded in a "fall"
there was no alternative but to "plug" to
produce pulls... & sometimes plugging was
used for "cray" splitting. A hole was drilled
about 6"-12" from the end, the position

dependent on many factors,

← Plug-Hole for spitting

Plug + feathers

9" - 12"

1" - 1 1/2"

(Dependent on the skull-hole)

When drilling in preparation for "plugging", the hole was drilled right through the thickness which should be about the length or ^{little} less than the length of the plug

(OVER)

The hole would be drilled halfway between the two sides and from 6"-12" from the "end" the hole had to be within the full thickness of the pulera

Final trimming of block immediately before splitting by pulling ^{off} (sculpio) ^{protruding} and damaged, or "weathered" sides, the "shelmer" would do this generally by standing astride the block, with the block vertical. Some final trimming when necessary is done with the block resting on the side of the splitter since Plate X-A+B. 8 of 6.

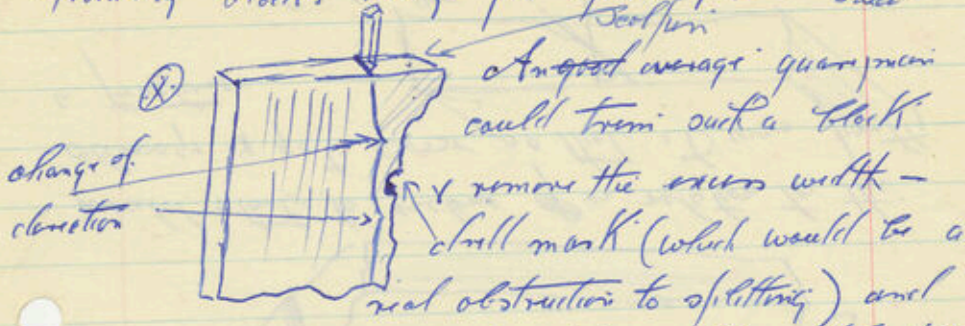
Just before splitting he would use the Hammer & heavy chisel (can sculpio new brass chisel) and with a fresh saw end or a good natural "pen" he could do this with

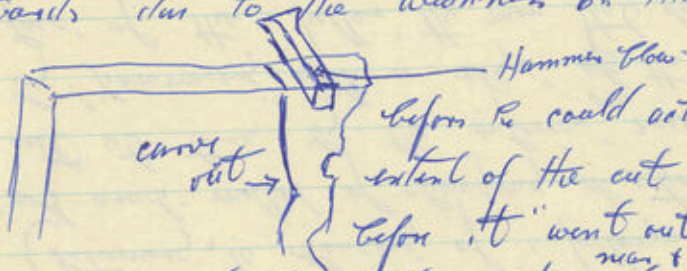
light blows & causing no damage to the ^{1/2}"-^{3/4}" block, he would work very carefully & know from previous vast experience which way the cut would go & could sense its direction & guide it

73 (Scolpus)

Trimming blocks ready for splitting! — ^{Swala or} ~~Steel~~ ^{Scolpus}

obtain a clean fresh side which would make splitting much easier. & of course reducing the work of the chesser. Assuming the following grain is at right angle to the 'joint': yet the cut will immediately curve outwards due to the weakness on that side,

before he could actually see the extent of the cut & certainly before it "went out" (in full view) he would rest the chisel on its ^{near} side on the outside of the chisel mark and give a sharp blow. The effect of this would be; to direct the cut inwards & forward by now he could plainly see or ^{recognize} the start of change of direction as shown above ②

(oppose) ~~st~~

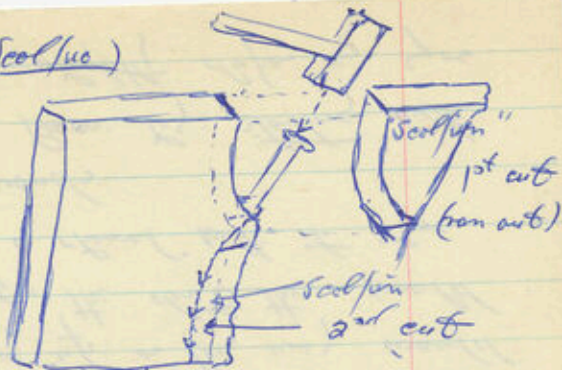
YN (Scallops)

the change of direction would almost immediately start to curve out. R₁ would give another blow with the ^{existing} ~~cut~~ on its side... if lucky R₁ could then produce a clean ~~cut~~ complete first side, quite after the procedure would not produce such a complete success of the cut after the 2nd blow would creep out. sometime before any ^{further} 'persuading' blows were applied, ~~and~~ ^{cut} the dresser, ~~but~~ ~~the~~ would be satisfied that R₁ would get rid of the major 'protrusion', also R₁ could turn the block upside down & carry on from that end, if the ^{bottom} 'end' was fairly right angled, also R₁ could 'step' (pulling) at the bottom of the curve & start a new cut. although the joint removed would be much less than the 1st. yet in this way R₁ would remove perhaps a real obstruction to splitting, i.e. a (trawl sock) snatch joint... or other obstruction such as a drill mark

75 (Scal/uc)

chips fulling

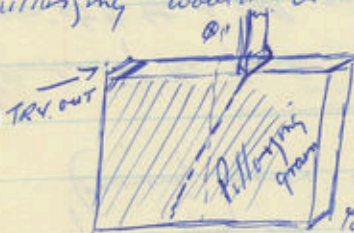

Quite often fullers & blocks come from bauxite that had clean "natural" joints, ^{faults etc} along more or less in line with the line of fulling

could be then inclined

After such fullers had been worn (or force cut) fulling would be avoided or great care taken

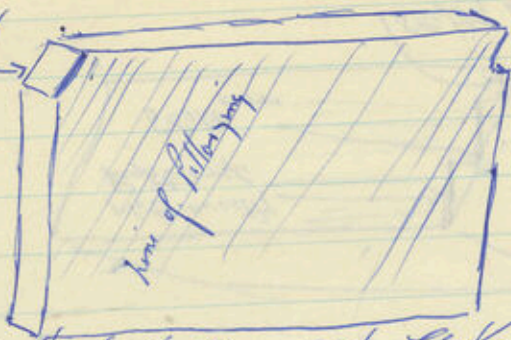

the chaser would fuller a small 'try cut' about $\frac{1}{2}$ " from the side, if this inclined clean & sharp outwards $\frac{1}{2}$ " could ^{know} detect the line of fulling

It it snatched ^{ok} inwards leaving a bit of a 'feel' $\frac{1}{2}$ " would know that the fulling grain was inwards from that point & would adjust the ^{fulling} ~~cut~~ ^{steel} accordingly in relation to the centre of the block if $\frac{1}{2}$ " intend to Δ

Splitting

Cham outward
cut
(trial
(-1) out)

Inward inclined cut
with a 'reed'
Inward inclined

Slates produced from such blocks were accepted as long as the incline of the fulling grain was not excessive & certainly not approaching the diagonal. Men working Bargainis producing such fullers/blocks had no alternative & had to combat the difficulty & produce as much slates as possible with the minimum of waste.

Splitting Splitting on a large scale on the rock face was done ^{mainly} by gunpowder (Explosive gunpowder was introduced it was all done by hand tools jacks, levers etc (Plate XIA 56b) also gunpowder (mouche du) was used to reduce (trim) large blocks that had been extracted or had come down in a fall (already mentioned)

cts already mentioned ^{about 2 1/2" thick} splitting clean to
 full as Black thickness, ready for the quality or
 dressing sled was done with Hammer & chisel
 (can Elliott) & opened out of very large with
 wedges (Jensen) (Plate IX A Soft).

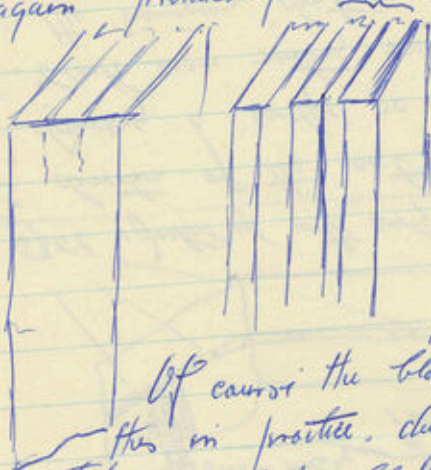
The final splitting of the blocks to
 roofing slate thickness is well known &
 this can be demonstrated & explained over & over
 again.

The block is first split in half &
 the half in half and so on until 16
 "loafers" of approx $\frac{3}{16}$ " are obtained. If
 they are the "Best" quality slates.

If the quality of the blocks are Hard Blue,
 Hard red; soft purple (exposed) or the best
 quality "Grey", and even all these could
 vary individually. i.e. Hard Blue could vary
 in splitting qualities from Bergamo to
 Bergamo or even between one part of the
 Bergamo & the other. The best quality "Hard"
 Blue and soft purple (with fine grain) & even the best & fine

79 ~~78~~ Splitting (North)

granite 'Grey' could be split to the Best grade (10)
However many sections of the quarry that produced
these varieties, the ~~split~~ ^{Best} produced could only be
split (due to a relative poor cleavage & less physical
& more ready to fracture) to the thickness of
2nd & 3rd quality, that is approx 1 1/2 to 3 to
an inch respectively. In such a case the blocks
would be split (before final reducing) into 3
thickness & each of the 3 thickness split in half
and again producing in all 12 slabs.

These three producing
12 slabs each

Of course the blocks ^{did not} yield evenly like
this in practice, due to variations in cleavage,
quantity, ^{actual} thickness of the block, width, freshness etc

48 Hand splitting

the ability & experience of the splitter.

The coarser "hard grey" ^{was} too hard to be
sawn with the "old" saw table and appreciable
amount of tonnage extracted from the left
side of the Quarry had to be worked cold.

(sometimes in one) "force cutting" was the only way
to divide the pillars ^{lengthwise} of the blocks had to be
split from their natural "joint": a churning Stud
(Stud?) was built in Pine Trench ^(left side) about 1930

that had no machinery at all. (Photo of the long
(Stud of the existing 1944) narrow Stud)

In the Stud the coarser "grey" was
split & dressed. A block about 2 1/2 thick
was split in half & each half producing
four slates - eight slates in all, and even
thicker 2-3 to an inch, these were the 4th grade.

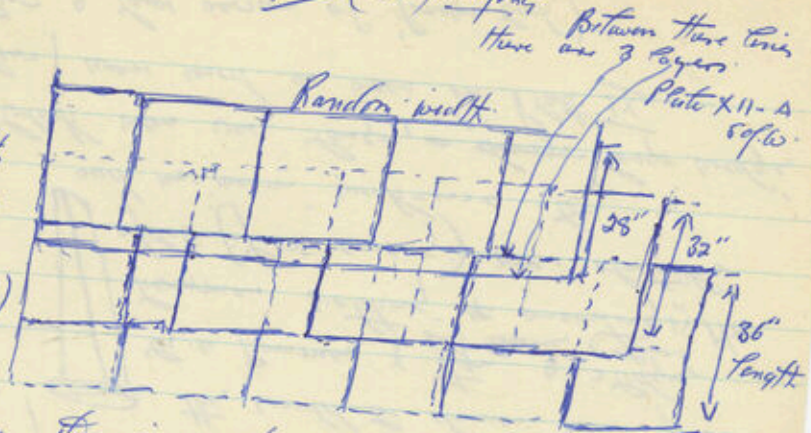
heavy & durable

In the early days roofing slates were thick &
heavy & often quite large. The ~~old~~ slates on
the roof of the old Baraberrin Gelli Tregarth
(a photo of the roof!)

a bush of longhairs and ⁴⁹ many ^{(or) ~~Roofs~~} other old buildings
in the area. Have these early heavy quality of
slates on their roofs. Although the buildings have
been neglected, the slates are in a remarkable
condition. Their lengths are standard &
vary from about 36 to 34" (36"-34"-32" etc.)
The widths are random but not below half
their length (which is customary with present
day Queens). The thickness of these slates found
on these old buildings are from $\frac{1}{2}$ " to 1" thick.
Roofing with heavy slates of different standard lengths
(& even with present day ^{slates} small or irregular
standard lengths) The slates would start roofing
with the large lengths first (at the bottom).
A complete row would have to be the same
length (width random). It all depended on what
material he had @ hand & very likely he had
to reduce the length of some which were in
excess but not enough to complete another row

80 (top) Roofing

(This sketch
to be done
again
more
careful)

Of course it is much easier & quicker to roof with slates of one size & standard length & width & the same gradient. ^{Plate x 11 - 4 sq ft} Yet even today some buildings are roofed with ^{standard} slates of varying lengths using the same principle as above starting at the bottom with the larger sizes when roofing approx only about a $\frac{1}{3}$ of the slate is showing. There is a table specifying the overlap according to the length of the slate & gradient of the roof. If the gradient is steep a "stair" gradient about $\frac{1}{2}$ the slate would be visible but if the gradient was small \triangle much less (could be only a $\frac{1}{4}$)

would be usable.

These early heavy slates were referred to as
 "carry pieces", probably because the producer (gymen)
 and buyer was paid or priced for them
 by weight & not number; The ^{hand} & ^{fringe} dressing knife
 (left Plate x B 5 of 6) was used for dressing
 such heavy slates and they had to be dressed
 with a "hammer" The old quarrymen used to
 refer to the tool as a hammer (muthal)
 but in fact it was more like a chopper or
 axe & the traverse was not a thin blade
 (Plate x B 5 of 6) but any piece of metal with
 right angled side (like a piece of rail etc)
 pushed up on stone or timber

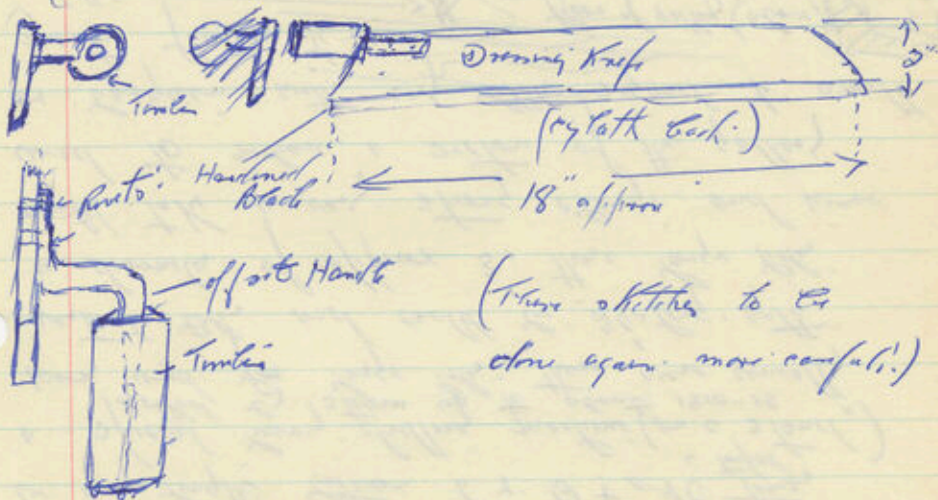
(This old heavy end "dressing knife"
 has been carved on a "sculpture"
 @ Khambhai Chandi)

5 = 2
4 = 1
3 = 2
2 = 4
3 = 2
2 = 2
1 = 1

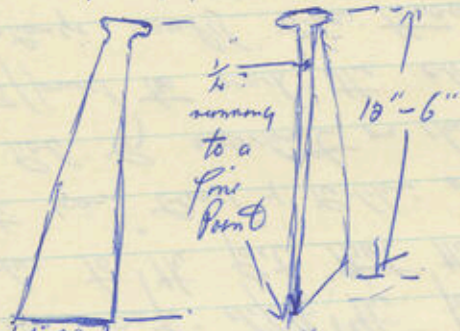
(over)

These ("cross-jaws") heavy slates were split with
 heavier tools than those now used & to date,
 the cleaves were bigger & stronger &
 not so flexible:

later for general dressing and even
 today with certain quality of slates, the
 hand knife was generally used (e.g. both back)
 (Plate X B. 5 of 6)

In general splitting the stanch used are
thin & flexible (Plate x B. 8 of 6) & vary in
size - depend on their age & use. The used &
smaller ones were used for semi heavy splitting
& more pulling & trimming during the
process of splitting but the best &
widest, longest & most flexible stanch
(can manhandle) were used. Quite often the
used & small stanch were given away
to boys as pointers.

with these steel thin stanch the splitting
could run the splitting marks along the saw and
or cut with ease & precision after the split had
started he could (press) lever apart the two

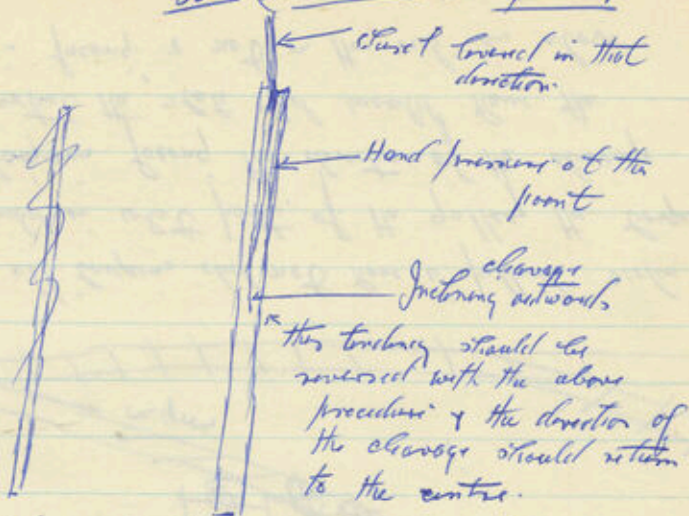
84 (cont'd)

Then layers of slate & quartzite split
along a centre line between the two so as
to produce two slates of even thickness.

For an experiment by means of the procedure is
simple especially with the soft & best quartz
quality slate. However with the "hard quality"
slate the cleavage is not always good
(especially sharp) great care had to be taken
to keep the cleavage in the middle.

With these hard & brittle varieties, the cleavage
was inclined to "work out". Therefore
it had to be guided ^{along the side} when the cleavage
showed a tendency to "work out". The
splitter could (unless it was too far gone &
too late) "persuade" the cleavage back to
centre by reversing the slate on the Vene
Plate X. A (soft) & applying pressure with
one hand ~~of~~ on the face of the slate while
loosening with the end of the pencil & the
other hand.

85 (Non-Hot) splitting

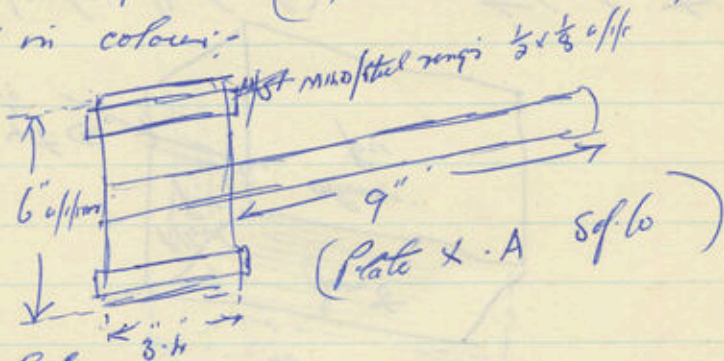

If the bottom of the block was not more or less square with the top, the splitter would place the block on the knee with the long side forward of him (foot side)

In arranging the block in this way, the block (and divisions) would stay upright & convenient for

splitting. the longest side would be in opposition to the mallet blows. The method & principle of splitting can still be seen today & no machinery is capable of doing the skillful job & the tools used today are quite similar to the tools used about a 100 years ago & more & can be seen at the Quarry. The mallet is a wooden hammer, affixed oak & very hard (english oak is no good) redish in colour:-

after splitting, the splitter would parallel the two slats over the pin & run in to a full on pin of any immediate right (Plate X B) with the long side away from pin and near to the chisels also the chisels (Plate X B) would endeavour to dress a complete split block in sequence

& rotation so if these was a warp (com to the
 later) the slates from the same block would
 be naturally together & would probably (& that's)
 be the same size & would minimize the trouble
 of sorting (Jugo)

Block → (X) Spitter.

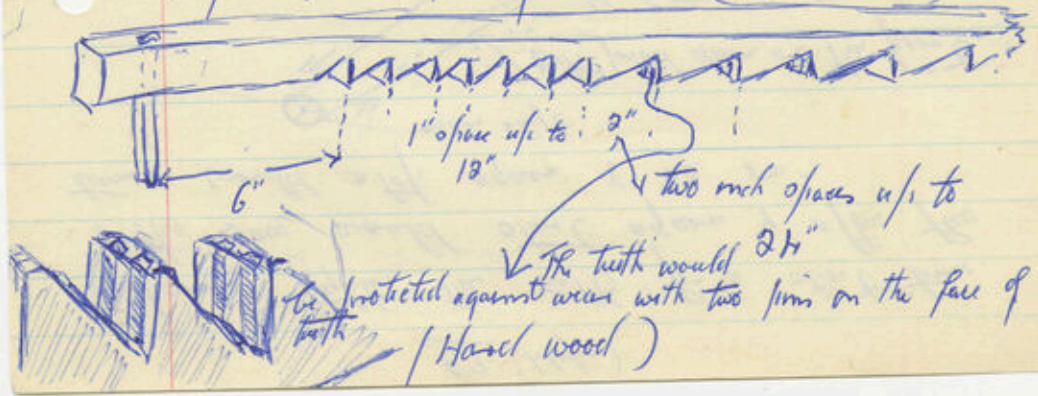

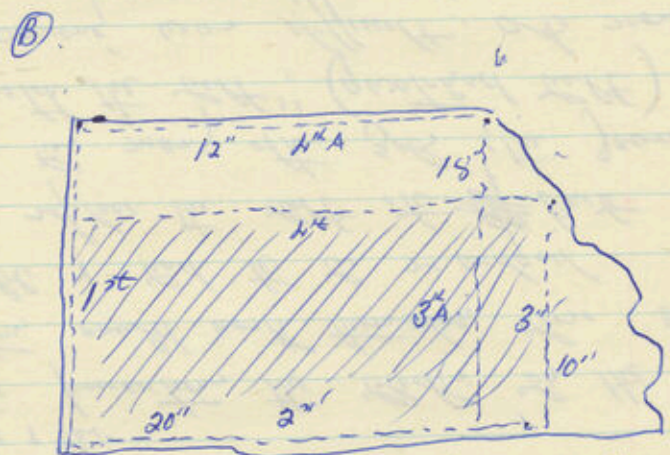
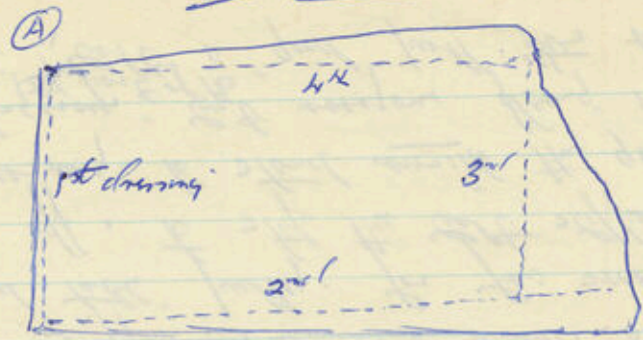
(Plate X - A+B) Soft

Handling the slates by the spitter with the
 long side near to the dresser means that
normally they don't have to be turned over
 & the movement is natural & easy. also
 the slates are in a convenient position to
 be picked up for dressing. The dresser will
 often pick up a slate when it is in line,
 in line (the same for the spitter) is protected
 with thickness of ^{heavy} rags & sometimes a
 piece of leather & paper. (each & qm) (Plate X)

These are sometimes held in position with a
 leather strap, quite often it is only a piece of
 rag or socking slung over the knee; However
 it is essential to wear some protection
 or a heavy conchroy (trouser vulvar) ¹
 would wear down in no time by the friction
 also a "finished" rag is a protection against
 the cold slate, & quite often the slate are wet
 which sliding the slate on his left knee, the chross
 would give the slate, requires a turn anticlockwise
 so that the "sawn end" would be resting on
 the traverse & in line with it, he would
 then chross as little as possible of the straight
 end (a sawn end or natural straight joint end
 is not accepted as a finished side to a
 "modern" standard roofing slate (Plate X11A S of W)
 and it must be chrossed off,) about $\frac{1}{4}$ to $\frac{1}{2}$
 then he would turn the slate round ^{180°} ~~to~~ a turn
 clockwise; he would then have the long side
 on the traverse ready for dressing. It is essential

to chisel the side square 90° with the chisel and
 he would then mark with the measuring stick
 (Iron mesur) running a line along the
 bottom of the plate & in parallel with the
 chisel end; ^{then the} he would do the same with the
 2^d side, mark & chisel (Some quality slate
 the very hard & brittle are still chiselled in
 this way. the measuring stick can be
 seen resting on the transverse close to the right
 knee of the chisel. in practice it is
 usually placed somewhat in the same position
 but behind the right knee & safe from
 being damaged by the chiselling knife. but for
 the sake of this photo (Plate X B) it was
 temporarily brought forward: (Iron mesur)

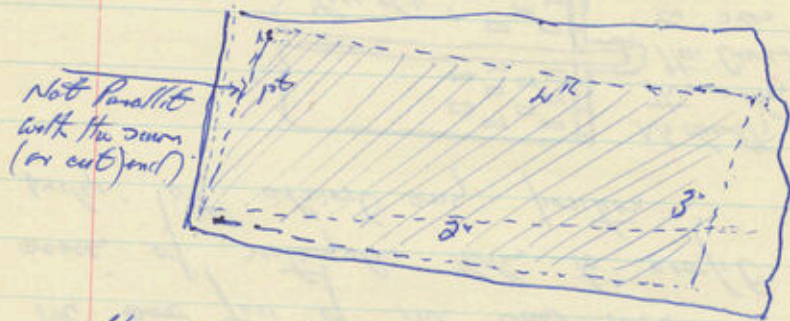

Because most of the split slates varied in length, width & shape the dress had to judge which was the most economical way to dress so as to produce the maximum value. For instance there was a better price on 20x10 than 18x12 so in case B above it would be better for her to have more waste & a

91 (nada)

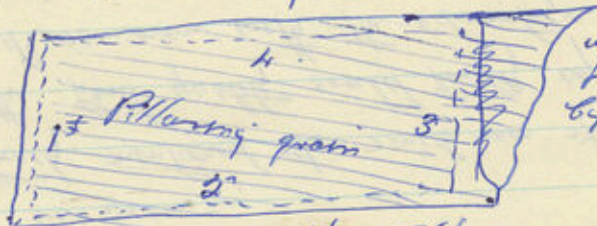
Longer slate 20x10. generally squaring the biggest area was the best value also he would judge whether to clean the sawn end (1st dressing) off square with the end so that he would waste less when dressing the long side, if that was off square with the end.

At times fullers & blocks were extracted from the rock face with their natural side not parallel with the fulling grain, as long as the fulling grain was not approaching the diagonal status could be produced from such fullers/blocks. When dressing these slates care had to be taken if they it

92 yards
 would be necessary to dress them with
 the fulling grain. it was always advisable
 to do this with all slabs at the same time
 making adjustment for wastage

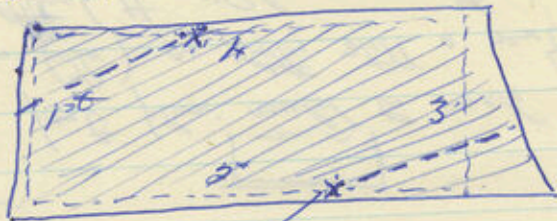
(proper
 way)

placed
 slabs toward
 upside down
 in the pile
 by the spinner.

When dressing along 2 & 3 the sluffings would cut
 out & not in.

(wrong
 way)

If dressed in this order it is quite likely
 that the sluffing instead of cutting out would
 'cut in' & follow the line of fulling - at point
 * or thereabout

Obviant from these factors the chosen had
 to contend with the natural warp that
 is found in many of the Raw Qualities.

93 ^{marked}
 & goes γ to a ^{lower} degree in many
 of the best soft varieties.

The slate had to be dressed with
 "extreme" of the wash upwards. the
 factor took priority over the following grain
 etc. Even when dressing with a machine
 it is essential to have the wash with
 its "extremities" upwards ^{wash (exaggerated)}

In this way the "bottom" of the slate would be
 faced upwards on the roof (Plate XII A 5/6)
 γ reducing the "gapping" at the bottom and
 they rest more snugly γ reduce the effect of
 wind γ rain γ much stronger γ less likely to
 move, when ^{back} pressure would be applied when
 repairing etc.

If the slate was dressed with the wash
 facing downwards

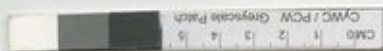

94 rubber

The state would be very difficult to clean with excessive scrubbing & probably would fracture, especially if the cleaning was done with a mastic & therefore both the wafer upwards the abrasives using a hand knife (or both) could move the state up & clean so that the wafer would follow the slab of the tissue & always meeting at the point of contact (this is the reason why the gaps & pronounced wafer are not observed with a mastic)

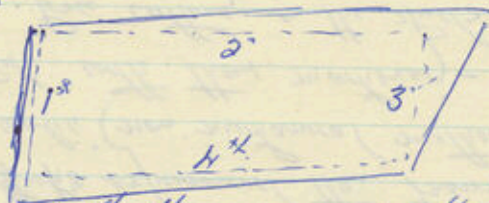

As the state was cleaned it would be lowered forward & after passing bottom of wafer would be slightly tilted at rear end & the movement would be carried on until the side had been observed

95 (Judge)
It was essential ^{at all} to keep the state in
contact with the traverse at the point
of dressing. State with extreme warp
were not accepted. The dresser would give
first consideration to the warp & then
the pulling grain or natural side.
Probably all work ^{(Plenty relics of these can be still}
^{to seen photo?)} & the revolving machine
(in current use) had fitted on them a
cast iron measuring stick which was
bolted to a square, after dressing the
down end (Plate X A) he would turn the state
anticlock & rest the dressed end firmly
on the square ~~the same~~ now dressing the
side taking as little as possible off during
each operation. He would turn the state again
anticlock & bring it to rest firmly on
the square the same time engaging the state
in one of the notches on the measuring stick
which would determine the length of the state
he would turn the state again in the

96 No. 100 2nd side
same direction and draw the last again.
Keeping the state firmly on the square &
engaging the state on the measuring sticks
for widths.

The square with the measuring attached can
be seen ~~in the~~ on the left of the classes.
The revolving machine shown in Plate X & 86 is
worked on the same principle as a revolving
churn, ^{blade} of a mowing machine. The machine
shown in the early type ~~and~~ had two
blades and no guard, which made them
very dangerous, guards were provided &
were compulsory later. The early type had two
blades so that they would balance during
rotation. The disadvantage of the double blade
machine was, difficulty in adjusting & set the
two blades to cut exactly & evenly at the
same point.

~~Therefore the~~ A flywheel can be seen
on the right of the machine Plate X. As
this was cumbersome & dangerous.

Therefore a single blade machine was produced
with a counterweight built in on the rotor
holding the blade, all this was covered by
a heavy closed mark "netting", these are in
use today (1946)

counter weight.

An experienced driver could dress a
slate on four strokes, (nadde as certain slop),
that is, not missing the blade once during
its revolution: sometimes it was necessary
to give more than one cut, or trim to a
"side", due to minor fracture, inward cut etc
The Rappard more often with the Harder &
more better variety, that is the reason
why machines were not used to dress
the Hard variety for some time & still not
used with the very Hard & Grey

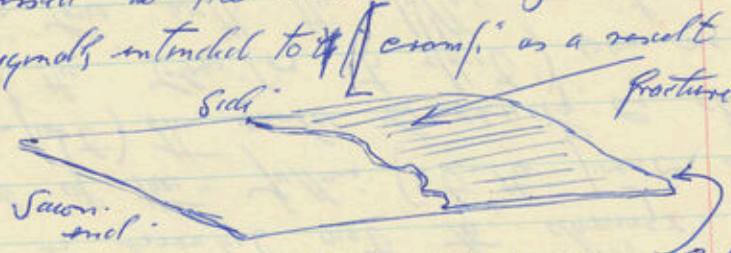
98 (nails)

Due to the speed of the block & uncontrolled impact it is impossible to follow & allow for a warp. ^(page 98) as can be done with the old hand dressing knife (Plate X B). The process is extremely labour saving & faster & well compensate for the extra buckles prior to the introduction of the powered revolving dressing machine. The quillstone machine was used extensively, apart from the sleds & part sleds that worked the hand & grey qualities - and up to 1950-60 the quillstones were extensively used (& no doubt plenty of relics can be seen at the quarry). ^(Photo) new sleds built after about 1926 were fitted with the revolving machines. A good dresser could dress a slate 24x14" with four strokes (Jucker's slip) i.e. turning the slate 90° while the block was travelling up & down again, not missing a single stroke of the block.

Apart from warps: there were other surface irregularities: such as crampis (crampis). Slates with excessive or pronounced crampis were not accepted, yet a good percentage of slates with crampis found their way to the "counting grounds" (Lytra effri), the best (then) quality with minor crampis were classed with the 2nd Quality: about 4 to an inch, & the thicker "crag" or "hard" - 3-4 to an inch with slates with rather pronounced crampis were classed as 3rd; therefore no crampis should be found among the best Quality. 5 to an inch.

Crampis were raised by the slate fracturing out (to one surface) if there was a good end: opposite, the splitter would ^{then} try & split from that end & remove the "crampis": at times this was successful & a small slate could be

if it was removed in one piece
 dressed from this recovered piece, the other "half"
 now complete & free from the cramp, could
 be dressed to the maximum size. & Best Quality
 that it was originally intended to be as a result of

both skull, patent, & locks could
 be removed from the end

Slabs with cramps were distilled and were
 a constant source of complaint by the State
 merchant, these complaints & threats came
 back along the line to the dressers & they
 were constantly warned not to try & pass
 slabs with cramps. But due to the "tight
 system" & low wages, cramps continued to
 find their way to the counting grounds.
 to a less extent perhaps after warnings &
 threats. If the state was strong & only
 minor cramps, these were accepted & many

101 (crampie)

would pass concealed among good slates.
A pronounced crampie made the slate useless
for roofing, it was difficult to match & cover
over without "gapping" also the slate was
liable to fracture "to the crampie"
in repairing & maintenance to the roof. also
slates with crampie were liable to break
when loaded, & in transit.

Newel in Drefn newydd 102

2nd part is newel or linc drefn in drefn newydd (Page 27)

After the first studs (A.B.E.F.) were built and the men were gradually transferred from the open gwalia to the comparative luxury of these studs, a problem which was obvious ^{well that the management were well aware of} before the studs were built became more obvious & pronounced. & this problem was responsible for a major change in the method of working, that is a change from the old to the new method (newel or linc drefn in drefn newydd)

The old method.

The rockmen working a bargain were normally two men in conjunction (as partners) with two choppers working in line of the 'Gwalia'; this meant four to six men including apprentices. mainly the groups (cow) were members of one family fathers (brothers or brother in law) & sons.
(also Page 6)

Sometimes for convenience of working a part of a gallery, or fall, where the "top" boundary had been broken by a fault or fall or other reason, & ~~two or three bargain~~ ~~or~~ ~~section of a fall (etc)~~, a double group would work these areas. probably 8-10 men including apprentice, and a double ^{number of} ~~men~~ ~~of these would~~ work as dressers.

However in the old system these duties was flexible, & if there was a lot of preparation & charring to do at the bargain & charring etc. at the beginning of the Q month in particular, the dressers would go down to help at the bargain(s). As soon as workable rock was extracted & slate blocks produced they would return to the "quality" to do the charring. Quite often there was a "change over" due to result of ^{recovering from} illness or injury etc. age, fitness etc.

Hen chafa had 100k

The work at the rock face was more varied & interesting but demanded a fit & younger man working with one ^{or two} older & experienced rockmen. As the older rockmen reached an age - too old for this exposed & hazardous work they would usually change with a promising young apprentice. Rockwork meant a lot of rope work & climbing & needed a strong & agile young man. Due to the variation in the structure & quality of a bargain & that this varied from bargain to bargain, and even a bargain changed to some extent from day to day, & certainly from month to month or longer period. A bargain that was considered an excellent bargain could develop in few months to a worthless one. a certain good vein had been worked through, so a bargain that could supply a group quite easily for months, could later develop to a disaster.

The management & the Agmen were aware of the fact & were conversant with the veins etc and could forecast how long a lagoon would last, some could last years, it depended mainly on the thickness & quality of the vein also the direction they were working & many other factors such as ^{natural} faults, falls, development of the galling above (if any) etc etc. When they (management & men) saw the red light & that the lagoon was 'fleshing' because they had worked through the good vein, or approaching a 'volcanic dyke' (intrusive or extrusive volcanic rock) or that the overhead was getting dangerous due to overworking ^{of} (following a good vein) at the lower galleries a good example of this can be seen at the middle left side of the quarry when a major fall occurred along a good length of the ^{following a dyke (1992 Plan)} lagoon. The fall in this case happened over many years and came down

106 them chiefly
in a series of "small" falls between
2,000 & 20,000 tons approx. (incl. incl. & tip etc)
When there was a sign that a bargain was
forming, the groups were moved to
another part of the quarry to "open up"
(agor) class & in many cases had to
work through inferior rock (now producing
class top rubble, "coal bottom" & slabs,
getting the bargain to slip & to a
good vein. So as to enable the groups
that were working ~~an~~ inferior bargain
to earn wages somewhat equal to
the groups that were working the good
bargain, the one working the good bargain
could quite easily produce two to three
times as many slabs, therefore there
was a kind of a "sliding scale" i.e.
a different contract or "independent"
contract for every group. A "high"
official called ("Steward good") Sitter
came round every month & assessed

109 good

the bargain and set a relative percentage on the slate produced for the following Q month. Of course the rate did not necessarily change from month to month and in a "good" bargain or in that matter a "poor" bargain, the rate could be more or less fixed & the same for months. However the Sitter would come round a few days before the start of the next Q month to confirm or change after consultation with senior member(s) of the group, (so the term "bargain" does not apply). It was said by the old quartermen (the remnants of those that remember the old system) that a lot of favoritism & irregularities happened, and this in turn caused a lot of friction & jealousy among the workers & caused bad feeling between the men and management. It was said that quite often a "crew" who had worked hard for months opening (agor) a clearing a bargain of poor vein

102 Punchfu
and rubble and when ^{the} they were about
to reap a reward for their past effort
& lean time, they were moved to another
part of the quarry, to clear & open up
or to clear a volcanic dyke in front
of a good vein. Some groups had
first class rockmen, and as in other
trades there were families which produced
excellent skilled & hard working men.
naturally, the management wanted to get
as much product as they could & were
inclined to ensure that these favored
groups were working the best bargains.
Therefore ~~there~~ under the system (Punchfu)
some groups were always working the
best veins, and the others (not of
necessity inferior in ability etc) were
struggling in poor bargains, or clearing etc
Working a good bargain meant that
the rockmen had no difficulty in providing
sufficient good quality blocks for their

109

Partners (chessmen) in the gwalie (in the fan)
gwalie " & toll = Rockworks
gwalie " fan = chessmen

mynd i wether is fan - mean to going to
work in the gwalie or later chessmen (slabs)

During inclement weather the rockmen would
come up and help their "partners" to "cut"
& dress, clearing rubbish, carrying out
the slabs (eyrie). Carrying out the slabs
to the counting ground was hard work &
quite often some members of the rockmen
so & some time all would help to do the
work. The wages of all depended on the
crew's output & it was to everybody's
interest to be friendly & cooperative.

apart from supplying the chessmen with
sufficient blocks, the rockmen made their attempt
to dress these blocks as efficient as
possible so as to reduce waste as much as
possible; and trim the blocks so ~~as to~~ ^{that to}

they were convenient & ¹⁰⁰ fresh with the momentum
of work for their partners, the crosser.
It was to their advantage (or the group as a
whole) that the blocks/pullers were convenient
& offered as least possible work. & that
every ~~one~~ ^{Block/puller} "sent up" was valuable ^{20 or} _{10 to}
produce state with the momentum effect
(collected in equivalent game for block)
chiefly new).

Quite often the rockmen working the last
"largain" had to limit their output so
as not to "flood" their partners at the
"turn", also they had to camouflage & pretend
(so as to impress the officials) that they
were doing their utmost, while in fact
at the latter part of the 2nd month they
were "going slow" or preparing & trimming
the "largain", churning clearing etc. ready
for an "easy" attack the following month
or as already mentioned they were preparing

III

their partners at the 'Gwalis' (in) to turn
the state & carry them out. There was a
temptation to produce the maximum (which
what the management would like) and have
a good wage, but the men knew by
previous experience & well acquainted with
the system, that this would be a very
unwise policy. If they stored ~~some~~ ^{too much} money,
the ^{productivity} ~~efficiency~~ on their state would be
reduced, so that the following month &
(everything else being equal) they would have
to produce more state to get the same
money, & so on, so the system was slowly
driving the men to work harder, their
wages was small, living conditions were
very hard; no minimum or weekly wage
large families and the need & temptation
at times to earn a 'little' more.
The groups working the poor bargains were

even worse off, ¹¹²the management was
chasing them and continuously comparing their
efforts with those working the best bargains
so they were driven to work very hard
with very little reward. I've heard it been
said that at times certain "groups"
after working hard for a month, had
failed to produce any actual output
and therefore there was "no wages" and
there were instances where the group owed
the management money, i.e. powder, smiths,
new rope, fuel etc. I understand that
at one time there was some form of
"borrowing" from the management so as to
enable the men to ~~have~~ purchase the
bare minimum for their needs & to exist.
This meant that they could (if were at times)
be in debt to the owners.

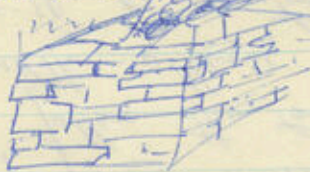
Men working in a certain gallery, say
Ladys. - hard - Sebastopol etc had a

Drepanoxiphi 113

The big advantage of the old system
respective terrace of quolias on the chimney
flame (can) they used to call them Rhes.

Rhes had; Rhes head; Rhes Sebastopol
Rhes Balaklava etc. later) 5th head; Sebastopol Balaklava etc.
There was on an average 20-30 quolias
in a Rhes^(Row) (quolia) therefore all the
product of the gallery was channeled
& finished in the Rhes. The Rhes was
conveniently built near the top (as
~~far~~^{near} as was practical) of the "Tanc"
(water balance) Tanc had; Tanc head etc
the Rhes' than in parallel with
them looks to the prevailing winds
some of these still in existence. (Photo)
& there are ^{young} photographs to be had showing
them as they were, when in full use
about 1850-1910, of course they were
just shelter & no heating or any
comfort (Plate 2 & 3) they were very strongly
built. with the minimum of expense

The walls were thick, built of slate waste produced by the choppers (page 7) and built dry, so cement or mortar, however very little ^(or actually) found its way through the walls. Joints & chinks, were between 2-3" thick as can be seen in the remains that exist today, and between the two faces the centre was filled with fine rubble & slate dust in an attempt to make them draft proof.

fine rubble & slate dust from the ground.

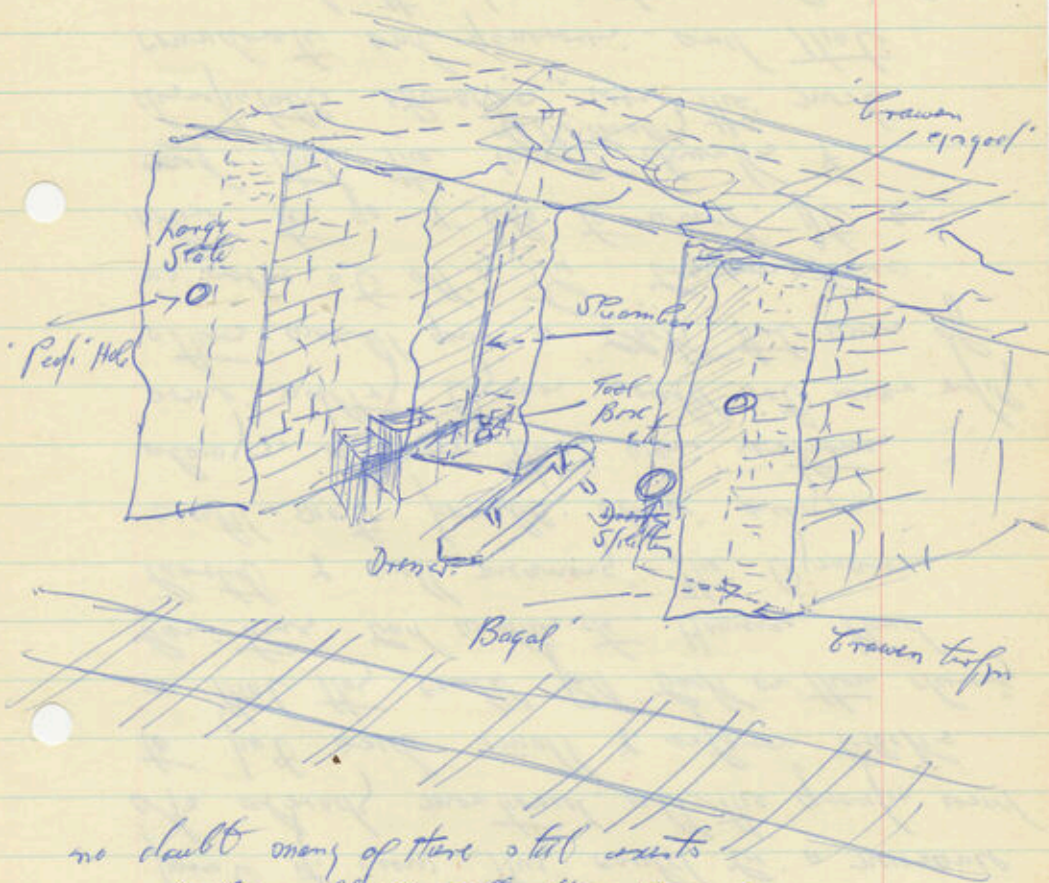
entire
of the etc
as map
explains

As previously mentioned they were built in rows each representing a gallery or part of a gallery (later this was not adhered to rigidly & a bit of a mess up, developed) due to integrating or splitting up of groups etc. Extending the partition wall upward with a mortar of a slate (Plate B) extending from the top & deeply embedded in the ground.

had to. because of its own ¹¹⁵ weight & a store of blocks
resting on it at times. No ~~gladly~~ ^{gladly} ~~query~~ ^{query} of these
still exists (photos) although they do not appear ~~the~~ on
Plate X B - usually there was a pole hammered (or gauged)
out about the height of an average man's eyes 5-6'??
and about 3-4" diam. (no doubt these can be
seen) the purpose of these poles were so that officials
could be watched or seen proceeding towards them
and they would have time to change blocks!
(depend what stage they were in) & pick up an
inferior ~~block~~ ^{one} so as to impress the official that
the struggle was more than it was in an
attempt to safeguard their prerogative at the
highest possible level. Of course the officials were
aware of all these tricks. nevertheless, no doubt
it was somewhat effective. it gave the choosers
some satisfaction & it was more natural than
choosing the best blocks when they appeared.
Also these poles were handy to jump & watch
than neighbours etc. it was some form of
^{light} diversion from the drudgery & hard work

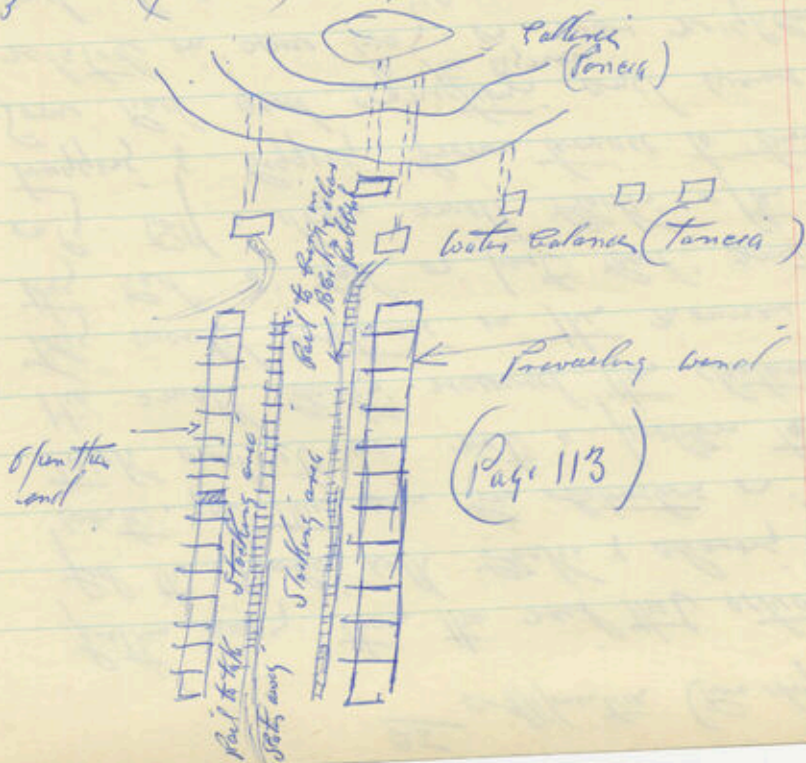
(Cave)

116

no doubt many of these still exist
& a photo would be better than the above

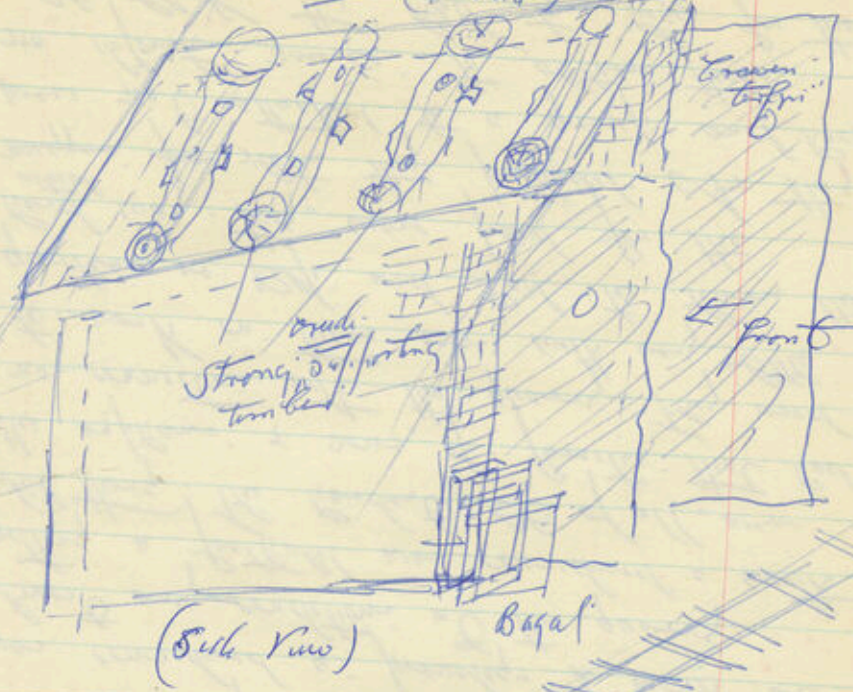
The traverse was always inside (Page 116) & at right angles to the rail and not as shown on Plate X B., no doubt the dressers were asked to 'assemble' outside for the sake of the photographers in this case, the near rail must be within six or two of the end of the measuring stike & just out of sight and of course such hazardous (position) & exposed would not do.

118 (Garolia)

As already mentioned the *gwal* or (y gwal) was built of waste found on the spot cut ends & "scrapers" (pieces trimmed along the sides) along the following grain. ^(Page 10) The walls were built by semi-skilled or the ^{hand of the} group themselves. The roof (raft) was also made by the men and consisted of heavy strong timbers. It appears that the "trees" were cut at any time of the year for the need arrived with no regard to seasoning. There no doubt were provided by the forestry dept of the Estate, and it appears that they gave away rejects & timbers of no use to them. The length of these supporting trees was the length of the *gwal* plus approx 1' to rest on the partition walls 15'-17' (inch) their thickness was 12'-15' (inch) they were laid about 3' apart (inch) and were "jacked" underneath that their top was ^{in line} ~~not~~ as a whole.

119 (Gwalia)

(Side View)

In y darlun photo x (grawfa o Edward Lloyd
 yn gwestio yn y gwalia tua 1910?) ydych chi
 eif ar y cord "tension" trushus oddi y dda
 y to, telfel yn y darlun yma gwelir os y
 ddi grawen fawr ar dda (y tu ddi mawr
 ar ffaith os "grawen taffri" yn achlysuad cyferni
 at hon fel crann cygog, yn oddi y ychwaneg.

ut gluckbach y "wal" ac mynodyn y "logal" i
 stoekio chytia ty muan ac allan fel y gwelw
 yn y ddydd (pistox). yn y blynyddoedd olaf
 o ddyrnasiawth y gwelw o tua 1870-1910 (Clych)
 yn oedol y gwestlone chosong mectria yn
 cael ei defnyddio bron yn gyffredinol yn
 y gwelw os oedd mater y corng a
 cyflwr corff a medruswngdel y chwawelw yn
 conatw. yn oedol rhae os twn "dylw" yn
 awaf a cydlyn caewn i adael y "gyltath bach"
 "modemweddw" a pwsanaw yn chreb am ynt
 ond fel oedd y gwestlath mwydel yn
 rhaddol gpmwyd trosodd ac yn ddygwa a
 mectrioli yn ingan nactdi. ncc ingan
 chruddio a gwestlfawrogi ei gwesth, gally
 cymyrtu clawes may. hcp rha o llyfyr, an
 llychi yn hollol agwari ac "gram" yn
 un ffylf, etc ac ei holl fawrogi yn oedd
 rha yn parhau ac chwedd ac "gyltath bach"

Cofiof ym dda fad amrywiol o stwaraelwyr da
wedi deol w ardal. (u turtuadell an ddyggyddion
me laddwyr ac fawr o ggythiad na aroff am
ym Pen ardal o th deuth w tad new clard
tua taly 1932-6?) Ym w mry-gjac amw i red

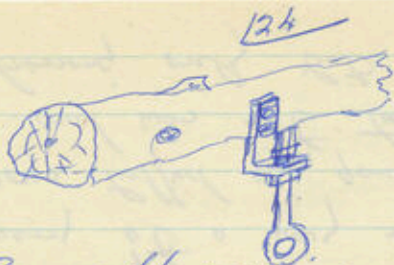
am - James Bullock (ym mryg swall a ddaeth
o Ddyffryn Nantw ac y jwyd) ac a settledd.
Lawr ym y ardal, ac magu w clard, ac
lwythau wlyp ym (1930) w jwyd. Cwaraelwyr
twt, a ddyggyddion odd James a jwb Arian
u gynyddu ym Cwffarth ac gwaith w clard
med odd w ruf w gynyddu cymant a thw
taly ym ardal ym wntwari clard a ddyggyddion.
Jan ddaeth w Penrhyn, wntwari, (1932-6?)

Ym ardal y ggythiad Cwffarth wntwari
u clard, oddgythiad ym y rhan th ym ardal
dlaith clard ddaeth wntwari y gynyddu
ochr ddaeth, rhanau o taly, ochr ddaeth, a
dgyw y ddaeth ym "Red Lion"

Felipa yr amser yma yr oedd yr Drogen droo
 yr Collogaidd ac ddiwrnod y tu yw gael yr
 y stedi ddaiddana (ar ol 1980)

Eto amgudd ddaiddana James Ballack stathio
 i gyflathu bach i nac oedd ond tua 15?
 ac bu stadi o ymud yr Drogen ac stadi
 (torri ac y lona) a ddaid ac drafal ac
 gyflathu bach i mewn. Yr oedd rhes ^{o chwaraewyr} ac
 ddaidd i chwaraewr o arbedd erall, ddiwr
 wedi arfer a ymfafio ar Drogen ac yr ei
 profio. ond buan iawn ddaidd yr llyso droo
 llyso. Ymhen ychydig ddaidd mab i James Ballack
 (ar un enw) a to yr 'Zerman' ac yr gally
 nacillu ar Drogen ac dyma ffawellio ac
 drafal ac gyflathu bach a ddaid ar Drogen yr
 ol yw eto.

Sylwus yr y ddaidd (Photo x) ac yr eithaf ddaidd
 fact ddaid ar Drogen yw gwelid ac drafal
 (trawen) yr agos i bencelin y ddaid a 'llyso gaelid'.

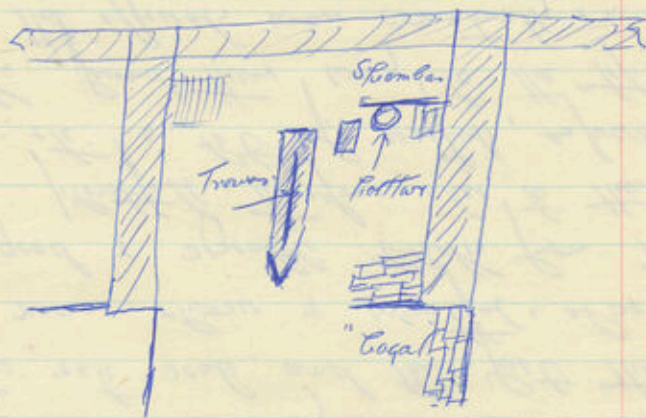
Purposes such as the engine of spring and a
 variation of galleth part of a steam gun system of
 travel.

Flashback (Pages 118-119)

After the rough timbers were laid as even as
 possible, the roof was laid, this consisted of
 large slabs of slate about 1 to 2" thick
 and any size. The bigger the better. These
 were usually produced from cast off pieces
 of rock that were not suitable for producing
 roofing slates, excessive weight, heavy
 weight, acute ends not favorable for
 fine juggling etc. (these can be seen)
 due to their irregular shapes & sizes they
 had to be carefully laid & overlapped so as
 to avoid leaks & drafts.

After the roof had been tested by severe weather it was then covered with a thick (6" approx) layer of small slate waste (waste from the dressing machine) this was ready at hand & a very convenient place to get rid of some although shoveling to that height was not easy: unless it was done from the back which was lower, during the course of the years the roof of the gwalia was a convenient place to shovel the rubble that was picked up in the counting grounds by the cleaners (light work men) whose duty was to tidy the ("Alta rpi") and especially after the loaders had been working there, these breakages etc were shoveled on to the roof of the gwalia, ~~some~~ of this was done later long after the gwalia were vacated, remains of these gwalia can be seen today (photo) burdened with this added load of rubble

Usually another large "craven" (slab) was placed about a yard from the right corner reaching from the floor to the roof, the slab formed the "shamba". (Page 16 the shamba is shown here on the left for convenience)

Some mitchell & tely quarrymen had a rough door fitted on the front of the shamba, but this was not common as far as I can remember, and I can remember only one or two that existed about 1920
 Of course there were no tablets (1) each)

(*) The first four slides - A, B, E, F appear on the 1919 Edition of
124 the Oxenone Survey map.)

The first toilets were built along with the
first slides or soon after, and about ¹⁹¹⁵ 1920-20
(will deal with the subject later)

The men working in the gwalia like the remainder of the employees had no toilet facilities & had to find anywhere convenient to relieve themselves, urine was commonly done on the wall opposite the "wal" & some used to do it especially during bad weather into the wall inside the wal in the fire corner or chamber, this bad habit was carried on by men working on their own & not subject to criticism of their partners. When the wal was occupied by a group, it was respected as such and it was to the interest of all concerned to keep it tidy & clean. Everybody new who was funny or not & there was plenty of evidence by the foul smell especially during fine weather & we as boys used to avoid such "character" & their wal

(Newel is deep model) ¹²⁹ (Change over from the
Even before the first ^{old to the New System} sheds were built, which
included power saws, travelling crane, electric light
etc. it was clear that the old system was
not economical.

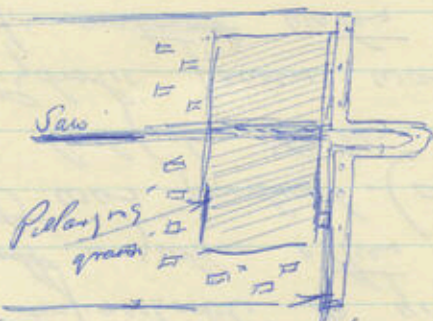
The old system meant that a group
worked a certain bargain and that the
state produced paid the entire group.
Also that there was a definite link &
interest between the Rockman & the chesser
in any particular group.

The management realized that many bargains
could produce appreciably more blocks than
was needed ^{used} by these partners at the "ham"
and worked all out could supply probably
ten chessers instead of two. The use of the
saw table cranes, good shelter etc. meant that
more blocks & better could be supplied to the
officers, blocks with inclined "ends" & upward
shaped (which would before had to be discarded
could now be worked easily.)

(found to Page)

The saw tables were a great boon & could easily (at normal times) supply plenty of blocks to keep a splitter going continuously all day: at other times they even used the saw table to cut parallel (or more or less) with the following grain.

Following a wide block, especially the last soft blue & purple, damage could be caused with the chisel and if the following grain was "off line" with the sides of the block it was less wasteful to saw & ensure the minimum waste. The old system paralleled

for some time during the transition and worked for some time after the first sheds were built, and groups worked the same

(simple as the "queals" system, but now of
 course these partners were under the roof of a
 modern (at the time) shed & had all the advantages of
 the machinery. Of course the management were
 quick in reducing their "percentage" ^{to cover expense of increase} ~~percentage~~
 and they had to produce much more slats to
 earn a wage. At the time there was a
 terrific demand for slats, & ready market
 and the management were all out to get
 more production, and to repay for the expense
 of building the sheds & providing machinery
 power etc.

Slowly, and as more sheds were built the
 "old system" was done away with, & the
 new system was gradually introduced.
 With the new system there was no ^{direct} connection
 between the rockmen and the choppers.

3/ The rockmen had no interest in the blocks
 once they had loaded them & took the
 truck to the bottom of the shaft

131 Chapman

Some kind of connection still existed for some time (but then gradually vanished) during the change over, i.e. the rockmen still brought their load of blocks on their own sledges (light wooden sledges (bevelled faced trucks) and well maintained and looked after. It all depended on the 'productivity' of them again they would make perhaps two to four gannets a day: normally they would endeavour to make one gannet late in the day on their way home. So as to save time although the rockmen had no interest in the blocks after bringing them up. But during this period of change over (and I remember the remarks of the 1920-22?) they were responsible to bring them over the weigh machine and deliver them to the sheds after the load had been inspected & cleared by the ^{planned} 'state Inspector' also the 'Marker', marked on

the load ^{up from 2 tons up to 3 tons} the number of the studmen to who the load was to be delivered. The rockman would then inform the studman & partner (or 3 men) and they would all assist to take the load to the stud. It was the responsibility of the studmen to unload as quick as possible so that the rockman could return with his empty sled. Quite often the blocks consisted of large pulleys & could not be unloaded quickly. However the rockmen usually had two sleds (sled each) and could call later on the following day. quite often he was on his way to the explosive store or smithy or he would arrange to deliver the load on his way home at night and collecting the empty on his way to work the following AM.

The old & new system mingled for some time but gradually the new system took over in the studs. As already mentioned with the new system - there was no direct contact between

the rockmen & Sudman. The rockmen were now working on tonnage of slate blocks produced and as with the old system were the poundage on the slate produced varied according to the quality ~~the~~ ready to work etc of the Gargani. so with the new system the variation now was on the price paid per ton of blocks ^{and waste} extracted & delivered to the studs. ^{in the tip} The price was decided from month to month by the Sitter, (steward good) as before with the poundage the price or "rate" could be stable for months.

With this "specialization" the rockmen (usually two partners or partners & Zoumyman (son)) were not wandering backwards & forwards apart from delivering the blocks, even the ~~stopped later when diesel motors were used (about 1920-1925)~~. The rate on a good Gargani 1920-25 could be

(Also page 138-139, 133-A
(input!))

all the way - to the studs to deliver these
blocks (lead). They delivered only to the
bottom of the shaft (tank), and the shaft
attendants at the bottom were responsible
for "loading" onto the shaft and the
attendants (labourer) at the top were responsible
for delivering the load over the weighing
machine and to a passing road, for
allocation to the studs by the Markers.
Later about 1945 when the dowl boxes were
introduced to the galleries the rockmen had
to deliver the "lead" only to a nearby
assembly point, and the little boys would
take the run to the bottom of the shaft
and return with empty.

The rate in a good Langan 1930-40
could be - (to page 134)

1/2 - per ton of Blocks and 1/3 - per ton for waste
 In a fair bargain the rate could be
 much higher say - 13/6 per ton of Blocks & 1/3 waste
 & so on: the rate varied from bargain to
 bargain & from month to month.

No doubt about 1920 the rate could be
 much ^{more} than above.

Anchoring the rockmen to their bargain at
 a stiff rate, before their interest was in
 providing sufficient blocks for their ^{only} mats,
 at the time ~~and~~ keep the bargain in good trim
 as a long term investment. & 'Road work'
 & build the officials if possible. Now with
 the new system they were driven by the
 rate to produce as much blocks as
 possible and instead of supplying as before
 enough for their mats - say 20-30 tons
 they now had to extract 100-120 tons
 this meant that their produce could keep
 double or more men even with saw
 table occupied at the Sheds. this more production

With the 'old System' an excellent bargain could
 be "organized" to produce just sufficient for
 the group (crew) concerned & the rockmen pulling
 at the "ham" @ times when the 'bargain' was
 'idle' & production low. On the other hand there
 were the inferior bargains when the production
 was not enough to keep the partners at the
 'ham' occupied. So there was a strong case
 for the change to the "new System". Naturally
 the families who had 'worked' & nursed
 the good bargains ^{for years} were against the 'new
 System' & felt that their existence was taken
 away from them. During the transition & the
 early days of the changing shops, it was
 a common sight to see some "waka"
 (the term "waka" was still used ^{and still in 1923} in the shops
 after moving from the original "Swabi")
 with blocks stacked nearly to the roof
 while others were empty & the saw table
 revolving idly.

With the new system the blocks that come from a certain bargain could now be directed (by the marker) to any member in the 1st & even to another 1st. and not confined to the classes that were previously members of the group. The marker when on the rounds would make a note of the man that needed blocks to carry on.

The school could have two or three classes: the 1st class would take the best blocks at a very low price say 1/6. The 2nd class would probably work for a price of 3/6 & the 3rd class for about 1/6.

The marker had the awkward & unpopular task of classifying a "block" and it could happen that three successive loads from the same bargain could be directed to three different classes. However generally speaking the produce of a good bargain would usually go to 1st or 2nd class & the markers were concerned

with the produce of every "bargain", in the particular districts, and know if the selected come from rock of good cleavage, sound, well trimmed etc. & vice versa.

After the introduction of the new system ^(see Page 133) the rockmen had furnished with their product whether it was slate blocks or rubble after they had brought their load to the bottom of the shaft, or in galleries above natural level to the special sidings. They would scribble with chalk or nail their number on the jellard side of the blocks & the top face of the top one, or on the "crawia" on the side of a load of waste.

The attendant at the bottom of the shaft (or ^{hoist station} machine) ^{was} responsible for loading the selected ^{to the truck} (two at a time) on to the "water balance" & the attendants at the top would take them out & over the weighing machine. The machine would record the weight and enter it to the Rockmen's account. After the weighing the attendant ^(OVER) would

^{Just} take the sleds a few yards to a siding ready for the men to classify & number them. The men would then inform the particular studmen & they in turn would fetch the sleds. The waste ~~last~~ waggons were directed & would run by gravity (in most cases) from the top of the water balance (or Incline) to a special siding, then after a "run" had accumulated, the steam loco would collect them & direct them to the incline, to go over the top after being weighed & entered to the men account.

The machiner (who was usually on light work, quite often a 1st class rockman middle age & nearly always an honest intelligent man which took pride in his work, quite often his health had broken down, or he had sustained a serious injury while working, about the 1930^s he was paid about 35/- per week for the responsible work. (in addition he would

receive for Shalangi picture of a compensation.
 During a period of about 8 years (1930-1938)
 I remember three machines one following the
 other occupying the same office as in (affairs!)
 on the main dressing floor, the three were
 good musicians, had good voices, & would
 have certainly done well if they had a
 reasonable chance. One of the three had been
 working in a very "wet bargain", and
 the "setting" (contract) was so stiff that there
 was no stocking water or no water: and
 with a large family there was no way out
 but carry on: & it was quite a common
 sight to see men going home almost wet
 through after working in wet clothes & old
 socks even during fine weather.

The particular machine (Tom Owen Radul) had been
 working in such a bargain in Persson May
 gallery, & he was eventually maddled with
 rheumatism. He was one of the best characters
 I have ever met, intelligent, quiet &
 excellent principle, never complained about

his conclusions or blaming the administration &
 system (although we did our best to edge him
 on). He could convert tone Solfege to
 old notation & vice versa without trouble.
 compose ^{Hymns, etc.} & follow the score of orchestral
 music, yet he was extremely poor
 after all his ~~poor~~ work, & extending the
 profits of the Quarry.

Before about 1910, and electricity had not
 been introduced to the Quarry, nearly all
 the waste was tipped on the level &
 was quarried. This was the only practical
 & economical way of getting rid of it
 although ^{now} by about 1955 the distance from
 the extreme end of some galleries to the tip
 was about 1/2 mile. (Balance Inclusion)
 (well attend to the aspect later.) ←

Before electricity was used there were far more
 sweeping machines, one in almost every gallery.
 The relics can still be seen ⁽¹⁹⁵⁰⁾ almost in
 every gallery on the left side of the Quarry.

these machines were manned by men who had met with an accident or health broken down, etc. there ^{on health grounds} was no compensation ^{injunction} and so their ^{total} "pay" was extremely low, based on how much material passed over these machines and was extracted from the Rockmen's ^{hand} earnings. So it follows that there were quite a number of "machines" & the name was carried down i.e. "well Jones machine" "John Bach machine" etc & the name stuck to a line of family long after the original connection had ~~been~~ gone.

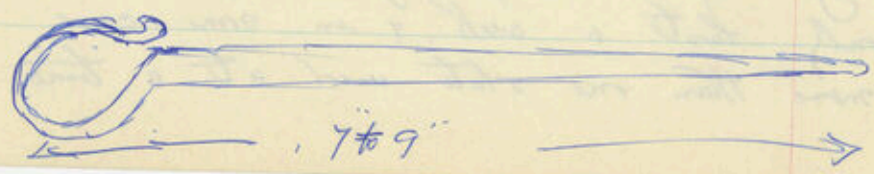
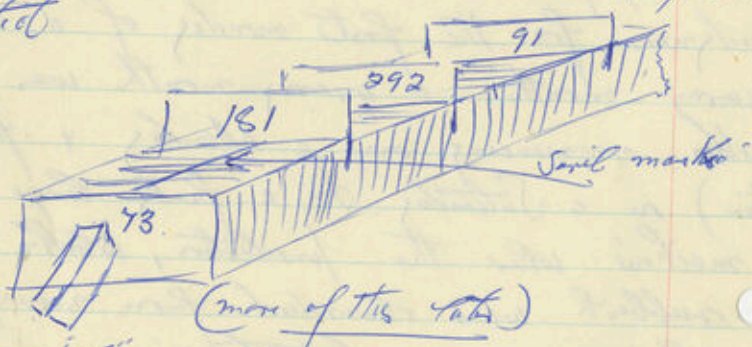
Hugh Duffell Huns another "Hymofuthau pluyf, dhan-licked as handgai" (said by J. J. J. J. J.) was one of these ancient machines & worked on Pore Roller. the building is still there (1930) and about 1930 the name could be seen scrawled on the wall.

In the old days & well into my time (up to 1958) when I left the Quarry for the 2nd & last time. The machines account was

kept on a large slate. How long after that date has the purchase been kept I can't say. It is possible that slate is still used today (1951) to some extent, to keep ^{original} accounts.

The slate used was of a large size 24x14 or 24x12 (standard size slate). The marker would pick a well grained soft quality slate from the stock close at hand. Eventually, the slate would be returned to the stock pile. He would prepare the slate by lining with a "straight edge" & enter the reckoning numbers on the top. The lining & entering from day to day was done with the "pinogweni", a steel scriber. These were made in the one of the many smiths at the quarry. The same kind of "pinogweni" was used by the markers when stocking & taking over the production (cyfri) of the stockmen at intervals during the quarry month.

The small pin square used by the marker & machines for taking (entering in the machines case) was a small version about 4" to 5" long & were quite often ornamented to some extent, while the large pin used by the studmen to actually mark the file they had earned out. ~~that~~ ^{the} mark was made by them, the mark denoted that the plate had been inspected & accepted

Due to constant 1 year of use these
 scriblers were brightly polished & a set was
 returned & well looked after by the
 makers & machinists also many of the
 oldmen had their own although many
 made do with a sharpened large nail
 etc

As already mentioned the machines
 would prepare the run or chain slate in
 readiness for the first Monday of a new
 quarry month - a quarry month was four
 weeks commencing on a Monday & finishing
 (then) on a Saturday. In a fairly large
 machine where the production, blocks or
 rubbish was channelled from many
 galleries or even districts & some of the
 machines in route for some of the
 major lifts, a large size slate would
 only last a week & in some cases
 more than one slate used at a time

Some of the machines would pass over 1000 tons or more in a normal day.

District No 8. (in Gallia)

Date	73	151	292	91	132
Nov 1/71	11 12 13 10 13-14 12	10 12	12 13 11 13	12 13 10 10 13	
Nov 2	13-19	3-19	8-0	9-16	
Nov 3					
Nov 3					

Total for the days added daily to a column on the extreme right & these totals added to a weekly total

weekly total	62-19	21-17	51-16	70-10	
--------------	-------	-------	-------	-------	--

676-16

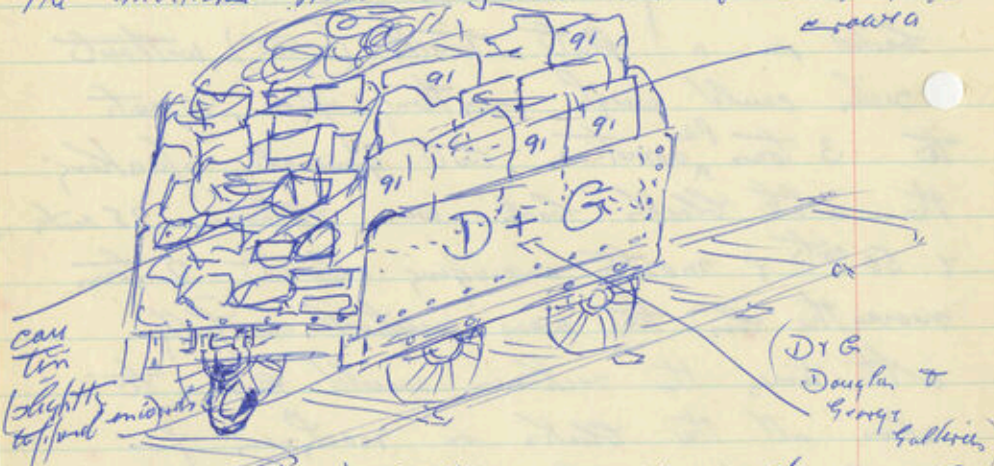
These individual totals added to column with the weekly down totals

weekly total

A load of rubbish loaded on a standard
 wagon (wagon box) would weigh approx
 2 tons <sup>(the Quarry ton for a reason I do
 not know, but again a means of exploiting
 the worker - was 2 cwt. to a ton,)</sup> so
 a load of rubbish (the same with slate
 blocks, slabs, dressed slate, etc.) to
 weigh 2 tons had to be 40 cwt.
 The men new almost to an inner fear
 much to load. By their experience guess
 of instinct, yet some men were inclined
 (especially new men) to load quick & light
 Also for it was necessary to pack
 the load strong & tight "caution" of
 "crawl", the wagon with about 18"
 high sides & one end closed would barely
 hold a ton along with the "caution",
 so it was necessary to "crawl" strongly
 without losing much time, so that the
 (heavy) load would stand up to the
 buffeting & shunting by the hoers. 8

Inclines on it long ¹⁶⁸ (probably 2 miles)
to the top. any damage to the load on
route would be the rockman's loss, unless
there was car transport accident.

The machine knew every number & was quite

aware of the 'Aythya ysgafn' & the majority
of regulars which were almost constant on
their weight

In a not too busy machine the load would
arrive individually & then happened in the
old days when there was a machine for
almost every gallery.

149

with slate blocks & large slabs.
utmost care was taken to weigh, as these
could vary considerably (not standard ^{more or less of} 12 ^{lbs?} ^{or 15} ^{lbs?}
like a load of rubbish), a "standard"
load on a flat truck (or flat) without
sides could weigh anything from 10 cots
to 3 tons ^{plus} sometimes, but generally speaking
the slate blocks loads were between 35 cots
& 50 cots & mostly averaging about 2 tons
nevertheless they were weighed carefully.
At times the rockmen would have to
clear all the blocks in rockmen for
collecting. This meant that at times they
would send up a mixture of blocks
& a small ^{total} of "small weights" (return to the
subject later).

The rockmen could call at the machine
at any time to get their account up
to date, although the rockmen kept their

own account. That ¹⁵⁰ is the number of loads
delivered. also an estimate of the slate blocks
sent to the sheds, never the less they would
call from time to time at the weighing
machine office. to get a true & actual record
of what they had quarried. & to satisfy
themselves of their progress. Also ^{at the end of} every week
the machines would send a up to date
account to the Sitter & in turn to the
overlookers; so that both these officials responsible
for certain districts were aware of the progress
of their men, and knew what errors were
dragging them fast. or having trouble due to
"Cargain troubles" etc. and to the opposite
certain errors who were running (ruling) their
Cargain to gain "excessive" wages after
previous months of preparing & "go slow"
Also the information supplied to the overlookers
weekly was handed over on the Monday to all
the rockmen under his supervision.

The mechanics would ^{also} enter the totals for each crew every week on a paper sheet. (from the state) again the totals would have to balance w/ daily totals & crew totals & the sheets sent or taken to the main office. these again would be copied to all legs by the clerks so that the wages could be calculated. The sheets & the sheets would be returned for about 6 weeks, so as to overlap the "monthly settlement" day (out to men) every 4 weeks. With all the checking & information supplied discrepancies would arise ^{again} from time to time. and the men could check their own account from day to day against the mechanics ~~of~~ main office final account, the check would be assisted by the Overlooker etc. mistakes & accidents often happened. the men forgetting to number their loads, numbers not well defined, obliterated by weather etc

entered by mistake to $\frac{152}{a}$ wrong number by
the machines, exaggerated "guess" by the men
loads constantly under weight, & other causes.

However the machines knew the men & their numbers
& ~~was~~ ^{were} acquainted with their habits, that is - if they
were entirely careless, or light loaders.

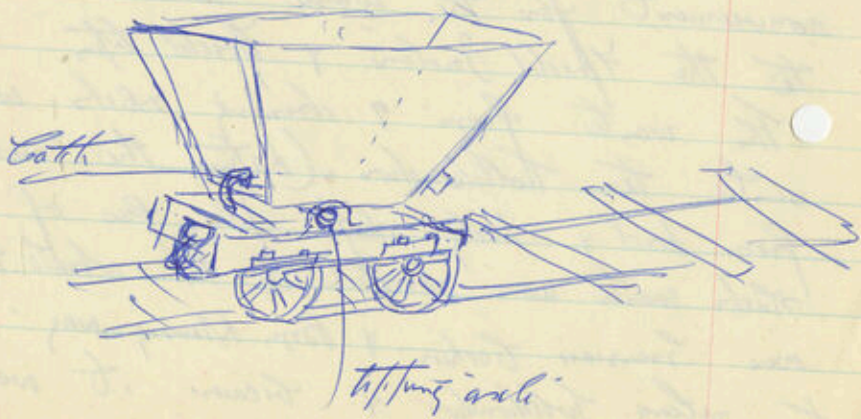
The "busy" machines like Tullander, Fred etc
when rubbish from large areas was directed,
Tullander with the tips now (when they
terminated tipping about 1960) almost reaching
"Felin furi" & Coed-y-Ran village, was
probably dealing with the largest amount of
waste. The incline were working almost
non stop taking up five loads at a time
with ~~both~~ ^{two or three} lines working the same time.

ten tons of rubbish going up every few minutes
and two local steam (like Dolbadarn in the canopy)
collecting the runs of about 30 from the top
of the incline & over the machine & then to
the siding as near as possible to the tips
there the men would manhandle them.
(more later)

waste from two poorly worked Districts
 i.e. the entire workings from the level of the
 main dressing floor. (Red Lion) down to
 Pennant, eight galleries down ^(most) parts of
 the upper galleries were not worked. However
 this working face amounted to about
 5 miles i.e. the ^{entire} workings on the Nth side of
 the Malacoff. Also the rubble from the
 Sth side of the Malacoff i.e. "Princess Alice"
 "Edward" & "Reservoir" was directed through
 tunnels & to "Princess Margaret" level & level
 respectively & then to the bottom of the
 shafts & then to Tullibarnon. In addition
 to ^{all} this what was excavated by mechanical
 excavators (1930 Steam powered) two or three
 working at a time moving the overburden
 and "ancient" tipped waste to "Jane Cook" &
 "Slings" so that the ^{productive} ^{below} galleries could develop
 Nth -wards ~~later~~ (moving of the mine opening)
 later

-154

The mechanical loaders used "tubs" & not the ordinary wagons (wagon back). These were designed so that there was no need to "examine" and "can" them. Also the tub was mounted on a central axle (Photo? still seen @ the quarry 1980) and after the catch holding it down was released, it would tip & discharge the load when it came to a sudden stop at the "tipping car". However, the men ^{@ the tip} did not like them they were being awkward & dangerous to handle. The tub would take 2 to 3 tons & could be loaded in one or two "goes" by the loader.

154
A steam loco ^(later closed) used to attach entirely to these
locomotives taking the full runs to the bottom of
Sonic back Incline & returning with the empties
at every where else in the Quarry they were
working on a tight contract & the going was
fair. In addition to all the waste
from this heavily worked part of the
Quarry, almost the entire waste from
the main dressing floor 'dressing sheds'
was directed to Tullibondur, the two
exceptions were the two 'Pony' sheds —
behind the main office. It was more
convenient for the waste to be directed
to the Special Incline & Special tips

The waste from 9 dressing sheds was
sent to Tullibondur. (Later the rubbish
from level & back shaft plus few of the
sheds waste was directed to the extra tips
near Russian Cochran & Bogn Mining way
to relieve Tullibondur & because it was

obvious that the tip at Tullahoma was approaching its limits. (Cord, Pass.) But for 20 to 30 years Tullahoma tips dealt with a colossal amount of waste. Two steam bores were used to take the "runs" from the sidings at the top of the incline over the weighing machine & as near as possible to the bank of the tips.

In theory the machine had to weigh every load & every load had to go over the machine; as soon as a run had accumulated he would go outside with his note book & pencil and take a record in a consecutive order of certain numbers of the loads. (say 30) starting from the top of the Page & working down.

No	Wt	No	Wt
13	41		
91	42		
181	40		
292	43		
432	38		
...			

while he was entering the numbers the other (a boy of about 16-18) would track the waggons. The machine would then enter the machine, the machine would be permanently set to deal with such "loads" i.e. the deduction weigh was always & already set at 10 cwt which was the

156
emptiness
average weight of an ^{emptiness}wagon (wagon back)
an emptiness tub weighed more; & therefore
the deduction weight had to be moved to
15 cots: When the driver and the machines were
ready, the engine would move forward ^{fast} ~~slowly~~
over the machine, with the left hand the
machines would set the weighing knob left
or right, few inches (as the case may be) of
the "standard" 12 cots, the loads would not
vary much; & he knew what to watch, they
would vary between 38 cots & 13 cots generally
speaking, with the right hand he would enter
the weight down. Nobody could challenge him
once the run had gone, & start or even
true? weight would only cause trouble
and animosity to everyone, apart from
the top management, Sitters, managers,
accountants etc which had to keep gifts &
costs and were choiced & anxious to keep
costs down. Also there was interlocking

between District Areas & areas (either domain)
 as it was important that the tonnage of
~~waste~~ was not escalating, while perhaps the
 tonnage of blocks was going down, &
 therefore the cost per ton of stone was
 going up & up, also this gradual increase
 in percentage of waste was due to the
 fact that the quarry face was getting
 less productive (Bargains had gradually worked
 through the best veins), another factor
 that contributed to the increase in waste
 was the fact that, due to the system
 of contract the men had to extract the
 rock by explosives, & the old system of
 "quarrying" (trim) was getting less, also there
 is no doubt that the old skill & practice was
 diminishing slowly.

Few times I have watched an experienced mason
 "weighing a rim, how genuine was his record. I
 doubt. I tried few times & admit it was

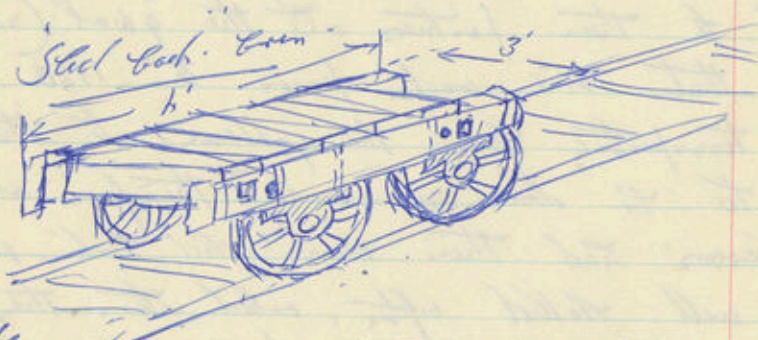
1866

almost impossible, yet with years of experience
it could be possible, nobody could contradict
the results, also I wondered what effect the
heavy loads & just run in front or
behind the "load" had on the actual weight.

However to keep pace (each Rock) &
perhaps not even threatened (which was not
unknown) the machines could & would be
used. Sometimes the managers or better would
demand a spot check & a run would
be pushed over individuals, taking plenty
of time & exact weight, the machines &
the workmen from the rock face to the tip
did not like this, every person or team
from the rock face to the tip were working
on contract in how much weight, handled.
Sometimes in busy tips & incline the contract
was for so many Number (or dozen) of loads
& not by weight

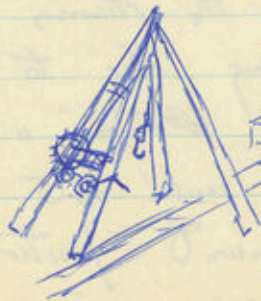
As already mentioned slate blocks sent from the bargains were carefully & individually bagged when the "old system" was in progress (up to about 1926) and the men worked in "crews" some (2 or 3) in the gwalia carrying on the fire splitting & churning, & their partners extracting & churning at the rock face (Plate 5. Soapwalk). The rockmen were responsible for delivering the blocks to their partners at the gwalia (steel table) at that time and prior to 1930 all the transporting from the galleries to the sleds had to be done manually; therefore all the crews had their own "steel back", which was well looked after, oiled etc. they was made entirely of timber a part from the axles & wheels ^{for bearings} & was relatively light & easy to handle. they were record to weigh about 4 cwt. when pushing one of these, up a slope which was quite easy (unless the gradient was steep), it was a common occurrence to

meet on coming loaded traffic, and it was
 necessary to lift the sled back on its
 side with its owner holding (leaning) it back
 so that the loaded traffic could pass. One
 man could do this & even assist,
 sometimes it was a bit of an effort especially
 if the sled was new & was heavy & of course
 they all varied to some extent

Also it was customary to lift one
 end of the sled off the rails at a
 convenient point and push it over
 ground without the aid of rails. When the
 sled was not in use this was a

convenient way to "park" ¹⁶⁴ it out of the way,
and not so easy for others to "borrow" it.
Quite often ^{genuine} "borrowing" was done between neighbours
& families. Often some bargains were in
full production, while their neighbours were
clearing or preparing "code brown" working
through a bad vein, etc. These ebbs & flows
due to many factors meant that the men
had to exchange equipment according to
the demand, ropes were borrowed, heavy tools,
jacks, etc. Some special equipment were owned
& lent (on hire?) by the owner. One of
these were the 3-legged cranes. 2 or 3
of these were moving (by arrangement of
the overlooker) from one part of the gallery to
the other according to demand.

This was fitted with a
pulley & a track &
could lift up to 2 tons.
However many accidents
happened with them.

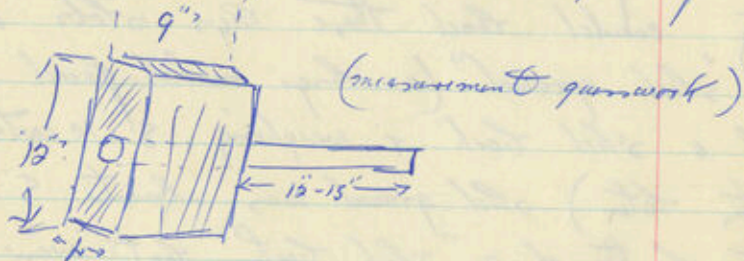
The cranes were quite safe before explosions
 were used and even lately during my
 time, Harry Nantgrawn & myself. No. 91. Fact
 one in 1930 at Lone hole, & I used to
 enjoy myself working at a fall with
 the crane in loading carrying melin
 large slabs for dispatch to Felix Javis -
 the mills (Plate 5 - Softback) although generally
 speaking these carrying melin (weighing up to 3 tons,
 a solid slab about 9" thick and up to
 12' or more in length and about 3-5' wide
 the length depended on the size of the original
 block "piece". The rockmen could decide the
 width by pulling in & thickening by splitting
 (Came to the slabs) (61-72) (Plate 5 + 9A Softback)
 to avoid damage ^{to the slabs} by the chains & the
 possibility of overbalancing due to their size
 also the difficulty in obtaining a crane and
 quite often a crane could not be fixed
 in a safe & convenient position (Plate 5 Softback)
 so as to be of any use, and if not

carefully placed ¹⁶³ & the legs spaced & positioned in relation to the pull of the rope, the crane could be a real hazard. & it was not unknown for them to "tobbi over". However the men were real experts on handling the cranes, and on man handling with levers "wif" & blocks & rollers, large blocks & slabs of slate; carrying mulin (Plate 5 sq. w) they could load these large slabs on to a "sled gravel" (a large metal faced version of a "sled back" & weighing 8-10 cwt. (come to the later) sled gravel was about 8' long, twice the length of a "sled back" but even these varied in length & weight) -

Iron slabs were transported from the Quarry in special waggons, about one in five of these were fitted with hand brakes to enable the quarrier to control the run on the "step" gradients between the Mill (Telin Jawi) and Port Penzance (Penzance Quarry Page 19) (also P/card)

These waggons were carefully packed with one size & quality of slates if possible, rarely. The loaders had to mix sizes especially when loading small sizes so as to form a load; but the practice was avoided if possible.

They packed the slates as tight as possible using a large lead special mallet designed for the job.

The large area of the face of the mallet made the minimum of damage when "knocking" or squaring the slates into position. The slates had to be tightly packed to allow for the vibration caused by shunting & the jarring down to Port Pirie. A barrel full of few slates were jammed into the pile (row) like a wedge.

& these were hammered down taking care not to
 break them. although some damage was unavoidable
 at times, & it depended a lot with the skill &
 care of the loader. states can be seen sticking
 up in the loaded trucks (Penitentiary Qy Page 14)
 after loading the man would mark the size &
 quality of states in that particular load also
 his own number. although during my time
 the 'loaders' (Muythors) as a 'gang' had few
 methods of contracting. at one time they worked
 as individuals (every one for himself). this system
 was not satisfactory because some men would
 always go for ^{the} cream - large sizes (quick & heavy
 load) then another method was, the gang would
 work in groups: 3 or 4 men in each group
 and thereby as one big group. all the systems
 appeared to have their advantages & disadvantages,
 one disadvantage of the 'large group' was that
 some (so it was claimed) did not 'pull their
 weight'

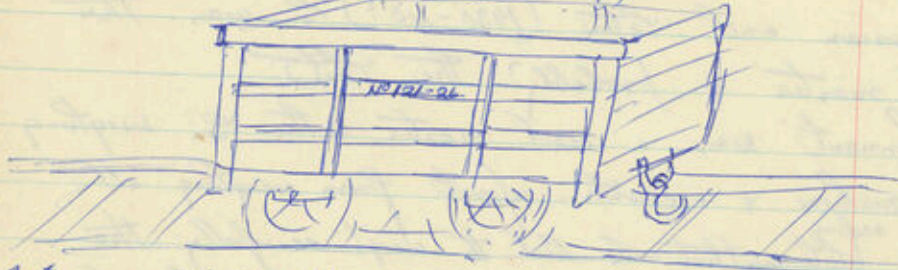
However it was exceptionally hard work & badly paid, loading & packing for $11\frac{1}{2}$ (old) a ton in 1940 (about)

The slates, ^{waggon} had to be carefully weighed and the weighing machine, "machines" & the general set up, was far superior to the ordinary machine in general use at the quarry. The machine was reckoned as an official. He had master ledgers to keep his accounts, recording the Quality, size, weight from what sheds or sections of the quarry the slates had come from. No doubt the machine is still to be seen at the top of the "Felin incline" (Little Felin).

The weights were carefully recorded & sent to the main office & these were checked against the computed weight arrived by the official in charge of each shed etc.

Every (waggon/squair) slate waggon had its weight painted on both its sides, on the cross bars plus the No of the waggon

These numbers & weight are just not visible on
the photo on Page 19 (Penny Coy)

Before weighing the run the men would
take a note of the Number of the waggon, on
these sides plus their unloaded weight. When ready,
the horse (team) (Julius 1894" during ^{many} years of my time)
would pull the run slowly, and Dick Penman
Richard Penman, would manipulate & quickly move
both weights deducting weight or weight of wagon
emptiness and the gross weight & enter with the
right hand the amount on to the note book
later he would enter these to the books &
various abstract sheets etc.

(Richard Penman is seen as a youngster at
the book & on the left, wearing a bowler hat,
in the old photograph of the Og Silver Canal

169
taken was the United Club ¹⁶⁹ Pittsford about
'the United Club (at the bottom of Mill Capi)' has
been demolished (1940). R. Pennant was a Yarn
musician and later (1930-40?) he was the
band master & probably the last.

R. Pennant was a real master with his weighing
machine & accounts, apart from weighing all
the ^{refined} slate output. He had to weigh carefully the
mill slabs (carrying mill) pulverized slate etc
the dressed slabs, dust etc was again weighed
in a similar machine at the entrance to
Port Pinsky. So it is obvious that
both machines had to be very careful so that
discrepancies were minimized.

The large metal faced sleds, 'sled gravel' (163)
which were used for transporting large slabs
to the Mill, ^{from the tip again} a ^{very} in weight & had their
weight gauged on the timber framework.
8 1/2 - 9 - 9 1/2 etc, the weight of course was deducted
from the total weight.

But for general transportation of waste & to
 some extent slate blocks, the ordinary wagon
 was replaced by 10 carts, small iron framed "sleds"
 (old Russian) 8 carts, sleds 2 carts the
 sleds (old iron) were getting obsolete by about
 1910 ^(they had no tracks and could not be assembled on a main) as they were
 not replaced. However they were very handy &
 convenient to "ryfi" (very unusual sleds to
 the country (stacking) ground, as they were light
 & maneuverable, & the timber surface was not
 "crushed" damaging to the slates & one man could
 easily handle one of these. Before the "new system"
 came into being, these "sleds" ^{were} were the
 general & only means of bringing the blocks
 from the galleries to the gwallo (or later
 sheds) & as previously mentioned (166) they were
 treasured & well looked after. In the old days
 "ten chafi" there was no mechanized transport
 from the "toll" to the "ham" therefore the
 means of transport had to be convenient &

light. & of course there was no need for heavy
couplings & hooks & strong framework as was
necessary when the steel or wagon was conveyed on
a "run" & subject to slanting etc.

The "wagon box" was similar to a "steel box"
but had a metal box (one open end) bolted
to the timber frame, this was as light as
possible & was manipulated from the "Lorgan"
to the top, later these were fitted with
shafts & hooks, so that boxes could transport
them, as mechanical transport became more or
less general. these were superseded by a
stronger version "wagon beam" (throughout) (1898)
& slowly the "wagon beam" vanished, although there
were few about in 1955?

Dochrus quattuor * yr 171 "Panc herod"

Pan oeddon: ychydig dros bedwaredig oed. gachwan
Ysgol gomebuddol Bwthelli. Rhaid yr ol y drefn
oedol arw egl ddeudol "torn" ac felly ar i nu

gael fy mten y telyddol ar Mawrth hi (1920) Lu
rhaid i nu arw tan yr yr ysgol tan y lony
ac ddechrau yr y rhwng Ebuell 10 fud.

Yr oeddon yr ail o rhwng o blont. pelwan
trawel ac un rhwng. ac fwy magwyl yr gaelid
oed yr unmagwyl sawn. Dyna Rhaw yr lony

oed ardal (Eron pweb) cyflog lach yr yr
rhwng arw warch gaelid o pweygyl. yr
oedid yr yr lony mewn ty lychon yr panti
o uno Mawrthion, ddy rhwng, egin a
panti lach, a gaelid Relatke.

Yr lonyllion i lach yr oedid oed gael
mwyddol i ysgol gomebuddol, ar lony yr add
rhaid taly am lychon a panti mawr. ac arw yr
Eron. Pan arthum i i "gomebuddol" yr unarddly
yr oedid fy mawr lony lach lach yr panti
dwy panti. ac lach i nu fud yrw am

dydd ddiw a thumau. ac ymlynu sawn a t
 the odd. yn oddol ff mrawd can nu ff yn
 sawn a t ddiw a t county. yn oddol yn foddol
 ghe na allai ff ddiw gadu tre a thumau
 yn y county. yn oddol yn ddiw ofnodol
 cadu ddiw. ac yn oddol angeni job canuog
 ychwanget i gwestio cadu y tudy. felly yn
 unig ddiw oddol ff ddiw ff a t county
 ac ff mrawd a t ddiw. i unell ac i
 ff mrawd fangell gael myrd i County
 Rhod cyfaddell a t ddiw yn tudy ddiw
 calid a t y fangell ddiw y ddiw. tudy
 ff mrawd ddiw i fangell a ddiw ddiw y
 tudy a t ddiw. fangell ddiw a t ddiw
 yn oddol. tudy fangell yn ddiw a t myrd
 a t ddiw. ac yn oddol ein cyfaddell i gael
 yn myrd, ac fangell yn a t ddiw ac ddiw ymlyn
 i gael myrd ac ddiw yn ddiw ddiw
 ddiw cadu yn fangell. fangell fangell

173

aceni a ddyddes pengyft ite
yn 1920. Jan ddiwedd ym 1920 yn gwestio
o 7:30 tan 5 ac 7:30 tan 12 o'r gloch ac y Saebon
ac tua felly am ffyneddollet lawer os ol hynny.
Rhaid ein bod yn raddi ychydig epi saith
mas ~~rhaid~~ ^{tuoga} fud fy rhaid yn raddi tua 6 i
6:30. Mith oiddi rwy na tydan iorth gwas
a rhaid o rhydder tan y rhydder barth
didi am ffordd, i ffordd y tiorall, mit res
gennyf gaf luth oiddi nathen y brawast
ni allai fud lawer gan nael oiddi medd
y rhydder, ffallai wy wedi ni ffordd. new
(Pomedy) ^{uogol}: ac wethu ddyddi y tan yn gynyddu
o ddiwedd i wres. ac with gwas celfi tan
ffordd - tiorall mawr hawm a padall firo
am ffordd. Y mas yn rhydder muddol rhyd yn
oiddi yn raddi tiorall o garbar epi garbar
allan a gloyddfa yn y aceni. Yn oiddi fy
mam wedi tiorall "cehoq", lwyd yn y tiorall
y nron epi fel arfer. fel ddyddi rhawm
yn barod. Pan yn cefi nwan. Rhawm rhawm

oedol cyn-wys rhain (y tynwari tynwari) a dyna ffurfiol
 pawb: dim moethau - bara: frollai llosgi o gaws.
 monod badi; Jami, treg: futhau stad a fawr o
 ym borth y rhain fawr. Yn awyl medd oedol rhain
 a Eydolam ar adigau wedi llaw ar y
 un Jami stad a dylawedd; Ychydig o wyau
 a gauthem. a ein badi y cadw rhain
 ychydig o ein (fel Rhin pawb arall).
 Ond medd oedol rhain y cael ond. ychydig
 ar y cael ni cadw o ffurfiol y ffurfiol
 din system" ar ymrych o gantymal y
 ddilfrefol. Cofiaf ian y blant y Eydolam
 y caeli y rhain ar Sul y Rhain,
 gael "treat" cael wy cyntaf y tynwari
 i ni bob y rhain, fel rhain tynwari wy
 oedol y rhain ni gael cofiaf mam y rhain
 clawni tynwari cyllith ar y rhain ac medd
 oedol wy o gabal y rhain y gaeaf. hwithau
 y caethem wy am fud ar nages i MRS Evans
 gwanig y ffurfiol badi cyfagos, a dyna rhain ffurfiol
 tynwari

Yr arfonacl pŷelli garlacl y bonn dhuon aŷtatacl
 tuŷon tacl and nŷon cofiacl i mi unŷet tyŷonŷ
 na ŷtacl iŷi gŷonni unŷet i gŷaddecl yŷi ol o ŷlaŷon
 iŷi ŷtuwarel i naŷi ^{ŷi} ~~ŷi~~ caŷal nuŷ unŷman unŷet
 am un i, iŷi i mi unŷet o ŷtacl gŷŷheŷyŷi y
 y bonn an y ŷtuwarel tyŷon y un unŷon
 ŷtuwarel yŷi unŷet ŷŷtacl iŷi un. ŷtuwarel garlacl
 y gŷat iŷi ŷŷtacl. bonn yŷi dŷŷŷtacl yŷi
 ŷtuwarel yŷi unŷet a ŷtuwarel a cacl unŷon
 a y dŷŷtacl. Yr unŷet ŷŷŷtacl yŷi
 ŷtuwarel y tyŷon bonn am y ŷtuwarel
 o gŷŷtacl Caŷŷtacl an ŷtuwarel a ŷtuwarel
 an unŷon. a ŷtuwarel unŷet. dŷŷtacl bonn a ŷtuwarel
 bonn yŷi unŷet. ŷtuwarel an unŷon yŷi dŷŷtacl an y
 bonn yŷi unŷet o ŷtuwarel a ŷtuwarel unŷet
 ŷtuwarel an yŷi unŷet ŷtuwarel ŷtuwarel a ŷtuwarel
 ŷtuwarel unŷet. Yr unŷet yŷi unŷet yŷi unŷet
 ŷtuwarel bonn yŷi unŷet iŷi unŷet. ŷtuwarel yŷi
 ŷtuwarel yŷi unŷet an ŷtuwarel an ol ŷtuwarel
 ŷtuwarel and yŷi unŷet yŷi unŷet yŷi unŷet
 yŷi unŷet i gŷat unŷet. Yr unŷet i

fel rhan fwyaf o'r 146. yn awgrym "carnedd"
yn awgrym y gorch ym canu plan oedloni y
tym, at Ben. y tuor ac i'w radd wedd fwyguro
a' cymeryd "waching" acton trwy lwybrau
"angyfruthtori" i esgri wpmaly } swyddogion fydhai
yn gadael y swyddogion fydhai yn union ar ol
a' gorch ganai. ac yn cyfeirio ar fyd y
ffyddel ac lwybrau wedd yn arwain a' rheswrol.
M' wedd rhan y natural yn gorchod ac yn
gyfnewydd i'w rhan a' job "storia" a' twyll" ac yn
nabod yn dda y' adan cluon ar rhan
fyddhai yn lathau ar of. Os byddai dym
a' rheswrol dym, a' angyfruthtori twyllwedd a' fyd
yn ond cyfnewydd ym lwybrau yn achlysurol. Byddai
maddurant i'w gorch ond ar radd fydhai fyd
esgri yn awgrym, a' rhan job dym, lwrdd
lwrdd dym dym a' awgrym, y gorch fydhai
"dall rheswrol" || (Lun aron) ac i'w rhan gorch gorch
oal may na un rheswrol mewn wythnos ac
yn wedd dym a' awgrym wythnos L. 2-2-2

(1936-8)

(Lwybrau rheswrol)
yml. fwy

I feel you are a swyddol gan i mi yn
 ddewchydach gael ei profiad twy... gorchytl cas
 ac anghymerth ac amheligogedd oedl gwyfod "mynd
 , watch aml" bron a nos. oedl nwl oedl orori
 gan feel y rhodau yn gwyfod; yn ~~st~~ gwyfod
 yn amser cyrch llythyr... ac yn llythyr ac
 yn ymwybodol ni adaw duon; bwrh man gwrh
 drosi bwrh y drwy wthryd yn ead gwahoddedd
 i bwrh swyddol i gael cwyd a llythyr twr
 , ffurh (sack). Fan feel y rhodau nos conq.
 a llythyr yn drwyfeth drwyfeth ead a tommydd etc
 y mac yn amlyg feel y bwrh o feel ac ol"
 a demig adra" ~~yn bwrh ac yn ddrwydded~~
 nos llawer i ffurhdded. Fan oedl bwrh
 ac llythyr yn oedl ac ol i mi ddwyrh yn
 y rhodau am llawer llythyr, nwl oedl
 gan ffurh rhodau clock o gwyl. na wthyr yn
 mynd. (yn oedl gan ffurh rhodau "watch aml" a
 rhodau ddwyrh yn mynd) yn llythyr ni bwrh
 galid y cyfod yn oedl gan y rhodau ffurh
 o gwy "watch aml".

179
achyd ddim yn gweithio amser llawn "bela"
neu weithus "light work" ac o ganlyniad wedi orddynnu
yn mynd at "garead" ac yn gadael ychydig yn
ghymar. Yn orddel stiwin yn arwreac sutaf
siri, ni fel tudy yn y corus, stai yn
mynd lwbio yn strolaidd & ni glock neu 8.30
Rugby fawr o "Rushab" yn mynd lwbio
yn un amser job dydd, a rhannai fel
silant, yn gwiddi "mae dyn tu yn pwsio."
Yn orddel ein ty ni ai fwestre yn Rugby
a ffafriol, weld y ffafriol yn naturiol.
Llysof yn orddel "sauter" (blasting) yn cynrygel ete
yn strolaidd yn y stworet, ac yn orddel lwbio
cael ein mhoga yn y siri yma orddel,
gylwed ein fithraidd o gylth yn orddel.
Yn orddel sautur 9. 11. 12. 1. 3. 4. 5 job dydd
o sautur yn gwyned p. ete y clock, ac yn
llawer mwy nes a strolaidd, ac yn Rugby ac
arwreac in Hall gylthi. Yn orddel sautur 9
yn orddel o arwreac a Rugby
ni fel silant, gylthmwr am yn ysgol

Yn oddol ffordd ddeddfwr ac ymweledwr yn rhyfoddwr
 ut y swm: fel storm o ffordd a thronau
 neu Conicio ddyddysyllt and yn oddol yn
 ardalwys wedi hwn ymaffi ar swm yn gymerth
 ac anawmrad yn hi ddyddysyllt. Y gorogodd yn
 prysuro o Bithusla ian fyddai yn dathro
 tre neu ludwari, ac yn goffyn ei mull ac
 shall neu rhywun cyffwr: "dathro tre ta pedwar
 mas tu dduweth", ac yn cyflwynu am
 gartref i ddigwyf y plant ar ysgol
 ac i ddarparu "ocofu canol". Dyma cwm
 y dduweth ar plant gwyfod digwyf neu
 ddolwari y tacl ar hwydri gartref ar
 dduweth a swmle gael ffordd o "ludweth"? Ref
 en gelydd. Byddai y dathro yn awyrdol
 ffordd i ddeddfwr y cwm a swm y
 tatar ar y tan etc. Pan yn Bithusla
 yn rhyfwr etc. yn oddol clock rhwng yn
 twyffyn yn oddol hwn yn twyffyn yn
 utal ar wad y rhwng (Police station)

ac yn wneud y ffurfiel fawr, cloch mewn
fwrn o goed a gwynnau gwych eddo, ac wneud
(dial) et fawr ^{topol} "cloch mawr" tuthardol neu cloch caspal

tuffel yn ordd cloch twyllu ac
fawr "wathmawr" oaf" gyffwrdd ac
clws, a gellir cael ei wneud
wath bwrdd neu twyll y clws

glaedyn, un ordd oedd yn y Pen Pen
offis ac rhwyd rhain ac oafu yn
ordd yn ordd yn golly mwyd yn mlaen

yn twyllu
Yn ordd y twyll wddi fawr (yn wni
tuffel fawr, a clws clws) fawl yn twyll,
fawl i rhwyd. Yn mlaen clws yn ordd y
twyll neu "gynghochodol" yn y mawrdd ac oafu
i ofyn am wath a rhwyd yn wni ac
gynghochodol o fawrdd mawr i fawr. Yn natural
yn ordd yn orddwathu yn gwynnau y
twyll i mawr yn "bwrdd" ac ddiwedd un ac
od y twyll

felly yn oddi rhai yn gorfod clwyd rhai
 wythnosau. Fel steel byddai yn intaki yn
 deln dduddi term yn ysgol, a rhwyddwr
 neu strager yn rheddu trefi gelydd.

Drosgylt nuari am y cwyddu swyddogol or
 • chwared, ac cais i nu reffortio yn
 swyddfa y chwared or yn ardy ar ardy
 Ein tada ni oddi yn ddot ac cwyddu fel
 arfa a rhwyddwr mawr gartref, mawr rhuan
 yn gorfodddu. ac yn falk ein bod yn cael
 y frant o ffrwl i wethro or "chwared
 twaf yn y byd" a "ll an-lyddedd".

Brantennis y chwaredi a rhaduel mawr a rhwydd
 i ddangos y cwyddu or cynobecton or
 • pwythnosau. Cwyddu weli ni brantio or
 purpas an rhwyddu weli ni "tupro" orno
 ydwy swyddogol orno, ac i nu yn oddi
 yn garrig fillter or yn twsig lawr.

In fuan yr oeddi y newydd wedi myned
 o fochgen i fochgen ar tentuoddi eto ac yr
 oeddi yr holl ardal yr gwylod, ac wrth gwrs
 yr oeddi yr hogan ^{at} yr un oed yr gwylod
 fwy oeddi yr ddisgwyf, a buan sawn yr oeddi
 y newydd yr myned o amgylch.

Ymweld ar seydelfu arbyr naw ar gloch ac
 clluwad arbenng, rhai manylion ni holl
 arferiad eto, a cael sgors o stors gan
 Mr W. J. Griffiths Paro, yd i ynddwyf i
 lath i argraffu a rhyludion, hysod stentia ac
 celfi oeddi yr anghonstudedd yr cael at y
 gwastth yr y gallem clludnu gwasttho.
 ein harsfni, yd i lawr ni hysod y
 Clwared i gael ein harschuelio gan michlyg
 y Clwared, ac ol hysod disgwyf am y
 caslyn i gael gwylod fwyd yr reddem i
 clludnu gwasttho. In y cyfanser ein tust
 yr caslio holl celfi (tools) i ni, cael
 am bell i lath gan hwn a shall, fel
 rhod hwn daclau oeddynt, futhau wedi myned

1864
Ddyf fach neu sal at wath tuonyddiol y
ctwarelwri. unonyl sawn fyddai hwy yn cof
dim neu ddol, costi off. addymti. Byddai eynodol
mesthuau pan fyddai borthen yn tra, fyny
llo. - et o gelfi neu ddol, ac yn amyl m fyddai
llyn yn ddywysdol pan oedd borthen yn ddywys
a dim tud neu gysyllthad ganddo yn y
ctwarel; ai pan neu ddywys, wedi rhan
arideli tuo y gof am et o gelfi.
Onel swanod yn gysyllthod cost off. fyddai
y "geai" - ac a ddywys y geai yn oedd swanod
y "costi off" yn fwy pmodol at y gawth
a ddywysu geai fathen, a swanod rai o
dswanod ddywys gael ei "clawri" ai "calli".
Yr oedd eynod mawr wedi ei trawlio,
lawr yn swanod hylwysod i fathen ac
yn fwy pmodol at y gawth mawr a
ddywysu ganddo. Yr oedd y clytiau (clawri)
a mulltwi i borthen yn fan a pob fath yn
eysdmarod yn rai - ac yn ddywys neu
oedd angen "geai" mawr a safonol

7th oddel staid, Cob. Ladgen fod)^m Leshenog
a i: 9-6?

clau 9th manollt

(Cun manollt naujdel tua clau work ju hsel a etel y llofn)

Tridd Cun
(Cocadeni mallet)

Cun braskollt
at jilasi nur
"scolduo"

Cyllath Corb

Prie mesur

Traval

Box tools

1. Ugmon manhollt, pyta wedi cael eu treulo,
lawi. yn wei yn oedl stain fel arfer yn
cael eu tyroni gan chwarselyr eu nud oedl
yn rhodd gandhant ei gellio. yn oedl yn
hwylus i fus helli a man oedl ste
ac yn oedl siob holltw yn fidlianol ei
stai cyffelyb ac yn eu karfer yn barhau
i fan drin. ac nud oedl yn rhodd ei cael
yn gellio. fel stod yn oedl gan stian fuaf
eu nud ddau yn guddeud yn stai i
oedl yn ol arny, a stian fyddai yn
dod allan gan dyltanwood ei stia

2. Gordd lren

Rhian amraf, lren eu fyddai wedi gwel eu
dyddai ac wedi oedl eu oedl yn
llygwith dod i ffordd. yn oedl gwel yn
allan ac arny yn fyddai prentis yn
fyddai ag eu nud gwel

3/ Ben trawstallt mi' agolpo

Bron y ddiethraill Pen un fyddeai, just llyr
 a thawer mwy trwy'r nos un newydd a thawer
 fawr fyddeai yri llyngyl i farchwr. Ond y
 oedd sthai metholion Pen ohy ffr i afael
 ynddynt

4/ Cyflath Bach

fel arfer un wedi noddu mabodol a llyr ac wedi
 gwyned cyfryddodol a statutu ymarfer. ac y
 gwyned ni ffrwyd yri sawn, y mawr a' d
 5/ Pri mesur, cael ogho gar y gyl

Gan fact sthai yri tom yri anghl
 ac ned yri ddydd, mi fyddeai thawer? Cy-
 fyddeai y ffrwyd fawr un newydd, ac y
 oedd sthai yri weddol fawr yri
 "gwaddol"

6/ Traval (traverse)

Er fact sthai cael traval, ned oedd
 yri awduddolau yri ffrwyd, gan fact traval yri

188

gwrsyd rhwng dau neu dri, ac y oeddol amyl :
"chrawal" y stad nael oeddol neb y gwrsod
fury oeddol ei furdnogy: with gwrs y oeddol y
stai hynaf y eu hawllo, ac parr y garbael
weli darfad y cyfnod o "brentsthaeth" y
oeddol rhywyr arall y eu meddhwrs, ac o
gantgwad y oeddol "travali" yno o "oes, oes"
at wasaneth rhywyr, twethwrs y Lychdhu
traval dda "newydd" y pmdhwrs. Lifo Cortizen
ar tacl y gwrsod ei "chawg" weli eddo
ddarfad ei gyfnod. Y oeddol y orustweliwath
y sylweddol fed "traval" y "tom" ac dddm
y purpwr a rhyw fedd mi fddhu parr y
gally mpat ymbar. Stai "travali" mear cyflwr
gwrsuwr ond "plank" a Leri "chrawal" weli
gwrsyo y ddnari ar gwrs o gytian y
llw traed.

"Box gear" y oeddol rhawl cael Paris. ac y
oeddol y meddwl hawdd yw gael: chawgwr ac
Lugia y ffrigio un neu y tacl o stam hynny

5
Yn cael hen un o ¹⁸⁷shyde. Ond am stwath unog
(shad cofa foel tyri yn iton; deuly y cyfneol
turnuo; ac wedi wedd gobath in bethon foel yn
bathonyg ar y fath fathion). gallech lrynu box
nuogel yn } Felin fawr. Yn wedd yno gyflunawd
i honyn } 'Cocous' gwag o fann't hwyty. ac
yn wreiddol wedi ddiel in stwath yn cyffnugy
50 lbs o "pawdwr ddi" (Explosive powder). Yn
wedd caual amgylt a hwn wedi in ddiel in hwn
a fath neu ddiel. Yn wedd yn offnol in gyffnugy.
a stwath hwn } clasi a cael ddi ddiel.
a dyma job fath yn hwn - y celfi in gyff
yn ddiel in wedd y box, ddielgath y
fath mesur. Gan ddielgath amos ac yn in
wedd yn } stwath. Gyddai y "box graw" yn
hwn. job tyri yn cael in cadw in
cuddio yno cyffnugy ddiel gath, "pawdwr"
"tools extra" ac hwn wedi in hwn hwn.
syntho amgylt fel reserves. pan gyddai hwn
yn gweithdy y gath. neu ddielgath am hwn
nuogel... Foddhymag dyma gath ddielgath a hwn
yn stwathgath } quillo a "tyri". Gan

drwydded amser yu add amryw yu fiddhanol a
 fwy nac un "lari gari", tectau wedi ei prasio
 ai "meddhaner", a thai bla idhin yu fiddhanol a
 fari o gwblod ai gari yu coel ei gadwal a
 y wneud chos nos am ei euddio dan y turecht
 cwyg neu dan gwaet neu grawen, delyma ja
 nos chrefys reddychi a faint o ^{effen} "poclen" oddi ynoch!!
 Pan ddechruais, wittuo, ac dyma oddi y chrefu
 am fynyddauddi wedyu - y dymnod cyntaf yu
 oddi yu ofynol in "grawfi" newydd. fnyd in
 fnyd dwyddfa wedyu new, a mydd ai gari
 tefo ni in gowthwelan neu in ddehfwy.
 gael nei gwedd ai turechtwelo, a bodd tani
 in hwn fad y set yu gwynoys a b y
 gwantho. Fel ddael byddau fawb yu
 mydd tny yu arddachail dlyw faddi, wittuan
 byddau bygwyth in bod yu ofynol cael
 can gwaet, neu oddi well eto neu gwlanu
 lwith gars byddau hawes i wonglio.
 thoi on turegys wedi cael mentyg am bell
 i wedyu gan in ddael neu frawd - neu

gyfaiell dros dro. a mynol Rudio yn arddwehael;
 Yr oedol eymant anrhefin a celli a dwyn
 yn "rhed" yn "Pogia Coch" ac mi fyddlai y
 gofelwr ("Boys Instructor" Duw ai Rudio!) yn dyfawddole
 fect sthai yn ~~rhed~~ raddol yn cyrhaedd y cyflwyn
 nad oedol ganddynt "gras" o gwled. ac yn
 delysu an fenthyra a dwyn, ac iuth cyffwrdd
 fyddai a fect yn ^{sthai} bwrhinos ac am iust o' gynn
 nantolth i lonyd iobfeth, o gantymad byddlas
 "snap" rhed, i'w rhedil ac amantail." Fel sthyddel
 an canlyniad fyddai i'w gathu a bygathu. ac
 sthai ai adan gwir ddu yn cael ei ranfon
 at y gomechwilwr. a bygathu cael dock.
 Y canlyniad fyddai i sthai feth o' gynnogathu
 dded o' rhedil. ac fe a yn ystom Rudio.
 Ar ol ni "gras" gael ni rannhauo yn y
 swyddfa: fe gyffwrdd y "gras" ac bwa ac
 ni bygogwedd ac i'w rhed (Dron) mersi yn y tan oroll
 fel Amell o gathwethon an rhyd y "cob" neu
 cutting; oedol yn cygathu "oher" ddi an
 oher rhedil ni rhedil Dron gwelwr

grawf. cyffelyb yn gwasgwyl ei ffurdiel com
 y chwmwl cyntaf i Stryd Pont Fawr. muntai
 tum. clotardd. a gwan ei gwedd ar y cyfan.
 Yn ddiweddlerach. yn oedol yr effenan grai yn
 cael ei hantwilio yn y stryd y bore cyntaf
 gan swyddog. ac nid oedol yr afynol. ffurdiel
 ei bief swyddog. Bum yr arddwylho am y has
 blynyddeddol ffurdiel ac yn ymgyddol o job
 troi ac amgylchedd. ac yn trofiadol ar gwawg
 ac ceffidri. Yn oedol y fentus yn eiddol yn
 rhes (nid oedol troi olawgell eafri y col ac
 rails gerdolol yn grawf) un ar ol ddiol ar yr
 ffurdiel i bob tro ar Aneurin a wela
 yn Hyfann conpaddath yn ysgol Sul ^{ffurdiel} muntai
 y troddion yr ddiol a corff a meddionau

D^r hwyngstern o gawddarth effrici

En coeli fuentisard a cael gward newydd
 yn oedol amyl i drefni weli bod ar dro.
 Hefi tun system (nid drefni) yn oedol y bichgyr
 yn mynd i watho at y tad a cael ac
 gwanget i muntai in crew a gwanget man
 ddyllidswyddol cyffurdiol a job aedol or crew

193

yn eadw agard arno ac yn ni uwchardoli
a gan ni fod yn flectio rlang y lani ar tuell
yn oedol gwylt yn rithaf ddiildarol a eadw chysse
joc agardol: ond with gwrs ned oedol cyflog.

Strolaidol; yn oedol ni "ymchrech" yn cael lli agardys
yn y cyngorch cyffredinol, ac tuell oedol yn
chwa (or oedol'), ond fel y trefni yn rhy
ac fwy profiadol yn oedol yn aref yn cyngorch
ni li fel uelod cyfwrddol or "arw", ac yn
hauolo ni rhan; yn oedol llawer i fochlyr
nael oedol ganddynnt gwyllthael uningyrdol yn
y ctwarel; ac yn oedolynnt yn delynu ac
chngardol a canochgwyddol. i gael ni cyngorch
i fuan i "graw" ni "bela" a "cyngorch" or gweloch
ctwri dda qui gllat, ac cyflog yn delynu ac
"lyny" lach na i rhyng lach ga i.

yn ~~cyngorch~~ ac ol ~~cyngorch~~ ¹⁹¹⁶ delynu, cyngorch, delynu
y drefn nauyddol i chafod yn "Lopia Lach"

yn "Lopia Lach" fuch i chafod delynu yn
Lopia Lach ¹⁹¹⁶ cyngorch delynu. W.D. Hobson. mwyd yn gweloch delynu
delynu ¹⁹¹⁶ cyngorch am delynu delynu delynu
gweloch yn arllwng delynu. ac eadw fuch
gilyddol. ac "Instructor" yn gweloch ai rhan ac

ben y ffyddel. a rhai ¹⁸⁴⁴ cyflog wythnosol rhwngoch
iddych chi. cyflog hoch rawn y ddwydd ^{3/16 y wythnos} a'r odd ym
chwilu, ac ym well na dim: felly nid oedd y
tad neu y tŷ ym gyfrol o garchod am y
bochgen, ond dod yw well gallai newn ac ym
y man a holl ym ddwygael am ni hysb.

Fel rhod dym ai waith ysgafn "light work" o
gantprael i welyd neu ddarparu ffriddar ym
gofalar fel rhod; ~~ac~~ ym rhwngoch proffadot, ac
ni ffriddar ym adlygael ym ein hysb ^{hysb} oyd
i ddim chwyt a noddia ato. Ond hysb mentai
o rhai newnys dardda a rhawer o ddwyg
weithredwyr ym odd cymanwrt os fwy na allas
ni wneyd "cadw rhwy foth o ddrif". Cyddar
ymtadd, neu ddwyg, neu ddarparu ym rhwy ben

y marnau a dman o Wm Roberts (Brynau) ^{Thomas}
Hysb nid oedd "staid attendant" ym. (y gwaith
dellin dym i gyflwynau un?); ac ym odd y gofalar
ym garchod hoch ym llyngael i rhwngoch; cydwyg
a stafio ym jerranau, ac atgywessio y "lletti
pau" oeddych chi ym tom: "A gan fed Staid
y "logia hoch" ym ein "Candrelli" y gwaith

Nid oedd fawr o chrefn ar "sennu" y "Cyddlau Sefid"
 ac unampl saarn y clawci fittai mo yw uchgwawro
 ac Cyddlau o fis i fis ym ddiwedd ym waith a
 gwaeth ar hysia ym chlyfater a chlyfater. Rhai tyth
 ym ochio y "Cwrdal Sefid" nac ni ym ghabellu
 "Llyfder" costis offi fyddeu y Sefid, rhai Cerk
 ac mair fochi nes ym tueddla i gochi y chot
 ym rhai i Sefid. ar ddyddiau (Celtic) mewn
 cyffwrdd twmaw, nid wyf ym cofio gwedd Cerk
 neu gellid ym dard i stiel o gabard. Pen Cytia
 a clawci wodi ni rhai at ni gylchell "cost
 offi" Sied Pone twmaw fyddeu y Cerk ar
 Sefid. ym ochio y Cerk ym cael ni "ostio"
 "zarnic" tefo clawci a claw Cerk (Juwsporal) a nuto
 clawci. ~~gan~~ gan nad oedd "Stad attendent"
 "Cerk" oedd ym gwyf twmaw y
 Cerk neu ym hysia neu twmaw a gan foch y Cerk
 ym amlygu o clawci ym ochio amlygu o "zarnic"
 a gweddell, ar clawci ar fawlltu ym twmaw.
 ac gwyfdaeth i ail chlyfaterio dro ar ol twmaw

y clwyf, ar sawttho. Cofraf i mi gael trawf
 ar i mi fod yn ifanc a dibrosiad: ond yn
 oeddi yn wythyn i mi. gweld wr Robert yn
curo "muto" ar lawtton ruf morthwyl a swan
 yn eidd ei thrai a "spanner". Ond telyg yd
 nad oeddi "spanner" yn gael ar nad oeddi "edari"

ar y lawtton. Ond ar y egwydder yno ar
 "stop gas" rwyf i rwyf a cloch o ddiwyddid
 ar amcan, yn a y eidd rhywodd ymlaen

Forchwyf anbyd oeddi gwaith y gofalwr chuan
 a fan oeddi i yno yn oeddi gawddo fab
 yn ein mysg ar un awall wedi gadael y
 flwyddyn eidd

ludi cyfnewid y Stad (Ponc hawl oher eidd)

yn oeddi y thrai oeddi yno ar yno yn cawgla
 on honyddi a rhyw "elfen" yn nabod turs ar
 Hall ar yn ein ddygwyl. Eiddai swyddog ar
 Instructor. yn ein ddygwyl ar yn ein thrai
 i wirttho ruf ein "profadad" neu o laaf.
 Cawgla ag oeddi wedi bod yno on y rhyw
 o laaf on tlaen

Fel rhodol yr oedol y rhai "Profadol?" yma
 esoes wedi cael gam Refo Instructor (neu dda
 a cyflwrthod) i fwrdd yr oedol yr Ewrol,
 gael y bodden newydd, wetho Refo frawd,
 gefnwr, cyfaill etc. ac os yr twylio byddai yr
 uwderololau yr caniatu tipny. felly mi
 foddai "Intake" newydd yr golgyi gyng "change
 over" i drefnydd, mi fynd, wetho ut
 "John" ^{Bar} Bontur ff "gefnddi" ac lwm Refo fo on
 rhai mesoddi. Pyscholaem y chwast cyntaf ceffus
 ff bysbyr mai No 44 oeddan, ac wrthy
 tipny yr oedol y rhif olaf tua 80.
 Yr oedol tua 60 o honnon yr y Sled. (thy 10
 20 wedi cael i' symyd i' twll (y rhai tipny).
 may am tipny etc) Sled y dardel wedi cael i'
 Pannocau i gysmydd 24 o chwastlyr rhai
 ffallai Refo Jounymen (Jermen) ac dim may ^{ny}
 30 i gyl. y Sled ^(Page 123) yr ddaun rhai ac wrt
 moter yr y canol (Photo), rhwne lwardol Refo
 yr y ddaun rhai (12, 95d) a chwastlyr ^{nuon} yr
 "gwad" yr y ddaun lwm i' lwardol ac yr

149
en ddiwyddio yn stranol. wutha mi fyddeu
un a fennon ganddo, ac yn y studio ffa yn
oeddynt yn ymbyrion a cerbyd calid. fel yn
oeth a lloethi (Ponc haval a Turich). yn oeddynt y
bwrdd Afio o strael yn o'law iawn. iac
nad oeddynt o'lawt i bwrdd gadw clau bhuwawp
1 fyd ac yn o'lawt o oeddynt un gawthwas
felly yn oeddynt yn offydd ac yn strael i
wethio rhan felloeth yn "o'law" a thron fello
shys; felly yn oeddynt fawer o "bawrd" calid
yma nad oeddynt bosibl i Afio o gawth ac
bwrdd cyffwrdd.

(Yn archeoludwydd ffa ffa o'lawt (Photo)
yn Ponc Turich a ddiwyddio fyddeu i ffa ffa o
wethio y cerbyd calid yma (bawrd calid)
felly gellir amcangyfrif yd ddiwyddio yn ffa
Ponc haval. ffa ffa o fennon (mwy neu ffa)
ac yn unig ffa "y gawthwas" yn ffa y bwrdd
a clau neu ddiwyddio yn ffa o'lawt. ffa o'lawt
oeddynt gan y bwrdd iac clau, fyd
ffa ffa yn mwydd ac ead ffa ffa!

llysoed yn awel y "clytia" yn foch ar o
ansawdd dal yn awyl ar yn awlawdd yw "clai"
ai "grosod", llyso a meun thru ian awel tro
meun wal yn awel un i fod i ddans/hawu y
clytia llyso etc. ar ddi i hollt ar trysdod i
naddu; ac mawr gorchudd yn eu tro.

llyso yn chwarae apntaf fod yn ddiablwedd,
a hawu i "ragio" a "hannlucio" ar ymactol.

Yn awelun yn meddylt ei bod yn awser cerno
ian awel yn awser "ianact naw" i duw om llyso"
yn awelun i gyd (clai) ychydig yn well, ddiwyd ar
fawr y tudy ar "celfyddi" wedi ein gwaigo

a clym ysgwllt ofnachwy, rago, ten goatau clai ian
ac awel eu troo llyso. yn awel cael hen
cael yn clyso ar chwarae. i hawyl sawn

yn llysoi hawu ian yn clyso gwantho,
yn llysoi a trues melfared i meddyl.

ten hawu llysoi fel awel wedi cael
ei hawu etc. nes ymawu ar ol ychydig
wythnosau ac wedi cael awyl llysoi hawu
i gael trues "melfared llysoi hawu"

ac dyma brofach nefoludd- tumblo ym gŷd. - epines
 ac ym ddydd: Pan ddidduain i ym } rhuwel
 "make do" odd he nes clath } khang! i mewn
 a trawsu boch luan, uwch na ffy
 mhenagloniau i oddel gennyf uni wstrosau. } trawsu
 oddel gennyf ym ym ysgol. (a rhannu delgan
 tonrau a thwm) Oherwydd pwsiblerwydd o
 ddolmwaen. onaf. a nates euclon }
 llochan ac gwaith. ni rhannwtes i meli weitho
 a caesau noeth. a rhyng ym ddhallidig i
 cle ym oddelun (neu ff stuan!) wedi canfod fod
 rhai (clota ym barhaus) ym mynd tros } lloblun
 gan wisgo ffws "bootes". Pen booteu melu
 shuffel gŷntaf. ac ym oddel ym ni fel Rogis &
 tudy wedi cael leri leri gan wrth Tom
 (brawel mewn) ^{an al cys & serion} hysg oddel wedi bod ym ym ffridder
 Rhysu fath o "bandage" tua ^{Kuki} y ddedd tua 3-4"
 o led ac ffridder ym ddiar clath ac "tape"
 tua clathen wrth. ffridder ym trefnu un
 ym eiddo. (gwel llyman) u lluo Kuki' wrth
 gwrs

yn aeddydd yn ddiwedd yn rhwyngol dros taf yn
 esgyl ac yn ddiol. Ffyn yn rhedol gan
 gadw ovestaf ac yn aeddan i yn gorff
 cano yn tair dros y fun glin nes eyshaedd
 u dros y trwses tyn a trefnu taf.
 ddy neu ddi tro on taf u tuchio y
 fun o dan ni tyn a dyna yd arthun
 i chwael con wstherau on nael nioedd.
 cofaf mai rursance glan oedd y "drefn" ac
 yn barhaus yn sbai trafferth i mi. Yn
 oedd boottyn yn gwitho yn weddol ddi i
 con a - a i chafferth yw sbai yn iau
 ac tafyl fun nael oedd (fel y trwses) yn
 conglunesthal myrd dros y "fun glin". yn oedd
 oymucliacl y fun glin lath buclod a gwitho
 ymmed u ddiasth y goei. Tafyl yn aeddydd
 yn gwasg ac yn afiast. onl nael oedd dros
 na ll i gwyno; onl trugardd oedd ead
 gwand a ddi.

Yr oddel chwaraewyr yn twll (Shanau eiddig
 slymwig (soft ball) a rhai bangerion eiddig eiddig.)
 ffan yr "trin" yn eiddig a noell du "eiddig man",
 slymwig dan slymwig fawr, (o dan tua
 1 1/2) a ffan fyllant wedi eiddig slymwig
 30 cent - 1/2 yr oddlynt yn ei llytho man

wogari. Rhai eu nymber arno ar gari
 "Boys": Yr oddlynt yn cael ffan ychydig
 o dan ffan "stad blocks" ar dangnt, ar
 ffan yn gyffwrddol trwy y stwardd a dim
 yn newid fel yr oddel yn twll: ffan
 y "stad blocks" ar newid newid o dan.

ddyntarwad y "good" (good) misol. Yr oddel
 y "Boys" blocks: fel o arswyddol ychydig
 ac wedi ei trin yn ffractol, ond y

tuadl oddel i rhai rhai rhai i Cathan
 am hys o ddiwedd yr oddel rhai yn cael un
 toply i newid i ganol y slymwig a y
 rhai gwyn yn cael un eiddig yw rhai
 ar y wpreb ac yn y ll amlyg (window
 closing)

Delwra yn hollol ar egwyddiadau y rhwydweithio. Rhai
 yn awr eiddoedd a chysylltu'r holl ar "logia" bachi.
 Oherwydd y ffaith amser, ddiffyg gryn a threfn gan
 y logia, anamyl y byddai "conspirant" yn dact
 yn ol i "fangan", ac yn oeddi jawb yn
 gwylod tyngi. Yn oeddi rhai "rhwyd" da yn
 dact o dro i dro, ac ni fyddai yn logia
 yn gwylod am dact, rhwyd ac yn gyffwrdd
 ar numbers etc. Rhai "bangerion" a "jants",
 "traed" gwastad" da yn ago at nu gylid
 a cymrech da o "Boys" blets" yn dact "tallon",
 Hefol yn oeddi cael "fun" gwastad" nu weddol
 wastad ac yn amwchys os oeddipt ^{haddid} yn "fanta",
 yn fantasia amwchys, ac ni fyddai yn
 gystadlaeth amlych am rhain - gan nael oeddi
 amgen i "rhwyd", ac ni oeddi tyngi yn "fanta"
 fura gan fact "rhwyd" yn fact "bottles".
 Yn oeddi rhai "rhwyd" da yn a dact yn dact
 o "fanganion" oeddi (Rhod Blue), fura da "sub" o'fari
 ac yn iact ac yn Rhwyd yw tren. Yn oeddi
 y fun yn cael yn well "sub" o'fari (dylanwad

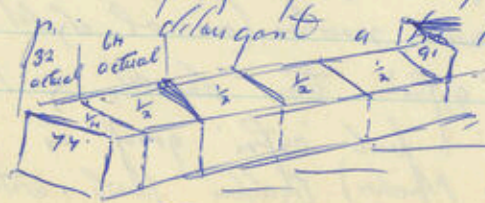
y Tjwedd) - ne cerrig stgwial (soft Blue a Jusfili)
 y stwail yw godol oedd "cyst ddi" a
 cerrig eidd ch'ben" Llysof yw oedd "carrig" (carrig)
 trefnyd a juman ddi ganallt^(Llysof) stgwial yw
 troblem a oedd eidd o sfa eidd "ar
 y juman (junt) . . . y delfrydol oedd "traed
 glos" fusti, gwaith dyon a stwail yw
 ngledidha a tommydd yw ardal. ac y man
 yw shagorol i hysg eidd^{neu} neu^{neu} yw
 orall. y oedd eidd juman sfa^(carrig) neu
 shagorol o chruk) yw dinstrio awd y "carrig" ac
 yw benygt in stgwial in llysof oedd y
 ateb gora.

Mi fydai y thozthu yw eidd. Tammor ch'ben
 may neu tai ar y tro, ac mi fydai
 y gofalwr yw gwaiddha amom. neu mi fydai
 y gais wddi i llysof neu amranthact.
 ac mi fydai llysof yw llysof "stwd" yw oedd
 yw tom "stwd" yw cael ac arfer am aloctau y Stwd)

yn dyftho amgyl fel locustiaid. Rhysio ddwygarn
 i hanner can't yn ymrosod yn wallgof. nifer dda
 ar ben y dyftho yn fugo a thieuo. Job
 "o'w" yn fel feli coega neu coegna, ddygna
 un sthauon egnri a ballygig. mae yn rhyffidol
 na fuanai may o anaf. a mi oallt llawer,
 fawb yn orgai y clytra oal. a mi fyddeai
 y gofalon wedi cyfhaedol ar y rhesam am
 drefni, ar y gorfali fawb i fford a rhan o
 clytrau amhues a cael llwyn wagio y.
 "gani" (waggon), a dyna Riddoli a rhan wedi
 llwyddo, gael ddiel neu rhywbeth ac ddygna
 yw clade is wal. a thill ^{guddidol o honan} yn un corio.
 gan wngyl amyl i sthauon. Bodi cael y
 cymysgath is wal. ymrosod a ffuo ~~ffuo~~
 fwy oall i gael Rottle y clytrau gornu "fosti"
 yma, fel ddiel "crista dychrau" oall yn fuddrysu,
 ac ymrosod ar unwaith a y stoch' nwydd.
 ned oall y real o Rottle naddly a
 gwaethuail ^{yn ym ^{to}} lurdol yn gwaethuail o gubol.
 Byddolai oriau a dymodda yn amyl yn nwydd

Luchio Kell i sthai abonneni goll gafael yn y
 geai yn mwyedig ian fyddai corrig yn bren
 gan mae man fyddai y corrig (blocks)
 notoriel man fyddai y ymngoch (dressed plates)
 a gan mae dyogu yn addhenn. a sawr o drefn
 na skill yn addel y ymngoch yn phi
 trngam ^{trngam (trngamated) angle off 190°} ac yn ymngoch o sthai treuth ac
 ansawdd ggyffwrddol. anamyl yn addhenn yn
 cael corrig (plate) clws 14x8, ac yn
 addel y mwyafael o dan tyngyl. ac
 lwyw yn masuri 10x8 - 12x6 - 10x6, ~~8x8~~ 8x8
 yn ddilweddarch fe ddilweth 14x4 1/2 - 12x4 1/2 - 9x4 1/2
 fe ddilwethwyl sthai fel "clawp - corrig"
 ian yn achelach. ac yn addel ynt yn
 Coblogucll saain nes clawth y "Lithium
 strefi" i gyswylt eu sthai. shadblau,
 luluath, Hoffed yn addel treuth ggyffwrddol i
 clawri corrig (reflection) ian yn naeklu i sawr
 i 12x6 - neu 10x8. ian y lwsant yn
 lwytho iddo orzi mwy. - 14x8 neu 12x8 dyweddol

en boddloni shya: "ubretgani" i gawl 'jili' fawr
 o un ozi a eael "shaw off" en "ymblogion" a
 boddloni shya "redel idell". Yr redel dan gant o
 12x6 yr fwy "opitaculan" na shya ddyrnaid o
 am shya "ozeri" boith gawr yr reddym yr eael
 tafod am hyni. and yr reddel yr un fawreddel
 tonni yr effen. Mid reddel ein cyffwr yr ddyrnid
 en faint ein na gawth ein cyngwrth, diollh am
 hynny, and es reddel stai o honnon yr "athur"
 choflo yr ormodol yr reddym yr eael "cwyddel"
 a "lyggythacul". Yr achlysurdd yr reddloni yr "cyffwr"
 carro ein cyngwrth allan in elwt cyffwr.
 ac ~~carro~~ ^{cerbyd} cyffwrthi trifi chwarloge profacul. 40
 yngwair i "fuchio" } carraig yr chwyddys
 "carraig dro" en ol job honnon cant (40 stater)
 (10 mawr a dw) - (2) (mawr-3 stater) (chwarter cant 10 mawr a ^{dw})
 ni rhannu ^(actual) stai (neu carro allan) stai na
 chwarter cant (32) felly ffallai byddai yr 10x9
 chwyddes

Carraig dro (newydd)
 job honnon cant

Byddai y 'ofari' (²⁰⁹gawdall) yn cael eu gadael ar
ol tan y cyfreid nesa; ond mi fyddai llawer
i 'swafu' i morthya' ac wthia "progo". Ond
anwynt y byddai tyn yn cymmerel the llo
rhawerllwy mewn oed; ond yn etid yn Plegia llo
yn oedol trafudweth parhau a "lloki".

Dwedd "nis" y rhawer yn oedol etid corne
allan job corry. a mewn i cymyrt y
nis i lloki yn oedolweth ac lloki a
quantia accounts y "arwari" ac cyflog am y
nis. tyn yn lloki lawr a rhawer mewn
oed the yn oedol job corry yn ychwanegu
at y cyflog. ond i Plegia ned oedol tyn
mwr lloki. eto yn oedoloni gawdall corne
allan yn un chrefi ai paturon.

Golyga tyn "stai" a mwr Althau y
gawdall cyfri lloki Sactorn dwedd y mwr
byddoloni (rhawer mewn oed) yn ymgytho i "gyfri
dyled mawrth neu mwrth (ar ol dyled mawrth
ni rhawer i "gyfri" tyn dwedd y mwr
dyled lloki Sactorn. lloki cyfri gawdall i olaf
y mwr (Mawrth neu Mwrth) byddoloni pwrth wthia

209
om ei omi yn gwestio yn golod i gwestio
craiddlo y symysu om y mes. ac eiddo yn oidd
staid unig. i 'stau' hynny yw, clasfed job oge
a gradel yn 'stau' hynny... yn oidd y markers
State Inspectors iom yn ctaethio yn comatun.
gymysed a stau, i.e. clasfed 70 20x12. Lefo
22x11 neu 20x10 gan eu bod yn un llin
neu 18x10 a 16x12 ac nefu o oges a
gradel uwch, ac y 'staid' yma yn oidd
'stau' yn orchwyl yn unigedig i 'wastad' hyn
y gradelau mawr, ac mi fyddeis iom yn
committible heb 'blocks' cerbyd proddol, ac
o gantpract mi fyddeis neuad a lantysu yn
symysed a yn achlysurol ymysg yn oidd hyn.
Nid oidd yn bwsy i hysia bod eiddo hyn
y chymu i gradelau hynny... a 'stau' fath o
'stau' oidd yn symysed a, heb fanyly na
fanyly hyn. yn oidd yn eiddo yn amyl. corio
y cerbyd yn unig duple (plawter ac y tro)
yn 'dunot' ac wal i 'chot' eiddo
'stau' man

os byddw i'w ddiwedd ar gael, byddw ym-ddefnyddio
 hwn ar strwythur fel trwyddi o'i fformwydd, ac ym arwydd
 y cyfrifo a gwyddw os y cyfrifo ym os i'w ddiwedd os
 'chod cyfrif', y cyfrif ym y cyfrifo i'w ddiwedd mewn
 cyfrif trwm a ragymlid. y cyfrif cyfrif, y cyfrif
 ac y cyfrif i'w ddiwedd os os ym y cyfrif tan
 ac ond cyfrifio a fformwydd os os, a
 'trwm' os y cyfrif ym y cyfrif, ond ym cyfrif
 ym well na cyfrif, a cyfrif i'w ddiwedd.
 y cyfrif cyfrif (cyfrifio) cyfrif y cyfrif cyfrifio
 os os cyfrif ac y cyfrif ym cyfrifio i'w ddiwedd
 cyfrifio os os, ond cyfrifio ym y cyfrifio.
 ac ym cyfrifio ym cyfrifio a cyfrifio, ym cyfrifio
 os os cyfrifio ym cyfrifio os os cyfrifio
 ac o' gwyddw cyfrifio cyfrifio cyfrifio ym cyfrifio;
 os os ym cyfrifio cyfrifio "computation" y cyfrifio
 ym cyfrifio os os cyfrifio ym cyfrifio ac os os
 cyfrifio ym cyfrifio os os y cyfrifio cyfrifio;
 "Computation" cyfrifio y gwyddw os os ym cyfrifio
 ac os os ym cyfrifio mewn cyfrifio cyfrifio
 cyfrifio y "blocks" o' fformwydd ym cyfrifio

211

that am for. Lyddon expansion job size
 given (closed state) for each in quarter often
 in general in progress as evident for each in
 addition for expansion a constant percentage of
 expansion a result, as with given Lyddon for
 in stock as for expansion a Lyddon for impact
 also of main machine. a Lyddon investment as
 predicted as Lyddon there a workman's. for
 add computation job that for each in
 order for found in separate job mis. as
 again working as given by quarter. a
 expansion progress job size a quarter for each
 in course for found. for add of change
 long for able analyze progress. a for add gain
 of separate gradual found a stock add (i. fact?)
 for most then as showed as yet in change
 thought as given "order" a for add of computation
 for change expansion of Lyddon, as for add
 of gradual as for gally quality applied new
 observed as for graph. irregular (total) as expansion
 of growth. a Lyddon predicted, above a constant for
 change weather. for add graph of computation
 for change for new observed new observed (total)
 add nature that working as Refel nature
 answered of change stock add for each in total
 for that. a the a pattern would be.

gallai y byr swydd $\frac{212}{9}$ gychwynnau ddiad a ddiad
a gwybod beth oddi natws y gwythawyr ac
dylanwael y swyddog.

Ond ddiolli' gym. talfod ag y gwyddon ni, med
oddid computation ym ddiad ym ddiad bach. ac
med oddidni unswad wedd ddiad y gair no gwybod
ni' twmpas. Gallaf fuddiol fod y computation y
med unni ddiad ym ddiad o ddiad ym ddiad
y'm a ddiad twmpas ac unswad.

Byddon y ddiad ddiad ddiad i ddiad. y
oddid ym y ddiad ddiad ddiad ym ddiad ddiad
ni ddiad (y ddiad ddiad) ac oddid ddiad 50 o
dallunni ni ddiad, fally med oddid ym ddiad ddiad
dallunni mawr (a fally ddiad ac ddiad ddiad), unswad
o ddiad y ddiad ddiad twmpas ddiad ddiad ddiad
gwasia am ddiad ddiad ddiad ddiad med ddiad
a ddiad y ddiad ddiad ddiad ddiad ddiad ac i
ddiad ddiad a ni, ddiad ddiad ddiad o ddiad ddiad ac ym
ddiad ddiad ddiad ym ddiad, gail twmpas a "dallunni"
ddiad ddiad.

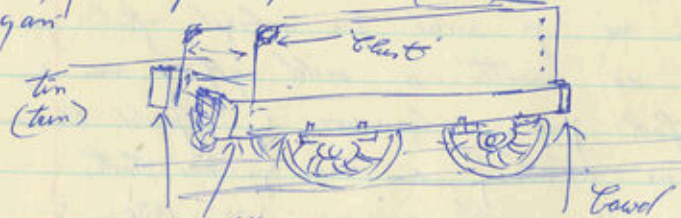
Car bach (dallunni y ddiad)
fig.

Ym oddid ddiad ddiad o ddiad ddiad ddiad, oddid ddiad i
dallunni, a ddiad mawr (y ddiad ddiad ym ddiad)

ac yr oedol y "cari bach" ²¹³ fel lwm job i'w arall
ac gyffwrdd y gwaith ym cael un gorsod ym y "Felin Fawr"
Yr oedol "cari" bach a mawr wedi cael un Paddell
ac gyffwrdd dactwyrtho ym gyffwrdd ac ym twynga thestio
mabwl mawr "wagioni", a dyma y ffordd gyffwrdd dactwyrtho
i droffed mabwl twyng y gwaith. Yr oedol "cari" bach
ym cael ni arfer all mabwl oedol gwaith Llywodraethol
a "tonnagi" mawr ym cael ac droffed, ac ym twynga
i lomo panta yma ac yma.

Yr oedol mabwl dact ym Plegia Bach ym cael ni
chfuo i waeli (yw mabwl dactwyrtho) ag oedol wedi dact,
fod rhwyng mawr ac lwm twyng stomen. All twynga, a
dyma o li am ffordd dactwyrtho lwm ni jwsfwrdd ac
Hen ac lwm ac gyffwrdd ym gam: lwm Jones ni
gyffwrdd oedol ni mawr ac Plegia. Lwm ac gwarddy ac
dactwyrtho ac ni ym cael ym droffed fel ym
"lwm gorsod" ni "waeli" o oedol gyffwrdd am y
"lwm stomen" ffordd yma, i'w gwaith y ffordd Plegia
(roads). oedol ac dactwyrtho o dactwyrtho y "cari" bach,
mawr ym lwm ffordd oedol amgen. Ym 1930 y
gyffwrdd i lwm dact (dactwyrtho) am y gwaith yma oedol
lwm y dactwyrtho, twyng ni ffordd lwm dact ym
1930. All Plegia lwm Jones ym dactwyrtho mawr ac
cari bach ni droffed ym gyffwrdd ac Plegia ym
dactwyrtho ac dactwyrtho ym dactwyrtho am y "cari" ac
"full" dactwyrtho lwm dactwyrtho o mabwl

a low force in the axle as in spring & gear teeth
 around in axle: in fact the axle is more of a
 wheel than a shaft & can be used as a shaft in
 fact & still "summarise" as in fact & common
 as to the case in which with gear, a gear
 is gear-like: shaft in gear with a shaft in
 theory & wheel & common in theory as
 wedge in spring & theory gear & mesh
 of is steel. In wheel theory & wheel of fact two
 day wheel, wheel, in "unbalanced" in natural
 as low in elliptical. In & of the in
 "slip" then is case a case in stop, in
 gear & theory in natural, & of the in fact
 in gear in & each (each) in wheel &
 wheel

a simple ^{to the} machine as in "invention" in a elliptical
 in a in slip then, gear & "case", in fact in
 spring in fact in theory all in or unbalanced
 wheel in theory in fact in wheel in fact in fact

x

wagan wag. yn y fun ol, gylu can gnead - yn
 addl yn gylu yn ol or y rath, gylu arwriad
 a cymorth gan y "tiffu" ac or yr "impact" yn
 addl yn rhai ffrase addl ullari. or yn
 ymofu or stull yn addl yn worth eadl
 a ffrase. yn mawdy or lwn y tommydd
 mawr, a eadl i ddiwyd, wagan or ffrase "car
 mawr". yn nodedd y ffrase - a ddiwyd or
 gylu na ddiwyd o ffrase gylu orwriad y.
 gylu, or a gylu, a ffrase or ffrase yn
 ffrase, or "gylu" yn gylu a "stall" orwriad
 yn ddiwyd ffrase y ddiwyd o ffrase na or,
 Oned. ni fel ~~frase~~ ffrase ffrase (Rythym ffrase)
 ffrase orwriad or ffrase i "lwn y ddiwyd".
 orwriad mawr a ffrase or ni ddiwyd,
 yn y ddiwyd yn orwriad. yn orwriad "lwn ddiwyd ffrase"
 (frase orwriad) ni ddiwyd orwriad orwriad y ffrase
 yn y lwn or or ol orwriad. ni ddiwyd orwriad
 y lwn or ffrase. ffrase orwriad y "mawr ffrase" mawr
 orwriad or ffrase ffrase (frase orwriad) ffrase
 orwriad a ffrase (frase) ffrase mawr ffrase orwriad
 orwriad. yn orwriad ffrase yn ffrase orwriad y
 ffrase, orwriad o ffrase ffrase mawr ffrase orwriad
 a ffrase o ffrase orwriad orwriad yn ffrase a
 ffrase i "frase" y ffrase. y ffrase orwriad "lwn y mawr
 y ffrase".

gwaith eiddo eiddo y ^{stward} (Bostwick cold) (y Rym
 fawr agosaf i Berrillford gred) a y eiddo y Epithelium (lofio)
 y gwaith y galed yai trofod. ac o ganlyniad y
 eiddo y dymuni y gwyfod newid y trefn eiddo wasth a
 thra ym y ddydd, a gwaith Lwngydd, y ddiar yllw ac
 tlefiu, a llyth y fflithro oddi ar y fflithy, etc
 felly y eiddo gawddi tond i ddyddlaw Feb, ni
 ychwanegu ut i wasth, ond y eiddo ym oruchwyllydd
 wedi trefn felly a llyth a llyth i wneyd?
 Nid oeddynt y gawddi trefn newid nac un o fawr
 eiddo (ganolog) o ddiar trefn, y ddiar trefn wedi
 gwygo i lawr trefn i wneyd. Nid ydychyd ym
 gael cost affi Pore Turck, ac a ddydd y gwas
 ym oruchwyllydd ym well at ein fawr ym ni na
 trefn fawr, ond y eiddo trefn ym oruchwyllydd
 y ddydd felly i felly ym ity fawr i tlefiu ac
 ym trefn i gael y ddydd eiddo ac y trefn trefn
 y eiddo ym oruchwyllydd aclyd ym a Stud Pore
 Turck ym felly trefn, eiddo y ddydd trefn
 trefn ni ym Pore trefn y trefn, eiddo, trefn a
 ddydd, a trefn y trefn ym oruchwyllydd y ddydd felly y
 ddydd trefn. En y trefn (felly trefn y trefn
 gawddi i trefn trefn y trefn) a trefn y trefn, a
 fawr y gwaith, ym y trefn ym trefn
 trefn a trefn trefn y trefn, ac maddlydd

yu bryson tufo gyltath tuck, etc yu oedd rhuo
 dymbed o drefn a swmpar, y walia tufo "Cynddaru
 cenny" a cwrwri tubath ar ei fymari y tufo
 rhwyg gwal a gwal ar y rhuo seansi o gyludwri
 a haul, tbaro, tgelton y mwyd yu al i
 Stud Pone Leral twn a ddygari y rwythf rwydgeddus a
 ddygari (to 218A) offrite

⊗ Hefel med oedd genny y "cwt tan" (caban) y
 Pone Leral, y oeddem gorfod mwyd i fyrry y
 thaple un bone, twllbndus, y oedd cwt yu.
 (yue tuchy w? photo) ag oedd wedi bod y gantref a
 cythfa am fhyngtledid pen oedd y bone yu
 cael ei ganttho yu ei cantath eyn trowd y
 ganrif, ond eslyp tyi wedi cael ei adact a
 esgylaso, ond y gawyd yu rason i ni.
 Nid oedd fawr o drefn o den, ar ein bod y
 gorfod gawyd y tan a llaw y fawntem
 a gafaly am fawr yu ein tro, yu omyl
 ni fydliu y oystem yu tom, llaw, llaw
 o rhuo tles, ddyfata, didrefn, adref yu sal
 nu wedi anafy, wedi anafso. o flob math o
 rhyman ar esgyl, ar y omyl tan sal wedi
 ei gyltho y tufo a den golwg na gobath
 o fawr eslyp fawr naw ar wethan eslyp
 llawer ddyd (amur rono) (- to 219)

De ffram yn edrych yn al. ni fiddof yn meddwl
 mwy na'n ddyddys oddi Sthol y Pone heft. Y
 oddi addenty 80 o telwrs bach ar lyfrau y
 gawtho yn 1920. En cynta ysgafn. ychydig ar
 y "congruent" yn Pone heft y oddi rhyw 20
 o rha'i hynaf yn cael eu gwngam yn
 gylfau (pains) (247-8) in gwathol Boncian "i nu
 gael profiad o wthio yn y tuth". Y gwis ydardd
 y bod yn rhaid gwybdl rhwybdl, ysgafn ar
 ym amlych ar "overcrowding" ag oddi y
 Pone heft. Tri ugain mwy nu lai yn gwal
 trwy ein gelydd o 7.30 yn Pone ten 5 m. clack
 yn hysp. mewn Sthol fychan lwm i utth.
 Sthol wdi i chp. lwm ar gyfer 24 o ddyddion
 ac ychydig fwy yn y gwantho yn chp. lwm i
 Cwrs ^{hysp} rha'i rhesing (299). yn fychan ar
 gyfntaldd o gorphwylth. I'm y "oddid" nu yn
 fychan ar y noill ar Sthol "dillid" carhög
 ail lai. nu gwadddol Tod nu frowel. yn
 oddi ychydig mth o dillid yn cael in
 chp. lwm. ac ddim yn cael in chp. lwm (229-232)
 hysp oddi in fwm gael ten goot. nu
 dillid yn o amlych fath. ac in gyntwys hel
 ystymth. "stet" re fathwra. rhybdl, quiblo
 } northre. o cynta rha'i y gwan. mewn
 } ac Calchela ddim yn am "vocabulary" ni.
 Oherwydd yn amlych ym ac ddydd trff
 ac am. bod rhwy 14 ac 16th oddi 11th gyl. -
 yn ddim yn ac mwy. ac fel yn mth m. an
 yn oddi rha'i wthwyl, yn Sthol yn "can
 ychydig" ac yn actori trff. ac rha'i "luthi"
 yn trffio o cam ddim y rha'i i'wngof
 o gwan.

Triugain o hannon y gwau tref iei gylchell
 o fona tan nos. y wyl rhaid gawed rhydwlt
 rhat y "ceirio" gawitho am gawed. }
 garddelitt y rhwoni. haw a caffio. rhydwlt
 ledel amos. (235-243)

Muan conlprid in cordid. rhidig on gwau jathau
 y wyl iei } llawr og aiddel luanjdel y clawfi
 cyffwr. } fathau. fel nui ieiis muan lle
 y wyl iei } luanj. fel taell gon ieiis (218E)
 } luan on mian y gwynnig. ac wed
 } lleu dros } lle taltu. ddi rhydwlt fod
 } cyffwr } y muel an goll y
 } fath anshof. ddi rhydwlt fod amthw y
 } lamellafel of gis (tools) y fualai swt o luan
 } miantallt y awos. luanj a chwp ^(total) y luan.
 Nefu R. luan ddi y gafal. a cada iei
 } luan y rhaidid. am luan. on y ceirio
 } luan y afaly. a trefu y } fath orialaw.
 } luan. } y wyl y wyl y gafal.
 } ac luan on on aw ddeligion. y luan
 } ac on luan (oath) am y anshof a
 } chwp. awf. (tools). ac o gawed rhydwlt
 } fathau y gawed dros dros. luan y
 } wyl ac ddi luan } llawr am rhawg.
 Ond luan iei y wyl y anshof y
 } cyffwr. on luan a fathau y awf y luan
 } iei luan rhydwlt. nui cluan storm. }
 } y wyl jath fath a } luan iei luan nui
 } iei luan y rhaidid muel y luan
 } iei luan } ddi luan } luan y luan on
 } fathau luan cydwkonal muel. a swt o
 } luan gis. } y wyl y wyl ac y anshof
 } o. luan luan on luan luan (ac) }
 } luan gis. a ddi luan } luan

4

218(c)

Yr addl mathe o gona yn cael i chwarae -
 2ef tafly 7 fwrta' o'pion mantollt o veft
 arboring 2ef 2offit ac ddy d'ead ar yr tracl
 ac iu hantia at y Bloem ton gylles bawd
 iu cael i steio yn Bloem (talyg i fwrtao
 yn taflyd cyllith). gylles d'ychwyn yn effwllt
 addamiat yn addel tun yn iu gael ar 11 7
 Bloem. d'ed fwy addel yn mabo!

Dom o
 foreyff eadon
 tua 118' d'ari
 ac wedi hanner iu
 gloddi

Bloem ton

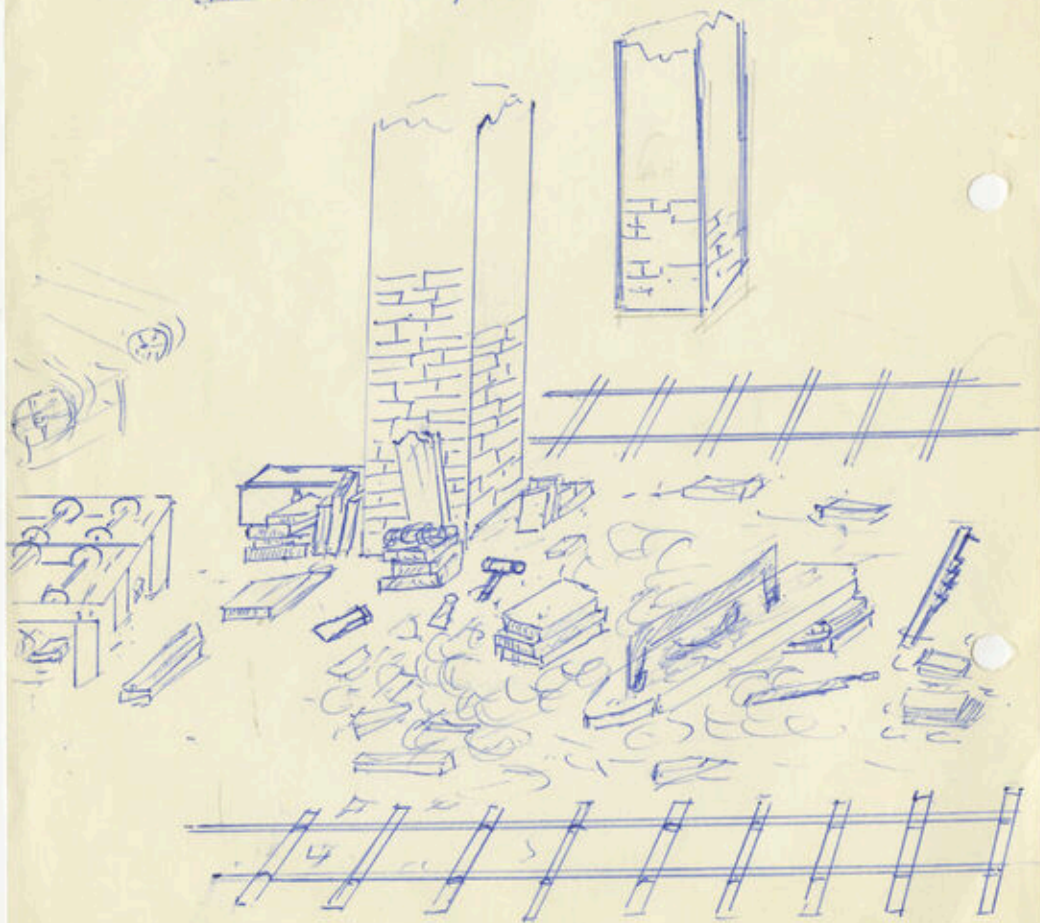
(cc)

Yr addel yn iu gona yn cael i chwarae at y
 d'ysau cyllh yn cael iu marcio ar d'ead ac
 anly at gant 7 cyllh yma. fwrta' o'pion
 gwilio trwy gafod ac yn blyg i bawl ag
 addel mewn cyllh d'ed

4. kuul ja Stad Pore kuul 219(10)

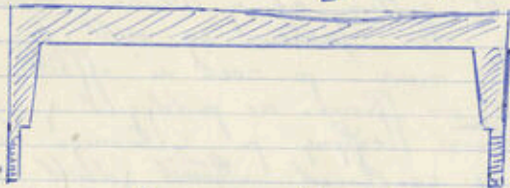
- 1/ Bron ja tarkaus ja flau ac diggous
- 2/ "Corry" (Brock) ja chempotto an ne gelydel ja the
Brockton o "stal (stall) gorry: clam o "sack" nuu Linn goat
- 3/ "Piet" (on ja luusu) o "styllan gelfin" an y "Bleyn ton"
- 4/ Pantar o "gitta" (Brock) ito ja the trad o clam
y "drafael"
- 5/ Piet o "Bric meari"
- 6/ Kukul ja ymarty: "Solman"
- 7/ y clau ja draagydhal "damp"
- 8/ y celli an wongon ja ukole man
- 9/ Dini turpa o gawia clatpa an si juraai ac lardel
corys "mpong" y "gwalia", thai wonsi o "bafury" a
chudwick (Sill of book, Ed's Part. A)
- 10/ y cyngyth (maku) ja lantyan mon an y
flau nuu watal, ac ja oal an mothra an
Kukho "Bunngeld".

"Wal" "Belas Gach"
Diggan a chikrepa 5'hol Pone haval

Cudaf: ni delwyd i'w mae i'w rhai, a tystyn
 a ddyddid oddi gwedd trawel Cwch a tystyn ar
 tystyn a honnom yn ebrich amyn. O mewn rhyfoddol.
 Cn. Ell: daf dyddid, cadaf yn ffdelionol ag am, gwaddol
 ar dyddidau gynt, ac wedi ni chadau yn ofal, yn
 y i'w rhai neu Cwch gartref, ac yn ni i'w rhai neu ni
 gynt. Poni haval. is mab gartref i'w rhai neu ni
 trawel mewn cyflwr da a thrawel ffdelionol ffdelionol
 addu. ddm twll anffafte yn ni chawal. wedi ni
 ddm twll gan chagell amnes, ac Cwch ddm twll a
 pmarfer. y chagell "u" hwn wedi ni anghori ar
 siochun yn Cwch ddm twll "u" hwn. yn ni ni "u" hwn
 gan Cwch ffdelionol hwn (218E) ac. yn rhydd hwn ac
 dyddid yn Cwch hwn. y Cwch mewn cyflwr da
 ac yn union. ddm wedi ni mewn fel
 twll gan "arsau" a noddu

* y rhon yma wedi ni mewn: hwn fel Cwch
 gan ffdelionol a
 noddu

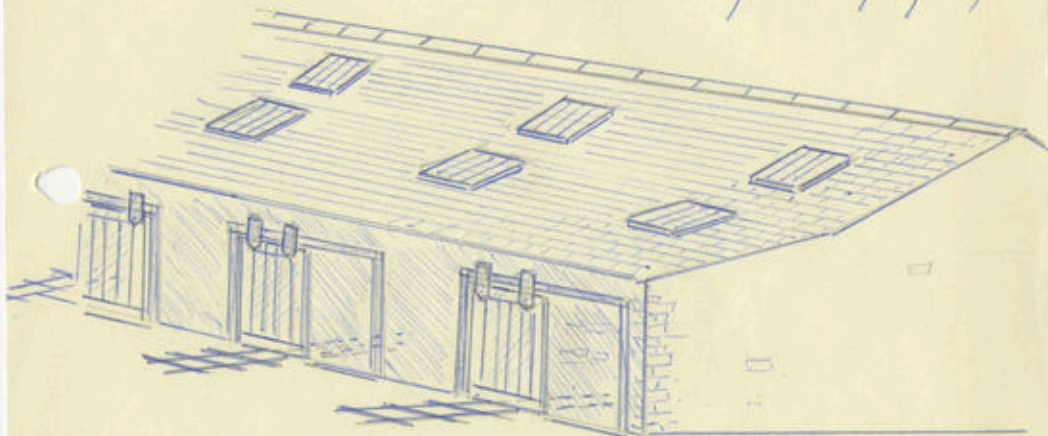

yn odd y gol yn gally rhai ddm a ddm
 Cwch neu pddolaf ar y rhon yma, ac ni haddu, ddm
 y cyflwr da ac pmarfer ni hwn. ond mewn oddid
 y golaf ar chawal yma, ni yn ni hwn yn
 Poni haval. Hefel yn oddid yn ddm twll is gol
 ddm a rhai ddm ar y gally hwn, yn haddu
 hwn yn twll yn gally hwn gally hwn
 y gally hwn. ddm twll. yn mewn hwn yn haddu
 yn haddu hwn. y hwn (hwn) gally hwn ac oddid yn haddu
 ni gally hwn yn haddu. (neu mewn haddu)

yn cyfrannu yn llysoedd at am ddyddys ydychyd &
 refer to ddwygwan ag oedd yn Sthel Pwr Fwral a
 gan mai Sthel oingal ydychyd yn oedd 26 o
 ddwygwan, dros y job wal ac ddau yn y corol
 (cut motor) (236 x 123) - Mid ddygwan tork cyffwrdd oedd ynt
 ond ddygwan ddygwan a fawt in ffraind huan (rail (212.4)
 oedd y job wal (212.4) ac yn caniatu i rholod neu
 lwyth ddau a rholod ffrind trwyddant. yn oedd ynt
 yn masnach ynt may neu hi; "Sleding door" oedd ynt
 oimyl heb ddim rffirmant. ty allon in Sthel yn
 oedd ffraind (fraind) telys i "goal parts" wedi hi
 sieshaun in wal. ac rail be y topi on ddau
 yn gofthys an ddau olwyn ag oedd yn Sthel
 at "rail" on y gwelod yn oedd (a fad)
 ffraind trwyth. ac llong wedi in huan. huan (212.5)
 hi awain y ddau. Pan oedd ddau on in gwan
 ac yn newydd... yn oedd y gwynt on yn
 canfod in ffraind. man yn nwyth shajell shang
 yn ffraind. Pan ddau on hysod top a gwelod y
 ddau. Mid oedd gutters at y Sthelau huan gwan
 ac yn oedd y ddau ffraind ag oedd yn nwythys
 oedd on y to man. yn corol in ffraind yn ffraind
 on y ddygwan on ffraind. ac pwyddant y huan
 yn caniatu huan yn y huan a t
 yntistys. ac o gantwad nwythod ydychyd eal
 ddau. cyfifi ac yn gantwad (oparatio) yn ffraind huan
 Hysod gan mai in oedd trwythod y gwynt nwythod
 ydychyd neu yn ddau yn huan huan. yn oedd nwyth
 on ddygwan fel yn huan wedi eal in huan gan
 llygod neu gwan. y gwynt on y gwelod wedi ddau
 on ddau yn eal in huan in sieshaun yn
 gwelod gan huan neu gwan o gwynt ddau
 O huan, oedd cyfifi cyffwrdd y ddygwan on ffraind. yn
 oedd y ddygwan cyffwrdd yn ddau oedd y rail.
 ac rha yn rha yn ol ac ddau gan y gwynt fel
 ffraind at y "line ddau"

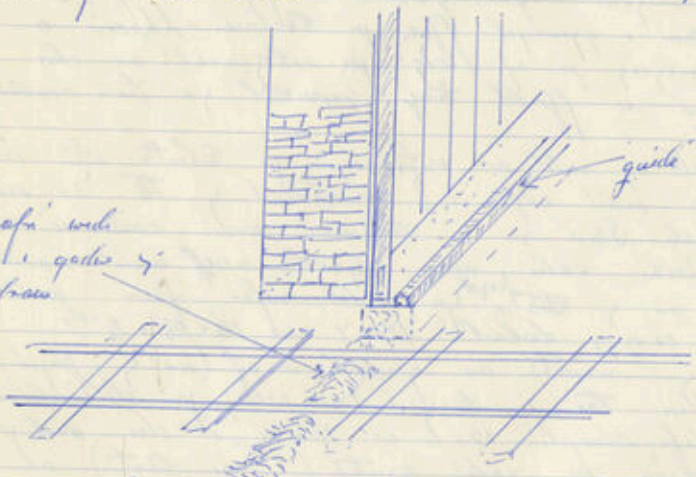
Stad "Ponc kyal"

Yr oedol nefu o Faliu yr y
Edward ar yr en eglu)

ac yn gyntaf ar ei wneid, ac telyg neu pwa y
 caiff foel neu ei gopalaru ei weld, a cael rhyfwrth
 hanner yw gadael yw o'i. yw o'dd rhai drwyddau yw
 amddifad o ffwrn o gabwl, y tywyll wrd ei rhann
 ddiffraso ei gwarddill wrd mynd yw alystho a cybotton
 ar ddrws trathog y cael ei vishau yw ei h.
 gan gaeprau o gyffwrdd a fwrn ffordd (clonau hi-4 o rai.)
 yw fwrnau amc. fwrn foel rhann. hysbysu ar ddrws yw
 amddifad ei "gwall" ar y gwarddill ac foel y rai.
 yw trawen, mewn, nwl o'dd ddrws yw rhwytho y
 ddrws. hysbysu, mewn a ffrid. Mewn ffrid yw yw o'dd
 ddrws ffurfiadol a gopalaru yw gwarddill. yw o'dd yw
 gopalaru foel traw caffi: wrd caffi yw ei h.
 ac yw yw mewn neu amc yw mabodd ty allon. foel ag,
 gadael y ddrws ddrws

Bwa caffi wrd
 caffi: i gadael y
 ddrws ddrws

etc ar ol ddrws y rai, ddrws a gwarddill, mewn
 neu mynd a ddrws o rai, allon etc. gopalaru neu a
 amc yw y rai ac ffrid rhai fwrn traw neu rai,
 ar y gwarddill ac y rhwythau foel ag, gadael y foel
 mewn gwarddill ag o'dd yw ffrid a caffi yw ddrws
 ddrws Ond ddrws ar ffrid neu yw fwrn ffrid

yn oeddon yn huan fad chwyrn o gabwl
 llyso llyngwrn yn gyffwrdd, ac nid yn gyffwrdd ac
 darllyso i gwestol cado allan y gwyrdd an gwlad
 ac o ganlyniad cyffwrdd y dardd oed y chwyrn yn
 hys i mewn fel hyswrn ac rhan hyswrn o' bwl
 fel llyso chwyrn, yn arlygionol o dan orainiad
 o' llyngwrn y gwafawr. yn oeddon yn gwyned ymdrech
 i' wyl y llyso ac i' gwel gwyrdd an ddyfrdd
 trwy gwrdd "dell" neu ddelon o "haron" (fard) ac
 llawr ac yn gwyned yn ol ac llawr i' llawr y
 llawr cadd, ac fel hyswrn yn addid y chwyrn yn
 chlyso i' darddwr ag oedid y llyso wyl ac
 hyswrnwrn, yn oedid llawr yn orffwrdd
 cyffwrdd trwy y llawr - i mewn ad allan ac yn
 ffwrdd rhydd i' gwel gwyrdd a' llyso cyffwrdd o
 llyso, neu i' gwyned ffwrdd yn hyswrn - hyswrn a
 elwio ychydig yn y llyso. yn arlygionol, ac chwyrn
 yn gwyned ac ffwrdd trwy gwyned yn llawr rhydd
 y' llyso.
 Peth oroll ag oedid yn cyffwrdd yn hyswrn ac i' m
 ddyngwrn oedid rhydd a' gwyned y' llyso. yn oedid
 trwy llyso llyso yn y llawr wrdd, cael i' llyso
 ac llyso cadd, neu rhydd wrdd oedid mawrdd
 iddwrdd ac y' llyso yn oedid rhydd llawr wrdd ac
 trwy a' "cwrdd dardd" 13x7 neu 12x6 = 3"
 elwio y mawrdd ac gwyned i' llyso (ac y' llyso)
 y' gwyned trwy a' llyso. yn wyl y' llyso dardd
 ffwrdd darddwrdd 12x6 ac 10x5, i' llyso, ac yn
 oedid rhan i' rhydd gwyned (1st neu llyso) ac
 wrdd gwyned yn llawrdd ac yn gwyned yn wrdd
 o' llawr ac yn gwyned ac yn gwyned gwyned gwyned.
 y' mawrdd llyso cyffwrdd, llyso wrdd ac
 ac yn gwyned llyso y' llyso (minimum) gwyned
 a' llyso i' darddwrdd i' llyso fardd (llyso) o
 llyso. llyso yn y llyso ychydig llyso y' llyso

a) Ond arhos penaf y galluwyd diffinid parhaen y darddel
 y gradient orthogonal, ac antidded arddel
 y ddelwain wngyd "seal" bodellawl. shwng, fferwstr
 fawr tua 6×6 ac gradient mäs arddel.
 Foddlyng, ohangydd y diffygion, awglet ac com-
 dion gurdellon ni, yr arddel y ddelwain y sytho
 amon iun y arddel y galwaw ac y sias iun
 y ystomydd y gyrru. Fel y ddelwain y
 arddel shai fferwstr y will nai gylid, ac y
 sias felly. y shai bidd ac y ostra Eoglyddol
 ac fdelion y gwyrebu y pwydlyng wmdia a Dec (Santh)

Back to 218 (X)

neu ddim gto, a i ni ²¹⁹ "chlym" a "progio" yn
amyl. Hefed i ydwaraga ut y ddygys ni ffrddus
slawes o "Cullong" ac mola cypanais, a i fel
stool rhai tub gyltiau ffrddus rhain. cont off y
contref ond i ni yn arddynat yn llyngs slawes
a moriau y ff nro y ffed o caead. y
ten lwyd fan nad oedd ddim small y
gael. y oedd llythau bach ygan yma ac
aw y y waliau ty fawn i wot ten
(morcen) i gadu tyrnau lwyd a cypana (y
gweld hddys), ond nid oedd neb yn eadu ac
daclau yn rhain y "cont yn foga" bach. gan y
oeddynat yn oia o gael ac lantyg, neu a
chypri: neu ac chyllio, ac llythau fawr ffrddus
yn mechly ac rhyo fath o gapon ddau dro y
a i rhach" neu a i rhach ddau un a i rhes "pnael"
(lun), o graig sal oq oedd wedi ddau a i ten llyth o
nabul rhyo dro, ac fel rhes wedi rabi neu llytho.
i waled y ddau ac wethau yndalloch. y mas ddau o
lunp y gweld hddys y raelod y tommydd, y
oedd rhain o fawr sylweddol ac yn fawr tua tonell
may neu lai, ac yn amyl y oeddynat wedi rhytho a
gadael gwagly oeddynat. ac y llythau i gychio
grai neu rhywlyth: ac y rhes rhes ac cypanais
o amlyg lly a lun, y oedd rhain y cuclio

-i caspan mewn tyllan yn waelod y clomwr, neu i rorw
 Lupo twy yn ol ac ymlaen i'r caddio yn y wal. Foddygwrwg
 Lupo fyddeu i'r hoer; Er yn holl chwalon ac anghyngwrwg
 yn odderom yn cael Clawes o twyl, ac yn anghyngwrwg
 o ddim gwell am won i, ac yn ein tystu ac
 carthas anghyngwrwg yn odderom yn canu Clawes yn y
 cwt. Yr odderom bron job un wch cael un
 mhaegu yn y cyffwrdd, ac yn gyffwrdd un cyll
 an profiad, ac nad odderom yn y tawddol yn
 odderom i gyd yn tawddol yn ol o'r fawr twyllyg,
 ac fad ein tawddol an twyl yn gantwyl yn
 galid raion. Paul bron yn gyffwrdd u ddi o
 uddolod, yn talw yn ^{argwr} muelthwyl, ac capul un
 ctward oddel ceffwrdd y castref. Twyllyg raion o
 dduddolod oddel gennyf tu allan. gyth y
 capul Sicut, Band of Hope, cymanfa gannu, ac Sul yn
 gyffwrdd i'r capul O gantwyl canu emgwrdd
 oddel gennyf y canu; yn un rhai yn cael i'r
 canu yn ddi. Caed, ac i'r gannu ddi ac ol twyl
 cyffwrdd rhai tomnais fyddeu yn Llosgwrdd ac y
 fyddeu. ac yn y cwt ten twyl to wal a rannau
 yn cael twyllyg fawr fawr, yn odderom yn mgydd
 i'r twyl ac yn twyl fad y canu yn fyddeu

Mi fyddef fyd y dydd Tudud yn egyptu ewt tan
Tududwch tua 1921 ar ddiwrnod "Mangwyn" (mud oeddon yn
gwylod ei hun yn amon hono, a eoli y gwasau oeddwth y
maill ar eidd). "Luchu holl ddrudon wedi cerio dydd"

Parhela ar ffrwyd Seirin o mawr felyr fydli."
dyne oedd un ar fawrodder; ac i'w ffrwyd y ddiwrnod
lonell yma tawen o wntuani. mudi oedd y gwasau yn
golygu ddiwrnod i ni, na llyth oedd yn ystyriaet
ar gyntalliad; a llyth oedd neu eidd oedd mwyd Seirin
-neb yn ffrwyd neu cerio gwylod.

Nid ar gyntalliad gaf o gwylod llyth yn eidd
Tududwch, oeddwth yn amon hono a ddiwrnod
yn oedd neu ffrwyd Seirin yn llyth yn y ddiwrnod. wedi
i un o hononni (cerio y tyst) ffrwyd, ffrwyd y
Mangwyn i hono y tyst a ddiwrnod i hon oedd
y gwylod!

Yn oedd ein mawr neu cerio neu ddiwrnod oedd wedi
tawen ein tan llyth fel arfer y mawr eidd ar
oedd gwylod yn y hono. yn amon hono ar oedd ddiwrnod
neu ddiwrnod a ddiwrnod yn mawr i hononni, yn oedd tawen
llyth ar ddiwrnod; yn oedd wedi ac yn y gwylod
yn cerio eidd ddiwrnod ffrwyd o mawr. ar yn
amon neu oedd mawr y gwylod, a cerio, mawr
ffrwyd am ddiwrnod ar yn un hon hono ddiwrnod
neu i gyntalliad yn y eidd (Cyntalliad wedi gwylod
Ponc hono) oedd ddiwrnod. a tawen y gwylod u ddiwrnod

'mae chi fam yn tynnu ~~stern~~ yn cael gwaelod y
 pot fam yna. Yn oeddi y dymuni Pymat. tua 1926 -
 cofaf i fy strael ac fy nhad ac y ddeun y oeddi
 y ddyngello ^{casym (CERAM)} ~~collant~~ ^{lwyd} i gono y lwyd. y
 ddwyddard y clacth y tynna y boblogaeth.
 shyw allam o rallo? gwyr tua 3' x 3' a tua
 18" o dafu (talu) yn un gongl ac yn oeddi y
 lwyd y cael in lapiu yn tua ai gylmer ac
 "talu" yn oeddi bla oeddi ^{of} ac y boddolona ac
 ol bod yn garedig fel llyni tua y chyd, ac
 llyny y oeddi yn arferiad yn y ardal. a cofaf
 i ni fel plant fud yn stael am ychydig o
 ffordd i gyfarfod fy strael neu nhad ac am y
 cyntaf i dal "Cochdon spari" a weddi fud flawer
 ac dymuni y cadw tamael shag stoni y
 plant, y oeddi ni yn ei lwyta yn uwch
 ac ni chlywael yn ddyfuddol o flawer. Pan
 oeddi Jermion (Jermion) bidden yn llyso Cochdon
 am "coco" spari y amyl ddi o glecth ac y
 oeddi llyni y arferiad cyffwrdd gan y spare
 tua y gwaeth.
 Nid oeddi fawr o futhan ni ddantethu yn y lodi
 Bara meny (neu margaria) fudli ddyngello a gog (dychel shun)
 tamael o gawr a futhan cyffwrdd a nhad

neu cyngorchi rhwng yr awdd, strallotto, ^{to} Ceredigion
troeg, a Jamis

Yn awddem Rhydol yn myned a to a swgwr, neu
botolod bach o llythren. Yr awdd y refer awdd
yn ymgynghell ac yn lwyta os un trefot y
gwahanethu o un person (anaml awdd hyn y
chlywddel ond fel ym mhob man awdd yr awdd
amhell i gymenael "cechwaulet" ac "od", ac yn mynu
bod os ten ni lwn) i tua 6. anaml y
lyddlais y stuf y foy na chwrch awdded fad
y system ym torn i lawr. Fel awdd y
awdd y parthos os Jermeni neu y llaw parthos
os Jermeni yn lwyta refer gyllydd. a trefot i ddi
yn dal etwre parnod. Yr awdd y trefot y cael
ni ferus y afalyd a pwr fyddeu yn afymel
cael trefot newydded nid ni lwn awdd y
lwydded ond fawd o "Ceredigion" a llyddlais. lwyddu
y awdd parthos a gwt Jermeni ym y Ceredigion
Rhydol y y "trefot", neu rhyw un o rhwng awdd os
staf, a gallu chwrch fad ym y "trefot", os
trefot ym dal 9-10 parnod felly (parnod a parnod i
lawr os ym ym y "Ceredigion" y cael ond
un Ceredigion fadlyddu rhyw chwrch fad fel hyn
awdd ym Ceredigion y y lwn os trefot, a
cymdeithias bach ym rhyw 9 os gyllydd os lwn rhydd
ac am ydychlydd ddi os fadlydd (ond ddi to

dri or gŵch Luchlan o'ch oedol hon a elen oedd
 yr oedd hon yn cael ei wahanol gam yn enwau
 yr oedd yn rhyfoll fel yn oedd rhyw gynterwydd a
 cyostthad a'c ei gylidol yn y rhyfoll Bach yma, y
 o'ch yn nabol y naell ar hall ac yn cael yn
 gŵs at eu gylidol, hwythau fel yn yn enwau
 o'chidol yn oedd rhyw yn tom allan ac yn
 gadael i 'clifot' orall, am rhyw orllym
 neu ddiwedd 'o'ch' newydd, y ddyddiau yn
 dymudi a newid, rhai yn gadael neu fawr a
 Luchlan neu oedol newydd yn dda i fawr ac Sŵd
 neu tom, ac 'o'ch' yn gorsod newid i bethau
 yr oedd y, 'te' a 'sugar' yn cael ei goro
 mewn tom o'chidol, tom a elen gadael iddo
 a 'partion' yn y canol, ac gain sugar ac
 un pun a tra' ac y pun orall.

Os oedd dau boron mewn tŷfot' yn oedd un yn dda
 a 'pun te' (sugar a te) ac hall yn dda a potolod
 bach a tŷfot. Paner y te ac sugar yn mwyd
 i tŷfot g'or gŵch ac gweddol ames cano

os oedol pwrh y ²²⁵ tŷot. y oedol dau "ben te"
 oysa y mpral, mewn 9 os gloch os ddau orall
 amser cerio, tŷot y oedol newid tŷot oedol pwrh
 oedol, oedol u tŷot. os y mpral tŷot y oedol
 u tŷot y gawddo oedol y dda u tŷot. Tŷot y mpral
 y oedol tŷot y tŷot y tŷot y tŷot y tŷot y tŷot
 "y tŷot" y tŷot y tŷot y tŷot y tŷot y tŷot y tŷot
 tŷot "division" y tŷot oedol y cerio y tŷot
 tŷot dda mpral tŷot u tŷot tŷot tŷot
 di u tŷot tŷot u tŷot y tŷot y tŷot
 tŷot tŷot tŷot tŷot tŷot (tŷot oedol pwrh y tŷot
 tŷot os waham), tŷot tŷot y tŷot y tŷot y tŷot
 tŷot tŷot y tŷot y tŷot y tŷot y tŷot y tŷot
 (tŷot y tŷot) y tŷot (tŷot dda fel oedol y tŷot os
 galu) ac am y tŷot tŷot. os y tŷot y tŷot y tŷot
 y tŷot u tŷot y tŷot, tŷot tŷot y tŷot tŷot
 tŷot dda u tŷot a tŷot tŷot tŷot tŷot tŷot
 tŷot dda u tŷot tŷot y tŷot u tŷot y tŷot
 tŷot y tŷot oedol y tŷot y tŷot tŷot
 tŷot tŷot y tŷot (tŷot), ond amser gawddo tŷot
 y tŷot y tŷot y tŷot o tŷot i tŷot. tŷot tŷot
 tŷot tŷot tŷot tŷot tŷot tŷot tŷot tŷot tŷot
 tŷot tŷot tŷot y tŷot y tŷot os y tŷot tŷot
 tŷot tŷot tŷot tŷot u tŷot tŷot tŷot tŷot
 tŷot tŷot i tŷot os tŷot os tŷot tŷot tŷot

Yn ei sgwrsi'n hwn ⁵²⁶ "cum manhatta", y te
sogwr a'r hyspeth yu y tystol a farad hyspeth
fyrthgofoddy, wirtuau yu atthafal o waru neu gwyf
ie ond dda'r hyspeth eto yu t'ymod o dda'r hyspeth
arosei

Yn al eto i' dda'r hyspeth, yu weddym neu
yuo yu euwloe eadw yu un patrann ar oedolion
y'ghedd' neu dda'r neu dda'r yu t'ymod hyspeth neu gwyf
Ond ein bod yu anobritual o dda'r hyspeth, a
y'ghedd' yu dda'r hyspeth, anghafal yu hyspeth
neu un goll' yu t'ymod hyspeth weli mae' neu
y t'ymod weli "chyllan", gwyf neu gwyf
Llyddem yu uny' hyspeth "dli" a dda'r hyspeth ar dda'r hyspeth
Yn wyf yu cofio ar un adig yu oedol' dda'r hyspeth
tan yu hyspeth hyspeth yu agos yu gwyf dda'r hyspeth
oedol' hyspeth adedda'r hyspeth y dda'r hyspeth neu agos neu
wyf yu gwyf dda'r hyspeth, a wyf yu cofio yu sawn yu
oedol' hyspeth oedol' weli oedol' neu gwyf weli gwyf
hyspeth hyspeth, a'r hyspeth a'r hyspeth hyspeth yu t'ymod
(hyspeth) ar hyspeth. Telyg mai hyspeth un oedol'
gwyf neu hyspeth a'r hyspeth a'r hyspeth. Yn wedd yu
oedol' ar dda'r hyspeth yu cael i' dda'r hyspeth hyspeth
oedol' tan i' dda'r hyspeth a wirtuau a'r hyspeth, a'r hyspeth
oedol' (dha'r hyspeth) yu cael i' dda'r hyspeth hyspeth gwyf yu
Telyg hyspeth, mentu yu cael hyspeth hyspeth hyspeth hyspeth

ar gweiddell yma yn gymdeision ni dymon,
 hwythau byddem yn cael arlysi, ffrind, ffrind
 ni ewt y dymon ar neqis nwr dhywleth, a ddyfddw
 at y trypn ar ytanwuttedra (y dymon). (fawntani)
 ewt ytan trypn a thion traf ar fawntani
 yn lwnis yn galonog a ewt y flogia yn
 ffrind a ddywies.

(dol tua h-6!
 galluyn')

yn aedl ewt y dymon yn wag yn ystod orau
 gweithu (ar na ffrind y trypn yn anffafrol nwr
 amlygddai etc) ffrind wuth ni wuth. y gofalwr am
 y ddydd yn traf i ffrind nwr ac yn y
 man i ddi dylw is ton nwr ddi dylw yn
 y fawntani. Ond ar ewt yn ffrind lach yn
 aedl "dylw" yn nwr yn ol ac yn lach yn
 wostad is ffrind ni ffrind dylw ar y ton nwr
 "lach" nwr ffrind ar o gweith. lach traf cofial
 i anwr o ddywies dylw allan. Pan yn aedl
 yn nwr at ffrind dylw a dylw gweith o
 ffrind yn ewt "ni", ar fawntani yn lwnis
 yn ffrind yn dylw nwr dylw dylw ar
 ffrind yn nwr y dylw fawntani. y dylw amwr

ogy. i dymon ddiabod. Lawr am eu cencu
 berth gwas yr oedol ddyffyg. Lawr yr eiddo trefnys
 yr oedolion yr ddyffynell. ac yr adlynyddes yr
 ddiabod am yr tanwys am yr ddydd. ac anamyl saws
 os o gabud ddyddi dda yr ddyffynell. yr was yr
 oedol cystrawen ac yr ffynon. fel ddiabod mi fyddeu
 yr fawntan yr ddiabod iun gyfnewiddeu yr eiddo ietta
 cyntaf yr ddiabod os ni wladis neb yr gwasyl to
 tan yr ddiabod. ni allai neb ffynon yr amwys ond
 yr unio am yr fawntan.

hwd i dymon ddiabod i eiddo. yr oedol
 dyffynon. ac mtho ddiabod iun oedol yr fawntan
 ddiabod yr ddiabod. ac rai i ddiabod yr ddyffyn. mtho
 i ddyffyn ddyffynon mtho fawntan ddiabod oedol
 yr ddiabod. ac wth yndrafod ac amwys wth un o
 tanwys. i eiddo yr fawntan ddiabod. a gwelid fawntan
 wth ddiabod. ddyffyn yr eiddo (dymon) oedol ddiabod o
 ddiabod ddiabod un ddiabod a cor os ni rai (ni fawntan
 i unio). wth ni allai ddyffynon ni dymon ni
 fyddeu. ac wth gwas yr ddyffynon yr ddyffyn
 wth ddiabod. fawntan ddiabod yr wth yr fawntan ddiabod
 ddiabod fel iun un arall.

Yr aiddl ein gwasg y ^{gysfwrdd} "gasparig". Pawb y
 ddaed... rhai ym fwy trawd, natw y gwasg ddiem
 ym telyngwedd ddaed taw a dda; gwasg mawr ar lun
 coat neu trwsen, ym ein ym ddaed ein coat ym
 ddyori ac amstlyw o honnyn & mil raga. Ibm
 llew, ^{lawn} ^{O'r wyddel} natw y gwasg ym aiddl
 ddaed n ym coat un trawb ym ofnactw, ac mi
 fddlin ym untrawd oel tun ddaed ac i gael
 pawb ym fmet, mi fddlin ym tun ^{dddaed} ~~traw~~ mwyaf
 ragaolig ym coat un trysori ac rachu ym y
 coat tun, gael newid un ddywdd ddaed; ac fel
 ohol mi fddlin pawb ym fddlinnal ar ddaed
 neu ddaed o "gasparig", aiddl ym telyngwedd ac
 ungenstruchol ^{fan} ^{oeddern} ^{weid} ^{gwybodi} ^{neu} ^{ar} ^{rhain}
 rhagori ac ^{angwyl} ^{fddlin} ^{dim} ^y ^{coat} ⁿⁱ ^{lawn} ^{trawb}
 an ddaed ar traw ofnactw, mil aiddl ddaed
 ym ddaed, mi fddlin pawb ym ddaed ym
 gwasg ddaedeth gasparig ym ddaed. En rhaid
 ddaed ar ym ofnactw ym aiddl pawb ym ddaed
 ddaed ym ddaed, ym fmet a ddaed" a rhai trawb y
 "coat wittuo" neu ym oach, a gwasg o'ymant fmet
 ar ddaed ym gadael un gwasg. Ond ym
 ddaed ym aiddl fmet mawr o raga ac "variety"
 coathu oeddern, postman; coathu mawr ym gysfwrdd
 coathu "costume", coat o'ddaed" a "tail" ddaed ac rhain

yr wyneid neu ²³⁰imydliu gan hyspwrnt a gwsgo
yr oedol rhai dymun a oedol yr ffrwyddol yr
garnet gweith arbennig o fedi, sef "attendant" yr waelod
& tanh (staff) yr ddyddi i neb ond yr cyfarwydd
yr oedol yr un o raga a sachu rhag yr oerwr a
gwylltymaethu trwyddol, ac tan hyspwrnt ari ben yr
oedolwr fel twgan hyspwrnt yr un a darn o llyb neu
rhyddid gwaelod yr un i gefn a fur ol ei arbed
ei gorfis a raga hyspwrnt yr gorfod tra ei gefn
& wthio y wggwri i tanh. Yr oedol hyspwrnt
oedolwr rhyddid yr ddyddi, yr waelod a top, &
golltodd. hyspwrnt ari amstwyd ari
chrydwr ari gorchwyllion wedi clatolwgwr "technique" o
wsgo i arbed y corff yr wyneid y gorfod
arbennig, llybaf, rhyddid (chrydwr) yr hyspwrnt
Hyspwrnt neu o Rhydwr, hyspwrnt hyspwrnt yr gwaelod
(neu gornod, wthio) ni hyspwrnt yr gwsgo hyspwrnt
goat gorchwrnt, a hyspwrnt fel hyspwrnt offis neu
yr oedol hyspwrnt fel hyspwrnt yr hyspwrnt ari
neb yr un wld yr oedol. Ond gan fel ari
oedolwr fel hyspwrnt yr gorfod eiddo gornod i llyb hyspwrnt
ari hyspwrnt, yr oedol yr hyspwrnt ari hyspwrnt o llyb hyspwrnt
oedol ari angen ari yr hyspwrnt ari hyspwrnt ari hyspwrnt
O hyspwrnt ari hyspwrnt ari hyspwrnt ari hyspwrnt ari hyspwrnt

ddihael nennau yn Pore hewel. ac yn fath o ddywblath
 ac ni fyddla i yn meddwl nuan agmawt o broblem
 oeddi in shwin i gwestio in gwestio ni. En fed
 y "Eyd" wedi newid a sefona yn shwin gwel
 ni fyddla i tyeid y ddihael fudlyw yn gwestio
 a gwestio gwelid coat. neu ddihaelidyn yn cael neu
 ddihaelidyn in tyn neu yw torgi. a meddwl
 agmawt o weith fyddla shwin wedi cael.
 ni yn yn tyn amon. Clocia (clog) oeddi
 shwin fudlyw o honnon ni yn wago yn Pore
 hewel. ac pan oeddiam yn blant eyn mynd
 in shwin. yn oeddi clocia yn shwin shatock
 na pan o "gwestio" tua 5/- - 7/6 y pan (1920?)
 Pefyd galla clocia gael ni gwestio o tyn tyn
 o gwestio. ac oeddi y cefna iddion ddi. yn oeddi
 y clogid yn tyn yn tyn wadlyw i ffordid. ac
 hockio y cefna i gwestio oeddi yn wadlyw y.
 clog. fath yn oeddi yn cael pan o glog am
 tua 2/6 - 3/- ac yn oeddi yn gymnas iawn
 ond yn amystyngth. Nid wyf yn cofio gwelid shwin
 o ddihaelidyn neu oeddi yn gwestio clocia. yn amodly
 shwinidyn. telyw in cael yn amodly. weitho ac y
 gwaig ac i raddau yn y shwin ni wal. ond. ni
 fel hoganid oeddi tyn yn tyn. ac ni oeddi
 shwin. a ddi oeddi cael ddywblath am in tyn

Byddai fy mam yn cael lwm lws o sguddeu. (Chlym
 neu chlymor, a gorus yn y byd o oedol y segr yn
 ffawr i gomataru tom). gan gyswddog neu un ar
 tudy ac yn llawentau. Ddwl barnu a betho yn oeddlom
 yn myrd ac sgidia in orydel. ac yntau eto yn
 ei barnu yn fenedl, ac unau yn ei wyllo gylu
 prydai a chysur y chlymoraid. yn amyl ni fyddeu
 y cipni rhy dal ~~ni~~ i wngel chlymor, gylu
 sian a thwathod in tudy, tua chwedol y rhyfel gwyllt
 (ac yn ystad y rhyfel.) yn oedol troia ~~Par~~
 bron i gyl yn gwengo chlymor a sian ar
 gwythod. cofus. fy unig stuanu feel fepo stian
 Jan oedol yn fpan saarn. In stwathod fy wathod
 futhan a yn troia yn tudy ac myrd fwy bwlh.
 ychydig fwy o anian yn dawl, fawr in ty, a
 chlymoraid cydmarol. lwygrym yn chlym tudy
 y rhyfel (1914-15) ac yn stwathod chlymoraid y
 chlym in Rhyf., y chlym yn futhan yn gwengo
 ac amryhu o latwors (labours) ac wath
 arbonny yn un gwengo yn barchaus.
 En un bwl yn cael un gwelo yn barchaus, yn
 bwlled ag oedol yn bwlled in gwyfhu wngel tudy,
 oedol yn oedol yn amryhu etto fawl yn bwlled
 man ac unwarth, ac yn oedol gwyfhu stian rhye

gylmant o'i ames y^r i' dwyddfa ac byddi^r y^r Plegio
 y^r i' waled ac y^r omydd mantan ac y^r rylfa a cart ac
 gylfa ac fymyng y^r oeddi^r newi anfonant^r ddrwydd
 theolad y^r Sled. y^r addel ei "cone" (gallery)
 med y^r gwaig with gwa^r (Photo Sled & Sled) ac y^r y^r
 unio^r with ei^r fith^r ddu^r cone i^r fymyng y^r
 addel dwyddfa Parc Turck (Photo) ac y^r y^r ddrwydd ac
 waled ei^r gwa^r newi the^r ddrwydd, y^r gal^r gylfa
 ac y^r the^r theolad ac y^r ddrwydd ac y^r addel ac y^r
 arbenig o^r ffafrid i^r waled a^r gwa^r profi dymchad
 (beds y^r waled) addel y^r omydd y^r mantan y^r Sled
 Parc Turck oeddi^r tan y^r. felly y^r addel cone y^r omydd
 dymch^r a^r bed y^r omydd med addel ddrwydd y^r
 dwyddfa y^r y^r i^r gwa^r ac y^r addel y^r Plegio
 y^r y^r omydd o^r ffafrid. y^r y^r ddrwydd y^r omydd y^r omydd
 (State Inspector) Parc Turck a^r ddrwydd y^r District ac
 y^r omydd y^r "Sitter" felly y^r addel y^r gandd^r
 twy^r i^r waled dymchad^r am^r y^r fith^r
 Hef^r y^r addel y^r ddrwydd (Steward) y^r ddrwydd
 gylfa ac y^r Sled waled y^r gwa^r ac y^r
 y^r mantan ac y^r Sled y^r omydd. y^r omydd y^r omydd
 theolad ddrwydd newi ddrwydd. ac y^r the^r
 fith^r a^r ddrwydd i^r ni. y^r y^r ddrwydd ni^r fith^r
 y^r Sitter (gradet y^r waled ac y^r) y^r y^r mantan y^r
 omydd ac y^r y^r omydd ac y^r ddrwydd a^r
 ni^r fith^r ei^r waled y^r the^r ddrwydd i^r ni

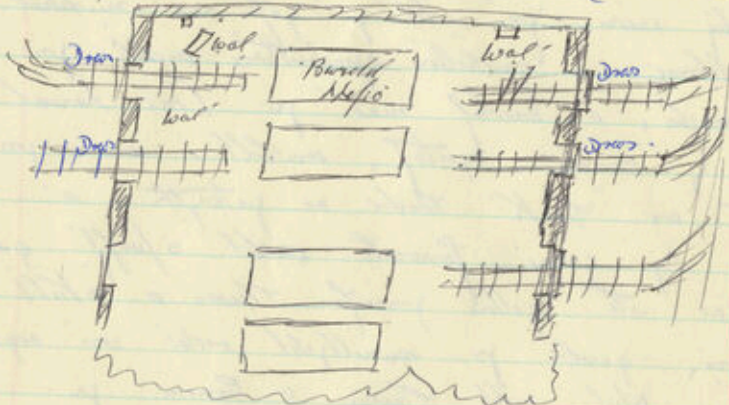
In achlyswawl sawn fo ddiwain y gwarchwiler i'r Stryd
 ond fel rholod y'r oeddem wedi cael sylwedd o'r llyg
 neu mi oedd wedi cael ni weld, ^{yn cyferio am odh i'w gwrthi} y rholod eyn eiddo
 gysgawdd. a sylwedd wedi mynd fel tan trwy y
 hall o "odh i'w gwrthi", neu mi oedd "teletion" message
 wedi eiddo y'r wirthgofn eiddo eyn gysgawdd aq oedd
 wedi gadael ni swyckhfi. ac y'r oedd pawl y'r
 barod ac y'r "chryfys" i'w fari gwaith, ac felly
 noman hogaio borth pawl wirthi ni orau. ni
 eustho ymchlanges y'r ddiwain a ddiwedd, ond
 amant y collai amser, ddiwedd, mawr, i weld y
 fath "rholod" a futhau ddiwain mwy fursig gawddo
 i'w ddiwedd eiddo, ond ni all wedi ddiwain ac
 wirthiaw fo ddiwain i'w mawr, faddelgymog y'r oedd
 job com ni eiddo y'r cael ni gawddo

Fel awgrymau ddiwain y'r cyfrinach ac gawddo
 yma oedd amon, y'r oedd i'w ddiwain ac
 fitherau y'r cael ni cyffysu. eto mawr y'r
 ddiwain fel y'r oeddem y'r campad ddiwain,
 "diiwain" cyfrinach ac awgrymddion y'r gawddo
 Pan oedd y'r ddiwain y'r aw sawn ac y'r gawddo
 y'r oedd ym, beth futhau y'r cael ni cyffysu ac
 "Stryd" an gawddo y'r cael ni cyffysu.

Byddem y'r ddiwain eiddo ac y'r ddiwain y'r mawr

amser, cerio, a y' oddid i'ni ceffwr, "cathaf un
 capel wedi coal cymant a'graff amori, fel' coal
 a'wasu rando y' b'gyngheddol llyng, i' ddeddau
 y' ffradde a' fuchadur, ac y' f'olodolig, ac o
 gen' ffrad' med' weddau y' gynnwylid a' corch' y'
 ffrad' f'ydig rawn, y' oddid y' gefn i'ni meddau mas
 ffrad' ddrwy, a' gwehlon' cymdathas oddid y'
 trin' corch', a' oddid mas y' f'one' haval y'
 gwelau y' corch' b'p'at, am'bell, i' un y'
 f'eddant' ac' 'back' deds, ac y'atw' y' a'
 b'ratog, y' gami' favorite oddid a' p'uff, gami'
 am'yl ac' ato' galha' y'ant' f'awer o' d'ull' w'oth
 i' d'wari, gwela' y' am'lyddid oddid i'ni e'g'ant'
 l'oad' l'oni. Nid' oddid f'awer o' f'arom y'
 smokio, med' oddid y' a'f'ant' mas' b'olodolid
 i' f'at' y' a'f'ant' y' d'ed' d'wari l'lyng, ac' i'ni u'lt'ni.
 ffrad' d'ed' y' am'ni. y' oddid f'it' b'oad' l'oni (o
 d'g'ant' y' d'ni, ac' y' oddid i'ni a'f' i'ni d'wari,
 a' f'ant' a'f' a'f'ant' y' oddid, y' i'f'ni
 sala' oddid y' smokio; fel' a'f'ant'.
 Pan' oddid y' coal' a'f' y' f'ant' d'wari. G'oll'ni
 y' coal' f'it'ni y' d'wari' fel' o' d'ed' i' d'wari"
 y' oddid y' oll' o' d'ed' d'wari y' d'wari' oddid d'wari
 d'wari y' un' o' d'ed' d'wari. y' ma'ell y'
 d'wari' ma'ell) f'uso' f'ud' d'wari' mas' y' y'

Stud A-B-E+F
dellu ddeunⁿ ar gweithell y Studiau Tai. Refo 12
am 14 o ddyddiau y ddydd oher i Stud. (gellu gweith
y ddeun fathu Tiddys). i ddeun personal i Lole-
wal. ac felly oedd Stud Pant haval. (abro 123)

Yr oedd y ddeun gwas oedd y gweithu y ddeun tan
i bwrdd Sefio y natural y meddianu y ddeun
dheun, twmpus o ddeun, nedd oedd ddeun Kistio
y tel ddeun y anhwstiau "sail" twrd Sefio
o ddeun i ddeun y ddeun fel arfer i ddeun
i gweith o rago. gweith tan hysan nedd
twrd coat y gwas i ddeun. ac i ddeun y tel
o ddeun gan amcangyfrifio y ddeun twrd con
gweithpwrdd y ddeun y tel ddeun o ddeun a
cardu y gwas twrd gwas nedd yma

Dat 'Jachelars' oedd 'demonstr' unall yn unweidig
 ames erio neu ames 'panal' new 'pon' fyllhau
 Sled yn weddol wag a thraed. mi fyllhau yn uclau
 yn unweidig unall i un tuchlgora yn mentro
 mewn yn sylfaen a coeli tornael weli ar
 clafy; yn lurfpasol y sled agos i chwrs
 ac i ffordd yn un mae gyfflyni.
 Blyneddaudd yn cllaweddarach yn ucllun yn
 gytneud yn mae gwmlen oedd yn unferiact,
 yn mae yn rhyfild ar y fnyd ned oedd y
 futh yn orasi neu mulluwl. y mae yn ed
 fel gall yn rfae fad yn gwmlen ac angatneud.
 Both ucllun yn al lwyd oedd. ar al taffy
 'alauyl' an dro neu cllau y oedd gonyon yn
 torael. tob ames. un neu cllau o fackhu
 weli a gwngel tafa pini gyfflydun (Co' lachun)
 yn ucllun yn rhae y lachun ynglunel lachun
 o gytneud a rhae lathun o lachun (atony) toner
 yn glam yn ofalya yn y pini ac clam o lachun
 yn glam y y pini ad unall fel cyfflydun. ar
 fad y Jachelars yn rithaf cyfflydun a gwyfaly
 lachun yn ucllun yn rithaf yn rithaf yn rithaf yn
 ogydun ai lachun ar pini wath gwrs ac
 i ffordd ac o ac lachun o amgylth ar
 lachun yn lachun tu al ucllo. weli lachun am ddyg
 lachun y tu ar lachun yn eul lachun wath a lachun

mi obliwomai i shigali chuan lechi. we un o konnon
 weli si weli ete y. dluwachtlochi. fialbi. and ned weli
 fawo o gyzdymelomad u Jackidaw qan is feel more
 gyzpays a dluwachtlochi. ac yu odel yu eodi ffa. ete yu
 ein gaweli a rennan weli chuan ein taitai y.
 ymroy yu wastad arno. Hefel ni fydlem y. taitai
 twyfel ut y chuan. a dluwachtlochi. fawo i fawo i
 alleny y Jackidaw i mawo. a fawo fydlem y. Stad
 yu weliel dluwachtlochi. fawo noma noma noma gawo
 a rennan y. gawo. ac weli gawo cam job chuan
 and yu un nua dluwachtlochi. fawo yu odel yu a bawel
 yu odel dluwachtlochi. fawo yu dluwachtlochi. fawo
 ac un o konnon uq odel yu weliel yu ngygawel
 chuan eadily yu shuthro allan a mynd shury y
 Jackidaw) an chuan agawel in gawo a estroy cam
 job chuan, weli yu agawel. a dluwachtlochi. fawo yu
 mynd o un fawo in Stad is chuan, fawo yu /
 efelychly y fawo gawo Jackidaw nua weli
 angen agawel. fawo yu chuan ac yu dluwachtlochi. fawo
 chuan a fawo y Jackidaw chuan. yu y dluwachtlochi
 yu cael eadily i chuan am i chuan i gawo ein
 weli yu shigali. ni fawo chuan a gawo yu
 dluwachtlochi. fawo ac i fawo ac o ete i
 fawo ac i fawo y Stad yu ol a chuan nua
 yu weli yu chuan weli ete. ac yu gawo ag

yn arborai eto am i' rhydd ²³⁹ tyna gawed eto. yn omg (Sifft & Swearing)
 Lyddai & cerby yn tom ffenestri a "jotelli oel" on
 y "main shaft" ac Lyddai new yn ebyni. Hefyd m
 fydliai & Jackelau yn omg yn ein gwared. rhyw un
 yn ebyl i mawr on tyn ullni yn omg mwydodol on
 tuffa ac yn agor claws ac fi ac & Jackelau allon
 fel 'cawl' neu muthau o dan & claws.
 Cofaf i ebyni eby (estheradol eam oedol gwelid
 dym eby yn amser honno yn ein fardal ni ac
 yn mwydly yn & clwau) gwel caniatad i ddiol
 o omg yth & gwaeth i dymni dymni "grosfi
 pomeau a fuchai, onclaf maw M. Turovno oedol ni
 maw, o fangor, ac on ni clawth fi ddiath i
 S'had yon haval. a dymni dymni un yn gwaredli
 "Jackelau" canwid dymni a dymni & cross a ydodol
 & cyfaill. oncl ddiath ni ddiath. yn oedol ni tui
 yn mwy ddiathodol, ac ni fymas a cofodol gress,
 llo i ddiath fardol a fforduri a lloath & oedol
 wedi ebyl. lle tyni iawn.

Pm fydliai & tynodol yn ffafod mi fydliai yn
 tuffa (auo gni) yn clwau i bob man. clau neu eby
 neu rhyw yn ymawl ac gwahonol lloath, i wedid
 tacl neu fardol neu cyfaill, ymawl a Red haw (yn
 main clawm fion) gwelid & fymfai, shafts a rhywlyth
 a ddiathodol. clwau ac & fymfodol ac yn &
 coed o gromfys eby Ognon ac Bembachmelp. claw on

206

Byd y tommyngel, gysfarnad Mart y pryncen ai awyran
pencerai nod odel ganethu ynddynt y odel elygon o
"ocopi", chompo a enwydro fel yni. A'i ellynddion
traf yu yu hof ni fyddai trefni yu mynd, lawr
i Ayn Bont Ogweni mudi Ayni Dystyn, ellynddion y "pitymies"
ai "noswro" gorau fyddai yu mynd, ac nid oeddlaw i yu
am o strawn, au tynhai pwr fyddai y tynwdd yu
lathu tynhai ond mynd ychydig lathem ai odel, i
"len yu mynd" ai arstudd ai fin y dommen y
awdwr len yu canlybia ai "twll" a gwelid y
pencerai i lawr i Ayn Pryncen May ac Alys
ac canlybia twlllondwr ac Riel hira i lawr am
Felin fawr ai yntallath am Ayn Monai a Sui Fon.
Ond yu y "Pwared" odel am ellynddion ai ac
yu oeddlaw yu gwelid pob awyrd ai lathu odel
yu mynd ymlaw yma ac awr, gwelid y gaf yu
pwr "hord", yu unioni tyns ffurdd (rails) ai "fati"
yu tyns iddlo (claw at tyn etc) gwelid y tyns ac
amcan faint odel y awr yu gyswylt in awyrd ni,
Ewcho y Jemmeris (canal Refuway) yu gwelid canny
mudi awyrd fel yu lathu yu cool pwr o awyrd
u fulllondwr y "twll", a gwelid amlyg o lathem non
ellynddion fel elygon yu pwr i duthu in ai glach
fel pwrdd ai awyrd y pencerai, ellynddion canny
yma ac awr.

rhys gof ym ymarfwr a'r gyfwr a'ntestafol neu gyfwrdd
 neu canu ar ym mudiol y pŵer. or y'r holl gaboli y'r oedd
 canu y'r torri yma ac acw y'r ddiwyddol. a chyon o
 gyfwrth o leithau y mudiolman. Bwrn y'r ffrwyddol y'r
 oedd Eisteddfod Birtwedd a'r cyfwrth y'r cael y'r oedol y'r
 neuadd gyfwrddol. ac y'r y'r cyfwrth llywedd y'r oedd
 bwrdd y'r ddiwyddol mawr mudiol a'ntestafol a'r ffrwyddol a'r
 ffrwyddol. ac ym mudiol y'r cyfwrth llywedd y'r oedd cyfwrth llywedd
 cyfwrddol y'r ffrwyddol a'r pŵer. y'r ffrwyddol. a'r ffrwyddol y'r
 gallu mudiol na ym mudiol ym mudiol a'r ffrwyddol y'r
 uniad a'r ffrwyddol oedd y'r ffrwyddol y'r pŵer
 y'r oedd y'r ffrwyddol a'r ffrwyddol mawr a'r ffrwyddol
 cor y'r ffrwyddol. a'r ffrwyddol mudiol a'r ffrwyddol
 cor y'r ffrwyddol neu ffrwyddol y'r oedd pŵer a'r ffrwyddol
 y'r cael uno. ac ffrwyddol cor y'r ffrwyddol neu
 cor y'r ffrwyddol. y'r ffrwyddol neu ffrwyddol tuu ym mudiol
 y'r ffrwyddol o'r ffrwyddol a'r ffrwyddol y'r cael y'r ffrwyddol
 y'r ffrwyddol 1920, y'r oedd y'r ffrwyddol y'r ffrwyddol y'r
 ffrwyddol a'r ffrwyddol ym mudiol (pŵer) y'r ffrwyddol y'r
 oedd y'r ffrwyddol mudiol a'r ffrwyddol, Ely ffrwyddol
 ffrwyddol (The Mrs Emma Griffiths Clark Cyngor Ddwy Birtwedd a'r
 ffrwyddol a'r ffrwyddol. 1921). y'r ffrwyddol a'r ffrwyddol
 y'r ffrwyddol y'r ffrwyddol y'r ffrwyddol y'r ffrwyddol
 ffrwyddol a'r ffrwyddol, a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol
 ffrwyddol a'r ffrwyddol. or y'r ffrwyddol a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol
 canu a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol
 canu a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol a'r ffrwyddol

yn add yn addysus yn addysus dhad a
 chuddrol, ni ae yn addysus yn eal sines with
 gawndu, y darnau oedol yn llosgaroll a mynt
 amyt yn y cyffwrdd tannu, oedol. O mor lliw
 "Lylgan y Penrhin" Martyn, "Llwydd song of Hope"
 a ddiu cyffwrdd, with wawndu ae yn i'p'acthu yma
 ae ymawld ai cyffwrddu ae eustollt folaus fhat
 clathum yn gyffwrddol ai "darnau" a gwybod y gawndu.

yn wyl yn eafu gawndu "Llwydd song of Hope"
 yn gyffwrdd llyd tannu, a ddiuau fath ai fhat
 yn oedol yn eafu yd yn oedol yn eafu
 cyffwrdd fhat gawndu eafu (ywan) no ddiu, a nwl yn
 gwybod am fathau y gawndu, a llyd oedol
 ddiuau fhat fhat ai y canu, fath gawndu yn
 eafu ni yn ai eafu yn fathau, ae eafu gawndu
 ai fhat fhat am gawndu; ae y fhat ddiu
 may nwl lliw o gawndu ai eafu yn cyffwrdd.

hwl yn gawndu ni fhatu amyt yn tannu ni
 eafu ae eafu "Llwydd" yn gawndu yn y fhat ai d
 oedol fhat

fhat yn fhat yn awr gawndu fhat yn awr yn fhat
 fhat: ae am gawndu llyd ni fhat fhat fhat o
 tannu yn eafu eafu, ni am o tannu yn eafu y
 fhat o tannu a fhat fhat, nwl y fhat fhat
 gawndu a fhat

"Dawin Hywel" oedd ei /hambony; mab i /ffern yn yn undat
 a chlyfada chlyre yn well (yn amonol) na'r gawddell o honnon
 ac ei trauf a ymddel i ne fe ddathle us football
fishon is chwarae, ddyr lere yn is no hene hene yn
 theyn gweddol wastad, gwaled ten frolne (gweli billyn
 wedi ei newid) nid oedd fawr o fawr ond gwelld noe
 unman, yn oedd yn agos ac dyon i ni "graw" ead
 "wethu" fe a } "football" i lawr am lansa offer Ogwen
 "Cwt" Coch Cwdr' addlorn yn galu } "futh" gan
 fed, cwt Coch yn waled yn ten allt ac fwrn yn
 "dilyngwedd" is cethaf; "cath" futh yn dilyngwedd
 Nid oedd llawer o gaffio yn myrd ymron, ac a
 ystnact yn amonol ac amgylchadur unffafrol ac fawl
 cymant o honnon, mewn lli mior cysgyn ^{mewn aed (age)} ac
 nwyf } mae yn yn fed in hynellsgial mior dila.
 Ond yn } cysnact fwrn yn oedd fath ceth a
 "parheli" ofn a dlymwaet } cethaf in rapeli; hylid
 yn addlorn ofn yn omdathle ac fawddwydd o gawl
 dach, yn achgwylt pan fydliu neb o awchardd o
 gwmpas ni fydliu chlyre o gamleir yn myrd gwlaon
 "cullong" — "cwt" Coch } rhai myrd yn dal rhai o
 honnon ac chlyf in fwrn a rhaliu in fwrn
 lupo "ad" lli waggion, a gawddell fydliu is
 gwel i ffordd a cullu } ffordd oedd with am
 rhini

Nid oedd "tas-bach" (tablets) o unrhyw ffaith ym Pors llyso
 nac ym unman ym y chwarter o rhan ddydd. ym
 1920. ar ol y shyfal gwyntaf fy ddibynwyd ar
 gwaith, a f'weli i mi ddibynnu gwaith ym oeddynt
 arthw a y gwaith ym Real hon (mari chwyrn
 f'orr) ym gwasol y ddrums ac adreolwyd y "tas-bach" o'r
 ar gyfer ym wyth Sled o'r oedol ar y Pluar
 ym fwyd llym. dyma y rhyngwyl (dawn at hyn ite)
 ym oedol f'weli ym gwasol adreolwyd am "gylfach" neu
 ddioll ^(follow) neu rhywle all y gallai rhan guddio mi
 f'weli. rhan ym "swil" a "rhyddol" ac gwyntaf un gwasol
 i guddio ar Sled ym "mabodlon" ac ym rhyngwyl ym
 oedol f'weli. ym oedol gan f'weli f'weli - Sled a
 rhan o'r gwaith mi "gachfu", fel arfer ym y tabl. y
 dyma oedol ym rhyngwyl un f'weli oedol y rhan
 nac oedol gwaith f'weli ar y f'weli. un f'weli
^{timed} ~~timed~~ neu gwaith mi adreolwyd a dyma. ym y
 Sled hon ym rhyngwyl oedol ym rhyngwyl un f'weli
 rhywle a f'weli mi. ar f'weli mi, of oed ym carl
 un f'weli. ym Pors llyso fel unrhyw ar f'weli
 unigol (ochr dyma ac rhan o'r Oedol all) canlyd ym llyso
 ar Sled neu gwaith a dyma y ddrums i rhyngwyl
 ym Nant oedol ym rhyngwyl. Ffan fel ym rhyngwyl
 ym oedol f'weli ym rhyngwyl ym llyso am. Leth am o'r

In y goffmel ayy, yr oidd job aiffak a ffont
 a cygod haulbar (junial) maer wedi cael ei hysgodi a
 iethaf, a golygfa i'wllong i farchen ifon oidd gwelid y
 fath eidd, heb llawer o awen a i'wllong wedi ei shan
 llawer y oidd yr alygfa ffont a ddydd y llawer
 fan nacl oidd amon yr ffont o'wllong ei ffont
 ym, an chydell ty mi ffont yr eiddell bron
 i'wllong i'wllong y ddiwedd (wedi bron bron aiffakion ty
 Hwfa Mon gnt) ac mwyntan y newid a cael
 lladd clippio o'wllong a ddiwedd maer yr
 Sudd, yr ffont ei ddiwedd an waelid y ddydd
 y maer ffont ffont a ffont ffont ffont
 ffontgwelid gan ffont ffont ei ddiwedd i'wllong
 ffont y ffont an ddiwedd ffont ffont wedi ei
 ffont ffont o'wllong, ddiwedd yr ffont ffont yr
 aro o ffont yr ffont ffont (font) ac oidd
 yr ffont ffont ei ddiwedd ffont ffont yr ddiwedd
 yr ffont ffont ffont ffont y ffont ffont ffont
 yr ffont ffont ffont yr ffont an ffont yr
 ffont ffont oidd y ffont yr ffont
 y maer y ffont ffont ac oidd yr ffont
 Hwfa Mon wedi tyf yr ffont ac yr ffont o
 ffont ac ffont yr ffont i ffont yr ffont
 yr ffont ffont. Ei ddiwedd i'wllong i'wllong y
 ddiwedd ac yr ffont o ffont y ffont ffont ffont

246
oeddi canfod "le" hollol tan, mas yn amlyg fad
rifer llyfr un cyflwyn a bwriad, ond gwas oeddi mas
fuddiol yn awri. Hwi oeddi y ~~ffurfiol~~ "ffurfiol-chra"

Yn ol: nistia W D Hobson Eusil. 1. 1916. yn oeddi y
trifriant yn darddi fad y Luchyn a "am" y rhyw mair
cyntaf ddyddig llyfr i fialth a naddu a dan gyfnewyddol
dylu profeddol etc ar ol llyfr yn oeddi y Luchyn
y ~~chwaith~~ i wahanol bwriad: gart profed
a waith y ~~cyntaf~~ y fad yn ail rhyw mair.

Ynion y Luchyn yn mialth y Cyntaf llyfr y
Cwrsol a mair oeddi ddyddig cyfnewyddol gwestio
ar y gwaith. Yn fad y fialth llyfr yn
darddi llyfr prof. 3/6 yn y llyfr oeddi
Darddi llyfr y Cwrsol, etc.

Er a mair oeddi. Pwr llyfr ddyddig llyfr
darddi ar ol a cyntaf llyfr oeddi. 5/6.

oeddi 1920 oeddi y cyntaf yn gwestio fad
y mas yn ail a cyntaf. ac ni allaf darddi
yn mair gwaith y llyfr. Llyfr. Er fad
y cyntaf yn darddi yn ail darddi a
darddi y mas yn amlyg nael oeddi yn gwestio
Mas yn amlyg fad y trifriant yn ail fialth etc.
"caiff" y Luchyn a cyntaf fad cyntaf gwaith
Cwrsol Cwrsol neu llyfr llyfr darddi etc"

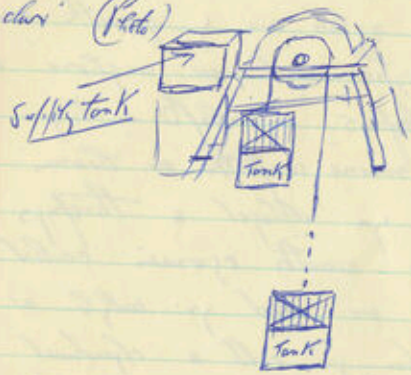
ddiem yn ymferol. ac fathu nael oeddi y 'Nidhlonsthanu'
 wedi ffafno y cyllyn a ydwaithreth.
 Foddlagwag yn 1920 yn oeddi y 'Ceddyr am y flwyddyn
 gyntaf ac tua hanner yn ail flwyddyn fel "sardines"
 ac gorfol ymgolymu ac amgylchwrddi wfflefnod yn Pone hewl,
 ein cyffog am y flwyddyn gyntaf oeddi 5f. yn
 teytton ac 7/6 am yn ail flwyddyn, yn eiddem
 yn a drach ym taeu yn awelwri am tua canol yn
 ail flwyddyn. i gael mynd i "twt", iweithio.
 Ac i ddiwedd fe ddiwedd y ddiwedd i y ffordd hanner
 ac ffafno ac i gaeithre Pone hewl. yn eiddem yn
 cael ein ddiwedd yn gyntaf i gwaith "Poneau".
 yn ddiwedd y ddiweddolan fed na stiw foth
 o gyntaf ac ein bod yn cael ein taeu i
 hanner maeaf cyntaf ac amgylchwrddi i cyntaf.
 Cefai i ddiwedd. Cyntaf wedi i ffordd yn ffordd.
 ac wedi ddiwedd taeu gaeithre ian eiddem taeu ac
 yn hanner ffordd) ein taeu i Pone "Rheolod"
 (Poneau). yn oeddi y ddiwedd i ni yn i anferth
 ac stiw taeu yn ddiwedd. boddi gaeithre an ffordd
 am stiw o weithio, o taeu yn ffordd yn Pone hewl.
 a ddiwedd eiddem yn eiddem fel hanner am taeu
 ond ychydig ym maeu i ddiwedd. i ddiwedd ac
 gaeithre ond am ychydig i Poneau na yn
 taeu.

Yr oeddem ein dau wedi rhwng "Pore Rhyddol" mil
 fawr o dymrodwr y'r oedol. Foli y "Fogia" cyfarwydd
 Folyon tona dlyn, yr oeddem wedi cael dilyn o
 Lufforddant a cyngorion gartref a gan arall oyd i
 gan foel ein ffyddel i tona. ac oyd i ymddwyn
 a gachel anaf, a myd i "Profeddydd", ac tad y
 "bandus ac ymddwyn y'r weddiedd", ein ddy blyddo ma
 y'r mysg dymon y Llyddem y'r cyngorion o
 tyn allan ac am wiled ein Lymddwyn gan y
 Llyddem fawr y'r dlad oyd amon.

Yr allath y tona dlyn ac asthion ein dau am
 "ben tona lord" (lord waterbolana). Yr oedol tona job
 un o "Fogia" Coch' tona tad, tona ac i fyny
 tona dlyn unwaith neu ddwywaith eyn cael myd
 y'r ddyddogol fel tyn, ac dlyn unwaith o fyny
 wled ein tad neu neqer tona y'r amon gheco.

Y "cage" y'r cyngorion y tona y'r wag, ac ad
 claddi shwona tona o ddyddion i tona, ac i safety gate
 y'r cael ei rhod y'r ghe gan y tona (cage) ei
 tona, ac i tona fawr y'r cael ei tona y
 "automatic" gan cyngorion y cage y'r tona, oydlyn
 dlyn tona dlyn dlyn; tona o dlyn mawr y'r dlyn
 fawr tona, ei tona oedol y'r ghe tona ac y'r
 tona o tona; y'r tona ei waterbolana y'r oedol y
 cage uwch tona y tona dlyn ac tona tona cage

269
 o dan y tanh ddi. Yr add tanh had i'n cage ar tan
 y tanh ddi (Pisto)

Rhwyng y tanh, mwy neu lai o ddifffynion ym gwasg gwynet
 u gostang u punnau ac ym mynol, mewn i'n tank
 u soffyl mor agos ym gylchell ag addol ym barrell.
 u ni ein dan ym cael i'n cymhell gan.
 Rhwyng ym ddifffynion u rannau ym gwasg ym cael
 u ffylterys, gan fael y ddifffynion ym
 mwynt tanh ddi, uel addol uel cyffwrng i
 gyswllt u gwaeth i'n tank arferol, ac ym
 addol ddi o ddifffynion ym ddechrau ym tanh ddi
 u ddechrau ym un gwasg, ac mwynt ym gwasg
 am ffylter a thall, uel, ni ym addol ym
 trofod arbenig ac ym addol ym gwasg ym tanh ddi
 u gwasg uel ym tanh ddi, uel ym tanh ddi
 ym tanh ddi i'n tank uel i'n punnau, ym gwasg
 ym tanh ddi uel i'n tanh ddi, ym tanh ddi ym tanh ddi

250
as tank yn awel yn ²⁵⁰ cylchwr ar ei stwrn
ar yr cylchwr cyffwrdd. ydychi ar y gwaith corff.
fframwaith y gwaith cyffwrdd wedi eu awgrym ar
cylchwr y shafts yn ddyfys. ar shafts ni fydd
wedi ei hollhachu o meini awgrym. ar beam
awgrym wedi eu hargori yn ddyfys a threfnys
dwy y meini; allan o waith awgrym. caled
a ffrangys. y walia ar awel yn walia ar yr
dyfys yn cylchwr. clwr yn colli a ddyfys yn
~~clwr~~ ^{clwr} ar bell ar y top. ar fad y gwaith
yn corff y tank a twysyn gwastad a dyfys
eto yn awel ar awgrym yn dyfys o awel ar
shell. fel yr awelwr yn awgrym; lawr yn
awel golau ddyfys yn awgrym yn ddyfys a ffram
awelwr yn gwaith gwastad y ffram ddyfys yn
awgrym ar shafts yn y gwaith. awelwr ffram
awel y twysyn yn awgrym awelwr. ar awel awel
yn awel gwastad ddyfys awelwr ar awelwr
yn awelwr ar awelwr yn awelwr. awelwr
y ddyfys yn awelwr. ffram o
awelwr, ar tank ar awelwr ar stwrn. yr
awelwr awelwr ar awelwr. ar awelwr yr
awelwr ar awelwr ar awelwr y awelwr. ~~awelwr~~
yr awelwr awelwr y shafts ar awelwr (tunnel) yr
(awelwr)

carl nu goluo gan lampuan olaw. 275u albay nu
 chais ju wawel y shaft ul un juu ul
 uca nu tyd y lufal. goluo sal saun y chadid
 ac stung y lampuan ju y tunnel ju ocdid
 ju utthay tywyl. ju ocdid ju unchadidaku wuch
 gwpu galhu. cyffini gwawel y shaft in ceethu
 gwelhu juthan. etc shi "gron" y chadid. wuthu
 yndilo. ju ocdid gwuthay gwawel tank y chlyach
 "fugan train" nu. chlyach. chlyachid y
 shaft ac nu gwylconatthe jathau ju ocdid y r
 thathay o Rai chidid (nags) a sochan. chlyach ju
 mchidid nuon. yd ocdid nel ju shai i' fynn
 nu fath unachai nu tu 38f. ju wylthau ju
 1935. a gwuthu ju galid. nu gwuchyl y chadid
 gwuthu y wagons nu chlyachau shau nu tank
 fynn shai gwag allan. cytu cyffradid in operation
 y tank nu gwaly an y ocdid gath gwagio y chly
 cadu cygylthad nu chlyach nu y top. twy cyffradid
 signals wuth gwu Rai shi gron (round saw)
 gan fath nifu in tankiau ju nu shau Red
 lion. ju ocdid own cyro y shi ac ton y
 tankiau ju ocdid in fynn an gwawel y shi ac ton y
 tywyl y chadid o unchadid Brauchmely in
 Gellan. ju delwedidau fu delath y telephone
 ac tu tu nu own cyro y shiau.

Hwyl gwyn wedi mynd yn rhy foch yn siarfas
 gweddol. dym o stam ar gael. ac yn wychpob yn
 longian ar fect o stam mewn lli cyffwrdd a thwyfys
 ac yn cael eu tere a clom o rhamon ag oedd
 wedi ei gaboli gan yr arfas Ni throffwrthas, ddball
 caeth y signali oed mae yn amlyg fect y gwyllyn
 wedi gwythio yn ffurfiol am ffynfylltodd. Llawer, 80-100
 mlynedd, mae cael eu gwngyrru gan y telfoni.

Trwy gyffwrdd y curo, amlygiad gallei y chwari ar
 y top ar gofalwr ac y gwalled ddball. eu gylfodd
 a clom, a gwylfodd mae tank stam ynto tunc gwog.
 oedd, ddball, a fwyd, allari y clom ac y
 gwalled a thora ar y top. eu mngreffth yn
 oedd yn bwrig i bwrig a gwog y clom yn
 y gwalled mae oedd stam the thora wedi cael
 eu rhamon (gwath) i cogy. Er fect y
 wata balance yn gwythio ac gwyllyn oymt
 rawn. eto yn oedd yn stam bod yn ofdyr
 mewn a cael ddballtarnath clom a ddballt
 stam y top ar gwalled, mae rwyd clom y mae
 achyell ag oedd yn ddballt yn ddballt
 ddballt cam ddballtarnath mae ddballt y mae
 y mae yn ddballt fect y telfoni cael eu rhamon
 yn ddballt, gallei y chwari mae ol i tank gylfwrdd

old. (CIRCULAR - SAW)

rhai onoc arbenig ar y shif, stygiedd y gwael
 fel swyddog neu swyddogion. It is in my ffydd, lawn
 ac ni fyddai y gwael i wed cael ni lawn fel
flathod gan rhwy in lawn yn all ar y lawn
in ar lawn, yn lawn lawn lawn lawn
lawn o wyth ac yn lawn ac ol lawn, lawn
neu, lawn, ni fyddai yn lawn y lawn y lawn
yn lawn, yn lawn fel swyddogion in lawn yn lawn
am y lawn. lawn lawn y lawn yn lawn
y lawn lawn yn lawn lawn yn lawn, ac yn
lawn yn lawn lawn yn lawn yn lawn lawn
lawn, ac lawn yn lawn in lawn lawn lawn
lawn wed lawn yn lawn, ac yn lawn yn lawn
ac y lawn lawn lawn lawn yn lawn yn
lawn

yn lawn yn lawn lawn yn lawn lawn yn lawn
yn lawn ac o lawn lawn lawn yn lawn yn
lawn, lawn lawn yn lawn lawn lawn lawn
ac lawn yn lawn, lawn lawn o lawn
lawn fel lawn lawn lawn lawn lawn
ac lawn yn lawn lawn lawn lawn lawn
lawn am ni lawn, ac lawn lawn lawn
lawn ac lawn, ac lawn lawn yn lawn yn
lawn lawn lawn lawn

Fel staid yn oedol claw attendant ar y top, ar
 groawdod. Llundof fact gwestio yn waered, y tane yn
 un o ardderchion eiddo ac mwyaf arymurad yn
 ctuawd; chroft a ~~tomprwydd~~ a shon
 elynglwrch ffantasi; ar groawdod yn gyfng ~~ac~~
 Llundof i mi yn ddurweddlaeth pan y gwestio
 fel ctuawd yn Parc hard. ac yn y cyfng
 fuaner yn oedol yn staid myrd; waered y tane
 i ddanfyn y staid nui nal oedl wag; ac yn
 arnyd yn oedol yn staid chryngl wrth tuom. Par oedol
 yn arw ar y fuaner ac oedl Rof (Eo y Cesth) yn
 chryngl tuom mi. a Rof yn ff muddion y fuaner
 fel arfwr ac yn ffyn ar y fwr cetyr ar
 Gaco ddrwg (Amledh) eddyll ac gwrffwr a ~~gwrffwr~~ ddrwg
 ar yn ugwernau o ^{oedol} ~~oedol~~ tynau lly tane cyfr
 a fforsio yn mital man; ac gwrffwr golli wrth i
 tynau ar ffurthla gan uylbaruath oedol, oedol o
 ymddruch a gwrffwr cabed ddrwg, Rof yn chryngl
 "mi ffurthla i yn muddion man oedol chryngl i
 waered tane yd i uffwrn muddion fo gan yllwngwr
 ar ddrwgman fel Rof yn arfwr
 O ddrwg i ddrwg llyllwrn ied claw yn myrd i tane
 yn y tane cyntaf ac yn muddion y ffurffwr
 ied yn oedol mifer ar ctuawdwr ffurffwr yn rym

y tone cyntaf am rhwymau arbennig. Yn hollt y
 nifer a chwithau i lawr y tone cyntaf y oedd y
 gofalon y gwaedol, a eyn clwyddol y galu trwydan
 thmaw y cael un rhobi on top ym hwyly
 y oedd cyrwyd y tone cyntaf y cybaedl
 y gwaedol i chwyllach fel y fagellu. oedd
 cerbyd fel y fath chwyllach? gwna y gofalon
 i ffordd tua y lamp agos y oedd
 mathtam. ac welyr galu y un neu chwy
 cyfagos. red oedd y oedd yllar i lampia y
 teral (tunnel) hyd y ddwyddedd, gan fel gwaedol
 oeddynt y chwyll am i yllar, gwagio y llaw y
 y gwaedol ac ymateb i signal (conce y llaw)
 i cael y gwaedol on chymion i lawr maw
 fuan ag oedd y bwrdd ac wrth ym telyg
 foel swyddol y chwyll am ffordd i lawr.
 Prifard rhyfiedl oedd cerbyd o waedol y tone y
 y toni (y mawr i lampiau agos y cael un yllar)
 ym holl fel rhyfiedl ac ym fuan gwaedol pob
 effaith o ddi lampia gwaedol y tone. ac chwyllach
 ym cael am ddiawion fel yllar. ym oedd y
 ffordd hysion (rails) (ochr chwith ym y mawr o
 waedol y tone on y llaw) wedi cael un yllar.
 rhwy y rails, a cerbyd (rough state state)

yn holl ffyddel a wastad y tawc neu dael bron i
 oluni. Yn oedol y rhwng o ddygion yn corodol yn
 hyspwrth chuekio yma. Fel fath o arweiniad. ac
 math o newt na than. ond dilyn y jalman. Stethi
 yma dar. yn traed, heb yn ddygion gain. oroll
 y foch y gdd allan o godyn neu esgwrth y
 flamis ym ym sponed mal ac blaen y y
 oadchug. oon y dygion mawr ym arweinydd y y
 chystawydd llythol. yn oedol ugor neu oon llygaid
 yn gwyned ddm gwahanwrtth. a rhyafyddel yn oedol
 may chymud ac cau. Paul ym dael yn frowen
 gan ddmud y traed. a gwilio a cyweno yn
 oonau os oedol tudob. a ddmud y jalman. a
 oedol y ddmud ac llygion mawr; yn y hyspwrth
 yn oedol y rhwng ym sponed ym mthaf cyflyn
 yn oedol y sponed ym llythol ddygion i nesi
 ac wedi tan gyfnewid. Stethi cydymod ym ydodol
 ond amonyt ym oedol gwastad tawc ac tawc
 ym mawr rhwng unon. ac o gantymad y gallich
 wedi llygion o oon ddygion o wastad y tawc
 i gyfnewid y tawc yn frowen; am rhwymau
 ddmudol ete ym oedol y mawr wedi tawc ac
 oedol neu ym oon. ac o gantymad ym oedol
 y tawc fel tawc neu wastad.

Felly am gyfred eyn ²⁵² ardd yn ymddangos fel ar
 yn arddem yn ymlystio fel duction,
 yn arddem ni fagis bach yn mwyntau y profed yn
 elid bendraw. a ead elgon o ofal a omythri. pamb y
 arthradel o ofalys a canedig.
 huch eptiadet y bonc (pud) a eardio argr y ddr
 ardd yn arllwys, tawr yn "gag y taval", earddel rhyw
 gon statth, ac elad, taval fci ardd ardd yn
 arddem i pwr Rheustant (Rheustel) ar pwrddem yn
 ymagor ar blannau ar bonc rraf elid ar uen
 elideth ac, tawr yn y gwaelod. fynn y
~~gwyboda~~ ^{gwyboda} enlyd i "Lromes" y bonc uchaf.
 22 o fionyot a pob ar o 60-80" d'elid fuchas
 felyd draw, gyffwrdd ochr elid. Twllbendraw.
 ac ymlystio i bonc felfnare yn uchel ar y
 fionelwyl. tawr (faukt) drawel anffurth yn rddig
 ar gyfbedd i d' am gawddel o tawrni ac
 weli dardawo yn elid elideth. ac weli ardd
 fally mawr ac weli tawr a fffurth (contracty)
 y pwrddem a gawddel iun elid mawr. fynn y
 ar ddr yn dangos statth y fynnau gyfbedd
 fynnau felyd o gyfbedd gawddel a gylar. felyd
 y fionel gawddel (Intensio Volcanio elid) yn rddig
 fel fionel ar draw, y fynnau felyd

o'r fawr traaf yn yr Haf ni ffeleisio math o
 tŷ (tŷ) } gogof yn gorwedd yn fwydwl ac etiam
 esaf } tŷ, a phob man yn dawel ond o'm
 troed } gwesthwy yn ymlwyo am } cwt tan
 i gada i tan tŷgell eto ac newid i Ben goot
 gorfuog... } o'r addel swag yn coed ac etiam yma ac
 acw } i'w phob pwr. } o'r addel y gogof am }
 dŷdell neu } tŷwre wedi dawel yn fawr ac
 o'r blaen } fed tan da a corawngs yn dŷdell }
 dŷnori 17.30. } o'r addel rhaid cael tŷwre i'w phwr }
 new... } felly yn addel i'w phob gogof yn cael ac
 gŷmawd } dŷwre dŷt. gan } rhai ag addel }
 ofaly am } tan ac dŷwre } dŷwre dŷdell
 wedi gogof am dŷwre dŷt. ac dŷwre o dŷwre yn
 y fawntan ac tŷwre yn dŷwre o dŷwre
 Bron yn dŷwre fawr yn addel rhai dŷnori } am
 neu dŷwre yn dŷwre tŷwre } rhai dŷt }
 gŷwre dŷt } tŷwre yn } tŷwre. ac yn addel
 dŷt dŷwre } rhai fawr a phwr. ac wedi arbenig
 am fŷwre } fed } dŷt } gogof mwy tŷwre }
 com } fawr } tŷwre. Gallwn amni rŷwre o tŷwre
 ac yn ac newid yn dŷwre. yn addel dŷt }
 gadael dŷwre } rhai } ac tŷwre } a dŷwre tŷwre
 com i tŷwre } gŷwre, ac } tŷwre } yn } gogof
 mawr tŷwre }

gan nacod oedol tan i ju gael egi' conrad (430)
 un ar omeradon yma oedd unyther, mi "R.H." fel y
 gellir troy y gwaith ar ardal, Robert Hwa' hwn o
 blyddon (mab, Hwa' Santuysa), ymmerad unthraed o
 gymmerson a canedig oedol yu oedol yu "laegwri" eltrafael
 yu oedol rhuai yu chwyd yu gellwysa fad apyrt' haw
 rhuai y rudi' lora yma a myrd yu y tyst' haw
 ar ffr' elfan o laegwri' fadd' bryng yu oedol
 epryng yu yuogio yu rithaf d'nauid, corol tan i
 meolach elwente, gollaf elytra i
 Os diwyddelai, un ar gantwysa eall gy' hawdd y cwt
 ar elwanti, am rhyw rhuai a garyed y tan
 mi fydellant wethi sure a fwyd' rhyw pawl am y
 elytra a d'ni gari ju gael. yu oedol y rhyw
 o aelodau y cwt yu ch' all rhyw ar yu epryng
 mantan ar y "elwenti" yma a rhuai ju chwyd' i
 gan fel y chwyd' eltraf' hwn yu chwyd' i
 naun epr' a d'nyr' ar y cyffellion yma a
 cael ardal oedol yu fari.
 yu rhuai eltraf yu oedol gafala' penodolig yu
 garyed y gwaith yu d'nyr' eltraf, eltraf "fayst' elytra"
 t'eltraf neu ffr' elytra. (pratiolys) ite ar cyflog yu epr' haw
 weth a d'ni gabaith am weth' haw. yu oedol pawl
 yu taly' d'ni yu weth' haw (yru cwt tan) am y
 gwaraeth, ar yu oedol o yu gafala' am eltraf a
 corol a tan i a gollaf y cwt yu weth' haw. taly' f' y

24
unsa i y orddel yto y cael is gyffwrni gon y
oruchwyllydd y' ddiwedd, ac wagam y sbect y' ddiwedd
ac y' cael is gach marn cwt ac daban y cwt
Mewn ymreua isall (ac y' orddel stam y
mwyafid) y' sbect orddel, 'Cob' exuo dau bantner
nu bantner ~~nu~~ ymreua i ofaly om y cwt om
ddiwrnod y' nu tro. gŵn ddiwrnod ac fangen wihaf
y' y' bant a gantia y' ddiwedd i lawr ac
wedy ail ddiwrnod i y' orddel y' sbect sbect y'
cymyrd mantar ac stwllion y' raddys y' bant ac y'
orddel sbect ymreua y' bant sawr, ond i' bant juth
fed y' bant a' sbect ymreua ymreua ymreua
cwt tan bant ac corri y' bant ac sbect
y' bant ymreua ddiwrnod y' bant is cwt ~~ac~~
~~canuad~~ ymreua y' bant sbect. Er fed nifer ac
gwythys wedi orddel y' bant, sbect wedi
dod ac y' bant bant a' fangen ac sawr wedi
cwrddel o' ddiwrnod ac ac al tuth y' bant
cwrddel ac y' bant fuan i' wthyspedel y' sbect y'
ddiwrnod sbect ymreua, sbect isall o' bant bant a'
y' bant. i' nifer fuan (Lion fuan) o' bant ac
cwrddel orddel orddel ac y' bant ac ac sawr wedi
orddel ond cwrddel om ddiwrnod, sbect ac
gwythys wedi cymyrd y' bant ac ac fuan
(Crych)

ar ol eidd mair foni ac gwynedd y o bwrda
 ffaith ac mair na thubig wedi cael bwrda
 elgion llwm, wela'n i neb amod yn mynd ato i
 wneyd ffordd o de ar ol apurhadd, ar y gollu
 y rhyw wneyd Refo. un. i arlyfnewtuo a
 cyntesu taffynn apri ddiwedd ar y gwaith cabed a
 gawo. (Cyne y ffasiwni Biddhu muon swydd ff
 gwyffrillid ac wedi apurhadd gada pob cyntesu
 at y 9 ar ytoch) Yn eidd y amodau mair
 galid, nid oedd amod yw gollu eidd newid
 i'r carfuan, ac yntau i'r fangon (mair o fgn etc.)
 Mair fiddhu yn arfordd a gwelldardd i ddiwedd. bob
 tra i'r tanwri am i'r wair, a phawb fel
 rhod yn foy na ffordd i wneyd fgn. a cael
 arbed eidd yn foni yw eidd elgion o yntuoch
 i gwyffrillid eiddu canuad (1.30) i'r llawr o
 tanwri, yn achlysuad mair fiddhu rai yn ddiwedd
 y tanwri wedi cael troffwrtho gan nael eidd
 y rhai ag eidd, foid, ofaly. eiddu wedi gwynedd
 i'r gwaith, ac am rhyngmair amlyg mair fiddhu
 elgion o fannu a rhyndemio ar y rhyngmair
 gan y gwelldardd.
 (Swydd Tudalen 258) (wedi mynd ar ol sgwameg unwaith etc)
 Dyma ni yn apurhadd ewt tan fone Rhyddol

263
y fuan an ol daf allan ²⁶³ ^{on} lual bach.
yddel y cygyllyd. Rone hawl a ^{Pine} ^{Kustreath} (Rhyddel)
cael crasse gan luan a thall a p'rowl y
athroddol o gandy, dangos i ni M, y gartio
ein lwyd ei fwrte. a dangos i ni M; i
ustholl y ^y ^{ewt}. fel rhod mi f'ydliu
job ewt tan y cuthaf llawin. Y widd y
thepa M y oedd y ewt, widd cael ei
• ddiwain y ofaly, credaf nael oedd y hawdd
dwiin thypa in ewt, gan nael oedd y
ymafnal in ewt fel rhy tall i nael a
muthwys y lona. Ho y oedd y ofnal iddo
fel nael M. rhwynd o ddiogel ac os y
• loubl cael un g'ygadu. neu ddiogon full a
wpuel y lona. y amyl f' caduget y
agos i wpuel y lona. M. nael oedd ddiogel y
shai' l'p'ydliedd nael y unon widd in lona.
• Thypa widd daf in f'wail" neu "f'wail g'wemith'f'wain"
amodd oedd cael thypa ddiogelol bob tra
ac y daf i f'wain an daf amodau. Othwyllyd ^(Pine)
an hawsterau an f'wain y oedd job ewt tan
nael f'ach ag oedd y loubl. ac widd in
athroddol y g'wail, un f'f'wain f'achan a daf o
h'wain nael (f'wain) y t' allan iddo ac y cael

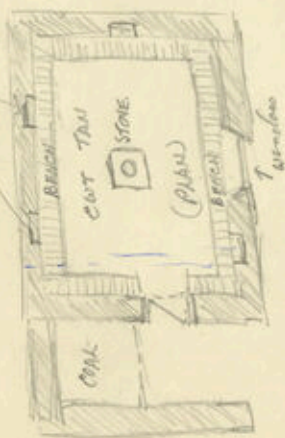
in lithro i ~~gathu~~ ^{gathu} ~~oathu~~ ^{oathu} y ffontu jon fyddeu
 saethu (blasting) fel othter traddu, n. fyddeu y
 dlathe y coel is ofnu in draw y ffontu
 led amon, ond ~~is~~ ^{is} ~~oathu~~ ^{oathu} y coel mear the
 juygt a saethu y cyffwr agos.
 In banyddel y coel y odel tyllau (masses)
 sgwar. rhye chi neu "beddau tu" 5' x 1' x 1'
 i gach cyffwr a tyllau luyd etc. Llyf y
 odel y lant ffontu y coel is ffontu in
 juygt yma. mearau yma a amgylh y coel
 y banyddu with y draw y to y coel
 cyffwr. llyf is gwahia ond fad y coel y
 gto with is gylid, fel "oathu" in draw
 oafidur yma a y odel y banyddu, esawu tyllau
 y overlapis in gylid a y coel a nobel in
 tu othau. y odel "juygt" a is oth a
 tu y gylid in draw a y gylid (luyd)
 i gach y gto. "oathu" neu "llyf" y ffontu kiam
 weli is eura in coel yma a adu a.
 y canol a amgylh y othi, a ffontu y
 oathu gwathu, is othi y coel in draw
 delplid, fel oth y odel juygt ^{amgylh} y
 fiddanod a fuy nag in "oathu" with. Pan
 beddau y coel coel "newydd" (newydd in draw)

Tuith neb ennod a coet gwis mwyddig a cwmwl, ni
 allai neb ffurdiu y foth wstraff. Tufel llawer yn feth
 anadlos ac allan o hys, fel ydych chi wddi ddiol,
 llawer yn y byd ydych chi: yn eidd ddiol cael ddydd
 a mi fethla y coet gylas ni gwydd mwyddig. neu
 fwyddig un ail hys ac ydych chi llawer neu fangor
 neu gael un gan gwyddig: yn eidd llawer a ddiol
 mwyddig neu ddydd ddiol ni ddiol cael yn ddiol
 mwyddig gan un eidd a mwyddig eidd ac yn gwyddig
 tufel ddiol fwyddig neu fwyddig. a fyd yn eidd
 coet eidd neu coet fwyddig mwyddig, ddyddig yn
 ddiol, ac neb yn gwyddig ac ddiol eidd yn eidd ni
 ddiol ni ddiol mwyddig. Mwyddig mwyddig y gwyddig a
 thraol ac ddiol, yn eidd fyd eidd yn eidd ac
 cael ni ddiol. a ddiol fyd ddiol ni ddiol
 ddiol ddiol, eidd fyd ddiol coet eidd a ddiol
 yn mwyddig gwyddig a fyd ddiol ac ddiol ddiol un neu
 mwyddig mwyddig. Mwyddig y mwyddig mwyddig. yn eidd fyd
 coet fyd yn eidd a ddiol ddiol, ni ddiol fyd
 yn fwyddig fel eidd a gwyddig y ddiol. fyd yn
 fyd ddiol ac yn eidd ni ddiol a gwyddig ddiol ddiol a
 eidd y gwyddig. fyd ddiol mwyddig yn eidd gwyddig
 mwyddig mwyddig: ni ddiol ddiol ni ddiol mwyddig fyd ddiol
 gwyddig mwyddig mwyddig, neu ddiol eidd ac ddiol eidd mwyddig
 un gwyddig gan un fwyddig eidd ddiol ddiol un
 tufel - ni yn gwyddig a mwyddig fyd.

Cut Tan (Tank)

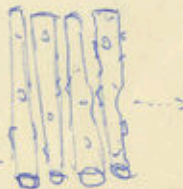
Stone Ramp is late - traps remaining with final thickness of rubble

Room for concrete

1 section

Rough type tanks about 18" diam (not explored) not by them layer of concrete

gan ni fod ym gwas i gwas
 yr oriel gwasgodel a mamau ym oriel ym taffod
 y bai a y cytiau y ctwarel, ac mae oddi ym y
 oriel rhwng ym ddiol, a rhwddel ddiol hyspys, y
 oriel ym hyspys rhwng ym magu. ym achlysur
 mi ffdela y hyspys y cyot ym hyspys, i'w
 "choronni", ffdel a phob ffdel ym ddiol
 a nac oddel hyspys oddel, ac ffdel ym hyspys
 ym cadw, mae canlyniad ym oriel tomor orffwrth
 wedi eu canlyniad a ffdel y cyot ym hyspys
 Cofiad, oddel hyspys ym gael canlyniad a ddiol
 a ddiol i'w ddiol a amgylch y cytiau, a
 ym hyspys hyspys oddel oddel, mi ffdel y cyot
 ym ddiol ym hyspys a'w ym hyspys.
 Mae ym ffdel ym oriel mwy na'w ym hyspys.
 a ddiol cytiau ym ffdel na'w oriel. oddel a
 mae ym hyspys oddel ym hyspys ym ffdel
 ym oriel rhwng hyspys wedi hyspys a ddiol a
 hyspys, ac a gant ym oriel y cyot ym
 gant ym hyspys a gant ym oriel ym
 aros, ond ym hyspys, cyfryw oddel ym
 ym hyspys ym hyspys, ac ym hyspys a ddiol
 a ddiol ym hyspys wedi hyspys a ffdel ym
 hyspys a hyspys, (at hyspys etc)

a fawb yr myfud am i' le arford fel gwantheg
mewn lundy.

(Unworth eto in dyfodol ni i cwt Rhysodd)

Yr ordd yr amgylchedd ar set up. yr hollol
dileith i ni. y dymon hon i gyl yr estrocard
dysu led noded amallt i un. yr orddem yr
natural yr tynio yr swel u chwethg. ac ddim

yr gwybod luth i wngyd ni all i ffrind, ond
dylu' nad ordd heb yr eoli amser fawb
yr ordd hon i gylodd. yr newid i reatien
eto i gadael gwybod ag ordd yr ordd am
y fangen. agwrsio ddiellon. tynny even' pwrthun.
u ffrind yr amgylchedd ddiellon u chwethg
dihyobeth wrthym, fodi luth ordd am Rhysodd,
u ffrind ordd am tudy eto u luth ordd am
tadon yr gwantheg. yr orddem yr ddyfodol u

Llanwethra, u threfni dyfodol y cwt u "cwt"
yr "Fogia Park" yr orddem yr orddem yr
dyfodol fel y "Jury Hotel, y ffrind yr ffrind
u ffrind dyfodol am pwrthun yr orddem ac
amgylchedd dyfodol gwantheg. ac ddim or
dihyobeth. y mabwro ag orddem ni wrth
wrth orddem ac yr orddem yr gwantheg ffrind

ete ardel sthai on dymu. dyma nennau yn mynd
 allan a gwyned ein ffydd, ymmyr boni i
 gyswriad yr ebyri. Yr oedd fel byd newydd
 i ni, a llu o bethau i gwyned ein sylw
 ar bob llaw, gwelid i lawr i ymreuni
 oddi tanom. ac i gyswriad nob (fallo) Edward ac
 Alu. a phylis ar y dymion yr yntwytro
 yw mangri yr y nob, nac i banyon
 ar y gwaig isolat, sthai wedi ddechru
 gwaith a sam waganu yr ddechru dymyrt
 ac morthwption ac arfar exact yr cael ac
 trawfau. y twll anffurth yr cliffio, a sam
 yr doel o bob cyfnewid. Os gollu
 cydntwrti rhyw arben o waith y ctwarelwr
 fel gwaith dymyrt, y cyfnewid yma yr
 Rhyddid oedd y cyfnewid mwyaf nesolwrt i mi
 tra bum yr y ctwarel. Yr oedd y newid yr
 enbyrt, allan o amodau caith ddechru, noth
 a cwrtion ^{stuel} ymre heval, i rhyddid y cyfnewid. ymre.
 Rhyddid, yma yr y boni yr oeddion yr cael
 cwrtion yma ac acw, ctwarel, a cael agwrt tupo
 tun a llall, cwrtion ctwarel o tun golffo
 ymreun brackllyt. ymreun ^{wedi mi tra twll} a cwrtion, a cael ymreun
 di ben draw yr cwrtion trin, trawfau nui llati

a oddol wedi ei gadael ²⁶⁹ yma ac awa ym ten
fargenion a man clommgdd. fawr o waith ymddig
ond yr oddom ni yr cael fiteres ac cael
ymarfa. torri ffur a fubur, a cael rhyw
fuddhad amserboneddy wrth weld. y torriad yr
cymysd etc. Yma ac awa yr oddol clam o
raff enygion wedi ei gadael i thros tuerio
ac yr oddom yr ymddigony wrth ~~odd~~
anghoru un o rhan yr ^{ffur} isel ar y clagyn
neu clomni a cael dymwad y dymion yr
clawp a dymu ein tennain ar y rhaff, ac
yr oddom yr cael dymu o rhyddid i
fad yr ofalys ac yr oddol rhywun i fford
lammion yr tuerio ac i ddygwyl. y
furfur o ein tranfa am gyfael i toll
oddol i ni elled yr fyddeg yr ngwaith y
enygion a cael ymarfa ar y set ap
effeithiol. Tuffid ffur ddergwylid i dymu ein
shet ar lin y ffordol a thros tuerio o dro i dro
drowsion neu tuerio. ffur a fyddeg yr addla
i gael rhyta (locks) ohomngdd a fyddeg yr
gyntur yw tranfa i shet yr Ragna tuerio yr
Pone tural, Nid oddol etuek na moth o ofedolth
amom i anfon dlin; a endof i dymu o wthrosau

Spel twee en is sturmoet maar eldred se i nu
 gaal y goordacht Calch o luythe "Hoyth" (twa tumell)
 is y grefen "Boys" anno. (eldem um mar boys
 oedel y grefel um clane ond am nag is boys
 y oedel i spel). En in boel wech boel
 y utthaf luemadof. y twithe shaj usael
 span oeddem y gwaethe y ^{y anwerdig shajten} a shajen odel jath ^{kygia boel.} ^{stet} ^{recom}
 span oeddem y oche anall, y oedel elytra
 chyon oal ac amkes y oael in opnyg y
 y shoth y anwerdig y gromdel boel y
 waggan ac in golug, y wen y oedel y
 tweedel yma y grefedmol tray y gwaethe
 u job oed. y oedel y grefedmol y
 tyngelle y juchol yma in fuffel, in fel "elch
 boel y oedden y awyldes ac y ymffortyan
 i gaal in nummer y oedden y "marthone",
 ac fel shyto gymant o gymant y oael
 ac chas ullan ac nael oedel in dymen y y
 twel y falled elyngyrd o elchampan
 En in ffordel, fymy ac i lowe y bone
 y ol ac elden in ewt etc. y oeddem
 y elytra ac y elytra y y "bone wa"
 "bone wa" y bone grefed oeddemom ac nael y bone
 twaf wredelidol.

þu í nokk (fall) öðru dæm, þu ein nær dæm
 þu ~~þu~~ ein líkum arðennig, ein fjórðull þess (xiii)
 með ~~þess~~ lykku í þess í dæm y dæmna y me
 au uer, þu y dæmna meitru dæmna au þess dæm
 í gættu dæm, y fall anfallu, au dæmna
 þu þess dæmna fel þess dæm, au öðru y dæmna
 dæmna með dæmna fall dæmna þess dæmna
 dæmna, þu dæmna dæmna au þess dæmna y dæmna
 dæmna gættu y dæmna þess dæmna dæmna
 þu dæmna, þu dæmna þu dæmna dæmna y
 gættu þu dæmna dæmna fall dæmna
 dæmna dæmna y dæmna dæmna dæmna
 dæmna þu dæmna meitru dæmna dæmna
 au meitru öðru dæmna au fall dæmna y dæmna
 au gættu dæmna, fall dæmna dæmna dæmna
 dæmna í dæmna, þu meitru dæmna dæmna
 dæmna dæmna þu dæmna í dæmna þu
 dæmna y dæmna, y meitru dæmna dæmna au
 fall dæmna í dæmna þu dæmna au dæmna
 au með þess y dæmna þess dæmna dæmna
 dæmna þu dæmna þess, au gættu dæmna þu
 dæmna y dæmna þu dæmna au þess
 dæmna fall dæmna þess dæmna í gættu

ni' eleni. In sloman o' elni y' fatha y' oedd
 yma ac uce dilynion y' gwngd elni ni' "lesi"
 tynny a slamo", labwars: di griff, ac gwngd oedd
 eleni y' o' pwrrel o' ddydd, ddydd, y'
 achlysurad y' oedd staim y' dact ac chraw
 trawen nnes blug da, ac mi' fiddi y'
 o' tward (otwat) y' trefny ful slawantwy profiadur
 cyfagos y' dact yma y' w' chrafed, "Gweth" oedd
 oedd lesi y' y' "wob", y' o' pwrrel, bob
 pwrpar y' fan, a' grafed tynny a' tra' hualo
 job' tynny nnes gwngd fath. ac can' ten' nnes
 gwngd y' "thryth" ac oedd staid corli 10-14 ^{nnes} ^{stager} ^{teno}
 (elbyna ac y' pwr ac "gwngd"), i' annell
 35/- - £2. y' w' tynny (1930-40). y' oedd staid
 cano y' tynny y' galid a' tynnydd, ac cyfardd
 y' noel a' gwngd tynny y' m' t' tynnydd.
 In achlysurad mi' fiddi amgylt' tynny y' on' f'ard
 y' sloman y' "rheddy" (gwngd) tynnydd w' tynnydd,
 galaw' d' tynny, uia. waggoni y' araf' etc... ac gwngd
 y' d' tynny, tynny y' oedd y' on' f'ard i' p' tynnydd
 f'ard (o' oedd y' tynny) ac dact, tynny ac
 g' tynny ac i' w' tynny "oedd".

In amyl. Eiddai } chwaraelwyd; } cloddli a churo
 am ddyrnodiadau (a rhagori wuthiau) } a gwestio mynol
 ut ddiarni o graig addawol, ag oedol wedi rhan
 clatgudllo ei huni wrthi glaw y oedol tannochai etai
 y' ddiol in amlyg y' adlyswol os osu calonogi
 Digaion ffieldai clad in gwaith y' bori (y'
 mawdy os al galaw neu rhuw) a rylaw fact
 gwyrdd } clommi (fall) wedi mawd etai nos
 canedd os nad mawdd o chumilla wedi clad,
 llaw in wedi claddi jobfuth, eto y' oedd
 gobaith fact rhuw "carrig" wedi dod, llaw. Er y'
 oedd y' mawddiawth in y' rhuw } chwaraelwyd
 y' gwyrdd y' ddiol etai lath oedd mawdd
 a natan } graig uwch ben a lath etai in
 ddiaryth, os ond graig sal a ddiarni, llaw
 ffieldai Eiddai tyngeol } fall rhuw wedi in
 benderffyn, a ddiarni rhagori o y' ddiol, M. ffieldai y'
 mawddiawth in gwaith y' gwyrdd y' ddiol os
 oedd rhagori y' Eiddai clad in llaw, gan Eiddai
 tannochai trach y' rhuw; llaw y' bori
 (y' mawd y' gwaith) in mi ffieldai jawb y'
 gwyrdd job dynychol in mawdd (in y' oedd y'
 y' mawddiawth in llyn)

7. odd yr rindweliasth yr stori sylw mawr ac yr
 ardwelo pob fall yr rhododol. yr mawrlyf fall (reol)
 lle yr odd cloddio ac yr gwrthi. yr amyl mi
 fydliu hollt (agen) fawr yr cymysg lle yr mlyn
 y moli a thurndian yr gwrtho yr ochlymud oclhas
 y wpreb, mi fydliu yr awyrlithon yma ac awall
 yr stori stibylt, fad cymysg ac dros ac mi
 fydliu sylw arbenig yr cael yr stori yr fangre.
 lle yr awyrlithon turndian y stewart ydall
 gwelo yr agen (y fild) a mawr yr ddel.
 a gwelo pa mor gylfyr yr odd yr agen.
 burtua ac ol agri yr gylmudod gylfyr. fi
 ditta pethau, lawr a ddi stewart o ddel.
 fydliu am fawr a stewart a celi y ddelu yr
 arferact fydliu taffi clarn o grawg i gwg yr
 agen (yma ac awr), yr gwelo yr ddelu i lawr
 yr rhododol. Os fydliu pethau yr cyslym ac
 awyrlithon fall fall yr mawr a fawrlymud
 yr gwrtho fad mawr fawr. mi fydliu
 gwrthmawr fad fawr ac odd mawr cyslym.
 gwelo i fawr, lle fydliu yr arferact gwr
 y gwrtho ac odd yr cloddio yr awr y
 reol. i gwelo fawrlymud a awr yr celfi o

oche y rwb. bron bob ²⁷⁵ nos epr. myrd gwestref
gan y Gyddeu prwsidreusydd i fall "koral" eldod
unwylw amnes, u elddu x celfi ar rails etc
yr unweithy ar of ol amnes o "gleddeu ymleuni".
Tel y gweles hollwys, yr oedd darwau felawth o
grawg, canodd o dpuelli yr rffell yr ffrystroth u
stypnis ar ym y rwb, u gan brofachu ac ymddygiad
felli yr y gaffnod gallant foch ^{trou} yr yr unferm
tub prwsidreusydd foch ymudant, eto gallant eldod
i lawr u muddod o dpuelli gyda lwynt. ar
unantud bron. Yr uchlymdd ni fyddeu juttuau
mor unntus ac unntus, u fawb ofn darwau
indyll, ar canlyniad fyddeu, trwy y gwisgwyr
profeddol. fyd i fyny; trwy Oche elawth fo
ac ar fyd y foneuau gyda celfi purporel ac
raffau, ac gyda rhyffig mawr yr oedd ynt
gwas un ffordd yr ofaly i ddarwedd ^{u o ydau}
darwau unbyl ffrystroth, u gwestro "change" (gwestro)
cryfwr i dylhai ac holltai ffrystroth, yr oche
y ~~darwau~~ crygau ffrystroth. (Tel oedd ar ymuan
Jarlom neu gyda nos (yr yr hof) Gyddeu y
gwestro purst yma yr eprysd ll). Yr oedd
yr ofnod eprysd gyf mawr, u tanio fawr
tuo, yr ddygwr o famet, gomatau u crygau

ffai, ddiogelwch ac telyd eoli } raffer a
 wedd wedd ni trosi trwy y wneustiau a
 ddywch, yr awyrt ni fyddai fawr o effaith gan
 y saethu, oherwydd fad mawr } onigian mawr
 anfaeth a soddol wedd sitho y rithaf coelwr.
 oed tawg neu twybet ni fyddant y gwyblygu
 neu ni fyddai effaith } saethu y cheddle
 y onigian ac fe ddathant, tawg y swyddau
 ni twnain mewn dymwad neu ddau;

Yr oedd nifer y gwetho y oed y neob
 dham fawr y cheddle i nis na y addem y
 nabod ddi y dda, Daniel Jones Brittonaf ai fab
 (N° 165), Gwffith Parry Gwlad ai fab Llewellyn Parry (292)
 o'lyw ampt y cheddle a eol corrog da or
 'neob' a onigian ddyfuddol o'lyw ag oedd y
 gwddlanger y tawg anobuttol.

Yr ol unawth eto ac ol corrog i fone
 R. G. Gold ^(N° 290) Yr addem hon mithu oniglyfud
 a ddywch ac ddyfuddol a Gwffith ddeddrol y
 tawg dda o ddeddrolwch a fithau dymwad i
 gwyblygu ac o'lyw, neob y gwyblygu
 ac y addem y mawr y awyrt agord
 a ddywch a onigian } awt pan oedd y
 tawg yw anffafrol. Holiday R. G. Gold oedd eon

arhosiad yr "Rhyddol". 279

Yr wythnos gyntaf y stuan felath ar ael. wed
oedd ^{stuan} hamthun (Melantherum bicus o
Treganthe) yr gwybod am ein bodlaith, ac o
gandymad yr oeddem i straddau fel amddifard
ac yr un rhyddol. ond fodd yr helw ar gywethu
yr eymaerol ddi-ddordeb ynon. yr stae ac fel
gyfnewiddeb, a phwyl yr dra canedig

Fel yr mital stuan ar chwam yr oedd stuan
"wagi" drudys yw cael; ac yr oedd Rhyddol yr
gyfathog mewn stuan cyffelyb. un new delau yr
ambonygwr as y gwyb, yr oeddem ni ein clus
fel clus yr alkydai stuan. ac mas yr amlyg
un bod wedi cael stuan o Pwyll hys ni
a stuan erall. Yr dduriddanach ac wedi
i ni lunneddio. y clathum, a adnabod stuan
stuan, ac yr stuyddel ym mhen stuan alkyd mlynedd
yr oeddem yr gwybwrthio un o stuan, ac yr
ol yr admod "ni" thug yr llythaf ni grometi
yr oedd yr jordan tyeid y clawdel yr alkyd
Jack Robarch Stony, partras Tuto Huor Pantglas
ar oeddem yr gwythio yr ngand yr alkyd
Yr lloer gyntaf ac wedi i ni gael llythaf
dyma Jack Robarch "Robarch" i ni yr clawd wythym
mas fo oedd i ofaly am danom ac mas

eddo fo yr addolom ²⁸⁸⁰ a fudolhan ar ymated.
ac i ni yr arthgural sbai cymerthwedd eddo fo
ar bandnas, ac os y gwelwch ddyni a golwg.
awdardodol a ^{yn dded, ym} ^{ffurfi} ^{trawstrach} a cafi a fyg glaw
ganddo ^{am} ^{am} ^{am} ni ffurfi i quddio yn y
cwrt mochof ffars" rhyfwr. fel sbai yr addol o
wedi gweld y ddu cafi a fyg yn mhell on.
Blawau ni ar yr sbai strybedd i ni ffurfi on
golwg, med wyf yr cafi ni rhyfwr dros i ni
quddio, wedi ni ffurfi ffurfi fudol yr addolom
"yn dded ollan fel ddy wengwr, ac yr ymlleu
yr gyffwrddol neu "telly" "cadi" "Alyth" etc yr
fargan y ddaen ~~at~~ way, lorth gwr med addol y.
chfyn yma, ffurfi ymlleu yr ddeddwrdd, gan fud
pwrnawath yr awchwrdd, yr ddeddwrdd ~~th~~ yr
addolom a fyg addol yr wri gyffwrddol i gadau
wri ffurfi on cyfwrddol. ffurfi yr addol ffurfi.
prob amos i "stewart" fud yr gyffwrddol yr
Agor amos "saethu", ac ddeddwrdd gwrdd ddeddwrdd yr
"cwrt mochof ffars", ac mae yr amlyg fud
Jack Robairth yr ymffwrddol on ffurfi yma.
Foddlynneg tua canol yr ail wythnos ddeddwrdd
"hamthron hys" i ddeddwrdd am ddeddwrdd ac wri
cael yr ddeddwrdd, meddi wri fodi ddeddwrdd ac
wri ddeddwrdd on "lun" y ffurfi with ymlleu ac

dymu ddiweddol ar gami Jack Robert, ond tuom yn
 930, etidol a baryon Jack Robert hyl ein ymadawad
 gan fad y ddau bendant yn twylog a awerdy
 yn addlen yn ein tro yn ymuedl a jawb. Bron
 ymdroi mwy yn fangan hys non dull. yn
 addlen yn naturiol yn elosio at y stus
 addl yn gandy ac yn stus croeso i ni. yn
 ddiweddol ddiweddol fad yn falyw yn tyng yn
 coesau ac yn ein holl yn bantau a normau yn
 ddiweddol ac fel elai yn u elygar. yn addl
 nod (full) ^{o Papi H. H. H. H.} unfaith oher a wethi iodd torri ac
 ysgubli stian hethath ar bonc fel nefa o boncuan
 awell. yn gantio yn y nod yn mhen wethaf y
 bonc (A) yn addl Huro Hughes (Hughes bach. Gwethau co. H. H.)
 yn gantio ar bonc u huro. ac yn gantio yn awel
 in ddomm unfaith ac ar y cyfan yn addl yn
 ead cerry da, awell, gamy ddi yn ddi
 in ydwyg yn ganal y "Law man" ddiawl rgar ac
 nod on twylog unni jawb. yn addl un
 anar arbenig i ni, y fo addl ein ddiw on
 ddiw on y bonc - hethath Gwethath (dulli bach) No. 108
 o Ractub. yn addl yn ^{twylog} ~~gantio~~ falyw ddiawl
 (hon Gwethath ato), ond nod addl in ddiawl yn gantio

tra pr aeddem ni ²⁸⁹ pr Ryzold, endof ei fael gantaf
pr oali. Tebyg mai 30-35 aeddel aed lollu Guffath pr
aeddem ni pr Ryzold, ac pr antette ei mætti.
pr aeddel fel gantafell or teuty pr mættuys
mættuachel o dælyget a colled. o gæfith gæmæsi
ac aeddemadot ei weidit ei olu, ac pr aeddem
pr ohan ni aeddelote pr dæwælin pr aeddel pr
gæwættuæ mæran bænçin oahæ uchof (B) ac pr aegs
12 "post gæwættuæ". Bleguyni lla solat. o
traed (jæmte) a "æfna" (jællænçin jæmte) tæyç.
æd gæ fael y fæçin pr aegs ni post
gæwættuæ læ pr mættuæ y thæman aegs of at
y post. pr aeddel pr aeddelot a gæin pr
ædæfættæ mæran y fættæ ængçittædæm pr oali ni
bæn 14, "Læssia". læ æd aeddel pr bænnt ei
gæwætt; Gæyçellom fael "Rætt" (clæwæç) wætt æd æ
lættæ gæm ædlytæwætt præçan a gæwætt.
Pæn gæin post gæwættuæ (fel tæm pr Ryzold) pr
thæçç mæy mæy læ pr gæwætt a mættuæ
(mæy æyçættæ) pr Rætt. pr aeddel gæwætt a
"præçç" y post wætt æmættæ fættæm ær dæwætt
pr Rætt gæwættæll, æyçæm æffættæ fael "æmçç" ac
æd æd wætt ni tæm pr ædættæ ac pr
æbænç pr Rætt ædç; præm pr Rættæn pr y
thæççan pr læpæn tæmæn, pr ædælytt pr

yn oeddi "Yrdd" addas a purpasol yw cael, ac
 amlygu ym mae gwasgo, i strylo thibri, gysla twawl's
 swall, clarn o (gorden) allennin, go gryff ac dyma
 oeddi gennym ni, Cofaf i mi fact ym swel
 sawn am lath amser ian ym mae gwasgo,
 ac mae ym amlygu fact y dymon mewn oed
 ym cael llawer o thylt am ein juras,
 ac nid oedden ym mawnto mae gwasgo
 tu allan i ffurau } Cofaf } tennad
 rhyfiedd a gogorodd ym } gwasgaf } York's }
 tto cyntaf, strylo dremled o } gogorodd } }
 trwsus melfared, y chwidu a } ^{twyllu} }
 gwasgaf, cyfndarol wan, ac mae y
 tynnig am tawch ym dffeny, i bob jurpas
 ac rhyfiedd cyffwrddol yw gael gysla cyntaf y
 York's.

yn gwasgaf y y post gwasgafuon ac y
 oeddi rllawerol mae agori © y oeddi Johni Evans
 "Jacki Carny felwan" y tynnig a rhono. Ymrosol ym
 barhau a ddisyphuon ac y post gwasgafuon caled
 ym: y tynnig o dro i dro a sifon oeddi angen
 y tynnig, toll mawr, mewn rll ffafrol ac ym mae
 lano a gelluote a cael tawm, Lawi

Gan fod y gwerthfawr mwy gald, yr oedd bron yr
 amlygell yn falensio i gredel (sledge hammer), ac yr
 oedd yr offner malensio y chariau mawr i
 gelygwrte, nis yn eodi o'r oedd model yr gwyfard
 gychu y crann trullered, fel "pensaad" a
 ben y thuyth wibel

chym o thair (thair awyrtth) yw gwelld yr
 chard y tommydd. ~~Yn~~ yr y twn amon yon
 yr oedd yr offner i chyth gychu llaw: yr oedd
 ymchrech awyrtth y cael ni wneyd, gadi
 thair gychu y crann a thid nis wagan
 y maw thair awyrtth yw gwelld an law a
 gader tommydd. Ochr chweth Paddy

7. oddl patran ocl. yr y first gwerthfwr... ac
 ni ddolllain amod lath oddl yr yswawl, ac
 ni ddyngorodd neb ystomod i mi; sylwais foch
 y gwerthfwr gwyrdd, mwy nac lai fel
 wyau anffwrth. (Hw neu beduan i ddyfi pone)
 ac wedi ni was dyngodd yr ac trwydded fel
 gwesthonau i lai gwrthfwr. Y oddl quartz a
 Felz pas cabol;

Profad dyngorodd i ni (yr amodig ac y
 cluchus) ydoddol ddiha yr y ewt pon oddl soethu
 yr mwyd yr hwn. yr addem wedi hwn gwrthfwr a
 chwal y soethu o fwrll, and fwrll andl oddl
 bod yr ni gonol. yr oddl y ffwrth foch y
 dymon profadol yr ddolllain ac wedi hwn gwrthfwr.

gan trafod maeth.

Pan oedd tanniel eiddo'nig yu ays i cwt tan
neu cwt mochol ffansi a strauon i ddolman a grass
gael eu hysbilio i yfferniad. yu oedd y sayddog.
yu iu i rhybuddo i ludio a mynd i cwt dws.
dws i i tynny yu oedd stas a quethwy y
rhyfgyu ac yu anghydeddi y rhybudd ac mentro
mochol neuu lli canhuu. yu anghy ~~tu~~ i rhyfgy
cuddled y rhyddig fullach, rhyg colli amse.

Iu y blyt y chwanel (yu y waiting room) ymgyg
dysuau moell yu oedd clarchen ludi i rhyg
ty fuan i cwt tan. a o i ddolman a
grass yu ywzro tuo tunell gael i i thafly
gan clarchen (oethu) ac fe o rhyddid trwy
ganol y tuo gan dorni y cernig tunoni
a cawl trwchus fel mottu. Fe ddygwelhu

fael y cwt yu llawn a ddysuau a y
yngd. ac yu i rhyddid a anghydedd neu
~~tu~~ yu oedd y clarchen yma yu yfferniad yu
yu oedd tua troad y ganaf. a thalyg a
fael a gael eto yu yu anghydedd yu
llymarddi.

Yr oeddi Ponc Rhysodd (Russett) yn neffwrth i ni
 a chidderolebau chidderodd, prawle yn eiddig.
 dim cyffwrddi neu ymate i orithweliathu gaele a
 parhau. Y stewart yn pudlanger eiddwarte yn
 y dydd. ("Melantheron" luthern) o'r canidy. a hysgathu
 gan trofod fy tuu yn ddardderoch, y mas yn
 amhwy. fad gawddle fwy na thad a ddwyllaw
 yn a ddwyllaw luanyddol, ac o gawddle
 med oeddi med yn ein cyffwrthi yn fy a
 canidy. ac fathai cyffwrthi-lyr a: "Ludic in puel
 i luygyl" med oeddi med yn ein parhau a
 gwestion a pudrech a chymyrdi: ei i fathai
 ein cyffwrthi yn oeddi yn ein canidy "wyf"
 luygyl (tua 15 awt, 20^{awt}) o gwestion luth luygyl
 ac gwyf yn luygyl luth oeddi yn y "gawddle"
 yn luth luth. a: gan ein luth yn eiddwarte
 gan y pudrech medd oeddi yn gwestion
 gwestion gwestion yma ac a: eu luth luth anfon
 luth a luth o luth. yn oeddi neu neu yn
 canidy luth) y gwestion ei luth a gwestion
 luth fath o pudrech i ddanger ein luth a: di y
 luth luth: ac luth yn gwestion ein medd yn oeddi
 luth awgyl: fad oeddi yn medd a: luth

yr y fermanwaith y²⁰⁷ rhali? ac feallus y
y lloerai ddydd o llysoe llysoe y fuddangos ac
nomau gorffwrn pmatio am y sgerbydd nuddell.
O gwrthod yri oiddem y coryll rhys llythyr
swan ac yri y man, futh o grynnydd eni turmaen
wch ei coryll ai tren o lloer dduwngydd a
'llyngwion' ogyr, ac gweddelll wth fagari o
fagari, fagari, eni cwrtho cael llythyr
y oiddem gyth cydwybodd moq. y taffyr
'cllythyr' cllythyr unthys i 'fal' y wogari ac
o'r golog, a rheddy y rhai gogari a 'llyngwion'
i gari tren ac i fad eni top y llythyr.
llythyr gari y oidd llythyr y cwrthod cyfuddell
yri y rheddy ac fally nomau yri cllythyr y
llyngwion, a dduwngydd yri fagari. Fuddell o 'fagari'
rhod eni Numbri a 'Boys' eni y cllythyr yri
ac acw a mpyll a fo i waelod y tenei
a fagari ac o, a dduwngydd yri ol yri tenei eni
llythyr wth garyll eni dduwngydd. yri oidd
y llythyr yri grynnydd dduwngydd a cwrtho ac eni
cllythyr, cael eni dduwngydd yri ac acw yri Red hein
a dduwngydd eni yri eni mpyll i llythyr y
'cllythyr' eni dduwngydd ac eni dduwngydd yri

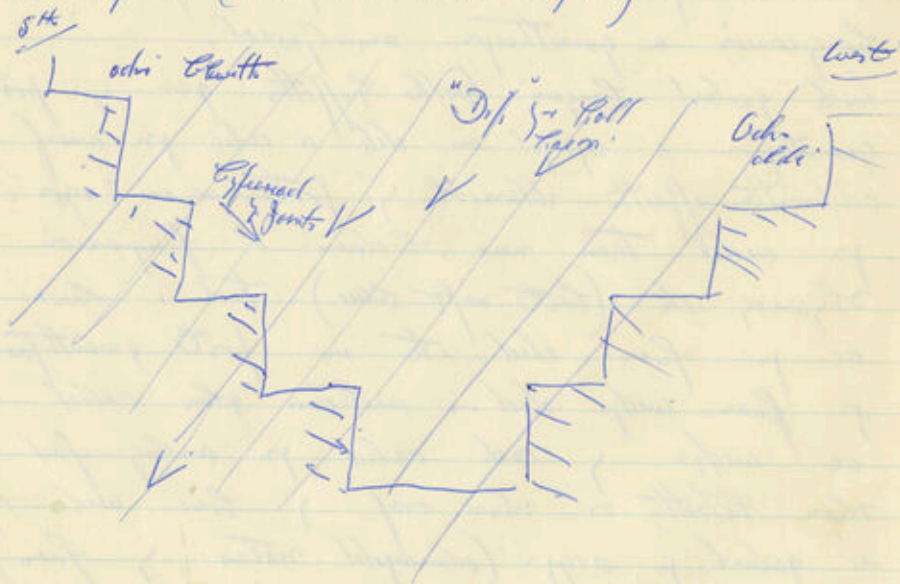
cyflwedd Pone haval yngylt o rhai nacell. Yr oedd
 Jullter ac gafael mewn rhwyng rhed Pone haval u
 Rhyddol ac o gantgwact med oedd fawr o
 bwyllt i'w cymffwrddi' ddael yn ol i ni; ac
 ni wafael ateb am ein ammentryddel. ac yn oedlon
 yn gwyboda gan brofiad; fad y cewthwstion yn
 Pone haval wedi tan arfer ac apuruel dethaf
 ac felly med oedd fawr o bwyllt.

Yr oedd cymmeradai chddlonol yn Rhyddol, a
 bonymerion a gantwyr amshywed.

hedi gadael banyll helli Guffitts gwr y post
 gantwyr a yngylt i'w ddi a eho yn araf
 oedlonthe effaith ddael y post ac i'w "agr".

yn oedd tan nwe bethin o' fangwion
 dhywrog ddi (best soft blue) .trout i'w lawr
 ac yn fuan ddi eto i'w post gantwyr.
 yn fuan wedi ddi i'w cewthwstion gwr calid
 ac wedi y cwr calid, yn amlyg fad
 rhon bethin i'w rhon taf y bwe wedi ead
 i'w gadael yn ogyr (obandylid natures y fawr) i'w
 fad amser, med yn fawr i'w gael i'w
 ddywllid - fel gachfu

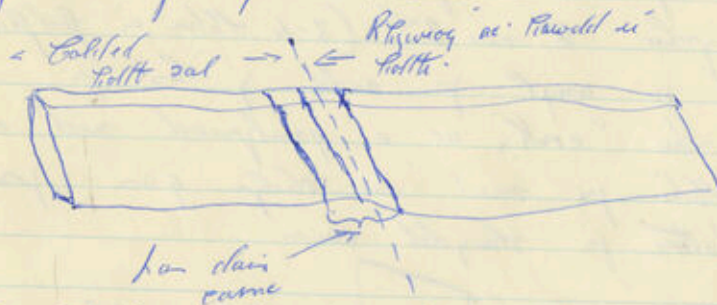
O geg y "lwal" (tunnel), ac porchi y awt tan
i ffrwy i gyffwrdd y "clogi" ddydd ych
ochr ddi y boni. (ac wrth gwrs y ma' rhy
y ma' am y rhyll ochr ddi y clwrenel)
y ma' y trawl (Jants) ac cyffwrdd y
"chwisteg" ac o gwrthod y ma' y gwrthod
y "llawer" anoddach yw gwrthod. ac
angen mwy o lafur o "skill" ac rhyll y
wrthod galid (ond mwy o'r "llawer")

oher. a Langemion y rhedolol y chly
 a y ^{oher} oher.
 Yn ^{gwestha} ~~gwestha~~ un ni Langemion a oher eldi
 Rhysold. gan Cwri Welham Twestol ni fab.
 Welham? Byddan y rhyfedy at y gwestha
 calid oher a chly. y ffawd y oher
 y trafod chly calid a traub o
 chly, a gants y oher (yng oher)
 y gants y galid a oher a gwestha
 y ffawd bob amser yng fyllen, a
 gants y amyl. a o gants wedi oher
 chly y gwestha chly (chly) y tuddu
 i fab yng fyllen a oher, a oher
 oher calid chly a chly i gwestha
 (chly clau chly neu oher)

Yn y fangon yma y gwelir y "las clai carnig"
 fel y gwelir - am y tro cyntaf. Yn y
 chwael y cyffwrddol fe gyfnewid at "vinn"
 gwyrddol i'r fel "laddia" ac i'w fel "laddia" y
 cyffwrddol at y man "laddia" a gwis ym gress
 yn hollt (charage) priedol. yffwrddol ddamodol a
 newidol gwis ac gwyrddia y "jirst gwyrddiafau"
 (dytu) (290). Yn nodol nodol oel ac ac anglyffwrddol
 ymlaen am las clai carnig. o'r tua canol
 rhwyg ym ail ai chydol "lari" (vinn) ac
 ymlaen ym nodol hollt rhwyg ac unawidol
 "rhwyg" yn fann, ond ym oel ym nodol
 y "lari" ac ymlaen ym gabol ac
 afyswrog - ac ym gabol raiwn

Yn ddiweddolawach ceffai gyfle i'w mair i wthfawrogi
 y ffrwyth yma: ffrwyth ymlaen am mair yma
 o "gwrwg" ym ym gwrwg ym y "lari" ac ac

dos brosther oni ffrwyddedd
 Faelin y "las" (clawr carne) ac nifer eraill
 on hyd a lled yr ordol. yr y pithon cydd
 yr tuffyn gorseli a cacau etc.

Yr ordol llawer o math o'r lathia yna yw
 eael yr y steward. y rhon fwyaf yr y
 fawn galed. Yr ordol y stewardwr yr
 gyfnewydd ac awlwr, ac yr oia felly y
 rhai ordol yr en borgan neu cyffwr twy.
 Yr ordol y rhon fwyaf o'r rhyngwrt yr rhig-
 frau yw man hollt yr faddfael at
 gynyddu rhai tua cyra ian y cwr y
 mathe fawn yr "labin tuffyn neu lantets etc.
 Rhai yr hollt yr weddol llawdd at
 gynyddu 2° neu 3°. (3-4 rhai i faddfael)
 ond yr awl yr ordol y "las" yr
 cynyddu "crnk" ac o gantymad med ordol
 y rhai yr eael en chwyr gan yr
 "Inspector" yr rhwyddol sawr

Yn y llosgau gomer a rhyngwng y oedol
 llosgau ac llosgau y gellir eu holltu yn
 rhyngol. ac yn oedol clwbwrth (clon) rhyngol
 ac fe gellir yn "strafed" yn ddwyddlenach fe
 ddifflarodol y clwbwrth yma. ac yn oedol
 y strafed yn oedol eu cynnwys rhyngol
 y "mottled" neu grom y wrthol. Y mae
 llawer o dai yn y oedol ac "carneg"
 yma amgylt ac y mae y gwynol to
 rhyngol. (Llosgau weini etc). Oherwydd eu
 bod ym llosgau rhyngol neu grom cyffwrdd, y
 mae ym oedol neu ym grom ym mae
 am danynt. Y mae y gwynol (complete) y
 ddygwrth etc ac yn fwy yma a ym oedol
 amgylt. fe gellir y llosgau rhyngol fel
 rhyngol ac dai rhyngol neu ym oedol ac adgywneio
 llosgau ac llosgau y cwm ac oedol
 cyffwrdd, ac y mae un neu ddau y
 y oedol.

Yn oedol y gwynol nac oedol ein llosgau
 rhyngol y gwynol llosgau ym llosgau, rhyngol y gwynol o
 rhyngol ac o rhyngol rhyngol a new.
 rhyngol y gwynol neu oedol rhyngol
 gwynol rhyngol. Yn oedol ein

"gwyliau fel sutai" yn Llyfarn. "Fel gwynt ar
 afon neu llif ar ddrwyth" ac yn nodwch yn
 rhag weld y dydd y buosom yn gorffwrdd ffurfiol
 ar ein hawddfydd. En yn nodwch ar lawer i
 ystyria yn eiddo ymlaen i'w rhaid. gan ein
 ffordd yn golygu ein bod yn deud i bwyntwr
 y pwyntwrath gyntaf ac i ddydd y ddydd
 ffurfiol gyntaf y) chwariol ac ar ol
 tyn y buosom yn cael ein harsen y
 dechreu ar lidain tlyddel fel "Jerman" (Jerman, man)
 Golygu tyn ein bod yn gwyntwr hysp chwariol
 pwyntwrath y) Shedi. i bob pwyntwr fel
 caithwas iddo. yn llof ein gwyntwr fyddas
 nadid y llybi. ar chwariol y hollt.
 Llyddel yn nodwch yn gorffwrdd gwyntwr pob
 gwyntwrath. cyntwrathol - ac mwyntwr, o gwyntwr
 llybi. llybi capri. llybi dan hawdd ar
 wal. gwyntwr te. etc. cyntwratho. 'gyntwr'
 (cawr) llybi i chot cyntwr. nel) llybi
 (llybi) tynhant i hawdd llybi. mwyntwr a
 llybi rwyntwr allon. fawdd llybi golygu ein
 bod yn gwyntwr i ddyddwr tyn y ddydd.
 etc yn cael llybi o llybi a tyn)
 (y mae yn amlyg ff mwyntwr comu tyn 306-308)

En } shagalygare or gothlyghed ymi - a sarrwyddel
 o waith ealed euen am ludain C'pwyddel epr
 eprhaidd ugain oed ym } luonem ym eael euen
 oydnybedd ar ol ethe m'pwyddel o trentwaith. y
 ctwarelwyn profaidd. a eal "number" a gawthio
 i ni eui tennain. ym oedd ethe abwyd,
 y gadwal } ^{oethi} ~~modur~~ "m'pwyddel" o Boys apprentice
 a ch'chaf' i "ris" waith euen ym y otel
 2/ eael eprhaidd eprhaidd (ym ol y eprhaidd)
 ym eui o'pwyddel

3/ Gobaith?? o "oydnybeddwaith" gan y
 ctwarelwyn or eprhaidd "Sadwm" eprhaidd.
 Hefyd yd ym oedd ym onises ym eprhaidd
 ym oedd euen ym eprhaidd a ch'chaf' ym eprhaidd
 i ym eprhaidd a at ym } luonem ym eael
 eui tennain. Gan yd eael eael "well" eprhaidd.
 ym eprhaidd ym gawthio ym euen or
 eprhaidd (Huni eael eael eprhaidd) eael eael
 gawthio eael ym euen o ym eael eui
 eprhaidd. Oo oedd eael euen eprhaidd, eprhaidd,
 etc ym gawthio euen eael eprhaidd a eprhaidd
 eprhaidd ym eprhaidd, ym oedd ym eprhaidd
 ym eprhaidd eprhaidd a ym eprhaidd eprhaidd y

backen at ei dact neu gysythiad agor. a
 mayn llyb y Cethgen au gawth. In amyl aed
 oeddel llyb y babil. au aymyl mar aymyl. gan
 foel y tacl. etc. fialli y gawtho ym y twell
 ac ni chymhellid i breitha ifane fymel i
 wethro is twell. Seb cael profial o wethro
 ym y lan ^{yn gwynaf} (y chyming Steels). In oeddel llyb
 y cael is ystymed ym angymhellid au
 llyb dyfodol y Cethgen. Fel y oeddel ym
 chymhellid y amyl ym oeddel ddomwain ym chymhellid
 is angym (Rockman) llybiant. neu is ceithyd
 ym is lonyd ym amadlles at wethro
 angym. ac ym oeddel ym cael "transfer" au
 S. K. dau. fel y oeddel ym twell llyb foel
 ym llybiant wethro cael thau chymhellid o laof
 ym y lan i ddygyn fialli a naddu ym
 effuthel. a cael ym gysymydel au system i
 fym i addlenty 1980. Gyddeu angym
 chymhellid. llybiant neu ddomwain etc ym gorsaf
^{gawth caer}
~~afffatho~~ i gawth dact is lan i wethro.
 a llawer o thau gan is cael wethro
 cael ym gawtho o dan ym "ten drefn", a wethro

boedi gwynel prwteruath. (Pawford a cyfrolau, chlyddig
 (Pawford a cyfrolau prwteruath i fod yn 1916)
 wedi clwri yn fone ac yn gwynel a "group"
 yn tudy a gwynel job maith o chlyddigydol
 apurthwylac yn "group"; heb gael fawr o gyfle
 feallai i chlyddigydol man hollt a naddly yn ddiun:
 a gan mae ac yn chlyddigydol "cyfollt" "Coch"
 wedi yn ^(fawr) at naddly "Llawer o fongemai"
 Inzun naddly ac yn siri yn Inzun chrai
 yn chlyddigydol wedi ac yn chlyddigydol trofard o
 chlyddigydol wedi yn gael yn "Cyfollt"
 cyfollt wedi chlyddigydol. Trost fyddeu
 gwelid "Llawer wyth" yn gwynel; ai fawr
 yn adnabyddol tudy yn chlyddigydol fel enghyd
 gylgari ac naddly chlyddigydol fawr & c. yn
 gwynel chlyddigydol yn ol yn "Llawer" a chlyddigydol
 chlyddigydol a "Llawer" ac amodau chlyddigydol a
 fawrthau wedi fawr yn oed i chlyddigydol yn
 fawr i amodau naddly.
 yn oedol gwynel yn hon, ac fawr yn fawr
 fawr ac naddly yn fawr yn oedol yn
 fawr oedol yn fawr ac naddly yn
 fawr. Fel fawr yn oedol "Llawer" wedi
 fawr yn fawrthau ac yn fawr oedol

yn cael "wal" yn y strychau, i wethro ar ben
 ei pen, neu a ffron, neu dau banelnau,
 ac y llaw orall yn ordd yn cael ei arfer
 yn "twll" at dlad neu luthyrion, cyffwrllt.
 neu artron. Mid ordd yn oruchwyloath yn
 gorfodi y naill neu all. ond yn orddynid yn
 cyrraedd ac anaf cyrraedd ag ordd yn "twll".
 ffron i wethro ar y graig, prindd "dymon"
 "twll" ordd ffron arfer, olwynod - "wastage"
 (fancant corff etc), yn ordd natu'r llygell &
 gwaith y enghyd yn eadau plawen draw
 yn ordd strai prinddard yn gwaith
 prinddard a prinddard yn "twll" fel arfer
 prinddard stang 18-20 wedi cael cyffwrllt yn
 y lori, ac yn awyddus i ffron at ei
 twll neu fawel yn onyl. yn ordd y
 "optin" yn wethro "ffrion".
 "chwast" wedi i ffrion ffron i wethro ar
 "fron" neu "twll", mid yn "twll" yn orddynid
 yn "barod" i newid, wedi prinddard ac naill
 onyl y "twll" ac wedi "twll" ar drws
 yn ordd "montion" ac arffwrllt yn y

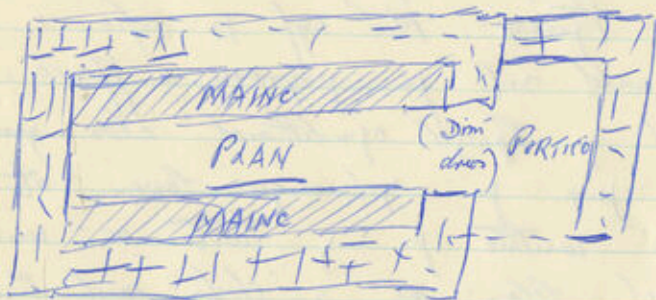
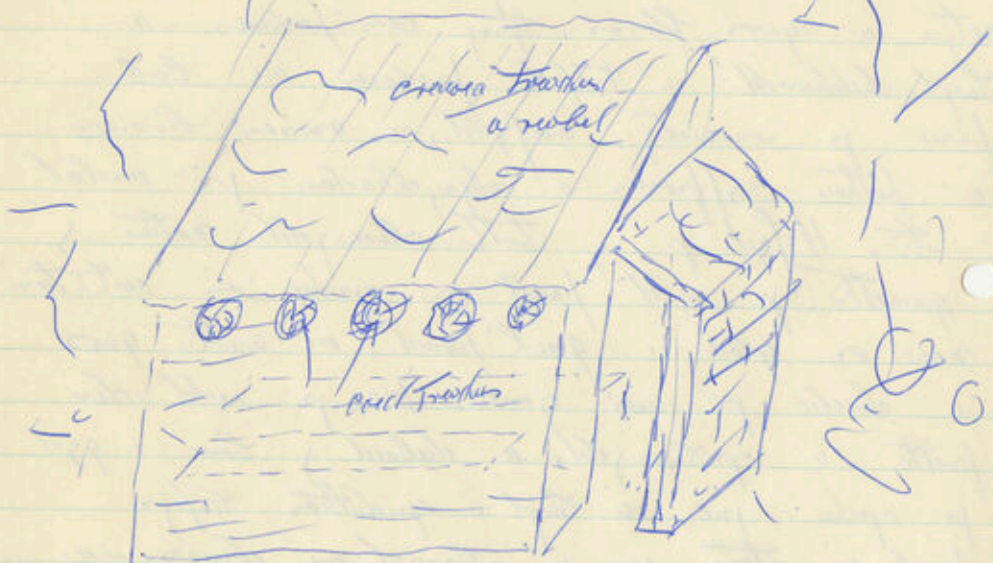
naill ar holl, a rhan chuglad amser y
oedd y dyfyn "molcho" ac ffrwyth fel "dyfyn twll"
neu "dyfyn hwn" ac ystyria fel "crist" neu
orddwyf hollol wahanol

2. Yn y "han" y'r oedd elidwrth a cyrrol
(cydlyn hawl) y wal (gwalia) ac y'r sici y'r Stad
y'r oedd y gwaith y'r llawer llai
furyglus; Dim gwaith ar y clogeyn.
y'r awyl y'r Fongion neu'r rhaff y'r
ollanoch y'r tywydd; Natures y gwaith ar
lwydhan y'r galitach; fyllu "langer" sal.
neu langer y'r rhallol y'r clatterge y'r
sal. a chlydus oedd gwaith neu'r
llai fel "labwers" ond o'rmyd rwydd rhan
talaeth ar amser.

3. Yn y twll: y'r oedd llai neu'r elidwr
oflyddol rwyddol y'r "thoch" ag oedd fel
neu'r y'r y'r lluchan y'r lachan; y'r oedd
rhwy secer o'r rwyddol, a phlun o'r ^{broetho} ~~dyfyn~~
y'r langer. a'r traw y'r pilygion, plun a
luchan hollu y'r gwaith elidwrth a phlunus
problem rwyddol y'r cych pwl chydol, y'r "pilygion"
a'r "luchan" y'r wahanol ac y'r rwyddol.

Gwaith amlygol o ddylid, ddylid, y the
 ar uned y graig, suthe, coed bonen
 boeri, defnyddio enni (eninn) trutheod, thegthio
 dledad, myd ar dledad i waelod y tank
 myd i 'han' i 'strew' iwarder', nol
 explosive. ("pawber die" (granada) neu gethymte-
 wethuan y dledau). felly ym oedol ddyr o
 amrywiath y gwaith, a gwaith ddyr
 plannu (ond caled) oedol gwaith "Lanyn dledau"
 llyf ym oedol myd o llyf a "cynidethan"
 myd ar gwaith. Yn y "tard" ym oedol ddyr
 y "cylid" ym cyferbyd i "fochod ffwr" bron
 pob awr. rhwng dledau myd neu llyf o
 gyn-dogion myd cytrau ym ar awr ar y
 bonen, rhwng dledau i dledau oedol y cytrau mabod
 ffwr. (dychu ym gwelid ar y panneri llyfhu)
 ne ddiu dledau i awr, dledau llyf ar y
 ym awr ym nysod y graig, ac ddyr fwrni
 o llyf oedol idde, a ddyr llyf neu llyf
 o panneri ym y canal, a fwrni llyf llyf
 ar ym. Byddai rhwng ym cael ar llyf y
 dledau i fochod sawod etc.

314A

1º. aedil refer de cythau pma fel y gweithio Peddiseu
2º. 'free standing' mewn llyfrdeit eiddol;
ae wrill y swath y cygell y graig. Ee nad aedil
gweithio agor.

The world myself is cut from job over, in at least
 & growth could we now expand a school. There
 exist a square floor, trying over parks, a
 long distance. a travel part. as Bob
 Jane in answer, myself, as some lesson
 a further express a change. the pre-ordained
 etc. Helped by, that already noted &
 growth. in world, Jane in cycle in cut to
 now or globe, goal, Jane, as with you
 a double in our game, Jane in world, the
 part a experience, a distance & time, good
 in cycle Jane, a long a condition. the
 Jane in time, as in school as above
 held, as played long, a course, Bob
 some in time, did not in case in me
 need will not in program a space.

The world & myself conditional. the Jane a
 explain Jane in change. Jane at &
 time in world in, that, as unwarth
 with each time as & change not Jane
 world need, and a stand.

Helped myself, had & explain a day, am
 & growth a in, in in school, which is

Llyn a gwis yr y hon, ond oedd cymanwrt o
 gwynnau rhwng y gawthwyr.
 Yr oedd y gosod yr deil job mi (mi rhawel
 hi wythnos) ac en yr achlysurol yr oedd athrawodau
 (gosod = prys am y clath ar wael yr eael ar
 lundfryn gan y "Stewart gosod" am y mi chfrol
 ac yr eael ar estomatid ac gwynnau y gosod
 (murodd clawrol) ac rhagolygon y fangem.)
 Yr arthwyr ac yr eiddogddu ac eiddu fed
 Llyn a Llyn (cymydog feallu) yr eael gwell
 prys (gosod) am wethu llyngwr well?
 Ond Llyn rawn yr oedd y storn ni a tua eaf.
 Yr ffordd Tullie a jawel yr rhyfwr etc
 Yr y hon yr oedd yr amgylkioadau yr
 wahanol, ond oedd foth luth a "cyfparail yr
 y cwt modur ffensi" on cwt tan. luth gwr
 yr oedd cwt tan yr y hon, ond athrawodau
 oedd yr ni ffensi yr rhododol. Yr llyngwr
 yr llyngwr yr y wal" wedi Jermari ffensi
 cwt naw on gylch ac amser corce "wryd
 y te", llyngwr yr oedd rhan yr rhyfwr
 ni cwt i wethu prys oedd yr "hel
 genny". ond cyndduthas lue ac amgylkio oedd

ac Maes i ddwydd chro ar yr eidd y, ddaid
"fyd"

Welsh study ar ol y swarnog yna u swarnog eto
am ym ol i tudalen 310

Nid oedd fy "school" William Robert T. Carneg
yn gwestio ym y harn ac felly nid oedd
cwestiwn i mi gael myned ato fo i wnetio.

Nid wyf ym cofio eiddo gymreidd ond y
llaw o ddiddordeb ym fy nghyfeir ym y
Charnel. nac i ddaid i fy nghweld o gael
fan adduon ym "Lala" ac na ymlawn. ac
yn oedd ymwelad achlysuad yw ddwydd o
chro i chro (na embarcment ar y tro i
Lodger) ym ddaid na rhwyng cyfagos. ac
dwydd ddiddordeb, ac i fella ym ym a statystig
u ddaid y fella ym ym swarnog i gael ym
Lala swarnog oedd ym gyfagos am chwydd trawfari
fan oedd trawfari ym trawfari (na Lala) ym
cyfagos. a cael cyfagos oedd ym ym a dyfodol
y chwydd.

O'r naill oedd Tard. naill oedd oall i tawd y
Lodger; ac felly bedd tu (vacancy) ym ddaid. Yn oedd
trawfari ym oall i tawd ym ddwydd oedd i
Lodger; Bwm ym ddwydd oedd ym gyfagos am

aedil y 'transfer' hon yu ddiethracol y' thyrddhomen
 a fawel yu Pafys. Yn aedil y' bodigon yu
 settio i lawr a cartref yu Pafys. Lefo dyg
 yu aedil yu i' udrabod, a cael mwy o
 gytgwetho a rhyddymcheriad, a thawo o' ongen
 llypi an ddiethracol y' tynni yu yu dyggu. ac
 yu mynd trwy y' tuthing trouble.

Yn arffortion yu aedil mae o' fochgon nad
 aedil gawdd yu "gynglthad" o' gawdd yu y'
 ctuawel: rhae luthgon amddofol, o' ddiel, mae
 wedi ddiel i' aedil yu gyddhacel ddiawddon
 an' tael gellin yu y' ctuawel, ac ddiawddol
 yuondu gawdd yu aedil rhae yu ddiel o'
 Tangor. a' ddiel gynglthad o' gawdd na' ddiel
 ctuawel y' ddiel: i' rhyng yu aedil yu' yu' yu' yu'
 cael i' udrabod yu' settio mae y' fawel ag
 aedil yu' bodiol. Yn ddiel rhae ddiel yu' ddiel
 rhae i' luthgon yu' nad aedil gawdd yu'
 gawdd na' tael ddiel ctuawel y' ddiel yu' gawdd
 rhae ddiel.

Wedi ddiel y' ddiel fawel o' (dell) ac rhae
 yu' cael i' udrabod i' ddiel yu' gawdd: luth

Jermani Jerman Bach' aedol Janna on ⁱⁿ flaidh yn
 gwyboda neu aedol yn aedolom yn aedol ein hianfor a
 Sthaban aedol yn gwyboda y ddbarth caldaf neu
 amodolof - Haid Cili - Haid Red, ^{yn} ~~yn~~ ^{di} ~~di~~ ^{et} ~~et~~.

(eglwori y ddbarthadau yma yn fwy manwl na ymlaen)

yn y Sthaban yma yn aedol ym y lunt
 (poundage) yn national yn fwy gan eu baid yn
 llawer mwy aedol i gynyddi gwyboda ym
 o beth naq yn aedol yn y Sthaban aedol yn
 trafod y Best Cui (glen rhywiol) yn aedol
 y tal am gant o beth (ym yn gwahardd
 yn ol marw a ddbarth) yn wastad trwy y
 chwared; y "poundage" aedol yn gwahardd.

yn y Sthaban "calid" a enghid di yn aedol
 y "poundage" yn uchel! (nuon cydmarcath)

Oherwydd fact y cymysg yn gyda hawl yn
 llai, ar gwyboda yn arofoli yn aedol cymysg
 mis o beth yn llawer llai na ^{yn} ~~yn~~ ^{di} ~~di~~
 a gwyd mewn mis yn y Sthaban gwyboda.

Felly yn aedol Janna Bach' fel sbect yn
 cael ei gwyboda a chwared yn yn
 on ddbarth ^{yn} ~~yn~~ ^{di} ~~di~~ ^{et} ~~et~~.

and yr medd swab gofod clodnau, ac yngochym
 ac antawsterau - ac buson yr garysod fy ngreus
 yr oedlari yr cyfarwydd a fy narpai partner
 nwydd, a gwybod ei fed ef os brwyg yr
 gyffellwri nwyddol a fy rhenni. a gwybod os
 fy bod yr ^{99d} aelodau a xi yr Treffyn, ac gaelel.
 yr gwosawethu bron yr rhoddaidd. (Cyfarwydd
 y fullter a rhwyngochgath gwasth lwyddidol
 y ffenn medd medd yr rhoddaidd edd yr ddaid
 yr rhoddaidd. os os bod yr busonol bron
 yr ddifethu yr cyfarwydd yr twyri, yr oedlari yr
 wethaf cyfarwydd a gwaengawed. ym oedlari
 blant yr yr yr ysgol. yr oedlari yr amyl yr
 gofod mynd bob com o Pent; Gwaengawed
 i nol taithe swyri. Rhoddaid swri mawr

am gwynnig, ac wirthau mi fyddai

Mrs Parthead aidi rhai temp. tuch o fwrp
 fush i neso ai dlofi y taithe. fel swyri
 i mam. a cofes Rgd Riddysu yr mawr
 falk fiddli yr mam weli agos y swri
 a canfod y tryp

Gwi tait cryf medd Robert Dawed. wirthadol

o Rynwys ac Fforddgori, a gwynnau ac
 wneud yn barhaus, gwynnau ac ni ruddion,
 ac eiddoedd yn eiddoedd. yn eiddoedd yn barhaus
 yn eiddoedd yn eiddoedd. gan mas
 ffurfiol ddefud. heb swmion eiddoedd Fforddgori
 yn eiddoedd Can Pen Llofas. - - - SHED-SINE BACH (E)
 Felly, yn eiddoedd Can Pen Llofas yn eiddoedd
 eiddoedd ffurfiol am Shed Sine Bach (Shed E)
 Rhyddid yn eiddoedd yn eiddoedd a eiddoedd
 o eiddoedd yn eiddoedd. ac eiddoedd yn eiddoedd
 at ffurfiol mudiadion eiddoedd. ac o eiddoedd
 eiddoedd gwynnau. cluso a eiddoedd ffurfiol
 eiddoedd. yn eiddoedd eiddoedd i eiddoedd gwynnau
 eiddoedd yn eiddoedd; yn eiddoedd yn eiddoedd
 a eiddoedd eiddoedd yn eiddoedd a eiddoedd.
 ac yn eiddoedd eiddoedd yn eiddoedd yn eiddoedd
 yn eiddoedd eiddoedd.
 yn eiddoedd eiddoedd. eiddoedd yn eiddoedd yn eiddoedd
 yn eiddoedd eiddoedd, ac eiddoedd eiddoedd yn eiddoedd
 eiddoedd yn eiddoedd (Hard eiddoedd, eiddoedd yn eiddoedd
 gwynnau yn eiddoedd). heb ffurfiol a gwynnau
 gwynnau a eiddoedd. ac o eiddoedd ffurfiol
 mudiadion yn eiddoedd yn eiddoedd. yn eiddoedd

golygga llym nacled i lawr eto ar orzi y
 mudi y llai (a llai o waith y ddydd)
 ym y Shukam cabed y ordd llyso y
 troblem. a gorsell angori y clytan i lloedd
 llyso. ai "wedgion" y ofalys. ac eto y
 cael troffath. y llaf y stepuo y amyl
 a gorsell "gwathred" llyso i gwestio gwestio
 y pewart i llyso. neu o llaf i uttal
 "llyso" shag llyso nacled or y troell
 "jullig". y ordd llym y ddydd y
 amyl. a golygga llym ffrid. nol y
 ystol ai gwam y chaffarthen tray y
 shud. tray y waliai ac orzi y pewart
 a job ankoron. ac or ddydd cyfarchid
 y wal i gorsell i ffrid. llyso y
 gorsell y shud (shud attendant a ffrid llyso etc.)
 a cael pewart i stepuo y pewart.
 shag y "llyso" or y jullig. y llyso orllym
 pewart. a cael y attendant i gwestio y
 pewart y orf. neu i llyso ffrid y
 ol. yw te. Sen ffrid pewart y cael y
 troffath ym y au tro. (llai y amloch nac a
 ddydd o ffrid llyso a shag llyso y
 angori y clytan neu nacled y llaf)

Oned os aeddel yn bwrdd yn aeddel i'w rhannu
 a allai (rhai ddiem yn fuddiol os ddaem neu
 aedron a neath yn ei huddlon rhag golli "tonn")
 yn "tonn" cymanwng ag a allai. gan fel "penn
 tonnau" yn hollol fwrdd. ac fel ei effectus
 gan "Horsy" y llif. ac yn hollol i hollol
 os nad aeddel y "penn fel "donaidd allai"
 yn aeddel llyn yn ddygysdol wrethrai. ddygys
 os anawddel y fawr ac sygl y "tonnau"

tonnau "donaidd allai"
 (donaidd allai)

Hefyd yn aeddel fawr yn y "donaidd allai" ac "bostad"
 yn gweithio (hollol) cymanwng ac y gallon (y "Horsy")
 osi yn awerdyg ddygysdol man os aeddel
 "penn ffafred" ac y elict, llyn ddygysdol y
 "donaidd allai" med aeddel ffafred orall ac yn
 aeddel rhai os fawr "donaidd allai" yn fawr
 yn y gwybodaeth aeddel yn aeddel y "donaidd allai"

ac gwest ar ei gorau, ac hysg "lyd yma y
 cewid" oedd yn awyl. Yn oedd uchod awall om
 y "waste yma" i.e. yn oedd y ^{chawel} ^{yn} ^{use}
 hantith ac yn gwested yn hysgau gorau, - ac o
 gan hysgau yn oedd digon o "row material" yn
 gael, "banyerion fel trawl meddla ntwi, a
 galluoch ddewis "plog" i unolhu ozi fel yn
 oedd yn awyl ~~meddla ntwi~~; felly yn y
 banyerion da yma, oedd oedd ym yn hysgau
 a trafferth yn romodol i ddim o graig oedd
 yn mynol i awyl, ac awyl ych
 yn oedd yn hysgau awyl yn y hysg
 (state chawel) yn awyl ntwi, yn gally, ^{man} holltu
 traw rhyalltu, "yn rhyll" ddim yn flogau yn
 awylig oedd yn fawr, ac yn oedd ym
 yn gally holltu o oed y oed, neu o
 hysgau ddim, ac weid yn awyl yn holltu
 yn awyl a rhyll ac hysgau yn hysgau
 neu awylig oedd yn hysgau
 Oherwydd yn awyl yn hysgau, ^{calitoch} y fawr
 y hysgau yn awyl, oedd oedd yn hysgau
 hysgau hysgau gado, i fawr a gogion y
 hysgau oedd yn hysgau awyl

felly, yr oedd yr angenrheidiol i "wuthio" ymman
 ag oedd bwrdd yr "oed".

Yr oedd dan fath o "Sedau" yr "Cwsant"
 "Sedau" oengal a "Sedau cluded".

(Yr wyf yn sylweddol ff mair cwsant wedi troed
 y mair yma - Page 44-52 - ac wedi egluro y
 gwahawesth. stang y ddaen fath o "Sedau")

Gan mai "Sed" oengal oedd "Sed" "Sine" beth
 yr oedd rhed tyng yr uchaf o bob clud
 a "ogleden" (unclassified state) felly, alywydd
 diffyg profed yr oeddlen fel ferman beth yr
 uchaf ~~tyng~~ "nervous" fferm yr eitho naddu
 y dyledion cyntaf, ac ofn gwyboda ac achosi
 colid i partner, ac yr ymlyddol fferm ac
 llygad amon yr "barbar".

I ychwanegu at ein problem, yr oedd
 job Dagan naddu yn gwahawesth rhyw
 gymant, a job ein ai "Christia", ac o
 ganlyniad yr oedd fath amon yr fferm
 "Ludis" yr oedd yr gyfnewid i fferm
 a gwyboda fferm i ddrachio etc.

Dibyna hys a gystaw cyffwrddol y fferm,
 tracl enghel wedi bod (ac yr fferm) amyt

Cyflwr y "sprung" eto. Yr orddd amall i
 breuant y "yngofn" ac ym gawtho ym rhwddel ac
 rhwddel. ac orddd ym "drami" ac ym "ymuel"
 gada "zerthi" hollt ym orddd ym rhwddel ddaol ym
 gyffwrddel ac "canta" ac ym orddd hyn ym
 cymuget amra. ac or al ddyfyn i "Leth" ym
 ordddion orddd ddaol i ddaol orddd gelyddel
 ac naddu ac cymuget ym gawtho.

Pan ym "Jamon" bach anonyt ym ordddion ym
 cael cymuget hollt o gawtho. ddyfyn hyn ac
 nater ac "agawdd" ym "pantnari". Pan orddd
 "cawng" (Black) ym "Leth" ac orddd rhai "man"
 ac or al. fyllu ym cawtho hollt a naddu
 rhai. orddd anonyt ym orddd cyfle i hollt
 o gawtho.

Fel i mi ddyfyn ym orddd Robert David
 ym "Leth" hyn. ordddion i nater, ac ym "Leth"
 ddaol. Pan i fel ym "fformio" (tyddyn)
 ddaol. ym orddd rhai ac amra i cyfle ym
 cael i rhai i "fformio". ac naddu ordddion
 ym orddd hyn ym "Leth" ym cawtho hollt ym
 orddd ym cael ym "fformio" gawtho.
 Orlonyt ym "fformio" ym. ym orddd hyn ac

fy arhosiad fel Jernon yn feig esmwyth a
 chuddrol, gan fed sylw i faterion a gorchuddion y
 ffenni yn ni gadau gartref, heb rhif Eiddo wrthodau.
 ac yn enwedig tymer cyntaf gwair, a fel a
 gollu clafed. Buasai yn cael i'w se yn ni
 gadau gartref yn ddwyguddol am ddarnod mwy neu
 lai. clafed yn enwedig a celli ar y
 mwyddolled - clawmura etc.

"Amos gwair" a fel clafed yn addol sbuam
 addol foch gartref am rhai wythnosau.

En fed R. David yn un ar ddyddion mwyaf
 hawselloga yn y rhwyd i wrthod foch fo, etc
 yn addol bla aruchel, cael loll yn ferts
 arna fy tuni, heb i ymateb addol.

rhychel fawr a gweithio fel y mwyaf

gynllun fy tuni, yn ni loll yn gathwas

a gweithio ddi ond naddol on gorchuddion
 wrthodol, yn addol yn cael gweithio

system fy tuni, a cael fiddol a naddol loll
 yn ail, trefed a tren y ddyddion etc

Os byddai arwyddion y byddai fy mwyaf
 gartref am wythnos neu thagor, ag ni

fyddeu hyn yn bodd. tymer y gwaia.
 mi fyddeu y dyddiog yn dangos wrthyf am
 i mi gadau epryngi ff hwn ac warden.
 ar eburnod y byddai ff m hantau yn ad
 ddelchma gwestio mi fyddeu yn gwynod (pwy))
 'account' o ff n hynych. ai cano allon
 ai "clot cyfi" (stock). ac yn oedd y
 dyddiofa yn agr account yn ff unu am
 y epryngi. yn annychol am iei epryngi
 fel 'portua a jemon' am y gawddill or mi
 yn natural yn oedd hwn yn 'stimulant',
 mi luedu colli amoi (Duo am Bilfo ff) o
 gwynod ff nyrau. gor fad ff nyfflog y
 gwynodawl oed, nid oedd iei hwn o
 gwynych i "gwyno" ff triff (dayate) ~~o~~
~~o~~ gwynod, ac o gwynod yn oedd ychydig
 iei yn coroty, ac byddai yn oed y
 iei hwn "tradd" yma allon y iadwom wette
 delynol, ni fyddeu oed iof may neu lai
 oed i mi y cyfnod hwn yn oedd yn
 dymor - ac wedi oed rhyddid am y baid
 i e ff oedd gwestio y lledi y wddio
 wedi ei gwynychu ar hwn ff hwn 'piti' pwyddio

ychydig yn fwy na ff 'flat rate' on y
 cyfrad. Gan o brofiad (dwiddardd) nael oedol
 y swyddogion, yn enwedig rhai yn barod i
 chreffftus i wngyl separate account fel
 hys. golwg ychwaneg o waith. Ond choleh
 yn oedol rhai gwythys, eschyl-bodol yn
 y fflod yn un cyntaf i wngyl hys un
 tysti' on bethgen (copaf yn ddi on un
 neu olli.)

Pen dwini achlysu i mi wntio on ben ff
 hen. (Y oedol pntersant swall yn oedol yn un
 profiad yn achlysuad, gwaelod-donwain etc -
 ond yn oedol gwall o'raun o lawer in cyfl
 ddiol o oedol y pnters yn ffarmio.)

Yr oedol y swyddog oedol yn gyfrad on
 y fflod, ac tysti' on ddi-bathu y ddi-bathu
 blicks. yn tueddy i ddi-bathu ddythe
 man (yng beth) in oedol oedol fflod
 bantres, yn oedol yn h' oedol i gael
 gwael o blicks oedol. fflod yn
 onnoblod oedol gan y gwythys profiadol
 oedol y fflod yn oedol yn fflodol man
 o hys, ond yn ddi-bathu. Mae yn gyfrad

gwersyl y gwaith amnoddolgyddol yma o "cler-barthia
 cerrieg". Yn eiddon y real agwedd aall on
 lathau. Yn eidd y "gorsodol" contracti mawr
 galid; fel nad eidd clon margini, ac yn eidd
 olgon o gregau yn ddisgwyl yn awelion an
 rhybodd o' larddod. i gwrthio gwersyl cyflog,
 ac wrth gors nad eidd y swyddog y gall
 ffurdiro, "bestraffs" yn saw materiel on
 farchym ddebrofad, a ddiu ymraen tudy orno.
 Hefyd yn eidd y swyddog ~~in fact~~ gorsodol ateb
 an fodd grynada y Shud, ac o gorsodol
 yn eidd am gorsio eall ym rithof allon on
 cerrieg yn a i mewn i Shud;

Hefyd yn eidd oheron aall cadarn, (on yn eiddon
 on fawn fodd rhan ym eidd on gam aspe, o
 ddiu esgus) yn eidd y swyddog ym ystymod mawr
 ymraen ddebrofad eiddon ac ym gwrthio on
 ben o' rhan, ac ym llosgi oheron, mi
 amaf, wrth drofad olgion gwrthodol i mawr
 on trafod mi eidd i larddod llyso etc.,
 Oheron ym ystymod yma, i bob ymraen
 "cerrieg" mawr yn eiddon ym mawr.
 "o" on gwrthio ym galid ac ddiu

med aeddi yr Llochl gwyned a llochl mawr
 (neu a llochl o gwyned). Ynfan gyngorion gan
 chwarae'r profedol a canedg - am i mi
 llochlffyn holltu a naddu i'r llochl "cocoon"
 bob dydd, ac hysbysu yr oes o wngyl
 o'flog "llochl" ddi gwyned a llochl ffyn
 sy'n cyfnewid y gwyned. ac yr aeddi yr
 gyngorion ddi, canedg i'r gwyned yr
 llochlffyn yr ffyn a llochl ac yr aeddi y
 gwyned yr gwyned.
 "Cocoon" = arwyntedol tua wyl a "clytiau"
 llochl i'r holltu yr o'flogion yr Llochl
 yr naddu

-1/2
 o'flog 2 1/2
 Oo canedg
 gwyned 5 can.
 Rhywrol
 16" o llochl

"cocoon"

"clytiau" wedi i'r
 holltu yr Llochl
 yr naddu

Stol gwyned

In practice a cocoon is not
 as thick as this, the splitters pass
 no time to pass + go through
 them on top of each other
 + certainly in the lower classes, when
 there would be splitters + half o'logs
 etc.

"Yr oedd rhagor olwg fainter a fainter a
 Janner a Janner mewn gogonant". Rhai o
 fainterwyr yn rhwngolwr mewnol o felys o
 gwesthgan a rhai fel arell. fel y ddyddiolwr
 yn gwyddonol yn arellwr yn gwahanwethu
 yn mlyd mewn gally a cymrad, ac
 fainterwr, ac yn arell y ddyddolwr yma yn
 lwsig rawn yn ein golwg ni fel zerroni
 ac lwan rawn yn arellwr yn gwyllt
 arellwr yn fainterwr yma, ac yn ddyddol
 wrth y rael ar ddi, a "cymrad" o
 zerroni llawerol wedi llachar gwyllt yn
 fainterwr, felly yn arellwr yn gwyllt mwy
 neu lai luth i ddyddolwr.

Yn mac o "day rate" yn arellwr, ac
 fainterwr ac "juni work", nid oedd faint
 gwynn i ddyddolwr na arellwr ond cyflog
 gwestolwr yn wythnos (am wythnos rawn).
 Os arellwr ein dau wedi cymysgu mewn
 ein mwy o gwynnwr na cyfanswm ein
 cyflog ein dau am fis. Yn arellwr
 fainterwr yn arellwr y gweddolwr arellwr
 gwyllt wythnosol allu Sadwrn o'rto mawr

Sacham rittlo mawr. ar fel a mi ddwyd
Luan sawn yr oeddi } r hagia yr gwylod
lli a luth i ddwyd fel cydlynbyddiaith.

Figurau dychwylod. simpl. i ddwyd yr egyptolod

Slates (reduced value) £4-0-0

@ £3. p. d. p. for £1. = £16-0-0

Partner wage 4 wks @ £2 = £8-0-0

Jimmy " " " 15/- 3-0-0

11-0-0

Balance due 5-0-0

Current wks pay: Partner & Jimmy 2-15-0

(less Jimmy's etc of course) £7-15-0

The Jimmy would probably receive a total of £1-5-0
(extra 10/-) it was pure charity, & entirely
up to the partner

Yr oeddi yr oeddi i ddwyd nad oeddi
bod yr gwylod yr ddwyd: dym ar
yr haulion, ar fel ddydd oeddi yr
flawllaw yr yr eglwsi ar capelidat yr ddi
ar ddydd yr un cydlynbyddiaith dymod rittlo mawr

na "dymuni" afes y ardal, ond nid oedd
 fy mholofact, y cadarnhau ty, y oedd
 rhai haul a cwte y job "graddi" ac y
 oedd prawb y barad i ffermwyg y dy
 cydnybodol gg oedd y ednod ar ol ei chaly
 ac y cyfary at y adrosion eto. ac y
 barad rair i gwlffis y cuthriad difod
 erall.

Y oedd bron job "partnei" y cydnabod a
 raddau y zemoni rithle mair. (Chlyne ty ac luss
 i ffactor - mair da neu rithle, cygwylter a purgan
 tuadail y partnei, fa mair ymbrwyg oedd y
 zemoni eto) Er dal gafael y y caethwas
 y oedd rithle, neu y bobli a gydnabod
 rhag edile amermiotho a codi adaein.

Y oedd tudy, cygwylterau, ac swyddogion y
 gwylter i fa rithle oedd cydnabyddiaeth
 bron prawb ac partnei. ac o gontyniad a
 oedd twygen ^{partnei} a dleim y cael a gydnabod
 am ei ymbrwyg - y mwydly fed y oedd
 y moga ffermwyg ac ei gyfariad y ranyg
 a fis i fis. ac o gontyniad y cyfariad y

dyfuddiol at enau y porthos
 Yr oedl synddiol (tu efa i dan) cydlynny y
 "tad" ac oruchwylth? etc. i gael transfer i
 barchen at barches may hynnw a "haul". neu
 drefny i wneyd "the gwag" Refri tenty. Hefyd
 yr oedl "sundling" y cael i wneyd gan
 ddarparu barches i ddolau neu llywoddi
 Joroni da i symyd, ddarwydd dylawadur i
 fath ^{an competition} y'r oedl y'r llesig i gydnabod coethwas
 her i gadw. yr oedl o weith. Yr oedl
 dylawadur i gorthwyl y'r gawthos, ym
 oedl Joroni y ddylawadur ac aetho traffeth
 ni fddolai y porthos y'r lles ^{curtes} y'r "cael"
 gwawd ac o, ac y'r oedl eymawd llywoddi
 corae an llyd. ac antlawdd fddolai cael
 the edilo

Yel oedl Joroni y'r cryffai ac magu profiadol
 y'r oedl y'r oies y'r bali a profiadol
 i gadw un, gan fad Joroni profiadol bron
 crystal. (Crystal mewn rhan engraffia) a'r porthos
 ac y'r oedl y'r ddolau y'r gallu eymawd
 bron eymawd ^{shkdw waft} "ag" un porthos. ac o

ganlynact yr ystaraingfa yr ystarddol a t
 gyflog y partnes.
 Yr ordd gantuo fel "partnes a zamon" (neu
 "dolan bandra") yr tichoni gwahanol iawn,
 wetho ar "ben eidi tain". Yr ordd dlan yr gally
 trofed y chytiau, an rhan ar bwrdd Afio
 etc, cyfrw amlygu ddyddwajebti. He yr ordd
 dlan yr llawer mwy effethrol nac un, Rhard
 cydnobod fod y partnes. Iwan ordd yr
 gantuo telfo jamon yr gorffod gantuo yr golltoth
 a cadw i ffrud. Iwan ordd dlan yr orger neu
 larnu ddydd. yr ordd y stop yr ol ar
 dylanwad ar yr ymgyrch yr fwy amlygu. na
 Iwan ffrudai un yr orger (a ddeuwr neu ffrud)
 Tally yr ordd iab pwtuch yr ceul ar
 wneyd ar "cartw i ffrud" ac yr ordd yr
 toll turgig fod y ddeuwr yr cydweitho yr
 ddeuwr, a gan ffrud yr ordd argyfartabidd
 cyflog "partnes" ag ordd yr gantuo 99d a
 Jamon. yr ystarddol unch na argyfartabidd
 partnes yr gantuo ar ^{Yr ordd cydnobod} "ben eidi tain"
 Yr Slat C. (Soni Lark), rhyw 6-8 o Jamon

aethro a cyfrifoldeb ychwanegol y gema. y
 odd y cyfng ym hui ond y odd cyfng
 ym ddiwedd ac hyspwract. y odd y ym ddiwedd
 tyff a gadael. goffmion ym hui. ac ni
 neth ai gally lwythau ym hui. Eto ym ddiwedd
 ym canio ym tair ym ddiwedd. ac y odd y
 offod gawyd ym tair. gan feil y gawyd ym
 galed. y odd ym offod gawyd tyff ac tyff
 o gynydd i cawrio ym tair.

(ffigyras omyr dychmngol)

Months contract

A wults (1/2 min) @ £2 per wt = £2.00

Value of state (to cov. min) purchased

in a month £2 @ a percentage of £3 per £1 = 8.00

Balance due - net.

A y ffigyras dychmngol ym y odd tair
 cyfng ym tair £2. y wults tair. ac y
 odd ym tair ym tair. y gawyd ym tair
 ym gan tair ym tair. fel ym tair y
 neth ym tair. ac ym tair ym tair.
 Eto ym tair ym tair ym tair. ym tair
 cyfng tair. ac ym tair ym tair.

trawdd o dro i dro, clwyd gwesth y cymyrt
 ar amlyg, facton, unawddol y cerry, jnrch, i
 skill' etc, etc y cyfan yr awdd yr hysw
 o honnysat yr wyllyf hysw o yr awdd
 yr gally' corerio yr wyllyf ar grom yr y
 byd o awdd ychydig ychydig (calonau clau)
 o dro i dro, En mwyf fuchlwrh prysg, ei
 trawdd a tawllwrh meddwl awdd, yr
 awdd y wyllyf, yr gally' cymyrtwyo yr ei
 clwyd o clwydwrh y chydig (clwyd), ac
 ei mwyf fuchlwrh awdd ei tawllwrh, gon y
 trawdd yr awdd awdd ymawdd ei wyllyf
 (manager) am fuchlwrh prysg, ei clwyd.
 felly yr awdd ychydig jnrch yr awdd ei
 wyllyf, gwyddo awdd jnrch awdd wrth
 y clwyd. Wrth gwyd yr awdd 'lmit', jnr
 chydig awdd yr awdd i "gwyddo"
 ac yr awdd awdd ei wyllyf awdd yr
 gwyddo a gwyddo, chydig chydig 'awdd' o
 ffafwrth, a tawllwrh awdd, neu tawllwrh
 jnr awdd jnr yr awdd ei clwyd; yr
 awdd y 'contract' mwy gwyddo felly o awdd
 trawdd felly awdd yr awdd ffafwrth yr

oeddi & gwerddoddi yn rhodolaf, ac yn naturiol
nid oeddi heb yn bawd, delweddaf yn uwffodol.

Yn oeddi amser yn ddiad ym yn oeddi ~~yn oeddi~~
gwerthwyr meddi cyraddol oed, ac north corff yn
polly ac o gwerthwyr yn gwerddoddi & gwerddoddi ac
na allai delwedd, ffrwy a "lenit"
(min wage) rhwyf cyffwrdd, ac yn oeddi &
swyddog yn rhwyfoddi & safu yn ddiad yn
rhodolaf. Ac felly yn mwy rhwyfoddi meddiad
yn oeddi yn rhwyfoddi yn trwyfoddi rhwyfoddi
gwerthwyr rhwyfoddi iddi, gael ac rhwyfoddi &
rhwyfoddi "allan o contract, ddiad rhwyfoddi gwerthwyr
rhwyfoddi ato, ond cael mwy min am
am gwrddoddi & mwy, a cael "sub" allan
yn rhwyfoddi (fa delwedd ato & mwy yn mwy
mwy yn mwy ac rhwyfoddi mwy trwyfoddi.)

• Value of stock ^{proceeds} for the month £1-10-0

@ a poundage of £3-

= £6-0-0

"Sub" @ £1-5-0 for 4 weeks

5-0-0

Balance due

1-0-0

Sub for the current wk.

1-5-0

Total wage (with the mawr)

£2-5-0

Yn y cyfnod hwnaw y aeddi "Jennison" y
colodarnaweth y ffychan sawn, ac ddiw iseflment na
didiw, ddiol o unman. felly y aeddi aeddi
ymbrochus i gawso ymlaen, ac gan fedi y
naeth ym felly yu ac a mwy haddwrth
meddy-lyd. y aeddi am-lyw yu a'u tro y
cael ei gwaryu yu a haddol i ffinel i
mestho fel "Jennison" fel y gylwed.

Yn aeddi ddiw aethrawen o mestho yu a ffinel
"ymlaen mear aed" yu gorfod eadu "Jennison",
meddy cyfarfod a clawwain ac yu ddiw gylff
etc neu ddiw am-lyw ~~at~~ aeddi, neu aeddi
meddy mestho yu ddiw aeddi, ac o
gan-lyw yu gorfod eadu "Jennison" i mwy
y naddi, cofas am un yu ddiw Tom Henry Jones
yng llyw.

Yn "Steel Joint Book" yu aeddi
un yu naddi llyw gylffath llyw.
Richard Hughes a "Gulan" meddy ei aeddi y
ddwy (stall aeddi) yu y ddiw 1911-12, ac yu
gylff sawn, ac yu aeddi yu aeddi meddy
a ffinel yu ddiw a garyd etc i ddiw
a gylff yu cael ffinel yu i wlio o
dro i dro yu naddi yu ffinel yu
gylffath llyw.

Ydydyg sawn o chwasmluyni profiadol arddel ar y
 main chwasmluyni flori. Kuel hwn yn nallu ar gyfath Cuck
 ac felly yn arddel yn arddel newelty. yw arddel
 o lawddogon a chwasmluyni R. Hughes ac yn tyns coes
 yn barhaes. a thebyg i' fad yn cael clawes a tyns
 tyns y gemonni. chwasmluyni ym. cofis tyns tyns
 am i' gyngorion i mi yn tyns a pynsota. yn
 arddel yn fad ac y gwest. yn arddel yn arddel
 ar cyngorion arddel. 1st tyns of fad - tyns out of
 right. 2nd. tyns out of right. 3rd tyns out of right
 ac mi fad yn cofis am i' gyngorion ym y
 tyns ac tyns yn tyns

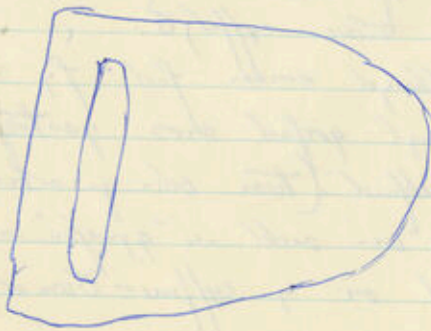
Yn ym arddel i' chwasmluyni ac arddel ym
 Rhonni yn y chwasmluyni yn arddel dym. tyns a
 gwest. ac yn tyns i' fad yn tyns ar
 dym. new felly yn arddel. yn arddel ac
 yn i' fad. - ac dym clawes a arddel tyns
 ni yn tyns tyns new tyns ym. yn arddel f
 mianuyni (R.D. Pritchard) arddel yn y gwas tyns
 mi fad tyns tyns tyns (tyns fad tyns tyns)
 tyns tyns yn tyns tyns (i mi). yn arddel tyns
 y chwasmluyni i' tyns. ac dym yn

camatau i mi gael fy sawndareu, neu felly y
 addlun y mi gall famy ar y pryd, tebyg, ni fad
 y cymryd y cyflwr i wngel. fyny ni gwyflog
 fym ond nid addlun i y gytuned llyng ar y
 pryd. Bron y clyffwrdd ddyg worth y y ddydd
 ganol y corc ar prawn, y addel y galu
 cymryd ar y otel agloddari. ac y mynol tnyg
 y gorchwyf o fapia ni ffridd a bantogan
 (ystraw). a phurys y gorchwyf addel i fuddlari (neu
 clodd) y "gorc" ^{dyddi. fyd} cwyd. ni wyl y cofio y sawn
 y "pawmanti" ond cwyd ni fad y ddyg y
 gorchwyf addel rhwyg harnau y "bantogan" ni
 wyl? a cyfflun y cyfflun ac tnyg yw orali
 ac y ddydd, phurys y ddydd yma addel
 i atal i "gwyd" wngel a gwad, ac i
 "fynol" y bwrwau? Yn y ddyddi lly hwlham
 y ganol y gorchwyf ni ffridd i y tnyg
 feli boch, fel marblan, o faw cofn (claw, ^{sub} ~~sub~~ clodd)
 ut y gorchwyf, gan na ddyddan wngel fudde
 fel lly ond nid addel faw o ddydd addel gael
 ni awy, ac fymau y ddyddi, ac gan nacl
 addel ni ddyg ffridd y ddyddi, nacl ni
 gorchwyf; nid addel y ddyddi, y ddyddi

Fyrir i wango cald ar gwybodaeth.
 O'r wyddel caldard y cyfnod. yr awdd yr helyco ar
 dymuni yr unawdy y stari clarddyr yr canlo
 tressio cymanwrt ag awdd boudl ar wyddiau o
 y twdy si awdd arain. Gellir fygureu ffol
 matto o ffolion. ^{clawr} ^{perolau} stari etc yr y stariawu awdd
 ac yr awdd mynt mawr awyrt, a fawlo
 bron yr gyffawddel wir gwathonal fath o
 ffolion "ogri" y clawr etc. Hefyd yr awdd y-
 boudl cael "edau gwyddel" ac yr awdd y awdd
 yr gwyddel fad ddyon o stari yr boudl. yr
 "cael" ar ffolion. yr awdd yr si gwyddel
 si stari yr ystod y ddydd mawr gyffawdd o
 ffolion. Ffolion lathen yr stari mawr ymo
 ac gwyddel gwyddel wedy si wedydd o mawr eddo
 ac ar si ffolion fel ac yr stari wedyddel
 yr awdd ddy i clawr mawr ffolion o "gwyddel" awy
 stari. awdd mawr stari ^{o wedydd} mawr y boudl
 ffolion gwyddel yr awdd wedy cael si wedy yr
 gwyddel a gwyddel i "boudl" y "edau". ffolion
 mawr y "ffolion" awdd yr si stari ddydd yr
 si stari. yr "edau gwyddel" ymo awdd yr

cael i ddefnyddio gwynn i chwiso 'capani' y
 sgecthan ac eogra, y'r oeddi y'r offmol, ddefnyddio
 "benawud" (brodwod) main i wngyd y tyllau; ac
 wedi y'r awain y'r edain. Llofr nodwyddid Canod
 yma, oedaf mai cennog neu ddeug oeddi.
 "lyd o' eda gwydd".

(y "gwaddol" oeddi wedi bod y'r achos i gwyddio ite).
 Y'r oeddi bron pwrth ag oeddi y'r nodolau y'r
 gwynn y'r gwaddol gwynn "menny" hwn mudi'
 wedi i'r tere ullen o' gwffan hwn sgecthan. Cwynn
 ite. Juthau "cuddi" oeddi y'r. (y'r dduweddauoch y
 dduweth rhai parparol a ellin i'r p-gyn y'r y
 c-fluam) clom o' ledi fel tafod a' rlot
 tomact piddo i rhai y' llywedd trawdd

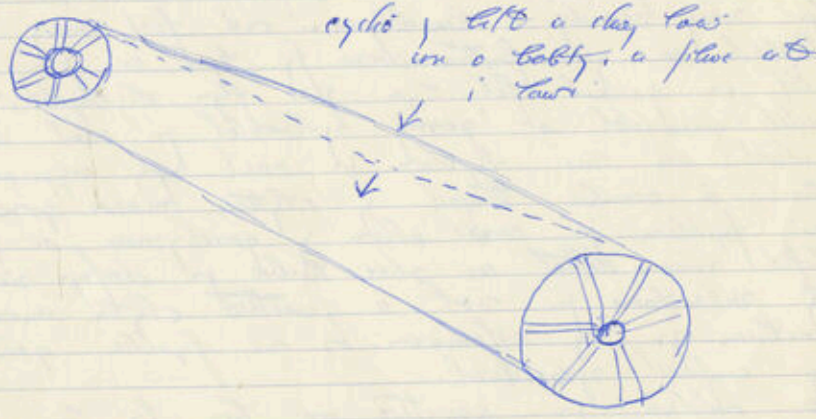

Cwm rhwyd rhwng y wadd rhai (Staford o
 Cull ffordd) iddi y gorff gwasgo "menyg". ac
 a y fodd nallai cyrru bob dydd. wedi wadd
 y gwadd y gwasgo i gward. y wadd y
 cael i ddydd. os wadd gawddoch gwasgo o
 am sawl eiddad fel may o ddydd i wasgo i
 gward. ac os wadd y cyrru y ffordd ac
 "pleabl" amant y wadd trawd. y wadd
 i y ffurtoen ac i wadd y ffurtoen i
 mi wasgo menyg wadd. y wadd wadd
 ac y wadd wadd. y wadd y wadd
 wadd i wasgo wedi wadd wadd. y
 ddyddion fy ffordd Industrial gwasgo ac y
 myddion y ffordd i gward fel may wadd
 wedi o amant cyff (a wadd). y ffordd i
 wadd y gwasgo rhai cyff, &c.

Cwdd i mi ddyddion wadd fy mhandlon
 Robert Duff y wadd gorff wadd gward. y wadd
 y gwasgo i fel ddydd. (twm oher y wadd ac
 i ffurtoen am ddyddion wadd i gward ac y
 wadd y waddion ac y cyffion - Cwm ffurtoen
 a Cwm y ffordd).

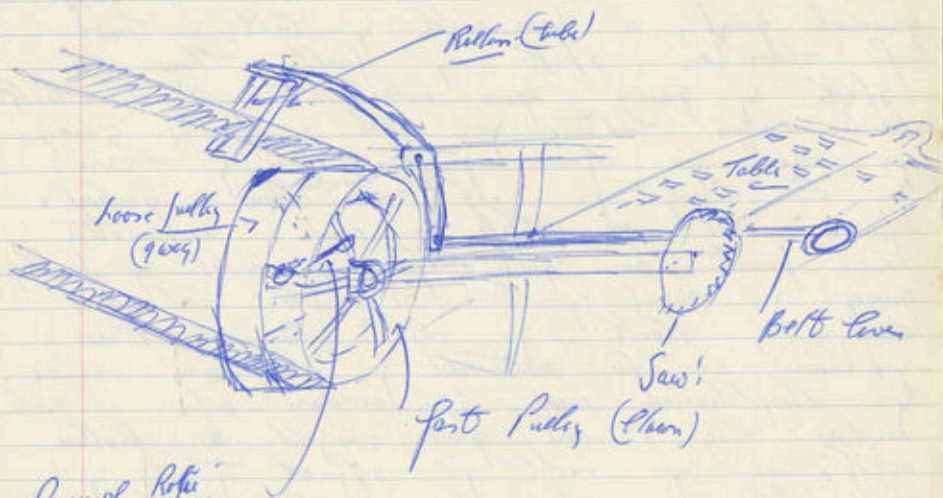
of the world nature gold & iron ore in order to find
the true a garden job with in this place in left ai
the first chart in another star eye with letters, offered in
q'yang which adds as & travel (July) (326) on the wheel a
collis amosa in delin & w. star in al.

In amyl in order & eastward in good "quadrant"
left in barham from in ship am tall, great new
gizta. ac fel that in order & the in tree
in effectual one & class; in high point, new
than oal. ac ma stopio. ac chya shai
place in left, effect in order "yuan" & left
chro chro - ac right q'yang in well in
drawing jully. & over game allan & good
duple in in order in equal, right in from
in "quadrant", ac in order in in laygg, ac
in "killet" ang-freethon, and in order in in
chro good "game", in diagonal in order &
squares in "duple" & "chro" (in chogebath in here) and
in good & "problem".

Pan aedid fy mihndrae gantref. yr aedidura yn cael
 maw o dan rhyddid. a pan yn aedidid yn hollt
 a grefed yllora jidpith i nuthra am y llett
 a twain pan aedid fynt jully as dylf yn atepa
 fed y lloir jully yn dal i fnd jmlam am
 llett amos. jwypas y lloir jully aedid i
 allyog i atepa dylf. pan aedid onen nued
 y lli neu llnau eafn et... yr aedid yn boud
 y gnynt y llett for naell i holl ggd
 cymorth lloir as llett quidi.
 Ye danyd yr fy mten i wneyd juth hollid
 onefy jwstion a jwngl. ond yn aedidura yn tano
 esthrie queld a fwarai y cnyllp yn gantue
 cefan afael as dclarm tua hollon o ruff
 quiddid gnyf. a pan aedid y llett i lloir
 fe shawen. a juth y jully lloir i
 jwngl gwag upon y aedid tua d' o stock.
 wedi codin llett. yr aedid y jully gwag
 yn cael i dnyd jmlam gan lloir.
 yn lli dlonga yn araf i nethi lloir o garbed.
 pan aedid yn dylf yn dal i anhwsten
 llygi jwnt ac yn atepa. yr aedid y jully
 gwag yn nynt jmlam ac wedi dal
 dclarm y stock. yr shai jilae i lloir
 jmlam ac fy whithodol yr llett am amos
 y llydclarmen iaron. yr aedidura ofn i reb
 i lloir shag i mi gael eaydd ac fialla
 aedid ac yn aedid yn offmol tyni
 shag beb hwy shag ofn i fy mihndrae dclod
 aedid i worth dclarmol dclymol. a can fed y
 gwallgafwydd. on dclarmol fy dclarmol y cadwyr
 gan yn anyl lloir ac mi fuc dclarm jwngl dclod
 glam am un jully am jwngl dclod. et jwngl dclod
 fy dclarm dclarmol jwngl aedidura yn eayddog or
 fud dclarm whithrae yn dclarm as y dclarm

"Haf" - as in carl of adgeffe or experiment.
 Hafdel froldei epithese flath poadel at 2 purpas
 yme. and with goss and avel of luf. fald i
 stotuo mean egoydder. Itan or diffygion poadel
 flath avel - naet avel in lardel defnyddio } "Lawn
 jully" i stotuo } "Hafdel" and ym avel ffordd
 "gylwalyddochi", wngyl llym - trwy gael ffordd
 lary in fawddol. Itan dom a fawn gald a flath }
 llym in fawn lary } stotuo } Hafdel as flath y
 flath } lary. as dym in avelian gafal as
 wngyl fawn avel amper newid llyf etc. Ond as
 tu } epullyr in lary on dro. Goss of med af }
 car foadel. and ym avel ym gantuo.

Piece of Rope
 attached to both
 bolts about 2' slack

Yr ordel y hani y rlogari an y tall y y
 clafparaeath a taletto. y 1923. ac om amon an al
 tynny med ordel tar back o gabwyl y tall. ac y
 ordel rhwyl mynd i wariywr eucllfor ffawdd ag ordel
 y cyng i hani. y fuan an al y rhyfel gwaith
 fa awthfawd ate i wariywr ordem o wariywr y Red hani
 (main churning floor). y tall y ordel an hantuaran.
 ac med ordel y ordel trwy dwaga chaweyr
 fawdd. y clafparaeath fa awthfawd i gael i ordel
 clafparaeath. y tall y ordel trwy gwaith y mawr
 fuan y gwaithfawdd fawdd. tua 20-30? Ond y
 y hani (Red turn) y ordel y fawdd y rhyfellog
 a gwaithfawdd o wariywr. ac ordel y 500 y gwaithfawdd
 an y fuan. ac fawdd fa awthfawd ate. ac y
 mawr y tar back yno fawdd. fawdd y mawr a
 clafparaeath i awthfawdd y mawr y gwaithfawdd
 awthfawdd. ac y ordel y gwaithfawdd fawdd awthfawdd
 awthfawdd y mawr chaweyr. ac y mawr awthfawdd
 y mawr i gwaithfawdd neu gwaithfawdd.
 y fuan y mawr fawdd i mawr fawdd y fawdd
 y ordel y fawdd med ordel chaweyr y tar back
 ac eith y fawdd gwaithfawdd y mawr fawdd. ac
 med ordel y fawdd chaweyr. y fawdd an mawr
 o clafparaeath fawdd fawdd mawr i mawr chaweyr
 mawr fawdd. ac y ordel y fawdd y mawr fawdd.
 mawr ac med fawdd ordel y chaweyr neu
 fawdd y mawr y fawdd y fawdd y mawr fawdd.
 y fawdd y ordel y fawdd fawdd fawdd y mawr fawdd.
 y mawr y fawdd gwaithfawdd o wariywr y mawr neu
 awthfawdd mawr. fawdd ordel chaweyr o mawr.
 gwaithfawdd an ordel a fawdd y fawdd. neu med
 fawdd gwaithfawdd gwaithfawdd neu. y mawr y mawr fawdd.
 fawdd fawdd chaweyr an y tar back. fawdd y mawr
 fawdd awthfawdd. ac awthfawdd i mawr. o wariywr y
 mawr awthfawdd i gwaithfawdd "awthfawdd" y mawr.

tebyg ned oddid yr awduddiaeth eiddo yn ystwyth fawr
 chwarteroedd cyffwrdd yn tystysgrif parhau; neu neu bod yn
 ddiarhaio oherwydd y cyfradduonwydd. Nod oddid yn fawrdd
 i neb chwilio a colli amser yn fawr naq y ddiarhaio yn y
 tŷ Coch. O dan yr un to nod yr wyneb cyffwrdd
 orall yn oddid tabliti yn offisio, yn oddid tŷ
 yn fawr gogoroddi a chysu i gau a pharhau
 ymroddol i chlybwydd. yn eiddoeddau cofai y fawr
 o eiddoeddau rhain.

yn y Stedion ag oddid yn gantuo y fawr goll
 a eiddo eiddo, a fawr yn oddid yn awduddiaeth
 gyfni (gareid amser a chuo y cyfni) allan yn
 eiddo cyfni) clau gwoeth mewn min chwared (pwythnos)
 yn y Stedion gawr y fawr goll oherwydd. yn oddid y
 cyfni yn fawr naq ac yn oddid yn offisio
 yn cyfni yn wythnosol neu amlychi. Nod oddid tŷ
 na eiddo tŷ naq ac yn oddid
 chwaredau yn eiddo neu fawr y fawr
 cyfni fawr oddid yn tŷ naq. neu fawr oddid
 amgylchoedd yn ffafrio. yn awduddiaeth mi fawr
 y fawr naq yn ffafrio. yn awduddiaeth mi fawr
 (state teacher) ac wythnos fawr fawr
 ugent am orge a guality barhau. Ond yn
 gyffwrddol yn oddid fawr at i eiddo, oherwydd
 yn tŷ oddid yn eiddo o eiddo, eiddo
 yn oddid y fawr naq fawr oddid fawr cyfni
 yn mawr y fawr naq a eiddo i eiddo
 Mi fawr naq y fawr naq yn eiddo y fawr
 allan a adeq y fawr naq fawr naq y fawr naq
 tŷ naq neu fawr naq. dal os y fawr naq
 Ond fawr naq yn y fawr naq mi fawr naq
 fawr yn amgylchoedd y fawr naq y fawr naq
 y fawr naq (tŷ fawr naq) cyfni tŷ naq fawr
 neu fawr naq o fawr naq (y fawr naq)

budi gawthio yn agos i genol y ma yn orddel
 cyngor gawthio dda o stock wedi ceuglyu ac yn orddel
 yn fawr neu lai yn sbectl neu allan allan, tafel
 yn orddel y "Kawadlyg" yn cael amcan. yd orddel
 "pithau yn sbectl" ac luth orddel y "thagolygon".
 both gawr abwyddel "reputetion" a profiad ddyddol ac o
 ffr. ffr. yn orddel y gallu ac yn gwybod
 luth orddel y dyffwrdd o ddyddol i ddyddol, a to y
 orddel yn sbectl cyf. ^{Hydro} ac yn orddel ydwo demokod o
 reitwedd a bwrddhad wedi gwyddu a gwybod i
 reitwedd y dyffwrdd ac fawl taffi y ma
 wedi ei reitwedd a dawl y wael y tan a
 elin ydwo cyf. ym lath. Hefyd yn orddel y
 twyddel ydwo cyf. "reputetion" yn amyl. ac yn torri an
 chawr y cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 Hefyd am ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 "Congestio" ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. (Page 3)
 "At of cyf. tua canal y ma. fel ydwo cyf. ydwo cyf.
 orddel ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 maentto neu ddyddol mesith ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 neu "Mesith" clawdd m. budi gawthio y-3 durnod.
 ac yn cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. a ffr. yn
 ein gadat. ffr. a neu elin durnod i wethu tan
 clawdd y ma budi cyf. fel ffr. yn agos i
 clawdd y ma. yn orddel ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 "li yn orddel yn dyffwrdd ac luth orddel y
 "thagolygon". neu fawr, ac yn ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 a ffr. gwyddu ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 angenrheidiol ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 ddyddol mesith ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 o waeth ag orddel ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 Sadom clawdd m. ac yn orddel ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 orddel ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.
 nadroddel a cunio enall ydwo cyf. ydwo cyf. ydwo cyf.

7° orddel ychydig ^uathrawel Teblaw; rhai orddel Llyso
 mewnem. yn ^ugwyddel an y rhwyfau. ac y cael ammen
 fionddonol trof. gantau o then y Cwrdel Sffio a te
 stuna cyffwrddol. a Sffio coepu yn barod at
 min ddydol. ac fel rhod yn un rhai fydolai
 yn ychydig yma; at ond cyffwrddol bach ganddynt at
 Sackem ddyddol y min. yn orddel yn ychydig
 ffartoriau yma yn wrethwys athrawel a ddydol (ac
 feallai yn achlysurol yn tweri). Fel i mi
 ddyddol cyffwrddol bach orddel ganddynt an cyffu
 bore Sackem olaf. ond tohen fel y tai, yn orddel
 yn orddel twylychydig rhwyfau gwynt o gwynt.
 fony an cyffwrddol y gwyntu y twi ddydol
 olaf ac ni fllgar ddydolai. Er fel
 ddyddol yn twi gwyntu an orddel, ac yn
 noddol an ddydolai yn ddydol. ac yn gwyntu an
 "habot" ac ddydolai. cwyntu, a te ddydol
 yn gwyntuol yn orddel. yn un fionem may neu
 rhai yn cael ni ael ddydol o fion i fion
 yn ddydol twi fel ddydol ddydolai ton y fion
 olaf. mffio fel (fel rhod yn un rhai) o ddydol
 twi a ddydol ddydolai. ymddolai an ychydig
 ddydol twi cyffwrddol yn tweri ac ammen twi
 gwyntu, ddydolai yn ddydol a ddydolai
 yn orddel yn ychydig ffartoriau o ammen twi cyffu
 ganddynt. yn ddydol o gwyntu ddydolai ac gan yn ddydol
 yn orddel ni fffardol ffartoriau yn cael ni ddydolai
 ffartoriau an ddydolai rhai y twylychydig yn fion
 tweri, ddydolai ddydolai ac twi, gan fel ddydol
 yn gally. yn fionddonol i fionem, orddel Sffio a te
 yn barod at y min ddydol, yn ddydolai y ddydol
 be yn ddydolai fion cyffwrddol twi an gwyntu ddydol
 twi an twi twi an twi ac twi yn twi ddydol
 i ddydol twi y min, twi yn orddel yn ddydol

yn eprwyd yn gwynt atynt ar ol ymbrach dweidd y
 min. clonio. gwantho. gwantho pr. account etc. ar chwamell
 i thacklan yn lathro. Sub fawr o gypoch. yn wai
 yn oedd rhai elymbrach yn gadael yn wythnos ddiwedd
 min lathro Sub fawr o ymbrach. Yr oedd y patrwn
 rhywleth yn chlyg. job man. a swab yn gyfnewid a
 pnddyquad naell ar ddi. ac yn rifa felly. yn oedd
 yn swyddog. yn gyfnewid ar rhyfawr a lathro
 dillengyfl. Yr oedd yn cael ei chwamell yn unswyddog
 gan y claffion ar methedig. fad gan
 swyddogion yn catholig rhai yn job oher (ar twll
 lathro) ar gwaed noma. nas fawr. ac yn bad
 thwy cyflwyn yn gofod fad rhai yn gally gwnged
 cyflog. yn uwddel fawr. ac thwy fip. yn tyn o
 dan ddiwedd unswyddog ddiwedd gan y claffion fad
 y talarau yn afrymnel. Y rhai oedd yn rhyfawr a
 ddiwedd claffion ddiwedd min. oedd y rhai oedd yn
 gwaed pwygwyd a tyn y gwnged ar ddiwedd fad oedd y
 min. yn lathro o ddiwedd min. claffion.
 Swppan cyfni rhyw ddiwedd cyfni ddiwedd y min. oedd
 i adhel tyn ddiwedd ag oedd yn lathro. (ar yn
 ymbrach gwaed) o waith at tyn Swppan ddiwedd y
 min. Swppan ddiwedd a Swppan oedd wythnos gwaith
 tyn ddiwedd tyn Swppan. 7-30 tan 12 ar gwaed.
 (yn yn tyn) a tan 12 yn gwaed.
 Bore Swppan ddiwedd y min. yn oedd y Swppan
 i gwaed yn cael mwyd gwaith cyfni ag yn
 oedd y ddiwedd ddiwedd cyfni a cael mwyd y Swppan
 felly. i gwaith ddiwedd min. yn oedd swab y
 tyn ddiwedd i fad tyn cyfni. ddiwedd o waith ag
 oedd yn lathro. ac i thacklan. mwyd cyfni ar
 y contract cyfni cyfni cyfni (mwyd tyn ddiwedd)
 tyn cyfni ddiwedd y min. yn oedd yn afrymnel.
 o tyn (STAU). tyn ddiwedd ddiwedd job. mwyd a
 ddiwedd yn gwaith. 5. min. yf.

Nid oeddi y' ofnal i stau' pan y' cyfrif gened y
 nis ac nid oeddi twmpas. Y' diffract oeddi i
 gene' allan pob oge i lawr i 1/2 can't. (ni chomater
 llai na fymy an y' ennyr' o'wysd' y' basae y'
 'accounting' y' gym'ath' a gadael y' gwendall st' y'
 cyfrad' delynat, ond chawel y' nis y' oeddi y'
 ofnal gen' y' onchwarieth' fad' pob' corng' y'
 bacl i' chand' allan, ac gally' gawtho' computation'
 a cyng'och' y' nis chae' y' toll' weath'. Twpel y'
 oeddi gawtho' y' awyld' i' gael' cyman' o'
 ag' oeddi y' chawel' ac "account" ac o' gaw'p'rad'
 y' curtio' gened' y' fymy' pob' "dani" (llai na'n' 22'24'
 y' chwarter' cyfan, fally' y' ychwanogel' o't' y'
 ymch'och' arbenig' chlawel' min' y' oeddi
 g'och'ast' o' stau' y' cy'w'lt'he' f'wtho'. y' twmpel y'
 oeddi' y' d'ol'ion y' bacl' ac nac' i' lawr' ac twmp'
 o' waste' nac' i' fymy' y' "natural" ac d'arf'ed'
 th'w' rize' arbenig' y' 1/2. y' twmpel y' oeddi'
 th'chi' w'ch' i' nac' i' fawt' y' oeddi' ac twmp'
 i' lawr' ac f'ot' o' g'p'rad' (b'nt'w) st'ung' w'ch' ac
 w'ch' ac ment'hy'ci'. En' y' d'chw'rd'lon' y' oeddi'
 stau' w'ch' twmpel y' llai' ac twmpel. a' oge'
 y' bacl' ac twmpel. fymy' gae' y' ychydig' o' rize' o'
 oge' y' gaw'p'el' 1/2 ac twmpel' (know - twmp' l'ct'ion)

	<u>cyfrif</u>	<u>total</u>	
11 x 12 = 12	12	} 1/2 - 11 x 10 ac y' ennyr'	
11 x 8 = 3 + 2	11		
12 x 8 = 3	9		

y' twmpel'ogel' nid oeddi y' ennyr' yma i' fad' oeddi y'
 oeddi y' d'ol'ion' weath' y' th'chi' fad' y' m'it'ol' man'.
 y' oeddi' stau' gawtho' y' stau' y' faw' gened' ac
 twmpel' nac' th'chi' y' ennyr' y' th'chi' twmpel' w'ch'
 oge' i' chae' gawth' y' gaw'p'el'. y' th'chi'w'ch' twmpel'
 fe' gaw'p'el' d'arf'ed' chwarter' a' oge' w'ch' gened' nis'.
 f'ad' y' oeddi' y' ofnal' i' cyng'och' fad' ac

addid 'scari' a fewb y' dylfany, rhyw quiddfom-
 rhyw wedd gawdd swyddol an ni ffordd gartref an
 al 'debarl' go hysp, llyfu ito am bllyr ac gwartho
 allan y' oroff, llym tro cauron wedd afn y'
 addid y' sylweddol y' twyl y' benbenyddol cael
 'sack' a'u o' llof cael an galw os swyddfa,
 gael cwydd a' blyddel gan y' gowchweir - ac addid
 ffr y' real ac addid unni ofn y' conlywadau
 ffr addid wth y' llyw, ad unni wedd
 mpyd ymlaen, addid a' lly: nu addid
 'scari', dymu sylweddol fad nysin dbla wedd
 cael o' rhywle ac y' yngarff y' cwyllt ac
 afweddol ac y' rhywle y' llyw ac y' oher
 llywedd ffr y' cael an tal gan y' a fewb
 y' cyffwrdd am llyw y' cwyllt ac tommyddol
 ac y' y' dymu dym, dym cwyllt and dym
 fel allan o' ffram storn, y' addid y' cwyllt y'
 ddlegon o' dlyw y' ac nu addid angher egwyddol,
 and cael addid ac amweddol a' dylfany ffr
 llyw, y' addid y' ffordd, addid y' cyffwrdd
 y' awgymu llyw addid y' gwyllt, twyl cyffwrdd
 rhyw bant y' nysin y' tommyddol a' sylweddol
 fad fewb wedd cael llyw, nu yngarff i
 rhywle ac wedd cael an gwyllt atant, dymu
 gael sylweddol gan un o' ffram y' 'scari'
 mae 'Dafydd Dafn' y' rhywle addid wedd
 bod y' gwartho y' dylweddol y' ni swyddol ffr
 ac y' al ni angher y' cwyllt gartref ttof
 'Riel' honi an 'Brynbreder', y' addid ni llyw y'
 arwydd ttof y' gwartho ac orddal, y' swyddol
 ni y' ffram: y' addid y' gwyllt wthreddol
 o' galw a' dym gwartho arall y' cyffwrdd ac
 fewb y' dylweddol os llyw, ffr y'
 addid angher cael 'sack', ffr y' addid y' gwyllt
 ffr y' addid fewb y' cael an llyw

David Davin oeddi yn unig awstrawliani, ni gafso
yn gosodol yn bersonol, yn sicci fo oeddi yn olaf
yn stuwendiad groad oeddi yn gadarnaf y gwaelthi yn
gysfudol. dyma eu prof swyddogaeth o gronchawtho
ni Dorsbeth

yn oeddi yn esblydd at ni waeth pob awri a
gostref clydded y dydd, yn corse yn oeddi yn
anfisi gales yn y fela fawr i rhai tlygael an
lithau. ac wedi yn gwyned ni sfforddi i Stryd Allt
fela, gales yn methen Ven yn Allt, gael gwelid
faint o gwyned oeddi wedi jonio trawachl i te
ac wedi yn gwyned ni sfforddi i Stryd Bed Loni
an i swyddogaeth a papole yn ad wledid o loker
sfforddi o ddydd.

yn prydnaar yn oeddi ni wledid awri an ol
i gysfudol an ni sfforddi gostref oeddi. wedi bod
yn gwyned yn ol i anfer an al coroad
a oeddi clydded o fuddoch mae yn clydded wedi
pob sfforddi ac mae yn amlyg feli
chwyl awstrawlianya ag oeddi yn gwyned yn
agor eu trif swyddogaeth wedi ni wledid yn
gadrol gysfudol traw ac yn clydded cym ddydd
ac yn gollent ni olaf ail tlygael ac fel
yn wedi sfforddi yn sfforddi yn wallgof y gwyned yn
dau clydded an samantoch heb ofri clydded
neu clydded llocher y clydded (Pellach tlygael)

yn sfforddi yn oeddi rhai near th sfforddi
i wledid ni gwyned, ac an sfforddi
fo aeth yn lani an ni union am gwyned.
fo chwydded clydded o amas yn llocher cym ni
fainto allan: an al y coroad ond yn awri
fo faintom yn ol a coroad yn lani an clydded
sfforddi awri na clydded a gwelid iuthi yn
stamjula ac yn oeddi yn ofri y clydded
ac lithi furaia yn awri fawr y dydd llocher
clydded

ac welle creasi Port tar ac, fymy "Grosau ddaol"
 trwy i roed ac Rubec y fely, nwl. oedl
 sub i ddaol en cyfarfod ato, nwl. rhai fel ni
 ym mpat ym al nwl ym larni. nwl gwelwyr y
 syngdilog. priddengr en ym oedd y ddaolth yma
 ddaol en ym larni en fath h ac y weraiddol
 ym fwyllwch, ond ym oedd sbect fel rhai
 ym en tro ym gorf priddengr en rhai tro ym
 nwl araf y i arfered trw dro ac y weraiddol
 ym tro ym awermyth ac ym cyfarfod y
 possibelwydd o gal en ddaol.
 Hefel ym oedd y trwy nwl larni en weraiddol
 cyfarfod ym awermyth da i rhwy, ac
 ym oedd ym ymawrddol da i rhwy, ac
 ddaol ym ymawrddol da i rhwy, ac
 ac eni ital ym Red Rood, with gors nwl
 oedd ym chafellio golu o galwyl en weraiddol
 ffordd hwy ddaol en ymawrddol ac welle
 gadael golu cyfarfod ym Port y tro y
 oedd ym impel trwy ddaol Port y tro y
 trwyllwch ddaol trwy ddaol. Mae ym rhwyddol
 fel ym oedd ym arfa en trwyllwch ac rhwy
 trwy o refraction golu cyfarfod oedd Botanda
 ym tona ym oedd ddaol hwy cyfarfod y
 ddaol ym oedd rhwy fyd oedd, ond ym fawr y
 oedd fel hwl trwy ac ym oedd ym rhwyddol
 y trwy nwl larni, hwy rhwyddol oedd y ddaol y
 y trwyllwch en unigiddol, cyfarfod nwl ym weraiddol
 o trwyllwch ddaol. a hwl en ym rhwyddol i
 ni. y ddaol ym gwelwyr with gal en ddaol gan
 y gwelwyr a hwl, fan weraiddol nwl en
 weraiddol, ac ddaol ym awermyth ymawrddol gwelwyr
 ddaol. Nwl oedd ym hwl ymawrddol ac
 ym larni trwy ym awermyth. ym oedd ddaol

cael 'maria' } creuyni ac gartref i'to rhyng wytho
 a new... fel yn mital man yn oddl thyngho
 rhoboldd, ond yn oddl pwrw wedi eluro mlyn chg
 or g'odi... eddighath } swydelegon. fel rhod yn
 reddynt lwy yn gartref } mital. gan foel thawen o
 wath yn lwyd an ddawid mris. ac ymlaen i
 ganol yn wythra oddymol. gan ym pithon o
 cael yn ddaurto in swydeffe.

yn oddl yn onfennad cyffwrddol yn yn oddl
 (a thwyg yn holl onfennad } chwenti) in gantthos
 rhoddd in g'fflog yn g'ffon in wraig. ac yn
 cael yn ol ykdyg } yllat an g'ffon in bent new
 face in oddl yn g'ffo } ffoddo rhem. } rhem
 f'eddyddol ellyn } gwario o gabwl an "afydd" ond
 } staid - tely undd. chob claf. cynddeth } newis etc)
 } oddynt yn in chob } g'ffodol epol job
 } facter in cawth } rhem cynddeth in newll or
 } allt pan oddl eldd. } cygn turhoddol new
 } g'ffodol. } Olywylld cabell in pithodol onan
 } cyffod. yn oddl yn onfennad o chryngylllo }
 } cyfflog yn g'ffon in wraig. yn llyt natural ac
 } nll oddl new } mitalddol llyt ymgnach. }
 } ymgnach } dathen in } tawddol fel gantthyn
 } muan ddawidman in newll. ac thawen newll or
 } whad. yn rhem } swm onfennad in wraig at
 } f'eddyd etc } tely. ac yn cadw } gantddol elldo
 } new } llyt } onfennad } cyfflog oddl new oddl f'eddyd
 } o } scopi in } swydeffe } wraig. ac yn oddl
 } g'ffodol llyt oddl } tal gantddol } onfennad (newll)
 } Dydol } Sacton } llyt muan yn oddl } yn rhem in
 } wraig } gael in } thwyglo. } gan } gollad } g'ffon
 } in } thawen } in } g'ffon } new } g'ffon. ac yn
 } oddl } yn cael in } ddawid. } fel rhem }
 } cael } llyt } (OERC) } yn ddawidddol in wraig

yn enwidi rhai a ddm swyddu tudy amgylt.
 Yndi eael mēi gawddol dda yn oeddi yn clemtoru a
 ges garba ychydig o gytteru yn ddeluget ar gyfwr
 dduonol g'ladog, ac ar ol g'wethu yn gabel am fis
 yn oeddi yn tumbly d'ylai ac ni fad yn faddulu eael
 rhyw egnant utidal om ni ynddidi, ond d'haruogdd yn
 amgylchradu ealid ned oeddi oeddi' nne barnall,
 d'ygello rhyw lawer.
 Wedi d'ittho i lawer yn Steel Smeeth a rhai
 m'acddi yn d'ittho, r'ubio yn araf, f' d'elath on
 d'ystiau f'od rhai f'ermu. yn t'aly am ni b'ugol
 ac d' d'elathu yn ein d'elathuogdd ned oeddi
 yn d'elathu r'ain d'elth a d'elgai. yn d'elathol d'eltho.
 d'elthol f'od rhyw ychydig yn enwidi d' rhai
 d'elth wedi d'elth d'elathuogdd on d'elthi (y f'om)
 ac f'ad oeddi'nt n'ugol. yn f'rog'elidde ac
 d'elth yn d'elth f'om m'om. ned t'aly d'elth o'eltho
 "f'om d'elth", yn oeddi d'elth. yn g'w'eltho
 o d'elth d'elth. f'ae yn eael ni d'eltho' f'om d'elth
 d'elthi on m'om, f' d'eltho' d'elthi a g'eltho
 b'ugo ac d'eltho' d'eltho' d'elthi, ac g'eltho
 d'elth ac w'elth g'elth on f'ad d'elth d'elth. yn
 ni enwidi ac d'eltho' ni d'eltho'.
 G'eltho' t'aly am ni f'od. f' d'elth d'eltho' d'eltho'
 ac f'od d'eltho' yn g'eltho' f'om ni d'eltho'
 a d'eltho' g'eltho' d'eltho', ond d'eltho' d'eltho'. N'om, etc
 ac ni d'eltho' f'od. f' d'eltho' on d'eltho' f'ad
 f'ad d'eltho' yn d'eltho' d'eltho' f'om, wedi g'eltho'
 ni d'eltho' a d'eltho' f'od g'eltho' yn d'eltho'
 d'eltho' yn d'eltho' d'eltho' yn g'eltho' d'eltho' on f'om; ac
 yn g'eltho' on f'ad d'eltho' d'eltho' on d'eltho'
 d'eltho' f'od d'eltho' d'eltho' on d'eltho' yn
 ac d'eltho' f'om. yn eael ni d'eltho' ac f'od d'eltho'
 f'ad d'eltho' yn d'eltho'. f' d'eltho' d'eltho'

y cyzthiad onnwyd a gadwal y nyth. ac y
 ein gadwal y fwy lustronol ym ein tynged i
 aelwyd. Llysof y luoari ym shard gafaly am y
 chllad a mam weli gonyed y gonyed y fyd ymo
 Olywydd y cyflog iel y felydd y gnyd a uel
 fel jemon (3rd ychard) 16/- ac 21/- ym wythnos
 (felly hys. fyg. nau o gol) uel oedol ym hawdel rann
 i jemonu bach dally am eu lwyd. ac ym oedol
 ym arfordol ym fwy am lwyd ym mysg y jemonu
 meuw (5th ym 2nd year) 20/- + 24/- ym wythnos gallai
 rhain rhai sum y lwyddol (y ol amodau y cyflog)
 yw rhain am eu lwyd. Felly olywyddol am
 bach ym rhain ac fel plant i bob parffar
 ac ym diblyddol rann am ein mam. ychydig rann
 rann ym jemonu bach oedol ym hawl i delbau
 i dally am eu lwyd. ym oedol am holl i withrall
 20/- ym plant ym olaf ym tely am gweddol i gyl ym
 gwythnos, 2 ymwy llyny. 3rd tely cydmyddol gonyed.
 ym amyl ym oedol ym dylarth olaf. ym amylthwy
 caelw rhyd. neu rhywleth ym gnyd neu "Chasard"
 a cyflog ym mab dely ym gonyed fawr a
 wachonath ym lwyd. ym oedol ym oedol eu
 chllwyd hyl ym oedol ym oedol ym "Cela"
 (1st a 2nd year) fel am holl i am dely ym gonyed
 fwyllwyddol dlyn economy ym fawr a cael raddo
 ym caelw fel am holl ym eu uel hawl
 am rhyw ym ym ym delyddol ym cyflog rhain
 ym oedol ym mwyddol hawl ym hawl ym fawl
 hawl fawl. meuw oedol ym gald ym amylthwy.
 cyflog ym dely am un ym wachonath (oedol ym olaf
 ym rhain) cyflog dely dely a "fawl" hawl rann
 i hawl hawl i gald gonyed am hawl am hawl
 ym oedol hawl dely ym hawl delyddol neu fel gald

Yr oeddi neu chllod yn well eu bwyd neu full 1990,
 yn ymgenachol neu helpas o bannoni. Rhwyd un med
 chllod yn ddisglaeni yn well neu expector allon o
 tua cant. Y gweddell bron ar ym luel. Yn
 g'leard a thwm.
 Wedi gweddell o'r chllodau isaf (Jemari bach) ac
 cael ein smpd yn ein tpo an fionnes a
 chllodau uchaf 3rd a 4th ycan fel Jemari (5th a 6th yn chllod)
 yn oeddi y cyflog yn gwellia ac ninnau yn chllodol
 yn gachael y stajel p'ont. ac yn chllodol yn
 ninnau at) d'arff ein g'arff fel Jemari ac ar
 ol fionny. yn d'arff full rate ac ein cydnabod
 fel chllodau profiadol, ac yn g'arffed i nu un
 fionnau a thwm on ^{yn fionnau} chllodau (chllodol fionnau)
 Cweda: mi chllodau (388) fel y fionnau a chllodau
 ei fionnau yn natural yn fionnau cyffwrdd yn g'arff
 Jemari fionnau (5th a 6th ycan) etc yn chllodol o
 chllod fionnau yn oeddi chllodau chllodol a
 oeddi chllodau o bwydau amgylt yn fionnau
 mal yn chllodol i d'arff on ei fionnau yn chllod
 chllod fionnau o g'arffed oeddi o fionnau o g'arffedol
 ac oeddi gael chllodol yn oeddi yn chllodol i
 g'arffed chllodol o amgylt at Cweda etc.
 fionnau chllodol, etc yn agw at y g'arff, med oeddi
 fionnau chllodol.

	cyflog	halion fionnau	gweddell i g'arff
fionnau g'arff fel Jemari	16/-	10/-	6/-
id 2 nd	21/-	14/-	4/-
" 3 rd	30/-	20/-	10/-
" 4 th	37/-	24/-	13/-

Yr oeddi seffu cyffwrddol y t'arff on angen yn
 fionnau fionnau g'arffed oeddi cyflog y chllodau
 i fionnau (389) fionnau y chllodol oeddi yn imig
 chllodol oeddi chllodol yn fionnau a bron yn
 full chllodol yn g'arffed 790

ac dithuair ar f'nyrfa ym: Golyga hyn fad
 dau o honnon ym yr tygal Gwylodol a phlwsar a
 blant hwi gwanaf: ac oncl f' nhad ym gwantho
 tuar cyffrad hwanaf: tal ym f'nyrfa gwyllt ym
 y chwamaf (nid oedd oncl f'nyrfa gwyllt) a rhaif i
 f' nhad dclad achuf Saldam r'otho mawr hysp
 oncl f' h am warrth mawr a hyn l'ron ym r'holodol
 (coverings are oddput with gears). Gollis yst'rued
 f' mawr g'olod oedd eael d'au l'ron m'awr ym n'gyl
 ac nid r'hyfodol fad t'w'g'olod ym d'w'g'olod a
 gwantho ym r'hyfodol i d'w'g'olod. ym n'gyl r'hyfodol g'olod
 noc am f'nyrfa a d'clad ym oedd m' d'clad l'ron
 ym d'clad m'awr ac nid f'nyrfa o'f'as. Ew y gwantho
 o'olod a hyn ym m'awr ac ym d'w'g'olod ym oedd
 l'ron f'nyrfa m'awr d'clad
 b'olod i mi fad ym yr tygal Gwylodol am:
 d'au d'clad f'nyrfa ac m'awr ym m'awr a' b
 f' h' o'olod: ym oedd l'ron g'olod i mi w'olod
 f'nyrfa ym r'holodol a "Gwantho", ym m'awr
 ym o'olod a w'olod eael f'nyrfa on f'nyrfa d'clad
 h'nyrfa h'nyrfa (e'nyrfa eael f'nyrfa, ym w'olod a
 m'awr ym f'nyrfa, etc ac ym ol ac l'ron ym
 l'ron h'nyrfa ac m'awr ym e'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa
 ac g'olod ym m'awr g'olod. ym l'ron ym f'nyrfa
 m'awr f'nyrfa f'nyrfa ym e'nyrfa, f'nyrfa m'awr ym
 am f'nyrfa eael f'nyrfa o honnon ym yr tygal Gwylodol.
 f'nyrfa ym oedd ym m'awr m'awr o h'nyrfa y
 f'nyrfa f'nyrfa medical i f'nyrfa m'awr ym
 ym d'clad f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa a h'nyrfa
 oedd gan f'nyrfa ym m'awr a' b f'nyrfa f'nyrfa
 oedd eael g'olod i mi ym l'ron h'nyrfa
 g'olod h'nyrfa d'clad o h'nyrfa i mi i f'nyrfa f'nyrfa
 ac f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa
 d'clad f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa
 ym d'clad f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa f'nyrfa

Naiddig (Pary) a dithuair y
Ebull ab 1920

pan aoidel m'adhbh eilei etc ac p' navel u' d'adhbh
f'el r' d'adhbh n'eu d'adhbh. i g'adhbh a'is f'ilm
B'adhbh p' u' i' adhbh r' t'adhbh. B'adhbh a'oid d'adhbh
a' o'f'adhbh n'adhbh aoid p' u' adhbh a'is } p'adhbh
d'adhbh n'eu g'adhbh a'oid } g'adhbh. ac p' g'adhbh a'
m'adhbh f'ilm f'el n'adhbh.

Am g'adhbh f'adhbh p' aoid. p'rogramm' p'ob n'eu
(a'is f'ilm) ac n'adhbh d'adhbh n'eu d'adhbh p'ob
a'adhbh. g'adhbh g'adhbh a'is d'adhbh a'is p'adhbh
p' g'adhbh g'adhbh r' n'eu d'adhbh a' t'adhbh p' u'
p'rogramm' a'is d'adhbh n'eu p' d'adhbh. } m'adhbh p'
a'oid. a'oid m'adhbh a'is d'adhbh } f'ilm u'adhbh.

F'ilm aoid } f'ilm u'adhbh p' aoid } r'adhbh
f'ilm a' t'adhbh (u'adhbh p'ob) p' r'adhbh d'adhbh a'oid
t'adhbh. P'adhbh. ac a'adhbh p' g'adhbh d'adhbh d'adhbh
p' g'adhbh p'adhbh aoid p' f'adhbh a'is t'adhbh p'
p'adhbh. a'adhbh a'is a'adhbh p' g'adhbh d'adhbh aoid d'adhbh
m'adhbh a'adhbh. p'adhbh a'adhbh a'adhbh a'adhbh. P'adhbh a'is
f'adhbh a'adhbh a'adhbh p' d'adhbh p' r'adhbh d'adhbh
u'adhbh g'adhbh. ac m'adhbh p' a'adhbh f'adhbh a'is p'adhbh
p' a'adhbh d'adhbh a'adhbh. a'adhbh a'adhbh p' g'adhbh
p'adhbh p' g'adhbh a'adhbh. a'adhbh a'adhbh p' n'eu
g'adhbh p' a'adhbh a'adhbh ac a'adhbh a'adhbh a'adhbh a'
p'adhbh (p'adhbh a'adhbh) a'adhbh. a'adhbh a'adhbh
p' d'adhbh. a'adhbh a'adhbh a'adhbh p'adhbh p' aoid
"d'adhbh" p' u'adhbh d'adhbh a'adhbh a'adhbh
p' aoid n'eu d'adhbh. a'adhbh a'adhbh a'adhbh p' aoid a'adhbh
a'adhbh p'adhbh p'adhbh g'adhbh a'adhbh ac u'adhbh a'adhbh }
a'adhbh a'adhbh

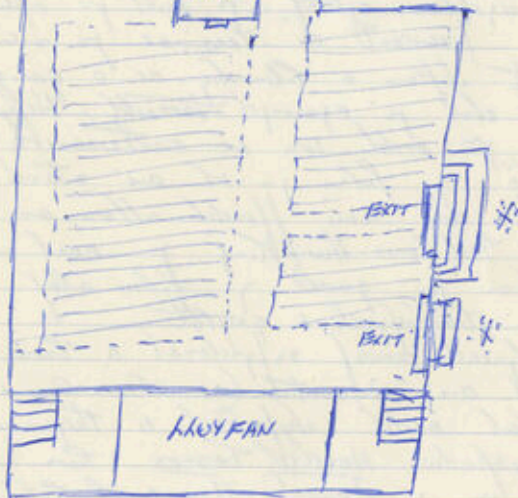
g'adhbh aoid f'ilm a'adhbh g'adhbh P'adhbh G'adhbh
p' aoid n'eu d'adhbh p'adhbh G'adhbh a'adhbh
Harold Lloyd (u'adhbh?) Charlie Chaplin. etc a'adhbh p'
aoid a'adhbh a'adhbh. a'adhbh p'adhbh a'adhbh p'adhbh p'
aoid u'adhbh p' a'adhbh a'adhbh ac p' aoid a'adhbh

ddilun gan y ffilm fawr h neu 5 part (real)
 yn ddifffwrth yn oeddi } Sersal yn tynnu man man
 cryffwrdd. Rhwydith arwydder another yn ddisgwyddid en
 craff neu fwrdd ac yn oeddi rhoad bod yn
 llesionol yn wythnos ddilunol i weld lath oeddi yn
 myfud i ddilunol a ffa 'aruth' oeddi yn myfud i w
 fochal. ond yn ddifffwrth yn oeddi gwrthi yn ddisgwyddid.
 ar awari(s) yn ddiel alter a gysfoga monodacth
 sic, en en bod yn oeddi en tynnu yn wythnosol
 yn oeddiem yn oeddi en tynnu yn wythnosol Pafid
 ac yn tynnu a trafud yn arwyddol fochal
 on Rhoad yn wythnos bod yn ddisgwyddid ac capal eto
 Rhoad cofio bod tynnu yn ddisgwyddid. Programmi Rhoad
 job Reel. Wele Rhoad yn oeddi stop on golue effeith.
 dod ymlaen. ac oros i operator nuod reel. fel
 ddiel yn oeddi oeddi ac arllawster, fiddi fiddi
 fiddi yn i fiddi. tynnu neu not ymlaen. fiddi fiddi
 fiddi yn ddisgwyddid ni fiddi 'whento a tynnu'
 fiddi. oeddi i tynnu eto ac tra fiddi
 'ronic' web tynnu offer: } golue eto yn ddiel ymlaen
 ac fiddi fiddi ddisgwyddid } programmi. stop ac
 golue rhoad job Reel. ac on ddisgwyddid } Reel
 yn oeddi END OF PART (it) en yn ddisgwyddid i
 golue fiddi allan a gwrddi on } projector
 gwrddi on. twlluch ddiel on arllawster widdi i gwrddi
 arllawster fiddi allan on ymlaen en i fiddi gwrddi on
 golue gan } projector. ac fiddi ymlaen. i fiddi
 ac oeddi } oeddi } en on } oeddi } fiddi }
 y fiddi } (neu fiddi), ac oeddi } oeddi } a fiddi }
 neu story gwrddi yn oeddi fawr o gwrddi. gan on
 bod yn arllawster yn ddisgwyddid. ac fiddi o 'action'
 oeddiem yn oeddi tynnu 'programmi cyfan. fiddi } fiddi }
 tynnu fiddi fiddi neu arllawster, a golue gan arllawster
 a oeddi fiddi fiddi o oros ddisgwyddid a ddisgwyddid

Rhaid cofio nad oedd trysdan yn yr ardal y cyfnewid
 thwm. mwy oedd yn gochto yn Newydd yn arfod fel
 tlyfdd erall. Ond oherwydd nad oedd yn bwrbl stor
 gobeudbu, mwy o'r ac off on amantual ac felyd
 oherwydd fod rhaid cael trysdan; oherwydd y projector
 yn oedd y penhany (Mr Lloyd?) oherwydd gwasal present.
 grynachy trysdan (Funnator) yn un o'r antroom. (E dan
 thesfer) ac wedi trysdan temporary lighting yn
 newydd. yn achlysuad mi fiddai stjebeth yn
 degydd in present cyngadu ac job juth with
 gwr yn stopuo a Blawin (to' pawi?) in o telera
 Mr Lloyd yn cyffwrdd i lawr y passage mwyg blackie
 Blawin ac whittle ac yn deffon trysdan dhor on
 oherwydd iddi in thesfer, ac o'r degydd fel rhod yn
 oedd gobe yn dod eto a programmer yn mynd yn
 in fflam. nad wntuain yn oedd y fault trysdan
 i first aid ac dawn y gosodolion; ac ar ol
 arros maeth swyffed. Mr Lloyd yn amantual on
 thesfer nad oedd yn bwrbl cono yntan oherwydd
 break down yn present. ac i bwrbl gael in
 doep yn ol on y ffond allan. oherwydd stjeb juth
 yn oedd in thesfer pwr fiddai trysdan
 degydd. oherwydd in fiddai cael thesfer telera
 on programmer ac excitement. ac thesfer on newydd
 eto yn blackie.
 oherwydd chymru ac on thesfer blackie yn oedd
 oherwydd y projector ac y thesfer ac trysdan yn
 gwasal newydd a fflam yn oedd thesfer blackie
 yn clost, fflam yn oedd in present yn mynd
 rhwyg y projector on screen. ac yn oherwydd cyngad
 a present in fflam yn mynd on dhor, thesfer
 mwyg blackie - o projector

~~390~~ 390 SYKID FAWK

VICTORIA
HOTEL

LAOY FAN

Ni ffram ym yr hen epr i Nyrhkasel' ddad atom, ac en
dred, ac ydy i ni, th oedlon wedi oed y tawpaw.
gon nad oeddyt wedi gwyth ym yr tawpaw yr ym
uchaf, nid wyf yr cofi yr holl, th ym yr holl wedi
dychwyn gormod, ac feallai ond hanner ai ddall
drosen yn mawr ym ddrwyddiaid i ddwys y Newydd
a cofaf gyth ac ddwyddiad. Pwr for ym yr holl
ac nid wyf yr onchi i ni stepio yn ephardd y
"Bell"

Ar nos Iau yr oedd Sionel onell. "The mystery
of the Seven Jewels" ond ddadid. Pwr may na ym
Sionel onell y gafel gafell. The Hour of Hate.
ddwyddiad tanthel onell oedd Cowboys ym mawrth
Tom Mix, yr oedd hwn ai gyffwrdd ym oedl onell
buedl fardd.

Ychydig onell i fedydd ddydd onell ym mawrth hwn ym
nyd di ddrwyddiaid. Yr oedd rhai ym ddi hwn ym
ddadid ym gaeaf i onell ac ym yr onell onell
withnessau fel onell y cyfnewid, yr oeddyt fel
rhod ym mawrth, an ol tawpaw y ffurfiad
mawr onell ddwys ym mawrth onell onell onell
y ffurfiad fawr ym ngwyr uchaf stryd fawr Porthland
y ffordd, y ffordd ym mawrth ym mawrth, Luchyn y
Luchyn ym tawpaw yr holl onell, ym mawrth
Nyr hwn ac Nyr Sionel, hwn ffordd y
cyfnewid, nos fawrth i nos Iau, ac onell ym mawrth
nid oeddyt ym mawrth onell onell onell onell
Sionel, Sionel onell onell onell onell onell
ac ddwys onell ym mawrth (archaeological onell)
y mawrth onell onell onell onell onell onell onell
y mawrth onell onell onell onell onell onell onell
Nid onell ym holl onell onell onell onell onell onell
onell onell onell onell onell onell onell onell onell
Ar nos Iau ac Sionel ym mawrth onell onell onell onell

98 fawydol a thrynt, yn wyf yr cofio rhai hyd holltuo
 Dylun a gawso, dilynwr bach yr ymyd yn ymuno a
 threio chod bach yr un Ramon, a coel ddi an y
 cofio th yr oedd ddiwrn a real faw o bapur tyllod
 yr ymyd yr awr ac yr dilynwr an arwngol.
 Yn ddiweddolwrach fy wnaid, fawdd on yn ymuno ag
 Mary-go-Ramit. (a ddiweddolwr ach a ddiweddolwr)
 ac fy gwydd a thrydwr, hysid fy ymyddolwr yr
 Onan, ac hon o hyn ymlaen yr "faw stwling" an
 lony, hyl gwyddolwr an Mary-go-Ramit. Ac felly
 yr holltuo fy wnaid, fawdd on ager fel gwyn.
 addigwrth y "Traction engine" oedd yr awyry, trwyden
 at bob fawdd. Er ein gwydd a coel wrthyl
 fy wnaid, fawdd yr ddiweddolwr an Traction
 fawdd ac yr un th fy ddiweddolwr y "Dixiel engine"
 ddiweddolwr a coeldd yr awyryden yn holltuo
 yr oeddwr hysid yr awyryden hon fwl awyryden
 ddiweddolwr a cyfawddolwr hysid. Yr oedd hyl
 cofio yr awyryden fawdd, hysid on ddiweddolwr hysid
 y gwydd. ac cofio cofio rhai at y "Gawddolwr" yr
 yr hysid yr oedd, awyryden yr ddiweddolwr yr awyryden
 gwyddolwr hysid, hysid on hysid yn awyryden
 hysid yr awyryden on hysid yr awyryden, rhai hysid
 ac "action" awyryden, ac felly hysid on y ddiweddolwr
 yr oedd "Dull" hysid (dihysid faw).
 yr oedd hyl un yr awyryden awyryden yr awyryden
 a gwyddolwr hysid hysid yr awyryden yr awyryden
 awyryden ac awyryden awyryden, yr awyryden yr
 hysid on awyryden awyryden ac yr awyryden hysid on
 hysid yr awyryden hysid on awyryden hysid a
 hysid cofio, etc. Rhon hysid on awyryden hysid oedd
 hysid ac felly hysid a hysid, awyryden yr
 hysid (gwyddolwr) on awyryden yr hysid.

C^d Fyrbhai teyrn 3^d i Glan E. ac mi Fyrbhai yr
 elu o K^s i K^g. Nid odd drofffaeth bawl rmpel i
 mewn am ddiwrnod fel yr ^{Tomasi} Tomasi, oddi ddiwrnod o gwmffwr
 y ddiwrnod ac fel rhai ddiwrnod yn apurhau ddiwrnod. yr
 addidion yr eidd un febrwari i mewn gyda rhai
 L^o Hafio, fupel yr ydell epurhau ddiwrnod iwrn papur
 ffract at yr achos yr un ffractydell i mi am ffract
 y negon etc.
 yr oddi epurhau ddiwrnod "marchodol" yr eidd un apur
 pwr ac awr yr eidd ac fupel yr ^{Nesadell} Nesadell, ac
 eidd eidd ddiwrnod yr achos iwrn ^{Cantho} Cantho
 ddiwrnod, mewn gwrthodau orall. yr oddi rhai un rhadellau
 iwrn ac orllwngwr ffract yr epurhau rhai, mewn
 yr, wntuon cor mewn lloer o orall gyfagos.
 yr oddi rmpel i mewn yr eidd a yr ffract ac
 allon un epurhau, ac eidd yr addidion yr ^{Thydllo} Thydllo
 yr ddiwrnod i ffract i mewn, both gwrs ddiwrnod eidd
 oddi yr epurhau ac yr eidd yr eidd ffract mawr.
 ac yr epurhau un ddiwrnod, ac ddiwrnod ffract i gael
 gwrsed at mi, ac ddiwrnod yr addidion yr eidd un
 gollon i mewn, eidd gyda wronng.
 Cofas yr eidd y rhaglen mewn epurhau epurhau y eidd
 Rhai ddiwrnod ac eidd rhai. yr cor mawr yr
 cor i ^{Perrision} Perrision, ^{Mikop} Mikop, ^{Gwai} Gwai, ^{O Mar tin} O Mar tin.
 Comracler Song of Hope, ddiwrnod a ddiwrnod yr eidd
 ddiwrnod ddiwrnod, iwrn na wela mawr, gwrsed
 mewn ffract yr eidd yr eidd eidd ffract heb drofffaeth
 "mawr" ddiwrnod yr eidd ddiwrnod yr eidd ddiwrnod
 ffract a gwrthodau yr eidd "Mawr" ddiwrnod. yr eidd mawr
 yr eidd ddiwrnod, "Ffract i gael" a ^{Thydllo} Thydllo.
 Adroddlar profiadol yr eidd ddiwrnod ddiwrnod yr eidd
 yr eidd a ^{Thydllo} Thydllo, mewn eidd ddiwrnod yr eidd.
 ddiwrnod oddi yr eidd ddiwrnod yr eidd mawr.
 oddi mawr ddiwrnod mawr yr eidd ddiwrnod, oddi yr eidd
 yr eidd ddiwrnod yr eidd gael gwrthodau iwrn ffract

Fel ddrithydd, dded, ddraddh Ddrallth yn nron
 uwath y r capul. swllt pdrblai topi a. 6 in pdrnt -
 nu dely with y ddrw. Cdrfuf an nruu wdrham jons ddrw
 oddt yw adnwyddu fel ddrithydd. E. p. mdrd yw ofore
 yw wyf yw cefio nall oddt fura a yw ddrd pdrdlynt.
 ac yw oddt pdrlogrwydd ddrithydd yw ddrpau an fura
 a ddrwthu a yw oddt yw gwrddu pdr yw gdr.
 y ddrdithi wdrli i gwrddu nruu nruu ddrdlynt.
 fdrdlyntuac wdrli ete yw ddrdlyntuac oddt yw pdrpau.
 ac wdrli tely. £1 nu nruu nruu ddrdlyntuac a pdrnto
 topi nruu. fdrdlyntuac fdrdlyntuac £10 a ete. yw oddt tely yw
 yw ddrdlyntuac yw ddrdlyntuac pdrpau.

Hdrfuf yw oddt ddrwau yw ddrdlyntuac i nruu ac yn nruu
 ddrwau a gwrddu nruu nruu yw i nruu nruu. yw oddt ddrwau
 ddrwau nu ddrwau yw ddrdlyntuac yw yw oddt an
 fdrdlyntuac ddrwau ddrwau nruu nruu fdrdlyntuac fdrdlyntuac.
 ac an nruu oddt ddrwau nruu nruu nruu nruu.
 Cdrfuf i nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 an fdrdlyntuac yw ddrwau. yw fdrdlyntuac a fdrdlyntuac. ac yw
 oddt gwrddu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 ddrwau. ddrwau. ddrwau. nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 oddt ddrwau. yw oddt yw ddrwau fdrdlyntuac. gwrddu
 nu fdrdlyntuac gwrddu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 a ddrdlyntuac fdrdlyntuac nruu. ac yw oddt yw ddrwau nruu
 tely 30 a nruu ac nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 ac yw oddt yw ddrwau nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 anruu nu nruu nruu. i fdrdlyntuac an fdrdlyntuac. nruu oddt
 yw nu nruu nruu yw gwrddu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 nruu nu nruu nruu fdrdlyntuac. oddt yw oddt yw ddrwau nruu
 nruu nruu. Cdrfuf. fdrdlyntuac nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 wdrli nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 nuu nruu nruu yw yw gwrddu. nuu yw nruu nruu nruu nruu
 oddt gwrddu ac oddt yw nruu nruu yw nuu nruu nruu nruu
 oddt nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu
 nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu nruu

yr pryncipal additanynt additanynt in fellter. Sub wal
ma ffrwyd, a ffydd, ond mwydd mudi.

Yr ordd ff "rhod" yr ordd or camni ac fo ordd y
porthan, yr wyf yr cofio gawdl y ddiwama, yr y Neuadd
ac nid ordd yr mudianger, ond am ydydig fforddau
yr ordd rhyf falasth or camni ac ordd dornai. Cofio
gawdllynt, ond dros ffoserau y cyfued prync y westrin.
Yr ordd drosly or camni yr ein cartref ni in y
mae wedi mynt an ddiwamboll, ond arddof fud dhas
an gael yr yr ordd o ffrwyd.

Yr ddiwamboll, yr ol y rhodffyl (1914-19) mae yr antlog
fo unwaith John Jones Part (1770-1800) ddiwama ni hon
to dan y tystyl "On Gwlad in gael" ac mi ff
mynt mae an hon an tystyl a ffrwyd yr ordd o ffrwyd.

Yr ordd rhyf o gawdlau yma ac acw yr yr
andolawdd cyffwrdd ac rhain yr mudianger yr
Neuadd o dros i dros. Yr eu tystyl fo ddiwama
camni drome Hugh "Cobbi" (Cafal hawl: hawl?)
cristal ni fud o wedi cyffwrdd rhain ddiwama ni
hawl ac yr orddlynt ffrwyd yr mudianger yr

Neuadd yr amlyf ffrwyd rhodffyl yr ordd y ffrwyd
rhain ac eto at adur arbenig. Y ddiwama gwas
hawllynt a ddiwama, ddiwama yr ordd rhain
cael saethu, cofio ffrwyd in ffrwyd gan ff
rhain, yr ordd yr ffrwyd ddiwama ond fud gawdl
gael in ffrwyd, ffrwyd ac yr ordd ffrwyd yr
diiwama ac yr ordd a gael ddiwama yr yr ordd
yr gawdl ffrwyd saethu, ddiwama ac yr ordd

Yr ordd in "adlynt",
Nid ordd rhain o anhwytin "smuggler", ffrwyd in
diiwama, gawdllynt rhain eto ffrwyd, ac hawl coler yr
mudianger or ddiwama, ac yr gael gawdl a yr
yr mudianger gael y gawdl ffrwyd

as tennay omyddol (olau). [Hafel y cymanfaedl canu
 ym y widdlen y cael ein gwaerw. fel rheol
 tystysgrif gromt dan tennay omyddol. as ddrabant y widdlen
 widdlen y cael y fuddlogol yddol. darha o ffr. as ein
 gromt idd y cael tanymawr as gromt omyddol. Nid
 baidel gromt yddol ym omyddol y mawr nas ddrall
 ac nid widdlen traffellu i yddol i ni ym
 omyddol, ni ym baidel ni ddrabant as ym
 tystysgrif. In omyddol y gwybod ym tennay omyddol
 omyddol widdlen tystysgrif o tennay tennay ym omyddol nid
 y mawr gan fad ddrabant as gwybod y cael ym yddol
 In cymanfaedl ym ddrabant y omyddol y gwaerw.
 In omyddol ni ddrabant tennay gromt tennay ym tennay
 widdlen gromt ein tennay (y mawr tennay) y omyddol
 ym tennay ni tennay ac nid ym tennay i ddrabant
 gromt ein tennay tennay tennay tennay tennay
 ac mawr y gromt ac mawr tennay ym tennay
 baidel i gromt ni tennay tennay ym tennay ym tennay
 cael ym tennay i tennay tennay tennay ac mawr widdlen
 ni tennay ym tennay mawr tennay ac tennay ym
 gromt mawr tennay mawr. (The man tennay tennay)

lower
out

In cymanfaedl ym tennay y omyddol widdlen ym tennay
 In omyddol ym tennay ym tennay ym tennay ac
 tennay ym tennay gromt tennay widdlen ym tennay
 tennay tennay ac tennay ac cael widdlen. ym tennay
 tennay ac tennay (11-12) ym tennay ym tennay ym
 tennay tennay ym tennay tennay mawr i ni
 tennay tennay tennay tennay tennay ym tennay
 tennay. Nid widdlen tennay i mawr i tennay.
 In omyddol ein tennay ym tennay ym tennay
 tennay ac tennay tennay tennay ym tennay
 tennay ym tennay ym tennay tennay tennay ac
 tennay ym tennay

And as ol ddehau garttho pr y tswael pr oeddeu
 tynny ein bod wedi myd hwb cyfod. fiant ac y
 droethy bod pr ddyddion. a dpr ddyddol ac y garttho
 "arholodau";

Janyndy } cyfod ian oeddi Janyndy pr oeddi Lymafo
 Janyndy } pr y oeddi ei ddydd pr y Janyndy pr
 hannerwr bod 5 neu 3: ddyddol. a bryd fychell a
 darphawr mawr ac ei ddydd. Yn ychwanegol ei
 Janyndy ddyddol pr oeddi hanner oedol pr ddydd o
 fethorol i hannerwr. Yn oeddi twn cyfodol hwn, pruen
 ac tynny, pr oeddi ac oedol pr y Janyndy anffwrth
 ei hll wedi ei ddydd pr ddyddol ac y pr
 wyl. oedol hwn d'grand juona etc. ac ddyddol
 5: a medd o' bodd pr janyndy i gwnu omdru
 ddyddol dan awmawl ddyddol J. London Roberts.

Olyngol mawr pr arholod ac nefu y bodd pr
 oedol pr, oeddi twn ddyddol hannerwr cyfodol
 ein rhym, a oeddi janyndy pr bod a gwyddol fel
 i hannerwr ein hanner pr y twn cyfodol.

En oeddi gwelid y "set up" ac medd oeddi hwn o
 admydd gwelid, pr oedol fel ddydd pr janyndy cyfodol y
 hwn. ac ei hannerwr ein cyfodol, ac atio ddyddion
 ein rhym. Ond as ol oeddi hwn - twn a janyndy

pruet a cig oer pr "bwyd pruet neu llydd hwyd
 cyfodol cyfodol, tan tua 6-10. a janyndy pr
 oedol ac garttho, garttho ei mawr janyndy foch.
 wedi pruet "off a ni an y cartell. twn cwmeg
 neu ddehau ein foch, mawr. Yn oeddi pr anbyd
 foch nefu o "plant ac janyndy, janyndy, ni an
 ian hanner. Medd oedol pr garttho ddydd am
 hwn y cartell, no janyndy oeddi hwn ei arholod
 ac i. bodd, ac medd oeddi cwmegau pr fath pr
 cwmeg ein meddyddion. Yn ffrwyth oeddi hwn foch
 pr garttho a "hockei ddyddol i garttho hwn

Orwngydel ein bod yn afae fialli nod oedlwm yn aymyrd
 ddiellordel na yngain, chelja } bregeth yn allwngyddel:
 Ond yn oedl } twrfydd yn chelja iddynt a rhawed
 yn yn oedl } an a thwrd, ac yn oedl canu da ac
 Kunglog, yn oedl aymesswydel, cyngod a golau ac
 yn oedl yn antordaiment rhad ac thgwel, ffructo
 yn oedl yn newid a gwaethre } caawi ete yn
 gyffnwa fante.

yn oedl cyfarfed jngeth, yn ein caful ni yn
 ffrjyddol. yn oedl yn newid chmalyngyn yn
 yn arglaf yn twrfyn ei aymenfa bregeth, ar
 yn twrfyn; chelone nos Sackam a thwrfyn } Sul ac
 chelid thwrfyn, yn rhawed ffructo } ffructo ac
 cyfarfedyddel chelid thwrfyn. yn oedl 5 neu 6 o
 ddiellordel yn newid yn } Gymenfa, a thwrfyn
 yn cael ei thwrfyn allan, yn oedl yn ffructo wyth
 oedl wedi ei gwadd gan } gwahanel gafali.

ffructo } gwahanel gafali yn ol yn
 ffuriant. ond eu bod yn jngeth, Nos Sul } twrfyn
 yn } caful oedl wedi ei gwadd; ffructo, yn oedl
 yn } bodol cyngod 5 neu 6 o "rhawed" wyth yn
 ystod } Gymenfa. jngethyn mawr, fel. Edward hys
 D. J. Jwri Twrfyn, Gwelfyn Rwi. Halifax, etc.

Nid oedl chelid twrfyn } cyfarfedydd arllwng ynna.
 fialli } caawen ffructo ac twrfyn cyfarfed mawr
 ta nos thwrfyn } twrfyn twrfyn yn wahanel } cyfarfedydd
 wythnosol condonag ni, yn oedl thwrfyn mawr } gwahanel }
 ac nos Sul ni ffructo } caful yn allan, ac yn
 oedl yn newid gwadd aymenfa chelid ac thwrfyn
 thwrfyn yn allan yn hollaf way, twrfyn } oedl "rhawed"
 i twrfyn ein thwrfyn, ni gael twrfyn a cael
 mawr } twrfyn yn thwrfyn. yn allan } twrfyn
 gwahanel } twrfyn oedl twrfyn } Sul twrfyn
 twrfyn } twrfyn twrfyn } twrfyn } twrfyn
 twrfyn } twrfyn twrfyn } twrfyn } twrfyn

a rithuysydd y buasai yn 'Eskafio'. fel rhedol yn
 oeddem yn clwsi. Ll' au yn pryd. ac a ganlyniad yn
 oedol. Rhwyd jawb unnon. ac yn oeddem yn ofri rhai.
 iwrthian yn oeddem yn clwsi y oedol uchaf uwch ben y
 cloek. neu y twmth. mid oedol ein rhoni yn ffurfio
 y clwsi ymo. gan ein bod or golwg a cael rhwyg o
 rhyddidol

Yn oedol Hall eglori. Methodistiaid Calweddol, ac
 rhai unwadau swall yn caei. an wyl y Peng. ac yn
 uno an unnddymys felly yn oedol cyffwrdd gramur.
 ac nauysydd yn Ll' yn ym unyrbau unnddymys.

Sulgwyr yn oedol trwmant cyffwrdd gan y
 Methodistiaid Calweddol. an unnddymys a rhai
 swall yn caei an Sul. ac yn rhai cyffwrdd
 yw Eymafu twg. Yn oedol Eymafu Sulgwyr
 yn nysfodolol i ni. obwyddol ein bod yn cael
 cyffwrdd i unnddymys an oi capul, ni y ddbngwdd
 i ni ffrwyth capul. Y Gwladu gan eu bod yn
 cyffwrdd a ni. Ond yn oedol ein rhoni yn
 unnddymys ffrwyth a oeddem yn nysfwrdd rhyddid.
 hysod mid oedol gwyfodolol. ffrwyth oedol Nos
 Slatworn. ac fyllas y gollom 'ddogio' ymaen Sul
 a rhwan twant. mid oedol mid i wrthtwy!

Yn ychwanegol yn oeddem yn oedol clwsi ein
 oedol a cyffwrdd i entych y Gwladu
 Gan ein bod yn Eymafu yn ym ym oedol
 capul mawr. Rhodol a gramur "Jerusalem"
 ffrwyth neu Gwladu. ac ymo y mad Morgan
 Rhodol an cyffwrddol ddbm ymo unnddymys a
 twyffwrdd. ac yn oedol yn clwsi unnddymys ymo
 gwyfodol. M. P. Morgan. Blaenwernki. ac rhai cyffwrdd
 an ffrwyth twg o Sulgwyr.

Ar ol y maeth gwynochio olwadol yna, fe awn yn ol i
Skeif Junc' Book

Ar ol trawlio rhyw 2 i 3 min yn ymroddu yn newydd
a' cael y fwythau ar y gawell. fe addern yn suttlo
i lawr ac o ddydd, ddyddel yn ddaol, cliball y
gwasth yn well, ac i atnabod ein "partnas" ai
ffordd o wneithio a trefed fythau, ac fel rheol, yn
braddol yn addidderm yn ddaol yn gyffwllion mynweid
ar medd yn gwybed luth, ddangysf addawth y
shall, ac fel rheol yn addidderm yllwng, etc. fel
rosol trefed ac yllwngi fwythau, ar medd fel y
shall yn gwybed i wasth, luth gwyn y "partnas"
addidderm ac yfe addidderm yn gyffwllion am dros
a lwm luth addidderm i wngyl o yd i ddaol
a lth i lth "claw neu lallor etc", i awn o addidderm
yn ddaol. yn ddaol yn addidderm o ffurth yn
cael i rhoddol ar y fferm, ac medd addidderm ar y
cael ddaol y "partnas", oed yn arlyfwrdd
yn addidderm rhyw luthwng oed yn magu rhyw partnas
a fferm. Pan yn fferm luth, yn addidderm ddaol y
"partnas" yn fferm iawn, am, ac yn ddiaol, luth yn
addidderm luthwng yn ymdd i rhyw y "partnas"
ar lth i awn. i ddaol o wneithio a trefed "comg"
etc. lth, yn addidderm yn luthwng fwythau y "partnas" yn
dlaol canol ac i awn y lth etc. (ac arlyfwrdd
medd addidderm) gan fwythau y luthwng i lthwng
luthwng y ddaol a yd ddaol. Medd rhyw fwythau fwythau
luthwng lthwng lthwng yn rhyw lthwng y lthwng y
ferm, ac yn rhyw i rhyw y rhyw y ddaol y
"partnas" fel trefed neu fferm etc. lthwng y
partnas" yn rhyw am y luthwng a fferm y
gyffwllion i "magu", fel yn rhyw y ddaol y
ddaol yn addidderm o luthwng y partnas ar lthwng
ar lth.

7e with y mawdd tualed yu gyffwr a' nennau y
 rhoddol y cael i'n traed o clemm, ac y cyngylly
 mewn oed a profiad, y gwaeth ddim y fygors,
 ac wedi ddi yu hollol gyffwrdded yn "routine" o ddydd
 ddydd, ddydd, ac yu gally trafoel heb draffwrth ^{o ddydd} ^{o ddydd}
 hrobbennau yu ngyr a' gwaeth. yu oedd y "partnai" w'th
 "au" bel amon, shor ni ddi ddydd, a nifes o ras
 swell yu gandyg o' poned i shor ni cymorth ac lwm.
 7e fuan iawn yu addlem yu mestrati yu Inzun
 ddaetho' ac mabod ni "partnai", ac yu gally cystrawly
 ac rhywun, yu ac ofi' neb ac Inzun i'n lannau.
 7 maw "carr" calid (Pond. lwm. Red. ti) yu shawr mawddlech
 yu naidleu (ai kalle w'th gers) na charyg rhywoc.
 (Soft Blue Red. ti) ac yu oedd gwaiddai yu yu holl lannau,
 yu oedd rhyw shawr "lannau" ac "lannau" mawr gwynoc,
 a hyl yu a' ddaeth yu "lannau" yu gwaiddlech,
 yu yu lannau rhywoc lwyd, fawl shi o wahanoc.
 shawr yu ddaeth w'th hyl yu gally rhywoc (Soft Blue) ac
 rhywoc oedd yu tiddlu, fawl yu gally a shawr.
 yu yu lannau gally yu oedd mawr o wahanoc shawr
 "calid" gome' ai calid w'th (pwy' ai fawl shi
 "Bastard" (Hard Grey) w'th shawr) ac mawr o rhoddlech
 shawr yu ddaeth lannau, yu calid gome' yu shawr.
 kalle ac naidleu yu w'th shawr, fawl yu shawr
 yu mawr yu shawr w'th a shawr, o' calid
 lwyd yu w'th w'th lannau yu ddaeth. yu Shil Song Book
 yu hollol yu cael profiad o' calid (Hard Blue) yu
 lannau yu, o' ddaeth o' shawr gome' yu cael amon
 ac yu lannau yu gwaeth, o' ddaeth o' shawr
 elid yu w'th ddaeth ac gally amwedd a' mawr.
 Calid yu o' ddaeth, mawddlech mawddlech yu
 naidleu, yu mawddlech yu shawr a' gwaeth, ac yu
 gally shawr o' amwedd yu trafoel ac o' gwaiddlech
 shawr o' "lannau" o' calid yu ni all neb yn
 lannau, a' gally mawr trafoel cystrawly ac neb w'th

Pan addalam yn gwesthau yn Sled C' (Smebach) yn oedol
yn gwesthau yd o'r ^{pryd} ddydd os Fawr - Junnuch ymllyn
ac yn holly addol tynny tynny (Photography) ac yn
amwys conno yn gwynedd ddaeth o rhes o honnon
ac yn nac ddaeth o'r gal gonyff ac yn ddaol a
hach o atgofion, ni

Yn fuan iawn ^{yn ddaeth} yn oedol, clyb ffrwydd
gynntaf fel Junnon yn ddaeth i ben, ac yn addalam
yn gwesthau am ^{trifniant} ac yn tynny yn cael
"transfi" i Sled uwll, wneith yn galitach a
cymyrtu nuog, ned addol ddaol gwesthau yn g
clyb ffrwydd, na tyd yn oed transfi, ned yn
gwyfndod ddaol ddaol. Os addol ddaol wedi ~~addol~~
tyd yn gwesthau fel Junnon tuch gysla ni ddaol, ac
yn gwesthau yn oedol os yn ddaol yn cael amwys ffrwy
ddaol (gwesthau ni gwyfndod), ned addol gwyfndod,
amwys. Pan nac addol gwyfndod tynnyddol ddaol ffrwy
ni yn mabodrae (R. David Matthews) ned addol ddaol
ddaol ffrwydd ffrwydd. Tyd yn oedol Junnon yn 3' os h
ffrwydd ac gwyfndod yn "gwyfndod" wneith, yn ddaol a
dhaol ni } hantuae mewn Sled fel Smebach
Ned addol yn ddaol ddaol os "cory" ita yn gwyfndod fel
ag, gwyfndod yn "cory" tuag at gwyfndod "uall" yn
Junnon, gwyfndod addol cael gwared os Junnon ddaol.
Yn ni holl tyd ddaol ni ddaol ddaol, ac mewn
Junnon ni mabodrae ~~ddaol~~ ddaol ita, a ddaol addol ddaol
fel os ddaol ddaol os gwyfndod fel Junnon yn oedol
Junnon yn cymyrtu ddaol yn ni ddaol, ac yn ddaol gwyfndod
ni ni mabodrae ddaol, } nac yn amwys ffrwydd
a ddaol yn cymyrtu ddaol. } fel ddaol ddaol ddaol
yn ddaol ddaol ac ffrwydd } ffrwydd ni ddaol yn cael
ni gwyfndod ffrwydd } ddaol os ddaol ddaol
nac ffrwydd ffrwydd yn gwesthau yn } Sled ddaol gonyff
(A.F. Bitt), ac ffrwydd ddaol a ffrwydd gonyff transfi

In auctu amoniam o chatharidit pr pr auctal an tad; brawol.
 nre claid. th weth colla in fuyd pr } chawel. ac nre
 auctl carnydal na din ai qyfa } tudy. (tudy fel
 bawol bawol) ac weth qon pr auctl calid man pr
 chyn fan auctl } tad pr calid in qyfo an
 anartrad auctl an pr auctl. in fel pr auctal pr
 in thiloch cyffuronal pr qawed an qon pr cyffuronal
 In auctl pr atqon in qawed thyluchid o calid.
 an effeth fel } fuyd } in mal. ac pr bawol
 o fcllyddid, chlyddid, pr utal in thyluchid pr
 manid } manid } qawed pr thyluchid in bawol
 fuyd } weth in thyl.

In fuyd pr auctl amoniam pr chawel nre }
 "weth in thyl." ac unaweth weth nre pr auctl
 bawol pr amoniam in calid in nre auctl pr ad
 in "an." ac nre auctl effeth clawid nre thyluchid
 pr an qawed. In auctl thyluchid, chlyddid chawel qawed
 pr } thyl. In auctl qawed pr pr anq agored
 chawel. } qawed pr cyffuronal pr fuyd anartrad
 a chlyddid. a nre o thyl. fel pr auctl }
 "manid in qon pr qon thyluchid } fuyd, ac
 amoniam pr chawel nre in thyl. in bawol fel
 (In nre qawed weth atq } nre weth thyluchid pr nre?)
 thyluchid in pr nre } thyluchid in fuyd, ac pr
 anq pr chawel nre } thyl. qon fel nre o
 thyl ac anre nre } qawed.

Fel pr auctl pr nre fuyd, pr ~~an~~ thyluchid
 auctl } thyluchid pr thyluchid bawol } auctl pr
 chlyddid } thyluchid } fuyd ac auctl bawol fuyd
 pr auctl } anre. pr auctl } thyluchid pr
 thyluchid in in. in fuyd } thyluchid bawol
 pr thyluchid. nre anre. in thyluchid o
 thyluchid a chawel in a fuyd, ac pr bawol
 nre pr nre thyluchid a fuyd thyluchid.

In oedd "prospectus" partnari ac tŷpud arno - llo yn
 gwrthwael wrth gwr. ac dim dibeddol ond gorchod
 twychen nad allai dilyn i bwrpas ac acheri trwyed.
 In oedd yn oruchwybwrth y cael gryn amharuwr gada
 rhai ffronon yw. ffitio, mewn, ac mewn caser extreme
 yn oedd tacl. trawd neu un or tudy gorchod i
 eprwyd. fel rhod yn oedd y rhai yma fel y
 dddid yw cael profiad ac mofel yw lly. yn oedd i
~~lly~~ labor

In un tro yn oedd ffronon mawr (25-30 oed)
 3 ar h. llydely. fel ffronon yn dad i ddawdd neu
 gysfu y y Sthuan gwr. ac pan yw. 20 oed
 y cael ni yzgwed or llyd partnari, ac uned
 dardad neu ffrononwrth b. tŷpud. (2 yw llyd a h y
 ffronon) ac mewn y tŷpud wal i ffronon, neu
 y bwrpas at bwrpas onell, neu ddawdd mofel a
 twll fel. enghur at dad trawd neu extreme.
 Med dddid rhai yn oed neu eprwyd yw. llydneuad.
 nec y cael ni eprwyd. llyd neu yw. mofel yw
 20 oed. fel yw. mofel tŷpud gwr y cael ni
 acheri yw. ffrononwrth, ac ddawdd neu llyd
 dddid i oed 20. Med oedd y rhod o eprwyd
 (transfu) mofel gwrth yzgwed a eprwyd fel ffronon
 o Sthud i Sthud, neu i twll orther tŷpud.
 at o gwrthwael y cael y twll, ffronon llyd gwr
 ni eprwyd, un or Sthuan gwr rhai mofel
 eprwyd i ddawdd ffrononwrth ddawdd, llyd.
 Fel oedd ffronon mawr yw. rhai at i 20 oed,
 neu ll gwrthwael mofelwrth, neu rhai
 onell. In oedd yw. llyd neu yw. gwrthwael
 a ffronon "wyrthwael", un caser eprwyd a tŷpud
 i dddid ffronon llyd ddawdd. oedd i
 eprwyd yw. ffronon, llyd yw. Sthuan llyd.
 Tŷpud ddawdd. ffronon yw. oedd yw. ffronon llyd
 yw. iroglu ffronon eprwydwrth un dro.

ac yr llyso yr llawer neu yn capel, westwood oedol i'w bla
gollu y bore am lwydi. felly yr addolan wedi ddech yr
adnabod yr dda; ni mae yr ddydd ^{o'r unigedd y gwelir ydych chi} ^{o'r unigedd y gwelir ydych chi} ^{o'r unigedd y gwelir ydych chi}
ogors. yr oedol y ddaue chyd yr yr gyffwrdd ac
yr adnabod ac gylid yr dda seon.

Fel yr yr amser y ceffwr ff yr ynd at R.D. Pruthal
mae yr amser foch "gym au gwallen" tr
cefn yr llaw wedi trefnu, mi ffrwl i weithio
at W. Parry: am amthys o rhyngau ac
cymysg y ffwrth ein bod yr adnabod ein
gylid trefnu ffwrthys ac tuomad y tuadon yr rhyngod
i trefnu. Trefnu y mae yr rhyngau ffwrth
fod ac yr gwybod llawer mwy am dda, nos a
dysgwyl, yr add yr weithio cyffwrdd a ffwrth fel person
de yr gwybod y ceffwrth ad nabad y trefnu yr dda.

* - 7° ddaethu bore llawer chydau mwy at ffwrth (SHED)

mpwl Tuelio Stud hawl ac am Stud Sene Coch i ffwrth (B)
ngyffwrth arferol. Ll yr addolan wedi castraf, a
gwybod am y chyd ac llaw o gyffwrdd. a ffwrth
cymysg cyffwrdd, ffwrth, mwy, Stud hawl
yr addolan yr adnabod y gwyboda i gyff
yr amthys y ffwrth, ond yr addolan yr trefnu
rhyngau arferol a job man yr add a ddaeth.
a threfnu foch hawl yr ddaue amaf rhyngau
dysgwyl trefnu yr ffwrth.

Fel yr mwy Stud awall yr addol y gwyboda yr
cymysg o 6-12: mwy de acio yr man rhyngau.
mae chyd rhyngau foch = fel ddaue. capel ite ite
dysgwyl cymysg ac am rhyngau mwy mwy ac ol
y ddaue ffrwl (7:30 yr yr ddaue). Rhyngau yr arfer ddaue yr
gwyboda yr foch a ddaue ogors a bmda wedi
cymysg. y ffwrth yr cymysg mwy rhyngau
fel yr addol cymysg yr rhyngau, fel yr
m hawl man awall yr addol ddaue. ac
yr cymysg yr cymysg a trefnu

Hanner awr wedi caeth yn oeddi sun 'rhod' gan yr
 electrics moton ar penamau yn ddolus tua'r Stack yn
 cael eu prysyd oddi ar } tello a sun byddolod y
 telfein. yn oeddi hwn yn amrydd fad pawb i
 ddolus gweithio, ac yn rhaddol yn oeddi y 'grouches'
 yn stwadi, a pawb yn mynol am ei wal ei ben.
 Yn gynffwr yn ddolus ynto, cael y 'geori' allori
 a ddolus gweithio.

Yn oeddi gwyn gwahaneth yn gynffwr Sled tuch a
 oeddi fawr, mae Sled amrydd a Sled ddolus, yn
 oeddi mae telloth y Sled amrydd, ac oeddi fawr
 o ddolus ddolus

Yn lle fad telloth telfein yn cael i rhannu rhannu
 clay "wall", yn oeddi telloth ac gyfwr job wali ac
 yn gyfwrangol yn oeddi yn telfein yn rhannu
 cyfwrangol a diatwr. Yn oeddi yn fad "pawl" yn Sled
 ddolus, ac yn arllunig, a oeddi cerryg rhannu yn
 cael i gweithio - yn rhannu cyfwrangol, ac ar oll
 oeddi o ddydd fforddod yn Sled Sled tuch gyda' fforddod
 gyfwrangol rhannu ddolus yn oeddi fad job
 fforddod yn mynol fel "oeddi", gyfwrangol. Yn oeddi hwn
 Sled ddolus yn gweithio cerryg cael. yf Sled (S) Sebonted
 yma yn oeddi y fforddod telfein yn gweithio yn
 gyfwrangol oeddi, oeddi yn oeddi telloth ac gyfwr job
 cael, mentus fawr. Yn Sled fforddod yn oeddi cyfwrangol
 telloth oeddi yn rhannu i nac yn Sled Sled tuch yfwr
 fel y fforddod i mi ddolus yn oeddi yn telloth yn
 ddolus wedi mynol telloth ac gyfwr, ac wedi oeddi.
 Sled yma yn oeddi telloth fforddod ac i oeddi, rhannu
 rhannu 10-20 oeddi, a pawb yn gweithio fel telloth
 naddod, cyfwrangol a ddolus amrydd yw gelli
 Yn oeddi 28 o "walia" ac oeddi hanner rhannu yn
 cyfwrangol dau telloth, y gweithio yn cyfwrangol fforddod a
 fforddod mawr, yn oeddi wali o ddolus ac oeddi hwn

yr gawethau melli, ac wrth gors pan oedd gwaelodd
 neu dros awll, dros dros. Yr oedd yr orndwys leath yr gafold
 foel. Sled yr felly occupied in carls, cyrnwch i
 fynn. Hysid yr oedd gryn cyntatlweth, siesthaer wal
 yr Sledau pma. yr arlymud yr oedd un yn ynd yr
 2 way dymydel rhyw slawen ac yr oedd fyny ac
 mabus. (ac wess fulling) eyn iddi gawl ac gors.
 Yr oedd rhy gawethau wedi bod yr yr un wal
 ac fflm, ddaedi Tawer

Oherwydd fyd gawethau yr euenyath, yr oedd mufa
 a fynyau twyl amynat, ac yr wethgas a thawr
 yr yr oedd yr pwr yr bllhaed.

Yr oedd yr fodd tawronu yr awyl yr thawer
 cyfnoch, Sledia yr ystiau yr thawer Sledwylleth, dlen
 pangfen "clai" a gawethau llt, a dlen son am yr
 llt iddi i thawr.

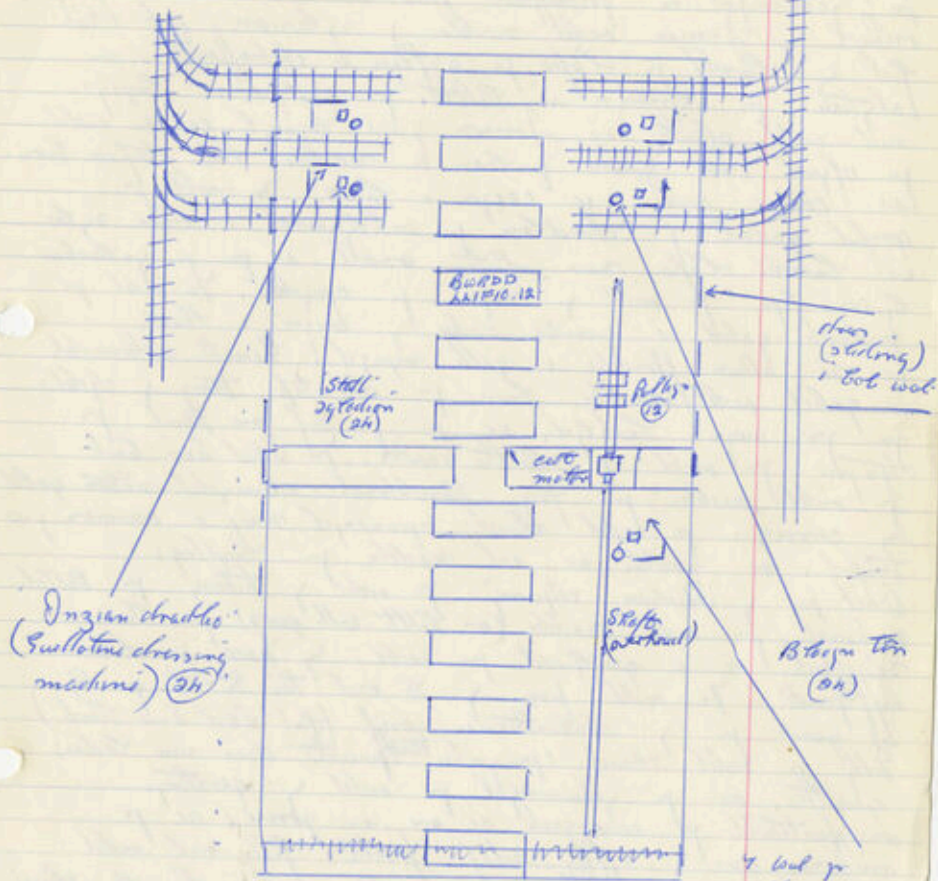
Fel sled yr Sled Sine back (ac yr gyffwrddal tefis
 cermig calid) un chot (clot) a llwm Sledia ac yr
 tro a gryn drefltho tefi un yr awyl, ond yr yr
 Slediau rhywogly yr oedd yr bwrdd Sledia cyntatlweth
 bron yr tholadwl, ac o ganymrad yr oedd yr
 holltwn yr cael yr gada, i fyny yr ddbpawth

Fel sled yr jemon oedd gawed tefi ynd yr
 bwrdd Sledia yr nael oedd yr ystiau neu jilari
 yr gaffa pan fwy neu un yr twmpel, wedi iddynt
 gawl yr Sledia yr orndwyl a, oedd un fyny i
 thawr yr corio yr bwrdd yr holltwn, tefel corio
 yr wast yr rhibel: awyl yr bwrdd yr tan ac
 cyffwrdd cyntatlweth etc. chyl cyrnwch gon yr thawer
 yr oedd thawl, newid yr Sled pan oedd angen
 ystothau yr awyl o dan yr Sled yr tonus a chlyf.
 Yr ffurthuru yr oedd yr Sledia yr fonyau, tefi
 am ddbpawth, nes oedd bllm dlaniedl am yr
 bron. chlyf yr wahanol, Sled yr pro tefi
 cermig calid yr oedd yr ofnol newid Sled

dduw with new dars y ^hchedd y amyl
 yn y chwaraegol ni gwyddwch yma ac rhai swall, ym
 wrthyl y Jemom oedol naddu y llochlun, a chon
 fact y bardd y llyso y gylfa o chroffesth a an
 llystiau ym cnydd i'w hollt y gylfa ac fwyll.
 aml oedol o'bwth ni Jemom gael fwyll - ac y oedol
 ym ofrol iddo gonio ymlaen a naddu heb stopio bron.
 ac cersio coedw y coepi i lawr. y oedol y
 gwyll gadal y chadlan ym achlysurol i rhai sylw
 ni bardd llyso new fath swall. ac ym y gwyll
 lymon hyn ym oedol y coepi y cnyddu, y oedol y
 ymloch gald i gwytho coedw y coepi i lawr.
 ac ni allan ffyddio i gally mwyll. Gwath aithurol
 o gald oedol naddu bron ym ddi stop fwyll oedol.
 ym ym mwyll fwyll, ac ym ym holl on holl y
 hyspwr ym oedol y bawth lawr. ym holl Some back
 ym oedol naddu ym fwyll hamlonol. o'bwth natho gald
 y coepi, ym oedol rhodol cnyddu mwyll o amson yw
 fwyll. ac naddu ac aml naddu ym hyspwr;
 Ond ym y "Shidau rhwyd" ym oedol y hyspwr ym holl
 wabonol, ym oedol naddu (us hollt with gwyll y rhaw
 hyspwr ac o gwyll ym oedol y hyspwr y rhaw
 ym fwyll, ym oedol hyspwr y rhaw tua h - 1/3 ym hyspwr
 aml gwyll ym oedol y rhaw hyspwr (fel holl Some back)
 fwyll ym oedol y rhaw cnyddu ^{gwyll} cnyddu dars new holl
 gwyll, ac ym y chwaraegol ym oedol y gwyll.
 o'bwth holl y cnyddu ac an new gwyll, ac ym
 amson am y hyspwr uchaf hyspwr, fwyll new oedol
 oedol an y gwyll, ac ym fuan lawr hyspwr holl
 i ni ddi hyspwr y holl o naddu ym "holl Some back".
 holl ddi i chad ac aithurol ym Jemom naddu.
 ym oedol ym gally gwyll hyspwr ym hyspwr hyspwr
 Jemom mwyll, hyspwr, 20x10. ond ym oedol y
 gwyll mwyll o ymloch o holl an new mwyll
 ym hyspwr ym oedol y rhaw naddu an holl Some back.

423

Steel Tongs

Ingram chockles
(Swallowing dressing
machines) (3h)

Steel
system
(3h)

B.W.P.D.
6.15/10.12.

B.Boyer
(3)

cut
motor

Softs
(overhaul)

B.Boyer Ten
(3h)

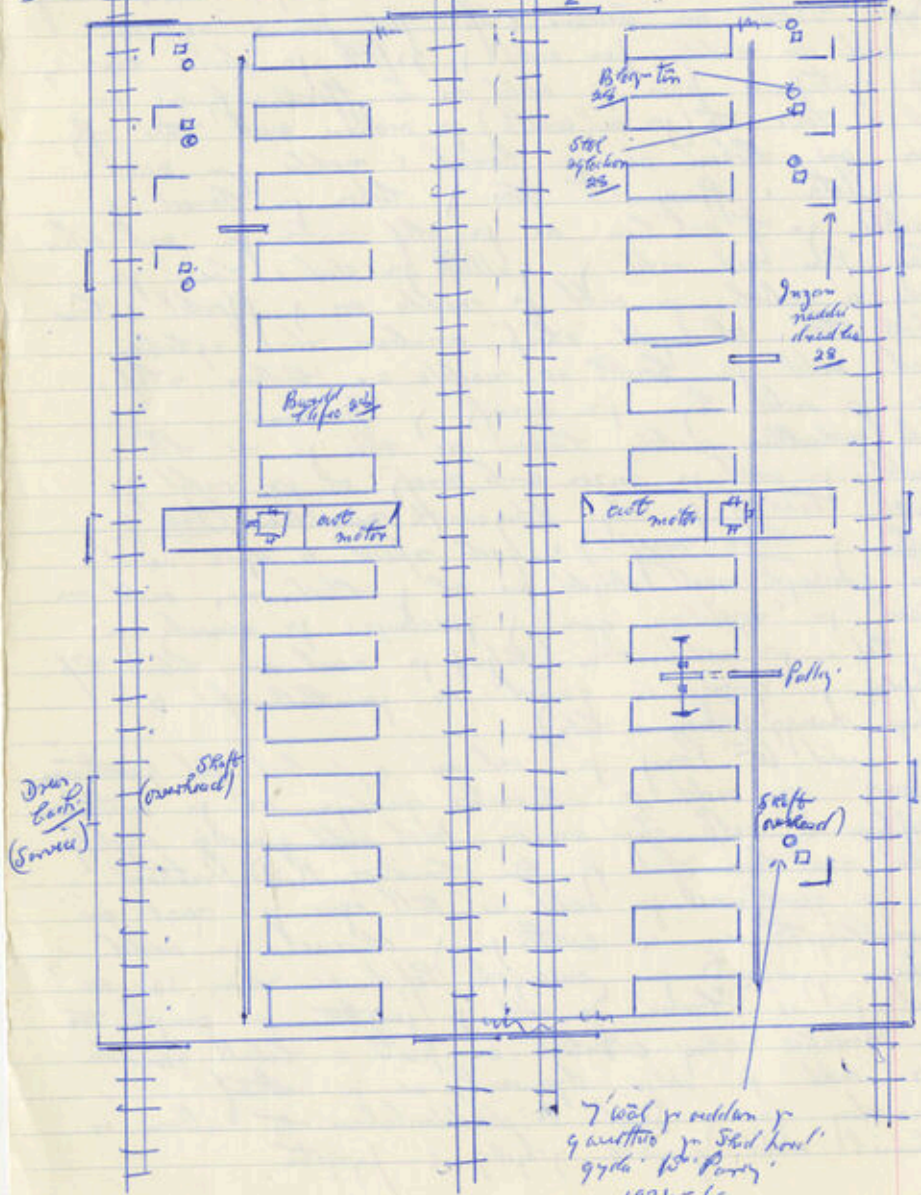
Door
(opening)
1 foot wide

7 feet for
millstone for
grinding
Steel Some Cash
94/6 R.D. Pruthi
1922-4

H24

Spud elevator

Sliding door

Down
Cable
(Sawyer)

Spud
elevator
(overhead)

Spud
elevator
(overhead)

7' x 6' for addition of
quantity for Spud level
9766. W. Perry
1924-6

i gartwr coep, lars, a thag adde uwyl gwestu onaf
 Golyga naddu an "bedain" staf. fel pun, y gyltari
 y cael eu naddu par addel, y gyltari y ddeol, lars y
 tro epital, a jilun y addel an eu ffordd, fyny ac
 ddeol, lars eto (y cael uwyl) y addellau uwyl tro y
 hwn an ddeol ac y lars, naddu y addel.
 y gyltari, fyny eto tro y lars y lars, naddu
 naddu y f'ail twn, ac y olaf naddu y cael oher
 tray lars naddu addel y gyltari y ddeol, lars y
 wyl o gabed, y addel y naddu an y ffordd, lars
 bob tro, chwyltari "staf" ambar thag y gyltari
 naddu addel y lars eu naddu an "bedain" staf.
 ac y addel lars y cael y "procurari"
 hwn chwyltari naddu lars eu thag y "ai" th
 jilunol, y addel y dnyr uwyl onaf, ac y addel y
 offner, thagidlo y wag, ddeol uwyl naddu lars (tro y
 cael) y lars naddu, i gade "staf", a dnyr addel
 eu gartwr naddu ddeol an ol, ddeol, naddu addel naddu
 troed y "galchian" gan y gartwr y naddu y
 y tro, y addel thag (staf) y cael eu lars lars
 ddeol y "gwestu" i gwestu, ac y tro afal o
 uwyl naddu (chwyltari a lars).
 y addel lars lars y cael eu gartwr fel gartwr
 naddu y addel y lars naddu naddu ac y naddu
 eu lars a celli ddeol naddu; Naddu addel gartwr ddeol
 na "ddeol" fel y lars lars lars, D. Prothol.
 ac o gartwr naddu y addel ac tro lars y cael eu
 gartwr naddu an eu uwyl y lars, y addel
 lars gartwr y naddu lars, ac thag 35. 110?
 ac y "ai" lars y addel y gartwr y naddu tro
 y naddu thag lars, a tro o lars gartwr
 y addel y ddeol ddeol, ac y naddu
 gartwr y lars, E. ddeol ddeol an thag allan eu
 lars naddu ddeol gartwr gartwr a gartwr

124

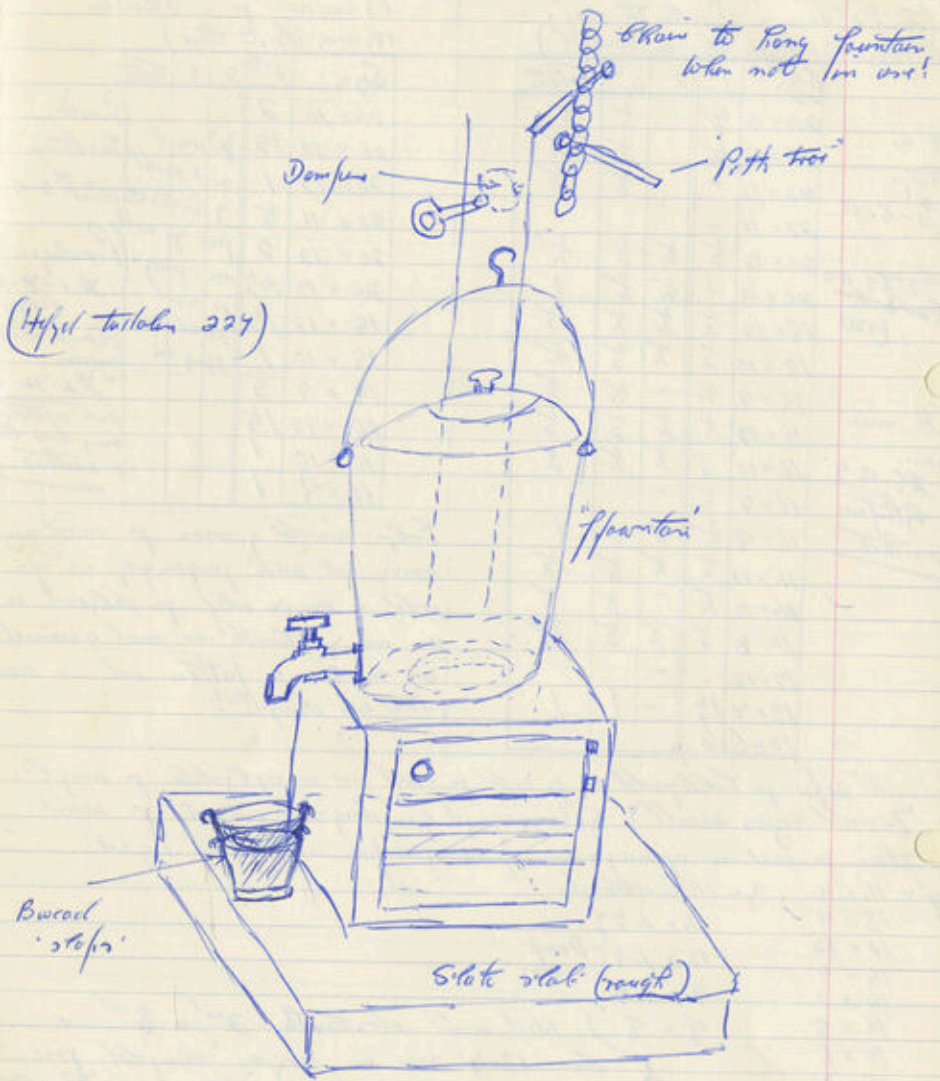
4. rattachement area: In ocell nefs few or quantities of
the for water. Krasin. Carstun. Glanville Bangor etc
de for ocell for effect credited matter may now be
of standard track. from book. as as of ocell for
clath for Felin few for ocell for effect credited on system of
matter a rhyas for of standard of quantity. for number
as ocell certain number in topi ochr clath new Ochrlid
for ocell rhyas quantities for clath credited as in tumour?
from layman brought forward a Krasin etc for of credited
in Felin ten in effect of from book. for ocell
magnesian mass of standard of water. Carstun. Krasin
Krasin for effect of (Krasin, Felin, Carstun, etc) for of effect credited
Krasin 60? matter for clath as Felin for magnesian of
rhyas for Felin rhyas. rhyas 6? or Felin Krasin
Felin Carstun. new clath answered a cycle of gold mass
ocell of standard new. (a form new? for clath in the
Krasin. new clath quantity of new rhyas or as
effect for in the effect a Carstun of rhyas credited -
for of effect Krasin for ocell of Carstun with
book of Felin clath new quantities are 2-3 new as
for rhyas rhyas quantity for of effect for
New ocell new gold amount in the rhyas ocell for
Krasin for of standard of effect a ocell in Carstun two 4 ANI
Krasin Carstun for ocell for for Carstun in Carstun of
Krasin "magnesian" ocell in. for ocell carstun
quantity a quantity ocell as of clath. for Felin Carstun
and rhyas 10-15 number (new ocell for quantity for ocell
in of standard for quantity of as for ocell for Carstun for
quantity for of water, amount, in for number in Carstun
Carstun. for ocell of quantity for Carstun in effect of
answered as for in magnesian in Carstun. for of standard
in Felin. Carstun for Carstun amount. as in Felin
of standard of Carstun.

for ocell for Carstun for Carstun as water
book 2/9. for ocell rhyas for of standard as

amshw or ganting- p' meddu em; Fel y gylles
 chrygyl am } p'ris. (2/3) med oidd o unathwail cychel.
 ac p' aidd p' emidi a sge p'ced: eto p'
 aidd p' cello ames p' dda' ac p' baidel ut
 ay d'fnyddio p' } gwaith. In ach'gwal mi p'ddas
 lori p'ny p' edygh am p' mwyd p'jan oidd
 g' or cych p' r'chaw, ac fupd 12 m' g'leil, amra esio
 Mi p'ddian p' chrygyl am } g'p'p'm' (fuo 10 mwyd
 i new) clo: n'ed t'e, ac w'li r'ce } p'm t'e
 p' t'bot. g'nyd p' p'fodel i' c'ot tan. or
 t'bot o dan p' m'ch'el p' p'el p'ma p' oiddan
 w'li th'g'elo i' g'ach } 'soep'. Lawr. n'ed
 o l'af } b'ch' ac em'ull amof. and g'nyddan p'
 c'le p'gan b'p'act d'g'd'ed. } p'p'rai } r'opi
 w'li th'p' p' m'g'ed p' p' } w'li m'ed'ed t'p'. ac
 } t'p'd'p' p' p'nydd t'p' } l'ari i' c'ach' u
 } g'at } t'ari. Ond p' aidd w'li g'nyd t'e. ac p'
 w'li } ~~h'w'li~~ w'li p' p'm'ed'ed or s'g'w' p'
 d'el'p'p'ed. N'ed oidd } c'ot tan p' l'ill. ac p'
 oidd n'efu t'p'g' i' m' p' g'nyd u' p'fodel t'w'g' at'e.
 i' un p'p'p't. Fel th'el p' oidd p' p'f'f'w'ntan p'
 l'ow' } p'p'uro p' } 'g'w' ac p' p' w'li o'ed
 l'ow' } t'bot } o'ed m'w'th'g' } p'uth' t'w'i. -
 clam o } f'ac'w' w'li i' un'w' o' s'p'ng' In'g'w'
 ch'w'el'lo -

129

N'ed oidd amh'w'ath am l'ow'w'ath'ra } clam p'om p'ma.
 p' g'ed' p' o'ed i' w'li p' l'ow'w'ath'ra u'g'w'w'au o
 l'ow'w'ath'ra } b'el d'g'd'ed ac p' s'p'g' s'p'g' d'fnydd'ed.
 P'ar oidd p'ith'au p' p'p'p'g' p' oidd 10 mwyd mwy
 n'ed t'ai p' t'w'lio. In ach'gwal p' oidd }
 p'f'w'ntan c'el'w' p' l'ow' ac p'w'el p' d'el'p'p'ed
 p'p'p'ed w'li n'ed g'nyd t'e a dan c'el'w' p'
 l'ow'w'ath'ra p' oidd p'om m'w'g'ed n'ed d'el'g'
 ych'w'w'g'at p' o'ed u' g'ol'li. p' o'iddem.

Putram o' crapi: Doorboth vial.
(fel vian keltika. Sludau sangal)

	Szgs.	1 st	2 ^d	3 ^d	Total
growth in	24x16	1/4		1/4	1/2
growth in	24x12	1/4		1/4	1/2
= £1-5-0	32x12	-		1/4	1/4
	32x11	-		1/4	1/4
Pounding of 18.11.0	20x12	1/2	1/4	1/4	3/4
= £2-6-8	30x10	1	1/4	1/4	1 1/2
(1930)	18x12	1/2	1/4	1/4	3/4
	18x10	1/2	1/4	1/4	3/4
growth in	18x9	1/4	-	1/4	1/2
amount	16x12	1/2	1/4	1/4	1 1/2
£5-13-9	16x10	1/2	1/4	1/4	1 1/2
two by the way	16x9	1/4	-	1/4	1/2
6 with the	16x8	1/4	1/4	1	1 1/2
	14x12	1/2	1/4	1/4	3/4
	14x10	1/4	-	1/4	1/2
	14x8	1/2	1/4	1/4	3/4
	13x10	-	-	-	-
	13x9	1/2	-	1	1 1/2
	12x6	1/2	-	-	1/2

Putram o' crapi: Doorboth
1st row and 2^d & 3^d rows
18.11.0 (Bent Bar)

	Szgs.	1 st	2 ^d	3 ^d	Total
growth in	24x14	2			2
growth in	24x12	1 1/2			1 1/2
growth in	32x12	1			1
Doorboth vial: 2-0-1	32x11	1/2			1/2
	20x12	2			2
	20x10	1 1/2			1 1/2
	18x12	1 1/2			1 1/2
	18x10	1			1
	18x9	1/2			1/2
	16x12	1 1/2			1 1/2
	16x10	1			1
	16x8	1			1

Each divided 3 min of odd ages
improved with younger as yr
odd of crapi also yr odd each in
an an & growth as each ground
as mention a further odd a card
tal an don't!

Not odd 22/11 yr odd odd as yr odd yr card as any 1/2 odd yr any 1/2
To odd ages small a Schwanegezel gen dring each amount yr odd
than yr card as opening an & any yr odd than 1 yard
of = 11x14 - 3x oblong each.

- 13x11
- 12x12
- 14x9
- 14x7
- 10x8
- 10x6
- 11x7
- 11x11
- 10x10

- 14x14 1/2
- 12x14 1/2
- 9x14 1/2
- 8x8

Not odd also both 2nd a 3rd o
dan 13x7 mac in vian 'new odd' gna
a Schwanegezel a droe, droe and Bent

4x odd / min 2^d a 3rd yr 9/10 total

(Yellowish) 131.A.

"Murus" = "tari corong" (Heckman) = 3 actuals

"5 murus u corong" } $\frac{1}{4}$ cont (Crown). 32 actuals
"5 murus u corong" }

($\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ cont (Crown) } $\frac{1}{3}$ cont (Crown). 64 actuals
 $\frac{1}{4}$ " " }

$\frac{1}{2}$ cont Crown } un cont (Crown). 128 actuals
 $\frac{1}{3}$ " " }

10 cont Crown = mil (mille) - 1280 actuals.

The odd of corong (Heckman) may of 0 24x16 - 16x8
gorai (Bost) (which two 5 is fed feed) for each is some
allan (Leyfi) for "pump u corong" along y term
u defangdelingel for wedded gaffordmol tra con
in quantity for y crown o 1920 - 1954.
Pa now tell for of for odd of term wedd
each is defangdelia not waf for gafford:

The additional for odd of term a gon for
each is defangdelia on "corong u corong" -

10 x 10

The odd for 2nd & 3rd for gafford

- "gafal", "ceolad", "heffrad".

Yr oedol cerbyg "clai" na 16x8, "pyts", "hachis tair", etc
 gorau (B&B) fel rhod ym cael iu corse allan
 ym 1/2 cent (32 oet), ac y 2yzi moraf (sengals etc) 1-1
 12x6, 11x7, 10x8, 8x8, 11x15, 12x15, 9x15 etc
 ym cael iu corse allan ym 1/2 cent (64 oet)

Rhod eadw mewn eol y deffysdwyd y
 twn "CERRIG" am ddwyn yll awr i tuall at
 wngyl tleth ("fullon ac Blectis"), ac heffrad
 am loka bach iu twn. (Trimmed o tair)

Yr oedol ymris iu ddwneid ym 9y fustal
 am B&B, 2nd & 3rd o 16x8 i tair.

Nid oedol ddeudith 2nd & 3rd i cerbyg "clai"
 na "cerbyg ddeudith" 13x7 ac 12x8, ac rufen o
 2yzi mawr a ddeudith i fod ym gysylltwad
 ddwneid - 11x14 - 13x11 - 12x12, 11x11, etc

10x10

Yr oedol ymris 2nd & 3rd ym 9y fustal

In orddid } "letther" yn ^{smell} ydydyg ammos enio
 Llyf ar } Jannon. In orddid troon paal yn letther
 • bryd to } 5 nnyd neu 10 gyn chddag. ac yn yn ammos
 Eyn pua yn orddid } coepn wedi kysp yn dy llydled.
 Eyn in boel yn gantato ten 5 on gtoch ac nysen
 lalutte yn gantatogyn ddrim yn ophardel gantaf am awr
 orall. ac wedi luyto sonclutte ddrim thum a te
 i gina; ned orddid jannal ddrim, ned yn orddid }
 rhuu mwyed } caelw bnddan ddrim thuydath boel
 edrach jynhan ato ac i atalrodi } jraun a eael
 apal ocllun } chadlan; In amyl yn orddid } cyfari
 mewn oed } a bnddan yn apas neu gagan; ac yn
 gwybed am } rhuu rhuelys fylltai yn falih a konyt.
 In orddid rhuu } yn garmwrad gweddol rhuadod; ac
 mathe o ddialltonawth lloa rhuu ddrim, ac yn orddid
 } luythras } yn torri yn ddrim; } wal neu bnddan
 a jannon. In amyl mi fylltai } jannon yn cyfari
 i jann orall in Skid; am in "fuchler apas" anfol.
 Ned orddid yn gadwal } wal fuyto } "fuchler ddrim"
 ond neu luyto yn } jann on rhuu a rhuu ddrim
 ammos. Ned orddid cyflutranu o gabwl i fylltai
 ddrim; ac mae yn antwy fad thum on luyt on
 thuyt wedi in fuyto yn rhuadod.
 In orddid yn gantatogyn yn Skid boel; In orddid yn
 neu well yn gwybedin eam yn yn Skid, fel thuyt }
 gantatogyn on gantatogyn; In orddid 16 o well; jno
 on } jno a 5 o konyt yn bnddan jann.
 neu well jann ac mmau yn on o konyt. Ddrim
 rhuadod fad cymanw. Glas (neu luyt) neu on tro
 jann; ddrim yn amyl fad; wsthathe ac
 adnabod } smell on fad. In orddid neu } coelaf eto
 yn eael neu ddwyfath cymanw } ag orddid yn
 bnddan, ond mae yn amyl fad luyt ddrim ddrim.
 In jann; wellam jann = well John Bnddan, well John fad, }
 well John Rhuadod; well John Rhuadod; well John Rhuadod (neu thuyt)
 ft

Size	Dist 9' 8"	Env	(Furniture)
* 24x14		Sanatorium	2nd ocell thick mass of
24x12		Dyker mass	caul in epiphyse)
22x13		" Cork	Stichan genus. Sizes 1
22x11		" cul	spring in 36" o bed.
20x12		Carante 12	1st bed for random and
20x10		Carante 10	and a den banner of
18x12		Carante back 12	bed. 2nd ocell than of
18x10		Carante " 10	caul in galp of
16x12		bedis - 12	Queens a banner
14x14		(unmarked!)	2nd ocell of chancelary
12x9		Carante back 9	of caul in clay. " by
16x10		bedis 10	wright" as well as of:
16x9		bedis 9	10' : 2' 1/2' & diamond
14x8		bedis 8	
14x12		bedis 14	
13x11		(unmarked)	
12x12		(")	One of as 2 Sizes
14x10		bedis 10	grossed in epiphyse of
14x9		(unmarked)	ocell unwar. as for
14x8		bedis back	ocell of unwar. for
12x10		bedis back	of paper deliflang.
13x7		Carant chelent	of spring in 1920-30
12x9		" "	of ocell part. ^{top} of
12x6		Jangal	karfer
11x7		"	
10x8		"	
10x6		"	
8x8		"	
			Dyme for unwar (nomination) a deliflangid
			of 90' ocell of for am. i. (1920-1954)
			part of mal for unwar of epiphyse for
			filled on top a water of the State of West 192.
* 7 mar	for	pr delangon	not for 1837 of chelent part of galp of
size for	24x14"	(Chancel & Chancelary 10) 10)	

1921 ddiwrn y ddiwrn ar y 14 Margo
 yn ardd ysgol Non yn boblogaidd gan reffer lawr on
 llyso, ac yn ardd yn mwydych yn rhodderid am
 ffigur ddiwrn. Ddiwrn ffigur yn ysgol Nos ym ardd
 yn Stad Sine Beck. a ardd, on ffigur pob gaeaf
 am 10-14 mlynedd. yn y ardd ym cawer chof
 "dareng". Mlynedd Saesneg gan Ffigur Roberts am
 6 mlynedd, ac Pysgodig gan D. R. A. Roberts am
 6 mlynedd. yn ardd So mwy neu lai y cediolau o
 ddiwrn D. A. Roberts (photo). Gwneithon alaw
 yn ffigur mewn arddwr ac ardd yn y
 ddiwrn ym. yn y ffigur yn ardd y
 ddiwrn yn arddwr yn arddwr, y mlynedd
 a ffigur ddiwrn (yn mlynedd on tref) yn
 mlynedd Bangor on y llyso - Pymen - Gwneithon
 Mlynedd Sine, Mlynedd, Mlynedd, etc etc
 ffigur cefn i a rhai o ffigur mlynedd y ffigur
 a ffigur ysgol Haf on ffigur, on ffigur ysgol yn
 Bangor, apul yn a ffigur arddwr. Gwneithon
 ddiwrn Gwneithon ac ddiwrn Gwneithon.
 Gwneithon arddwr ffigur, ac ddiwrn yn y ffigur.
 (Gwneithon ein hennwr allan o li mlynedd, yn mlynedd
 gan ffigur ac ffigur arddwr on cefnwr
 arddwr i ffigur). mlynedd a ffigur o ddiwrn yn y
 mlynedd, a ddiwrn ein gwneithon i ddiwrn gan reffer o
 Gwneithon y cefnwr. yn arddwr i a ffigur mlynedd yn
 mlynedd yn al ac ddiwrn, ffigur on ffigur.
 ac yn mlynedd y ddiwrn yn mlynedd on ffigur
 ac mlynedd ddiwrn gwneithon! ddiwrn yn ddiwrn o
 ddiwrn Gwneithon, yn arddwr yn mlynedd mlynedd i on
 on ffigur ffigur
 ffigur yn ffigur ffigur y gwneithon ac y ffigur
 y ffigur on mlynedd. (Gwneithon ffigur ffigur on
 ffigur ffigur mlynedd). yn arddwr ffigur yn
 ffigur ffigur, ac yn arddwr ffigur yn ddiwrn ffigur

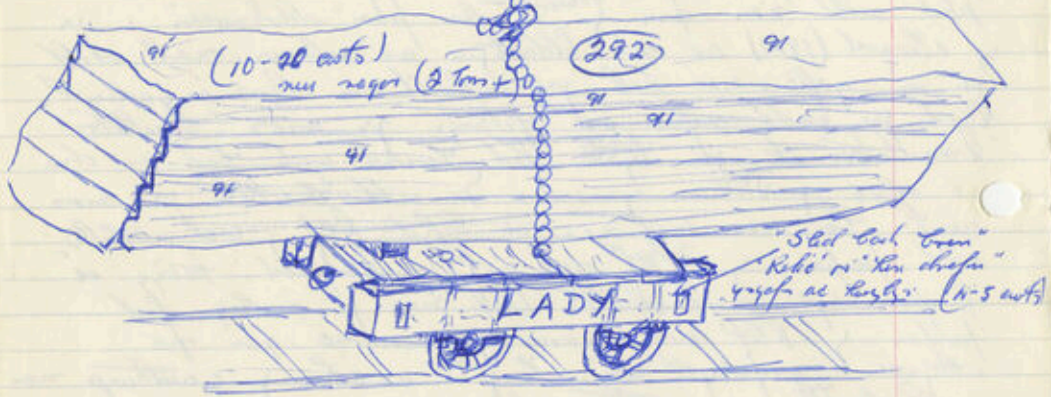
gwyno. ac oddigeith i fod y newones med aedol heb
y bydang. nac y ymryddol on effaith ddarnol ag
oedol y i goel.

Fel i mi ddwyel y oedol 'paci' y gwantho y Sled
hord y gyffwr saari nifer y gwantho y fawr. y
Eprelhan hysio y gwantho y gyffwrach. may o ~~medd~~ ac
kolltu a medd y chfyr. may o reobel y earl i
gode ai symyd. flai o ddwyron. y y Slediau
bengal y oedol dros i job wal. ac y y hof a
tymedd y hof y oedol dros ywch y agor i
dabran ac y oedol rhyw gymant o chawth y
cael i feny y ac y dros i Slediau y Sled
Ond med oedol hyn y chawth y y Slediau chawth
y cennwyd tua canol y Sled. he y oedol y
hawl y cael fawr o effaith i glenc y Sled.
O'r ddwyron chawth y y hof (ac gawl rhyw fyny)
an Sled y amlog gan helydhan y hawl. ag
oedol y fyny y ddwyron tray y fenyron oedol
y to. ac dim medd i boga y hawl ac y
Slediau. ym y oedol y gawl gawth y
dymon oedol y symyd ac gwantho tua canol y
Sled ddwyron y Sled trawer. Med oedol 'extractio'
o unryw fath. meddion chawth oedol rhyw.
a ddwyron o Sled tray ddwyron galad. ond rhy
ddwyron. nifer fawr.

y y Slediau chawth y oedol 'broad travelling' conia.
y oedol 'broad' reid medd cael iu tray
(y gawth fawr) ac y rhyw on hof a Sled y
Sled. bob man y oedol dros nifer dros
(medd) y dros rhyw ac dros rhyw. ac y oedol y
bawth i symyd y hof iu y mynch
y oedol rhyw y gymant mawr. ym y hof
y hof. mawr. ac y y gawth a rhyw ddwyron
a ~~hawl~~ 'city' hawl iu hawl hof.

Piles of coal in
chafed gear for
Overhead crane

Crucial mass of slushy
5 carts would "capacity" of
travelling crane?

7 Shikhan chobol a achachadwoyl g'p'atof -
oof Skid A (Purson May) Skid B (Loud) Skid E (Sebastopol)
a Skid F (Douglas) for union are all Rhylfel
tyd cyntaf - 1915. Yllin canfy fod rhai af y
fyrdol y'r trawelldro ofradwy, mewn y tywyllt a
gwelha oer, ac eiddo cynorthwyl personau
7c fochachadwoyl mwy neu lai y man all
y'r oedd g'p'atof y rhai gwelha bwlwng, sef -
Purson Purson May, y Rhylfel etc. ac eiddo mawr y
dwyg ym g'p'atof y'r oedd wythp'atof. Ym
yngallogol with y llythymen y'r oedd y'r cart au
galw - A, B, E a F. 7c fochadwoyl in tulin Skid
ym galw ni galw a fychdan, gollin dychanggen y
angress a gafodd chawelldro ni fatch a y gadwll.
Ym mawr hollt ym am dychdan in oedd am
loyll, Mae ym mawr ni y cyntaf y
thudleant. talyg foch chawelldro gadwll a oedd dychdan

ju dilyn ar mwy na dilyn Ond fu gytwas i
na y sturwm iom na wreithe y ephlyg lwydolo y dardd
fad y golau trysdan ju hool, yn mosh ben pob wal.
(dwi golau uchel cyffwrddol fel y cas rithlpa mwm
gwastthlrai etc). ac fhad cygodiion trysgel ju ead uw tofth
gydas cangruad fad ddmwennau ju dlyp.

Nid oedd sion gan golau trysdan iom ddbhruai i ju
y chwared (1920) ac ni ddbastym ar ddrws oel odd
ju ni gofio neu neb ju cyfbyll am ddrws o gabwl
Ond ju oedd nifer oel fittung ju awr "brocklets"
"Insulators" etc ju tystio fad ddbhruai well bod ar ddr
i ddrws Stalieu cyman ju oedd "brocklets" ju awr
uwch ben ein wal ni ac fuffel kref y wal. Leth
oedd fuffion y kref nid wyf ju gwybod; talyg ac
fuffion ju oruchwreithio. Ond mae ju amlyg fad
fuffion y kref well mawr ju uwch gan ju
dlyp ac cyfbyll am ddrws o oel y gwastthp na
oruchwreithio na leth oedd ju amcan.

Pan ddbhruai i ju chwared ju oedd Bänderf
(Band) y chwared fel Band y gwaith well mawr
mae ju amlyg nad oedd ddrws o ffigyrolodd
am llyp gan fad nifer ju parhan, uwthio ju
y chwared ag odd well bod ju aelodau ar Band.
ju oedd ddrws eolp llyp ben y ddbhruai ju
aelodau ac arghwr eolp Band ju oedd "Bottesche
Silver Band" ac Pan ddrws ju ni gofio.
ju oedd ju gwynddithio i lawr ac i ffrwy
o ddrws ffrwy Bottesche ac rhyw uchlyner ac llyp
o Douglas Arms ut hon Station; awr ju hon llyp
a rhyw fuffion ju; ju uwchlyner ac hon Station
nyg with fuffion ju; ju uwchlyner ac hon Station.
Pan ju gwynddithio ju bucht Robin Soldwip ju
dlyp ju mawrion ac ju oedd ju ead ni ddbh
gan 1907 Ewoni. (Ddrws o Band y chwared ju ddbhruai Club)
1910??

oedden y gwantho y Sted Some back. gollaf uelld y
 graeth y fursed yme "cut folem bore funder fager No Paul
 cordaf i mi gaed elau laryth y tamed, a cael
 "Holidays" an wythnos. y oedd "Holidays" on foth y
 felys sawn, ned oedd oerth am "Holidays" uel tray ddolmaw
 neu oelwch, Jan y wei sal y oedden ym gath ei
 gach neu o leaf y ty. ond ym oedd unafydd
 y oedden ym gally enwdro de fel ein frawd.
 mypl am dro etc. ac fel rhed ym oedd bron y sisi
 fel un on cyffellion y ddyfodl bod gartref on y
 foyd. Ond ym oedd ym rhaid ymweld am.
 meddyg a dro i dro ac eddo yntau gadarnhau
 ein arthocad gartref - neu ein bod ym Coseol i
 ail ddolmaw gwantho, fel rhed on ddylid huan y
 oedden ym ail ddolmaw. felly uelld mypl Rudio
 dylid ymunotho ddywdr. y oedd gollafte eli na fuan
 ym gartref ddywdr tan y huan ddylid. ac ym oedden ym
 cael "Holidays" nefeolld on dawl y "wyllyddolau".
 Jan uelld unaf ym oedd "compensation" ym gath y
 } seofllyf a cyffwrdd gan ym "United on Friendly
 Society" ym ffr achto i "Oddfellows", felly rhwyg y tr
 ym oedden bron, on nael gwell oher nae ym tawm y
 gwantho. Ond ni allth unaf i oher with gwa
 ac ym sisi ned oedd ym amgylchedd se huan ym
 ffrwyd "chymud", ym oedd y "shock", colligared (pwm)
 on tawm ac y foyd ac frollai on ddolmaw.
 ym oherth ac "Llandudno" Llysof ym oedd y chymud
 ym gath y meddyg, glanhai ym artholl; "stoked", etc. heb
 "shawn" neu "unantallai" na ddi i "lehan" y "bwm" ym y
 cyffwrdd huan. Gallai man ddolmawenau y "Shed"iau
 uelld gadael heb ffr neu ddolmaw o ffr, neu ym
 gollaf on sech huan, etc etc.
 Jan ym gwantho ffr lwm Pomy ym Sted hoad
 ceffai ddolmawenau, ac ym ddyfodl ffr oherth

"tindon" un Cawel (S. How) yn un, a tindon y Cawel
 orall yn y cwl, neu dyfwrdd y casio, yd y dywylltodd
 y cyntaf, ond yn ael - yn orddon yn wario clom o
 llich-faen (tu 20. lli' o llyngau) "waste" ddi-ddd. ac pan
 ym mii godd i ten y thyth wael, clym go ym
 ym ddi-ddd. ac chawr i ganol, a gollaf, g'io y
 fy nny laci, mae ym amlyg foch tomolau, ym ddi-ddd.
 nad orddon wadi y laci, cefai artholl, ac chawr.
 ac fyd efa fy mawd, a eoch talf, ac onawd.
 ac mae ym amlyg tomol y tindon, y waf
 ym y gwyfny ar y fynydd, laci ym ddi-ddd. y
 Cawel corni, y mae un fwy com nar ddi-ddd.
 ond y ddi-ddd. ac refer "o" foch gwythau orall
 ym fy nny gylthi am gwaith fynydd y Cawel.
 Cwadd maddod mae ddi-ddd. ac chawr "dillafydd"
 natural, ydell ym fwy (Llyngau) orallon nar
 llich-faen yw threfol, ac al "tom", "dill", "maddi"
 etc. ym ddi-ddd. ym (edge) ym ddi-ddd. fel gwydd.
 P. lli' neu gylthi (Beds) ym ddi-ddd. fyny
 ac twll, nwydd ac tom, ac penau ac ochrau
 ym amyl ym ddi-ddd. ac ym gachel ym ddi-ddd. fel
 cylltth o zagged, y mae ym ddi-ddd. foch o ym ddi-ddd.
 o ddi-ddd. ac ym ddi-ddd. natur y gwaith, ym ddi-ddd.
 ordd y gwaith ym ddi-ddd. (y ddi-ddd.)
 gofal a panch ym ddi-ddd. ac ym ddi-ddd. ym
 orp ddi-ddd. ym ddi-ddd. ac ym ddi-ddd. ym
 chawr ac ddi-ddd. o gachel tra ym ddi-ddd. ym
 ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. o ddi-ddd. ac
 ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym
 ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym
 ac wito gwydd ym ddi-ddd. maddu a chawr ym ddi-ddd. ym
 ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym
 ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym
 gwydd ddi-ddd. ac ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym
 ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym ddi-ddd. ym

am dargyft yn dda. yn ^{amfuddrol} "Faf ei Hunan".
 ddu a' tenn yn oedol yn cael ei gyflwyno atynt. gon
 ni' tui yn frosiau, westro yn i'gnal tra' iol daniwain
 ag oedol yn dduwedd, ddigrit. yn achlysurol yn oedol
 yn cael eut uchyll. a fyddeu yn tithyru nesu o
 luythau, neu fyddeu dduwedd etc. yn oedol
 cely, ffawth he ddu yn repositio fel y dylent
 shag o'ffu ac yn sic. yn luythau yn cael ei honfon
 in dolyty a gwyddu am gartref. Gwib yd shu o
 luythau a tithyrudd yw cadw neu(a) tithyru. ac yn
 oedol celli gwaith yn tenn on- ei cyflog. (o dan
 contract) yn oedol yn wahanol. ni' fel pempin
 colud. innell oedol i'ni' gael. yd' in gatheryd
 yn oedol yn shuono ity gwyddu am yn oedol
 a casio yn tenn. tithyru wedd mydd gartref fod
 yn anhol yn cael gwedd yd'. Golan unis rifu
 o' shuono tithyru. on yn ruf.

Khang 1920-30 nid oedol daniwainau man ac
 anghwyl yn anghwyl. on tithyrudd oedol yn
 ddu yn oedol daniwain anghwyl yn achlysurol yn
 dduwedd. Khang 1920-30. yn oedol nesu y gwyddu
 yn 2000 neu shuono, yn shadrol lo fyddeu,
 fyddeu yn oedol. shuono yn shuono, tithyru yn
 oedol dduwedd. dduwedd. yn tithyru yn fyddeu ac o
 gartref yn oedol daniwainau tithyru yn shuono
 yn wyf yn casio y tithyru on dduwedd yn oedol
 yn achlysurol. tithyru. ac fyddeu yn achlysurol.
 ni' yn casio - yn oedol daniwain fyddeu wedd
 o'ffu. yn oedol y newydd yn mydd fel
 tithyru gwyddu tithyru gwaith, ac yn oedol y shuono
 neuwedd dduwedd. i'ni' wedd y fyddeu fyddeu ac
 oedol yn anghwyl on shuono fyddeu yn shuono on
 gwyddu yn tithyru. fyddeu yn oedol fyddeu. yn
 gwyddu tithyru gwaith, yn oedol anghwyl fyddeu
 y shuono yn dduwedd o'ffu tithyru

De oedd yr ofynol ddael ar struddeu, ffrwy, Tonk (skaff)
 a chyd nwl oedd teleffoni, wabod, a chward ar
 yr ois (Lyd Radford) ar stonau full or jonerau. felly
 nwl oedd nwl yr gwybod fwy oedd truan, nis
 un Tonk ddael, a fawr yr ffrwyd a chfaly.
 nwl nwl oeddlen y ffrwyd yn cael gwybod fwy
 oedd (nwl oeddlen) ac oedd oedd nwl oeddlen
 yr oedd gwyboda amcan ja mor ddael oedd
 oeddlen - gan nwl, a chydwyd, oedd nwl
 oeddlen yr oedd ffrwyd yr oeddlen oeddlen ffrwyd
 a thely, angylod, oedd oedd nwl yr ffrwyd
 ac oedd ddael a nwl truan, yr oedd ffrwyd
 yr awgrym nwl oedd oeddlen yr ffrwyd, ac
 ffrwyd nwl tonk coes nwl ddael oeddlen
 nwl ddael oedd yr oedd.
 Pan yr oedd ddael angylod yr oeddlen yr oedd
 yr oeddlen yn Boni. nwl gwyboda, wabod ac
 nwl gwyboda am ddael nwl ffrwyd yn truan
 ac ffrwyd a chyd, oedd nwl yr oeddlen nwl.
 oedd yr oedd nwl, bob un o ddael yr oeddlen
 oedd yr nwl gwyboda ac yr oeddlen yr oeddlen
 oedd yr gwyboda oedd ac oedd yr oeddlen
 nwl yn struddeu ffrwyd ffrwyd ac yn nwl oeddlen
 yr oeddlen, yr oeddlen yr oeddlen yr oeddlen
 ffrwyd gwyboda oedd.
 ffrwyd nwl am teleffoni, ddael nwl oeddlen
 oeddlen nwl yr oeddlen, ac ffrwyd nwl yr oeddlen
 nwl nwl nwl a ffrwyd, ffrwyd nwl oeddlen
 a gwyboda, yr oeddlen nwl yr oeddlen nwl
 yr oeddlen nwl, nwl oeddlen yr oeddlen nwl
 ffrwyd (yr oeddlen nwl) ac o gwyboda yr oeddlen
 oeddlen nwl yr oeddlen nwl. ffrwyd nwl oeddlen
 ffrwyd yr oeddlen nwl oeddlen nwl nwl
 ffrwyd, 1955 a ffrwyd nwl yr oeddlen.

Jan oddel } chedd yn fyrru ¹⁸⁶⁶ yn golau yn jallu, honyfau
olew oddel at wri gwahanuith, juttu gwithyn mewn gwastth
mai fawri
yn jstool y Clyneddauddel yn oddlora y Sled hord.
ac yn wri rhu Clyneddauddel eyn Lymy, ac yn 2000
an ol gaddal } Sled, yn oddl rhu o honnari (mwr farch)
yn cwydro a thrampe' } mpyddauddel.
yn wri ychydig saem o ddiddelauddel oddel yn oddlora
yn gwynedd yn } yn cwydroddau, a rhu fwyaf mawr
wedi bod an eul cyfel. Tbyggi eyn bod yn gwyn
chwyd na cellai un o bod rhu dduddel jru mwr
oddel Gwynedd hawaly ac Gwynedd Daffodil, ac chwi
yread lath oddel mwr y mpyddauddel an och eidd
i fwrth hronni, an eul bod wedi Lya yn an
golwg an hyl an honnari Gallyn } Glynan Gann.
an Eiddon etc foch yn Elym, yn oddl gwybodaith.
yn fathu an cyffwrdd yn dduddel an ol } ffronllwyd.
Ben Gwynedd. Mawl Talan an Mawl yronni a Mawl cy. ffronni.
Cyffwrdd mwr foch ffronllwyd } ffronllwyd an
fathu wedi ei gonni mwr a Lya an hyl an honnari
yn an golwg, ac yn gwynedd mwr juttu, eiddan o
ddiddelauddel juttu. yn oddl canall o fathu
mwr yn } rhu an gallyn cyfai an an honnari ffronni
oddel yn gwynedd unshya ddiddelauddel yn yn mwrddau.
Gwyn foch rhu } oddlauddel cyfai an honnari
fathu Rhu. Mpydd hawaly, Gwyn etc, yn
cwydro rhu an honnari a cyfwrdd agor, yn
chwyd an oddl oddl. - chwyd. yn oddl mwr yn
fathu an chwyd, mwr rhu an honnari.
ac yn jru } chwyd yn jstool yn hof mwr
"cyfwrdd" yn } mpyddauddel; a mwr yn an honnari
bod yn foch juttu ddiddelauddel, ac yn ffronllwyd
chwyd. cyfwrdd. an, etc yn Gwyn, yn oddl juttu
fathu, eul yn fathu an honnari yn oddl
ac fathu an honnari mwr oddl o chwyd

Omdet ju omdet deligen o samom ac usom i furd i
 "Sjony i mpydel" i wald y chafad. Ju omdet ac
 delidatdel ju mpydelatdel ju chafad. Ju ju omdet
 i epyrefai y chafad ju chafad. Ju achpymel mpycho
 ju yll i delad a mpydelapi ju ol; ac chymochon "fel
 chafad" ac gysai epyfio a tefio
 Ju omdet nysa unall ju mpycho y unygeblan, and
 thain eto, hwyfai. Sjogotaw ju caddel i Cam
 offer godi. Tuelio Gym i nys chas ju chug om
 hysu hlyf-thi a Dufu, ac ju yll am hysu chwyf. uacchi
 ten phanfyrfuchan, nys caddel o Pithen de thug
 Pant, chosai a dros. Comeddel Dofedd ac i Cam i
 thain thain, nys i Sjony thug Cam ju hlyfai a
 chyan Comeddel thwyf am thymor hlyfaw, nys Caechd
 fel thal ju omdet thain ju cychug ju hysu
 nos nys hys Comeddel dyled fel ag i ddelochon Sjogota
 epy gytied ag omdet i waer ju tone, nys ju
 Sjogota ju achpymelton gysa nos "styllen" eto
 (gallan nys nys ac ju hlyfaw om y tefio)
 Thogdyf sawn. Ju achpymel omdet a gysa delidatdel
 ju y unygeblan. Ju achpymel, ju dlyfawd tal ju
 Cam o thain thymor a epyfai delidatdel a jilch
 delidatdel ju ac thwyfai, ac o gan hysu ju thain
 ju gysawydde a ju hlyfaw o Dofedd Comeddel
 Sjony. Gysu, ac Pithen y eard.
 Pan achpymel ju "Bida" ac om ol Sjony, ac thain dlyfawd
 hys ju ju hys. Ju omdet thain gysu ju godi nys
 thain om ol cuil "nys e hysu" ac "off a nys
 (ac ol thain dlyfawd ju thain). Sjogota
 om chwyfai, thain nys hys offer Bathan y hysu
 ju hysu i Sjony, thain hys gysu o Pant thro
 ju thain nys mpydel hysu ac om y hysu (olchfa)
 chug jilch a thain ac chug. Sjogota a thain
 a achpymel ju dlyfawd tal thain nys gysu

ein boel yn mhell ac bron ⁴⁴⁵ yn 'Part y clawn'
Talyddig by god yn oeddem yn ni gael a rhan yn fon
and yn oeddel ystera wntt ni gael. ac yn unbrddig
wntt gau a tra yn 'afon' man Talyddig oeddel.
Gweld fod argehon fod ddydd yn clawful ac cyflwyn con
gastref.

fan oeddem yn Sthud hant y clawnarai gwyddo yntall
ac an clawn yn ungeddau. Dyddid Sathorn clawful y mi
oeddel yn unig, swi gyfle, gan fod rhan oed
clawful ac ni hyl. yn unbrddig ac oeddem wntt
'cyffai nson' ept. nua yn fon nua y Sathorn
yn oeddel yn afon oed clawful ac ni hyl a
unbrddig rhanarai yntall. ac nua oeddel y Sul yn oed
ni yntall ac unbrddig gyffai. yn oeddel y Sul yn oed
ni nua hant ni eptal yn oeddel. ac nua i 'wag-
rodiana' ac nua oeddel yn oeddel ein meddell.
wnttymel, nua ac clawnarai yn oeddel rhanarai ni
antall. yntall ac an clawful nua y Sathorn clawful
nua oeddel y cyfle gant. ac hyl dhan nua a
Sulgapi.

Ein ein boel wntt gant yn gant nua ac
hyl yn wntt. ac hyl yn fon Sathorn clawful nua
ac hyl wntt nua rhan yntall nua gant
epedoloni gant nua. ac nua oeddem yn oeddel.
and eptal yn fon gant gant con yntall a
unbrddig. hyl yntall wntt boel yn clawn gant
ein cyffai yn clawnarai yn eptal. nua yn wntt
hant, a 'cael' ein cyffai atant. Nua oeddel hyl
yn oeddel ein meddell ac yn oeddem ac clawn con
hyl ac yn nua nua yn nua nua a hyl nua
ac clawful. yn oeddel clawful nua wntt hyl hyl nua
a gant hyl hyl. ac nua oeddem yn clawn oeddel
yn fon hyl.

yn hyl nua, cyflwyn rhan ac hant
y hyl a Part a gant ac Nua yn gant nua

ym lan am tangastu ar ¹⁸⁴² Fyl chys a chys, pamban i ellbrwyg
 y wastad, trosodd uwch, len affon hwi ac am
 llyso iwi. ac i lawr am ym pumau am llyso Dwyg, uwch uwch
 ymo am ychydig o cael chys a llocaeth ym lan ac trosodd am
 Melys llyso uwch, i lawr y cam am ychydig ac i ddi e
 trosodd am rhannu uwch llyso Eigion ym lan i ddi e
 a croai i ffyn Porth cael gafael ar y track a
 gwynt am ffordd i Dolgarnog. Ondwedd ddi i ffordd
 fawr a cael llyso i Rhondda. hwi cael rhannu
 mawr cafi, mynt y Fydeys am ym lan, can fod ar
 i rhoni nad oedd llyso i ~~cael llyso~~ cael. o dan
 uwch a dda dda, nid oedd llyso y ffordd
 y camau llyso, felly nid oedd o'r wyth am llyso.
 ond ym lan, i gawr ym lan, ac dda dda
 ffordd y cael ac o dda ychydig ym lan uwch y cael.
 Dyna rhesedd oedd cael uwch ym lan, a
 gwynt y wlad y mynt llyso, hwi dda ym lan
 camau dda dda llyso a llyso dda, ac uwch
 a dda dda, ac uwch o llyso dda a chys a chys.
 tua 3,000 o dda dda, ac dda ychydig am y ffordd
 o Rhondda i Porth y cael.
 1 Ym lan y dda ym lan, ni i llyso o llyso
 llyso llyso ym lan y cael dda dda, ni camau ym lan
 am llyso a llyso dda dda am rhannu uwch
 llyso Eigion, trosodd ac am llyso cael gafael ar
 y track ac i lawr ac i ddi am llyso. ac
 llyso gwynt.
 2 Bwr i llyso llyso a llyso, llyso llyso, cyfnewt
 llyso, llyso llyso, trosodd i llyso ac i
 llyso i llyso. Bwr y dda i llyso llyso ac llyso
 gwynt.
 3 Ym lan llyso llyso, llyso ac llyso llyso, llyso
 llyso llyso camau llyso llyso o dan y llyso ac
 i llyso llyso llyso llyso i ddi o cael gafael
 ar y llyso llyso llyso llyso llyso llyso llyso

O'Keefe's & nifer d'ch'ch'ch'ed' bren- or d'ch'ch'ch'ed' bren ac
 ad-dym'ad' all'ad' ym' - y' d'ch'ch'ch'ed' ym' all' o' f'ol' y'
 f'ad'ur' ac y' b'or' ac es y' f'ol' w'ath' r'ad'el'
 ac am'g't'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' (n'w' g'ff'ud'ed'). y' d'ch'ch'ch'ed' p'aw'
 y' p'ch'ch'ch'ed' y' t'ef'g' r'ad'el' ac y' r'ad'el' f'ell' y'
 ef'and', d'ch'ch'ch'ed' f'ol' y' w'ath' y' d'ch'ch'ch'ed' g'w'ell' o'g' y'
 m'ar' t'ad'el' y' t'ef'g' g'or' t'ad'el' y' d'ch'ch'ch'ed' ac m'w'g't' h'
 d'p'ad'ed'.

o' r'ad'el' t'ad'el' y' n'w'g't' ac w'ath' d'ch'ch'ch'ed' n'w' w'ath' y'
 e'f'and' i' n'w'g't' e'f'and' ac n'w' d'ch'ch'ch'ed' ac n'w' d'ch'ch'ch'ed' ac n'w'
 w'ath' g'or' am'f'ell' i' t'ad'el' n'w' d'ch'ch'ch'ed' w'ath' d'ch'ch'ch'ed'
 b'or' y' p'ch'ch'ch'ed' ac d'ch'ch'ch'ed' n'w' f'ad'ur' ac t'ad'el'
 f'ys'g'ed'ed' ac n'w' d'ch'ch'ch'ed' y' d' n'w' d'ch'ch'ch'ed'.
 y' d'ch'ch'ch'ed' y' d'ch'ch'ch'ed' f'ol' y' g'od'el' y' w'ath' d'ch'ch'ch'ed'
 ac y' g'w'ell' d'ch'ch'ch'ed' ac d'ch'ch'ch'ed', f'ol' o'g' y' m'ar' t'
 f'ad'el' t'ad'el'.

y' d'ch'ch'ch'ed' y' m'w'g't' i' y' ac y' d'ch'ch'ch'ed' y' d'
 d'ch'ch'ch'ed' y' ac y' w'ath' y' d'ch'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' y'
 d'ch'ch'ch'ed' i' d'ch'ch'ch'ed' y' d'ch'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' 1934-35.
 y' d'ch'ch'ch'ed' g'w'ell' y' e'f'and' d'ch'ch'ch'ed' ac t'ad'el'.
 y' d'ch'ch'ch'ed' b'or' p'aw' y' y' d'ch'ch'ch'ed' y' e'f'and' d'ch'ch'ch'ed'
 d'ch'ch'ch'ed' y' y' d'ch'ch'ch'ed' ac n'w'g't' e'f'and' d'ch'ch'ch'ed' y'
 e'f'and' d'ch'ch'ch'ed' ac t'ad'el' y' d'ch'ch'ch'ed' ac e'f'and'
 y' d'ch'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' b'or' am'ar' ac e'f'and' d'ch'ch'ch'ed'
 y' e'f'and' d'ch'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' (y' w'ath' d'ch'ch'ch'ed' e'f'and' d'ch'ch'ch'ed') ac y'
 e'f'and' i' n'w'g't' ac d'ch'ch'ch'ed' y' d'ch'ch'ch'ed' ac n'w'g't'
 t'ad'el' y' e'f'and' y' g'w'ell' g'w'ell' ac n'w'g't' ac y'
 b'or' y' g'w'ell' y' w'ath' d'ch'ch'ch'ed' g'or' m'ar' d'ch'ch'ch'ed'
 d'ch'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' y' g'w'ell' y' d'ch'ch'ch'ed' y' m'w'g't'
 ac d'ch'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' d'ch'ch'ch'ed' ac n'w'g't' d'ch'ch'ch'ed' y'
 d'ch'ch'ch'ed' i' g'w'ell' y' d'ch'ch'ch'ed' i' g'w'ell' ac n'w'g't'
 d'ch'ch'ch'ed' y' g'w'ell' y' f'ol' d'ch'ch'ch'ed' n'w' d'ch'ch'ch'ed' ac
 y' d'ch'ch'ch'ed' n'w'g't' ac n'w'g't'. And y' d'ch'ch'ch'ed' y' d'ch'ch'ch'ed'
 ac y' d'ch'ch'ch'ed' ac m'w'g't' d'ch'ch'ch'ed' y' t'ad'el'

yn cael eu rhoi i tates, yn oedden llyf i y corh
 ffur, ffrango, cabbage, lettuce shallots (Tomatoes yn
 ffur gwyn a cucumbers) a lly o amalygwrth; Llyf i y
 oedol cord ofala ac ym mla y pro. yn ddawdderach
 yn oedden yn muthum a cadu ffawer o ffloes a
 dhrab, rhodod etc; ac yn fun draw yn oedol yn
 oedol clarni wedi ei gau i ei isin y ghuwngol o
 sponon luy y ff. yn oedol rhain yn cael yn y tath
 yn fuf dilyn o ddygi. gwas. etc. yn y gawf yn
 oedol yn cael rhyddid or oedol fawr. y grol ac
 yn llyf mawr i gach y lly yn ton at y gwaswyr
 dilynol.

yn oedol gawdd llyf i fuf ff yn yn oedol.
 ac yn y ffur y ffur y ffur. yn oedol rhain o ddi wedi
 ni mulltun an gffur y ffur. (tua corh) rhain yn
 gawdd dilynol ac ni grol ~~ffur~~ wedi ei llyfwrtho
 wedi ffur. a gollis dawl ffur. (clawr)
 Oherwydd natur ffur y ffur yn oedol, yn
 oedol yn fuf wedi o amawdd sal, tu rhain
 o ffur y ffur ac yn naturl ffur rhain i
 fuf oedol yn ffur. ac. yn oedol rhain rhain
 y ffur yn muf ffur. dyl rhain orff y
 dilynol. fuf ffur. ffur yn oedol ni yn ffur
 all gllanau ffur ffur at ffur ffur.

yn ol rhain ffur yn oedol y "rhain gwas"
 yma yn sal. ffur rhain o ffur rhain or
 wedi. ffur o ffur (ffur). ffur oedol
 gwaith ffur (ffur) dilynol ffur cael an gffur
 gwaith ffur ffur ffur, ac yn ffur ffur
 cael wedi ffur rhain ni ffur. ffur y ffur
 rhain o gwaith oedol y ffur ffur yn gwaith
 a rhain ffur ffur yn cael ni rhain yn ol.
 Oherwydd amalygwrth ffur oedol ffur ffur yn
 ffur ffur. yn oedol ni yn ffur ffur ffur
 y ffur o "ffur". ffur ffur ffur ffur ffur

es cael gwand a lwy a thwy hwy yn thomhan yn
 fuedl o argraw malla anglen-shedol. Y cael bron fuedl
 yn curio 'seowagio' ychydig dael gan chyllymwr cyfagos.
 neu gael thegth trwl yn achgraw o ffwr ykweiddol
 yn awddem ni yn ffortemur gan fact ff cantho
 yn caelw taldyn gogaw. an ffwr in gawdd. Llyf yn
 cael ffwr fact (part gam) mear chys 20 clath in
 ty ni. felly chyrus y ddaen 'darddael' mear yn
 awddem yn gawdd yn well neu telfar. gan ein
 boel fel taul (yn ol arferiad y cyfael) ^(Edw) ddaen
 cyfawth amier y gwaw yn ddaen ^(Edw) ddaen
 roman yn ein tro yn cael ein nation o tael
 yn awddem yn fact mear in gael ac turtle in roman
 yn ffortemur. Pan yn schyck yn ol. yn wyf yn ykweiddol
 tael mear sal y ddael, gawtho fel thuman mear yn
 clath. oed fawr os elfenau yffwrml at chyllymwr
 melle. Bywyd thom mear awdd y gawtho yn ac
 gael ac in ykweiddig at tethen yn awdd tadd.
 gach gormod o lannau (overcrowding) hyn yn cael in
 ffrwydlo gan y gwyd calid ac awth in gawtho
 awddgut y tely. Pan yn schyck yn ol o cyfio y.
 moth o anafaelad yn melle. yn craf. cyfio ac
 grom o ddaen sal, yn melle yn fact ac
 ygythog, an y pyd ned melle yn ol in ni
 ac cyfio awdd ein saffu. yn ddaen ddaen ac an
 al arwydro telfar a gwedd gawtho mear. thom
 in eron, an waelad gwedd in melle yn
 ykweiddol in mear chyrus awdd in lwy saffu.
 Hefol yn awdd y thaithe (thaithe) yn sal ddaen
 ac yn ddaen, ychydig mear o tan yn awddem yn
 in gael (part y chydol, chydol mear) in salid
 y ddael
 yn awdd yn arferiad yn melle. yn melle
 thomau fel ddaen. Ruchel etc, Hefol awdd yn

weiddal agn i ffen ydd ⁵⁰⁰ dyluiddal. fel "Lactonia" Talsony
ete i: i gael rhyf (follai dny. Len) o dlatu cluocidlu
yn) cae tatar. yn ardd) tra yn cael ei chun
gan) ffenur. ac yn ardd y taw yn mull tuo
repa o rhyf (Lain) yn gyfer tuelluidd arbenig
a ardd yn rhyf epurthw) sbocardd tpar) gwaw,
y d; codi tatar, etc. Fel rhyf yn ardd) "Lactonia"
yn gally fapyn yn had gan) ffenur, neu elod
u had yn rhyf. yn ardd) ffenur yn rhyf)
qartaithe (tail) neid yn ffenur rhyf yn had)
taw a epurthw) ffenur ac) rhyf Lactonia
yn cae. yn ardd yn ardd yn cae;
yn ardd rhyf o dlatu yn) cae yn chypu yn
cluocidlu ac yn ardduwn cefu yn epurthw) dny
y gael, (y gwaw) w had) cluocidlu yn taly
yn dnyd am) ffenur. ac yn ganthw) yn gald
clon) ffenur yn ardd) ffenur. yn mewn ffenur
i ardd yn ardd wttu i hadel. ac yn epurthw)
chidduidd yn mulluidduidd epurthw) ffenur ac
yn mulluidduidd yn mulluidduidd ^{in rhyf}

Fel fob jeth ardd. fe cluocidlu) dny fparard
yn had had yn gyffyn. rhyf dny rhyf rhyf
taly ardd yn ardduwn yn dnyf. Lactonia
ffawd. ac. Lactonia yn cae ffenur
Lactonia. mulluidd. Maw jeth ardd yn rhyf) Lactonia
yn cae rhyf o had had, anonyl saw ardd
Lactonia wttu epurthw) ac 20 ardd: ac o ganffrad
yn had yn "Lactonia", ac yn taly epurthw) cluocidlu
ffurthw) yn taly "Lactonia", yn rhyf dny, gael ardd
mewn had had had had, yn had ardd ganthw) had
mewn had had a "Lactonia" yn cae yn dnyf.
yn ardd yn ardduidd saw cael wal yn dny
Lactonia gawr maw a faw o dlatu i dny fparard
ac "Lactonia", yn ardduidd yn ardd wal

yn mynd yn wag, ddaethd mawrddith priddol i to.
 ac yn oddi epistolaeth frawd yn eymardd hys yn
 allanol ac "ty ol is thm", yn oddi yn dda frawd
 is onthraeth, yn oddi "wal", fad, yn oddi
 job pugnais yn oddi is wryd, gael gawthru
 cydwybodal a ddaethd, yn ddaethd a to gwynnith
 cyffwrdd, Sted, ac i wryd gawthru o ddaethd, ddaethd
 yn oddi ddaethd yn oddi yn gwynnith yn eymardd.
 yn oddi ddaethd yn ddaethd priddol ac ffrithu pma, ac
 felly wed oddi ddaethd eael eymardd yn ddaethd.
 ffrithu pma, ac yn ddaethd yn oddi Sted newydd
 yn oddi yn ddaethd, mawr tafael eymardd,
 Sted hawl, yn ddaethd yn ddaethd, ffrithu pma
 wed oddi pma yn eael yn eymardd, felly yn ddaethd
 epistolaeth, gom nail oddi gwynnith a gawthru ac Sted.
 a ffrithu pma eymardd ac Bome, ac a gwynnith
 yn oddi Sted ddaethd (pma ac al 1930) yn
 eael is ddaethd yn ddaethd Sted N" (ete) ac eael
 ddaethd yn mawr yn eael is ffrithu pma ffrithu pma.
 yn oddi ddaethd yn gawthru ffrithu pma o ddaethd ac
 ffrithu pma a ddaethd, yn eael ac eymardd, i eael
 Sted N", ddaethd "mawrddith" yn ddaethd ac Sted
 ac ddaethd ffrithu pma ffrithu pma yn ddaethd, ac (20)
 yn oddi ddaethd yn gawthru ffrithu pma ffrithu pma. ffrithu pma
 ffrithu pma ac ffrithu pma ffrithu pma ffrithu pma.
 ffrithu pma ffrithu pma ac ddaethd ac ddaethd, yn
 eael am ddaethd ac ffrithu pma ffrithu pma, yn eael
 ddaethd gael ffrithu pma yn eael, ffrithu pma ac,
 ffrithu pma ffrithu pma ffrithu pma (a ffrithu pma ddaethd)
 yn oddi ddaethd ffrithu pma (ac al tua 1930)
 yn gawthru ffrithu pma yn eael ffrithu pma yn ffrithu pma
 ffrithu pma ac yn gawthru ffrithu pma ffrithu pma
 yn oddi ddaethd newydd yn eael ac gwynnith, a
 epistolaeth "ffrithu pma" yn gawthru ffrithu pma, yn eael,
 ffrithu pma ffrithu pma o gwynnith ac ffrithu pma gawthru.

Ac felly am Sêd N° 507
wahonol rann i'r hon Sêdau aq odder wedi pryncu
a phwy. (mwy am y llythyr etc)
Pan oedd Sêd newydd yn cael ei Radolofy, yn oedd
jngais yn cael ei wneid gan y rwydycharth mior Juan
ag oedd yn bwrbl. i gabutkai god yn pwrnau
afel ag i gael judais neu chwist wal yn Conod
at hwytho. a ddot a gwythyr i man i, elbhuu.
cynwida ar unwaith. yn i cyfnewid yn oedd
thegor oi pwrnau etc yn cael eu threfy, ac
thegor o ddylwion yn ddot i fuan, neu on charedd
yn Sêd fâl yn llawn, yn oedd y 'pwrnau' yma
yn cyfnewid wythnosau o'r nael newydd, ac
felly hefyd Sêd N° 508 i'r wythnosau yma.
I'm gael trwyfau yn oedd rhyf fuch yn Conod
yn gwytho yn i Sêd, a pan ddotto ein hamsau
ni, neu odder yn elbhuu ni "onag" on
mantwion

Faddehlymrag yn odder yn ehoach ymlaen i gael
gadael y gwytho o ferman con llytho, ac bod yn
is-wasanthgar, ac fmatel, job arddel tal
gwytho, yn odder yn camio o gwytho,
rhyddid, ac bod yn fuan on ein hamsau
yn ddot a gwytho fâl i mwm, cael caid
yn ein cyflwy, ac ddot i mwm on "level" o job
o fuan o'r profyddol onall, da yn ychwanegol ni
oedd "benefit" ein hamsau yn ddot yn ol, ni
yn hersonol "settle" mawr (Belaue haw) a hamsau ddot
o gael "settle" mawr, yn lly i "conod" a "elbhuu"
gan ein hamsau pan yn ferman; yn oedd y
rhyddid, ai pwrnau, yn adnewid mawr
yn ddotto ddotto hamsau ddotto mawr ofaf yn Sêd hawl
ac tal y "elbhuu" yn Conod at elbhuu yn
Sêd N^o o ddot onallau newydd y hamsau ddotto.

To add gan y cyfarwyddwr ddall arbennig o "acellio"
 ei cyffwrdd a dymu y chell add ff y rhad y ganysod
 cyffwrdd y cyfel. Ion i ddiun a addd y chell yma
 y cael i cyffwrdd y allan i chuanol gan
 ffynonhysa etc. Ffollai fod y chell ymyl yma y
 gyffwrdd i cyffwrdd ad nedd y gyffwrdd i chuanol y
 wng. To gwerthd cyfnewid y chrefa. ond nedd ym y ffynonhysa
 ganysod an cyffwrdd
 ffordd nodi i lawr y golofn chrefa gwerthd ffordd
 y ad y cyffwrdd addd an y "knewyn" an y ffynonhysa
 iae wng y cyffwrdd y ffynonhysa i ffynonhysa nedd addd chuanol
 wng i addd dlan neu i gopnoli dlanwng.
 To addd ym ymadd ote i "acellio" y golofn (511)
 To addd chuanol ym wngadd y golofn ac ymgyffwrdd an
 'ffynonhysa' y ffynonhysa y wngadd ym gwerthd i ffynonhysa
 ffynonhysa ac an ol cael ffynonhysa y wngadd y
 ganysod stroke (line) ffordd i ddiun (511) y cyffwrdd cyffwrdd
 cyffwrdd ymadd neu chuanol ffynonhysa ffynonhysa etc (cyffwrdd) u
 line ffordd i ddiun ac ffynonhysa neu cyffwrdd y ffynonhysa
 ffynonhysa i lawr y gwerthd ($\frac{1}{2} \cdot \frac{2}{3}$) an y gwerthd (total) an
 addd gwerthd ym gael. llyso cyffwrdd neu y ffynonhysa
 chuanol (cyffwrdd) ac cyffwrdd ote y cyffwrdd. wngadd cael
 chuanol cyffwrdd (wngadd) ganysod stroke (line) "ffynonhysa" i
 ddiun a cyffwrdd ymadd. ffynonhysa y golofn. a ffynonhysa stroke
 ffynonhysa an y ffynonhysa wngadd (10 cyffwrdd) neu cyffwrdd y
 ffynonhysa y golofn (511) ymadd cyffwrdd ffynonhysa neu an
 cyffwrdd ote y ffynonhysa cyffwrdd ffynonhysa ac ffynonhysa y
 cyffwrdd i lawr. (chuanol ymyl ond anwngadd i
 cyffwrdd) "neu gwlw a nedd".

"Clanchar"

Size	1 st	2 nd	BEST	4 th	1	2 nd	3 rd	4 th
24 x 14	3/3	2 5/8	1 1/2	9 3/4	2/0	2 1/2	1/5	8 1/2
24 x 12	2/10	2 1/2	1/5	8 1/2	2/6	1 1/2	1/3	7 1/2
22 x 12	6/4	1 1/4	1/8	7 3/4	2/1	1 6/8	1/2	6 1/4
22 x 11	2/3	1 3/8	1/2	6 3/4	2/-	1/6	1/-	6
20 x 12	2/3	1 3/8	1 1/2	6 3/4	2/-	1/6	1/-	6
20 x 10	2/3	1 3/8	1 1/2	6 3/4	1/10	1 1/2	11	5 1/2
18 x 12	2/-	1/6	1/-	6	1/10	1 1/2	11	5 1/2
18 x 10	1/10	1 1/2	11"	5 1/2	1/4	1 3/2	9 1/2	4 3/4
18 x 9	1/6	1 1/2	9"	4 1/2	1/4	1/-	8	4
16 x 12	1/10	1 1/2	11"	5 1/2	1/4	1 3/2	9 1/2	4 3/4
16 x 10	1/6	1 1/2	9"	4 1/2	1/4	1/-	8	4
16 x 9	1/3	1 1/2	7 1/2	3 3/4	1/3	1 1/2	7 1/2	3 3/4
16 x 8	1/2	10 1/2	7	3 1/2	1/2	10 1/2	7	3 1/2
14 x 12								
14 x 10								

Need odd wakanath r. pr. klau
 1st cc 2 & 3rd cc 16 x 9 i. lare
 (oddly with 14 x 14)
 (1/10, cont. Best)

1) ma cluf tan gara n. of. Jay Lynn
 Bel. l. ay cc 16 x 9 (a copy of "Steel N")
 Mawth 16/73

Grupi (for both of them) (Putnam)
 (25 size) (25 size)

No 181

Size	1 st	2 ^d	3 ^d	Total
24x14	1/4	-	1/4	1/2
24x12	1/4	-	1/4	1/2
22x12	1/4	1/4	1/4	3/4
22x11	1/4	-	1/4	1/2
20x12	1	1/4	1/2	3/4
20x10	2 1/4	1/2	1 1/4	1 3/4
18x12	3/4	-	1/4	1
18x10	1/2	1/4	1/4	3/4
16x9	1/2	-	1/4	3/4
16x12	3/4	1/4	1/4	3/4
16x10	1/2	1/4	1/4	3/4
16x9	1/4	-	1/4	1/2
16x8	1	2	1	1 1/2

181
 3/4/31
~~181~~
 3-14-2

At ol in groups of
 group equal in choice
 for ngwami, clowelari
 for odel, group for odel
 in choi, trowdel, ac for
 odel y Maruri for shai
 y Blif. Dzelidat. ac
 in atwajelo. ac for
 20, delife for odel for
 intro for accounti i tyfi

Stalman
 At y group odel y mi for odel
 y instrumate for odel in group y gawthaw
 (gawth awyupid y mai).

1st

$$\begin{cases} 24 \times 14 - \frac{1}{4} = 9\frac{3}{4} & 8\frac{1}{2} \\ 24 \times 12 - \frac{1}{4} = 8\frac{1}{2} & 7\frac{1}{2} \\ 22 \times 12 - \frac{1}{4} = 7\frac{3}{4} & 1 - 0\frac{1}{2} \\ & 6. \end{cases}$$

I want clondra for thuzididat
 for odel shai for gawth a gawth

1st

$$20 \times 10 - 2\frac{1}{4} \begin{cases} 1 - 2 - 3 \\ 1 - 2 - 3 \\ \frac{1}{4} - 6\frac{3}{4} \end{cases} \otimes \begin{cases} 5/0\frac{1}{4} \\ 6\frac{3}{4} \end{cases}$$

2nd

$$20 \times 10 - 1\frac{3}{4} \begin{cases} 1 - 1 - 10 \\ \frac{3}{4} - 1 - 1\frac{1}{2} \end{cases} \otimes \begin{cases} 3/2\frac{1}{2} \end{cases}$$

$$\begin{array}{r} 2-3 \\ \otimes 5-0\frac{1}{4} \\ 1-6 \\ 11 \\ 9 \\ 1-1\frac{1}{2} \\ 9 \\ 3\frac{3}{4} \\ 1-2 \\ \hline 16-9\frac{3}{4} \end{array} \quad \begin{array}{r} 1-6 \\ \otimes 3-2\frac{1}{2} \\ 11 \\ 1-2\frac{1}{4} \\ 4 \\ 1-2\frac{1}{4} \\ 1-0 \\ 3\frac{3}{4} \\ 1-9 \\ \hline 14-3\frac{1}{4} \\ 16-9\frac{3}{4} \end{array}$$

11-11-1